IEROMONAH ARSENIE BOCA

CĂRAREA ÎMPĂRĂŢIEI

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfinţitului Dr. TIMOTEI SEVICIU
Episcopul Aradului şi Hunedoarei

Ediţia a IV-a îngrijită de:

Preot Conf. Dr. SIMION TODORAN
şi
Monahia ZAMFIRA CONSTANTINESCU

Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului
2003

SMERITĂ ÎNCHINARE PĂRINTELUI ARSENIE

Au trecut patru ani de la ieşirea de sub tipar a volumului *Cărarea Împărăţiei* datorat Părintelui Arsenie Boca, cunoscut îndrumător în cele ale duhovniciei, care a reprezentat pentru nenumăraţi credincioşi o preţioasă hrană spirituală. Iată, acum apare aceeaşi carte într-o nouă ediţie, fapt care ne bucură pe toţi cei care ne dăm seama cât de mult poate folosi doritorilor de desăvârşire cuvântul unui duhovnic precum Părintele Arsenie.

Personal l-am cunoscut prin 1943 când student în Teologie fiind, la Facultatea din Bucureşti, o parte din colegi au avut privilegiul de a-l fi descoperit pe Părintele Arsenie. Se bucura de mult prestigiu şi era cunoscut ca duhovnic plin de har. Se găsea în acea vreme la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, spre care îşi îndreptau paşii numeroşi creştini doritori de mântuire. Printre aceştia s-au numărat destui "teologi" care îl frecventau cu asiduitate. N-am avut prilejul să merg la mânăstire să-l întâlnesc dar odată a venit el la Facultate când ne-am întâlnit: el un impunător şi harismatic monah, eu un tânăr timid şi lipsit de experienţă. Nu mai ştiu dacă am schimbat mai mult de câteva vorbe. Am rămas însă marcat de privirea sa pătrunzătoare şi de întreaga înfăţişare care impunea respect şi veneraţie. Atunci am simţit dorinţa de a urma aceeaşi cale a monahismului ca şi el, dorinţă pe care au şi pus-o în aplicare câţiva din colegi.

S-au scurs anii care au dus la instaurarea comunismului. În ce mă priveşte am pierdut urma Părintelui Arsenie. El a fost dus de Mitropolitul Nicolae Bălan să restaureze Mânăstirea Prislop din Ţara

Haţegului. De acolo a fost alungat în luna mai 1959. Şi-a început pribegia în Bucureşti, unde a fost angajat la Biserica Sf. Elefterie ca pictor secund pe lângă pictorul Vasile Rudeanu, iar în 1961 a fost angajat la atelierul de pictură al Patriarhiei, ca unul ce era înzestrat cu talent în această direcţie. Eu însumi am străbătut variate etape până când Dumnezeu a vrut să fiu ales Episcop la Arad, eparhie de care depindea Mânăstirea Prislop. Aşa se face că aş fi avut un cuvânt de spus în ce priveşte refacerea Mânăstirii Prislop. Atunci, în 1961 însă, acest lucru n-a fost posibil. Am aflat totuşi cât de mult dorea Părintele Arsenie să se reîntoarcă la mânăstirea de care se simţea legat. Între timp am fost ales Mitropolit la Timişoara şi vizitând atelierul de pictură al Patriarhiei, l-am reîntâlnit aici şi după o scurtă convorbire a acceptat să execute icoana Sfântului Iosif cel Nou de la Partoş pentru reşedinţa mitropolitană.

Apoi n-am mai avut privilegiul să-l revăd. Totuşi opresiunea comunistă slăbind şi în fine dictatura celor fără Dumnezeu prăbuşindu-se, mânăstirile au putut să-şi reia cursul de odinioară, inclusiv Prislopul cu obştea călugărească de aici şi duhovnicul ei. Popularitatea Părintelui Arsenie creştea, mulţime de bărbaţi şi femei, tineri şi vârstnici căutându-l pentru a se adăpa din înţelepciunea şi experienţa sa, pentru a-i solicita ajutorul şi izbăvirea de necazurile cu care se confruntau. Popularitatea şi faima sa creşteau tot mai mult. Când Dumnezeu l-a chemat la Sine, creştinii pe care i-a îndrumat şi ajutat, dar şi cei care numai au auzit de el, au continuat să-l cinstească şi să-i ceară sprijinul venind la mormântul său.

La ora actuală, fără a exagera, deşi exagerări felurite s-au produs, putem spune că Părintelui Arsenie i se aduce o cinstire populară ca puţini altor slujitori ai lui Dumnezeu. Mi-am dat seama de această realitate din contactul cu numeroşi credincioşi, ceea ce mi-a redeşteptat respectul pentru el resimţit în perioada tinereţii, dar şi regretul de a nu mă fi putut împărtăşi de harul său pe când era încă în viaţă. Iată însă că a apărut *Cărarea Împărăţiei*, această minunată carte din cuprinsul căreia putându-ne împărtăşi fiecare, avem ocazia să ne îmbogăţim duhovniceşte şi să înaintăm pe drumul desăvârşirii.

Repet încă o dată, Părintele Arsenie Boca s-a împărtăşit din partea credincioşilor săi, precum se întâmplă adesea cu cei aflaţi în obiectivul lor, de o veneraţie care a alunecat şi spre exagerări. Nu el le-a provocat şi nu el le-a alimentat. Personal era de o sinceră modestie şi de o exemplară discreţie. Greşeala admiratorilor a fost nu o dată folosită spre a-l denigra. Rămâne oricum în veneraţia bunilor credincioşi care au în el un bun exemplu de următor al lui Hristos, iar în opera lui *Cărarea Împărăţiei* un bogat izvor de înţelepciune. E motivul pentru care îndemn pe toţi doritorii de perfecţiune spirituală să deschidă această carte, fiind siguri că vor găsi în paginile ei bogăţie de înţelepciune.

† N I C O L A E

Mitropolitul Banatului

PREFAȚĂ

Personalitatea Părintelui Arsenie Boca, între multiplele-i însușiri o are într-un grad elevat pe aceea de a insufla un simțământ tainic al evlaviei acelora care se apropie de ea. Așa se și explică numărul crescând pe zi ce trece al celor ce urmându-i pilda și îndemnul, ei înșiși sporesc în viața cea îmbunătățită. Tuturor a împărtășit cuvânt de zidire, fie împreună, fie în parte, după trebuință, multora scriind pentru o mai temeinică povățuire. Și așa cum se întâmplă în cele duhovnicești el însuși se îmbogățea pe măsura în care dădea altora. De aici iscusința duhovnicească aparte din care ne dă prilejul să ne împărtășim prin cartea de față, lăsată în manuscris, ca mărturie a dragostei pentru sufletele ce au nevoie de mângâiere în încercările vieții pământești și călăuzire pe calea celei cerești. Se cuvine ca la sfârșitul citirii, desigur mereu reluate, să aducem prinosul recunoștinței ostenitorului pentru câștigul sufletesc neprețuit pe care l-a prilejuit. Era de așteptat ca acela care atât de măiestrit a mânuit penelul spre mijlocirea vederii celor nevăzute, să folosească în același fel și condeiul, înfățișând minunatele peisaje spirituale străbătute de *Cărarea Împărăției*. Cartea arată într-adevăr câte sunt căile, pildele, chemările, luptele, problemele, dezlegările și lucrările vieții creștine în cele șapte părți, număr simbolic pentru tot ceea ce este sfânt și din care chiar cel mai smerit credincios poate găsi ca proprie măcar o cărăruie spre mântuire.

Cuvântul înainte atrage luarea aminte la firul călăuzitor, și anume: trăirea învățăturii creștine. Prefeței îi revine datoria de a reaminti avertismentul dat lectorului, dispunându-l spre un bilanț sufle-

tesc şi este lesne a cunoaşte cum întreaga iconomie a lucrării se structurează pe dimensiunile unei mari înălţimi spirituale oglindind lăuntrul scriitorului: chipul în care a lăsat să încolţească în toată fiinţa sa sămânţa miraculoasă a cuvântului dumnezeiesc spre rodire de viaţă din belşug.

Smeriţii ostenitori ce au dat lucrarea la lumina tiparului au avut gândul îndreptat spre acest scop, cunoscând desigur dorinţa autorului, care pe îndelete şi vreme îndelungată a cules din Scriptură şi Tradiţia Sfântă ceea ce ar răspunde pelerinului de azi pe *Cărarea Împărăţiei* lui Dumnezeu sau ceea ce i-ar fi mai potrivit spre ajungerea la ţintă. Parcurgând *Cărarea*, alcătuitorul rândurilor ce îmbracă aproape veşmânt de imnografie face să se simtă aievea - şi ceea ce este minunat – că Iisus Hristos Cel de pe Cruce însoţeşte pe cel ce cu credinţă se încumetă la suişul sfânt.

De altfel pelerinajele ortodoxe încredinţează obişnuit despre aceasta; iar Sfânta Mânăstire Prislop, una dintre vechile vetre monahale româneşti şi care a avut privilegiul a fi rectitorită şi condusă de Prea Cuviosul Protosinghel Arsenie Boca, ilustrând totodată prin cele făptuite până astăzi statura sa spirituală, este cea care în cadrul Episcopiei Aradului şi Hunedoarei oferă ca pe una dintre roadele nevoinţelor călugăreşti ale celui ce veghează în ţintirimul cinstitului aşezământ la toată buna rânduială, aceste file de filocalie spre binecuvântare.

† TIMOTEI

Episcop al Aradului şi Hunedoarei

Învierea Domnului,
Pictură în tempera, de Ieromonah Arsenie Boca.
Biserica din satul Drăgănescu, de lînga Bucureşti.

CUVÂNT ÎNAINTE

Adunatu-s-au aci o seamă de cuvinte, - răspunsuri la atâtea lacrimi... şi unele şi altele se adunau la măsuţa sfintei spovedanii, unde mila lui Dumnezeu strălucea în ele, ca soarele în picurii de rouă.

Strălucirile acelea, prinse din lacrimi, împreună le dăm - Părinte şi părinţi - învăţături din vreme urmaşilor, în neam şi-n neam, ca să nu mai orbecăiască şi ei în noaptea neştiinţei şi a lipsei de sfat, de unde vin toate relele care chinuiesc pe oameni, întunecă vremile şi prea adesea cruntă pământul.

Este o singură cale senină: *trăirea învăţăturii creştine, în toată adâncimea ei şi în toată sinceritatea noastră.* Asta rămâne singura cale sigură, pe care trebuie s-o învăţăm mereu, în fiecare rând de oameni.

Cu părintească iubire, tuturor ostenitorilor, şi cu multă smerenie, la toţi creştinii.

Arsenie

I

C Ă R A R E A

DE LA CÂRMA MINŢII ATÂRNĂ ...

De la început e bine să plecăm cu câteva lucruri ştiute şi anume: că toţi oamenii, fără deosebire, suntem în aceeaşi vreme şi fiii oamenilor şi fiii lui Dumnezeu[1]. Adică, după trup suntem făpturi pământeşti, iar după duh făpturi cereşti, care însă petrecem vremelnic în corturi[2] pământeşti. De la Dumnezeu ieşim[3], petrecem pe pământ o vreme şi iarăşi la Dumnezeu ne-ntoarcem. Fericit cine se-ntoarce şi ajunge iar Acasă, rotunjind ocolul. Aceasta e cărarea.

Unii însă nu se mai întorc...

Sunt cei ce ascultă de o vrajă vrăjmaşă, care îi scoate din cale şi, cu pofte pieritoare, îi încâlceşte în lume. Vraja aceea, a păcatului, cu vremea le slăbeşte mintea şi în aşa fel le-o întoarce, încât ajung să zică binelui rău[4] şi răului bine şi din fiii lui Dumnezeu se fac vrăjmaşii lui Dumnezeu. Vremea li se gată, lumina minţii li se stinge... şi aşa îi prinde noaptea[5] - moartea - rămaşi rătăciţi de Dumnezeu şi neîntorşi Acasă.

Aci e toată drama omului căzut între tâlhari pe când se pogora din Ierusalim la Ierihon[6], adică a lui Adam cu toţi urmaşii, părăsind Raiul pentru lumea aceasta. Dar s-a pogorât din Ceruri Samarineanul milostiv. El e Cel ce ne-a făcut datori să ştim: ce suntem, cine ni-s Părinţii, de unde venim, ce-i cu noi pe-aicea şi, într-o lume cu viclene primejdii, cum să ne purtăm, cine ne cheamă Acasă şi cine ne-ntinde momeli ? ...Că de la cârma minţii atârnă încotro pornim şi unde să ajungem.

---

[1] Ioan 1, 12-13.
[2] 2 Corinteni 5, 1.
[3] 1 Ioan 5, 19.
[4] Isaia 5, 20.
[5] Ioan 9, 4.
[6] Luca 10, 30.

UN TOVARĂŞ NEVĂZUT

Înaintea minţii oamenilor se deschid două căi: una lată, plină de ademeniri şi de aceea mulţi sunt cei ce merg pe dânsa[1]; iar alta suitoare şi îngustă şi puţini se află care să meargă pe ea[2]. Calea largă e calea pierzării. Pe ea aleargă de zor două feluri de drumeţi: Lucifer, cu toată ceata lui de îngeri, aruncaţi pe pământ şi toată "lumea" pe care o înşeală el[3]. Şi-i înşeală aşa că-i înţeapă cu acul plăcut al păcatului, care le amorţeşte sufletul o vreme, sau chiar toată vremea vieţii pământeşti. Aceştia pentru Dumnezeu sunt morţi, deşi lor li se pare că trăiesc[4], dar sunt numai trupuri[5]. Toţi aceştia, câtă vreme trăiesc, dar sunt morţi, neştiind de Dumnezeu, sunt cu îngerii cei răi împreună călători la iad[6] pe calea pierzării. Aşa au călătorit toţi nepoţii lui Adam, mii de ani de-a rândul.

Dar Dumnezeu preamilostivul, din iubirea de oameni, a făcut totul din partea Sa, ca să-i întoarcă pe oameni din povârnirea pierzării într-o cale nouă, în calea mântuirii. De aceea Fiul, a doua Faţă a lui Dumnezeu, S-a făcut Om desăvârşit - afară de păcat - şi ne-a arătat Cărarea. Prin urmare, calea mântuirii e chiar cărarea pe care a mers Dumnezeu Însuşi ca om adevărat, făcându-ni-Se pildă întru toate[7] şi dându-ne îndrăzneală. Pe cărarea mântuirii încă merg două feluri de călători, căci de-atunci... un Tovarăş nevăzut şi bun merge cu noi, cu fiecare, în toate zilele, cu fiecare rând de oameni, până la sfârşitul veacului[8]: Dumnezeu Însuşi şi cu sfinţii Săi, întovărăşind nevăzut pe oameni...

NOE ŞI IISUS

Ceea ce odinioară era corabia lui Noe peste puhoaiele potopului, aceea e Biserica lui Hristos - Cel cu cruce - peste puhoaiele pierzării.

---

[1] Matei 7, 13.
[2] Matei 7, 14.
[3] Apocalipsă 12, 9-13.
[4] Apocalipsă 3, 1.
[5] Geneză 6, 3.
[6] Iov 21, 13.
[7] Ioan 13, 15.
[8] Matei 28, 20.

Deosebirea e că aceea a fost închisă pe dinafară de Dumnezeu şi nimeni n-a mai putut intra[1], pe când corabia Bisericii - corabia cu crucea pe catarg - are intrarea deschisă şi mai pot intra oameni învălmăşiţi de puhoaie. Acolo era Noe, aci Hristos, iar în valuri ucigaşul, înecând pe oameni.

Se întâmplă însă ceva de neînţeles: că cei ce se chinuiesc în valuri, deşi toţi ţin să trăiască, totuşi nu toţi vor să scape în corabie. Mai mult chiar, scuipă mâinile ce li se-ntind de la intrarea corăbiei. Iar mâinile sunt braţele părinteşti: braţele celor şapte Sfinte Taine ale lui Dumnezeu care izbăvesc pe oameni din potop, născându-i din trup în Duh[2], din amărâta viaţă la viaţa cerească. Aceştia, care nu vor să scape în corabia cârmuită de Iisus Hristos - Cel cu cruce - sunt fiii pierzării[3], fiindcă n-au primit iubirea adevărului ca să se mântuiască. De aceea Dumnezeu îngăduie să vină asupra lor amăgiri puternice, ca să dea crezământ minciunii şi să cadă sub osândă toţi cei ce n-au crezut adevărul, ci au îndrăgit nedreptatea[4]. Astfel, după trecere de vreme, îngăduind Dumnezeu, vrăjmaşul mântuirii oamenilor s-a iscusit tot mai mult în rele: a scornit şi el corăbii şi cu ele dă târcoale peste apele potopului, ca să culeagă el pe cei ce-ntind mâinile să scape, dar scuipă Biserica. Pentru ei, pentru fiii pierzării, îngăduie Dumnezeu amăgirea nelegiuită a Satanei[5], care li s-a făcut până acum în peste 800 de hristoşi mincinoşi[6], care de fapt sunt diavoli. Căci până acum nelegiuitul a scornit peste 800 de secte[7], luntri sau biserici mincinoase, în care pe mulţi îi ia de minte şi-i duce cu el. Înşelăciunea e uşor de prins: corăbierul vrăjmaş şi hristoşii mincinoşi nu au crucea pe catarg, iar înlăuntru nu au cele şapte Taine. Înşelăciunea e şi mai vădită, întrucât oricare din hristoşii mincinoşi, luat în parte, nu e fiul Tatălui; dovadă că nu-şi lasă ucenicii să zică “Tatăl nostru”, deşi scrie: “Aşa să vă rugaţi”[8]. Prin urmare hristoşii mincinoşi îşi scot ucenicii dintre fiii Tatălui şi-i fac fiii pierzării. Aceştia sunt cei nesiguri în adevăr, dar siguri în înşelăciune. Apoi, oricare dintre hristoşii mincinoşi, luat în

---

[1] Facere 7, 16.
[2] Coloseni 2, 12.
[3] Ioan 17, 12.
[4] 2 Tesaloniceni 2, 10-12.
[5] 2 Tesaloniceni 2, 10.
[6] Matei 24, 24.
[7] 800 în 1946, acum cca. 3000.
[8] Matei 6, 9.

parte, nu e fiul Sfintei Fecioare, dovadă că-și învață ucenicii să zică rău de Maica Domnului; și în sfârșit să ne gândim la întrebarea Apostolului Pavel: "Oare s-a împărțit Hristos?"[1]

Cum ajunge cineva pradă înșelăciunii, se va lămuri la vreme. Aci, răspunzând celor ce se țin mai presus de Biserică și sfinți, e destul să le aducem aminte înșelăciunea în care au căzut iudeii, ucigașii drepților, primii călători la iad cu Scriptura în mână, întrebându-i: Nu după Scripturi[2] au răstignit ei pe Dumnezeu?

DIN PĂCĂTOȘI, SFINȚI

Mântuirea e fapta milostivirii lui Dumnezeu, prin care ne scoate din păcat, dacă vrem și ostenim și noi. Dacă însă nu vrem, cu sila, nu ne mântuiește nimeni. Așa voiește Dumnezeu, ca darul mântuirii[3] Sale să fie totdeodată și roada cunoștinței, a voinței și a dragostei noastre. Dar Dumnezeu e așa de milostiv, că tot El ne ajută și să vrem și să lucrăm. Calea mântuirii, sau Cărarea, începe când omul vine - de cele mai multe ori abia viu din gâlceava cu moartea - și intră în Biserica văzută, cea adevărată, care e: "Una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică". Mântuitorul nostru a întemeiat și are numai o Biserică creștină, nu opt sute. Biserica aceasta, una, e sfântă pentru că Sfânt e Întemeietorul și, ca atare, rămâne mereu sfântă, ba chiar sfințește pe păcătoși. Celelalte "biserici" - casele de adunare ale sectelor - nu sunt sfinte, pentru că sunt întemeiate de oameni robiți răzvrătirii și, ca atare, nici nu sfințesc pe nimeni. Biserica lui Hristos e sobornicească, adică stă pe temelia celor șapte soboare a toată lumea și, prin furtunile istoriei, e cârmuită nevăzut de Mântuitorul Însuși[4], nu de vreun înlocuitor al Său, mai presus de soboare. Biserica, în care ne mântuim, e apostolească, adică își are slujitorii urmând, ca dar, prin punerea mâinilor[5], unii de la alții în șir neîntrerupt, suind până la Apostoli și prin ei până

[1] 1 Corinteni 1, 13.
[2] Ioan 19, 7.
[3] Efeseni 2, 8.
[4] Matei 28, 20.
[5] Fapte 6, 6.

la Iisus Hristos. Toate celelalte "biserici" ivite după aceea, prin chiar aceasta sunt alăturea de cale, deci alăturea de mântuire.

Prin urmare, cei ce stăm sub semnul crucii[1], câtă vreme petrecem în cortul pământesc, urmăm calea mântuirii în obştea Bisericii văzute sau luptătoare. "Pe ea nu o înnegreşte rugina răutăţii, produsă de împrejurările pământeşti. Ea rămâne nemicşorată şi neştirbită, deoarece, cu toate că e arsă din vreme în vreme în cuptorul prigoanelor şi încercată de furtunile necontenite ale ereziilor, ea nu suferă sub povara încercărilor nici o slăbire în învăţătura, sau viaţa, în credinţa sau rânduiala ei. De aceea ea întăreşte prin har înţelegerea celor ce cugetă la ea cu evlavie. Ea cheamă pe de o parte pe necredincioşi, dăruindu-le lumina cunoştinţei adevărate; pe de alta păstoreşte cu iubire pe cei ce contemplă tainele ei, păzind nepătimaş şi fără beteşug ochiul înţelegerii lor. Iar pe cei ce-au pătimit vreo clătinare îi cheamă din nou şi, prin cuvânt de îndemn, le reface înţelegerea bolnavă."[2] Iar după dezlegarea noastră din cele pământeşti, dacă am luptat, αγωνιζου, lupta cea bună[3] pe pământ, venim în obştea Bisericii biruitoare din ceruri, - desăvârşirea neavând hotar.

Biserica de pe pământ se numeşte luptătoare, pentru că aci, sub povăţuirea ei, inşii din obşte au de purtat o întreită luptă, care ţine o viaţă întreagă: lupta cu ei înşişi, cu patimile contra firii, după trup şi după duh; o luptă cu "lumea" indiferentă şi necredincioasă; şi lupta împotriva uneltirilor vicleanului. Preoţia Bisericii urmăreşte ca nici unul din fiii Tatălui să nu se învrăjbească în sine însuşi, sau să se rupă din obşte şi din duhul dragostei lui Hristos. Căci El e Cel ce uneşte obştea laolaltă, deci nimeni nu se mântuieşte răzleţindu-se de Biserică, oricât ar crede că într-însul sălăşluieşte Duhul lui Hristos.

Iar Biserica din Ceruri se numeşte biruitoare, fiindcă e alcătuită din obştea bunilor biruitori mucenici, a sfinţilor slujitori şi cuvioşi şi a tuturor sfinţilor purtători şi mărturisitori de Dumnezeu[4], unde sunt aşteptaţi toţi ucenicii Domnului care vor mai fi până la sfârşitul vea-

---

[1] 1 Corinteni 1, 18.

[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, Întrebarea 63, în *Filocalia*, Sibiu, 1948, ed. I, vol. 3, p. 364.

[3] 1 Timotei 6, 12.

[4] Apocalipsă 12, 11.

cului[1]. Unii s-au învrednicit încă de aici să petreacă nevăzut cu sfinţii, să fie cercetaţi de Maica Domnului şi de Puteri cereşti şi chiar pe Domnul să-L vadă. E cunoscută întoarcerea lui Pavel pe drumul Damascului[2] şi răpirea lui în Rai[3].

Calea mântuirii, prin urmare, ne desprinde de pământ spre Cer, ca pe unii ce ştim că de la Dumnezeu am ieşit şi iarăşi la Dumnezeu ne-ntoarcem şi lăsăm lumea.

Fericit cine se-ntoarce...

LUPTA MÂNTUIRII

Pe o asemenea mărită cale, nimeni nu poate merge singur, de nu va veni mai întâi în obştea Bisericii ca să fie condus de mâna nevăzută a Mântuitorului prin preoţi, ucenicii Săi văzuţi, trimişi de El în fiecare rând de oameni. Căci au zis Părinţii de demult cuvântul acesta: cine vrea să se mântuiască cu întrebarea să călătorească; pentru că omul, care s-a hotărât să iasă din calea păcatelor sau din gâlceava fărădelegilor, se va trezi deodată că i se vor ridica împotrivă[4] trei vrăjmaşi, unul după altul. Iar vrăjmaşii mântuirii sunt aceştia: lumea, trupul şi diavolul. Pe aceştia îi arată ca atare toţi Sfinţii Părinţi.

Prin "lume" se înţelege categoria păcatului, adică turma oamenilor necredincioşi[5], cei ce din toată voia s-au unit cu sfaturile dracilor[6]. E lumea pentru care nu s-a rugat Mântuitorul[7]. E gura satului, gura vecinului şi, de multe ori, gura şi faptele celor dintr-o casă cu tine[8]. Aceştia, sau lumea, îţi iartă orice ticăloşie ai face, oricât ai îndărăpta cu sufletul, dar nu te iartă nicidecum să le-o iei un pas înainte şi să te faci mai bun. Oamenii aceştia ai lumii au o ciudată ruşine de a fi buni. Bunătatea ta îi arde, şi se trudesc să te scoată de vină cu tot felul de ponoase. "Lumea" e veacul viclean[9], placul oamenilor[10] şi slava deşartă[11]. Gura lumii grăieşte ale stăpânitorului ei[12]. De aceea avem

---

[1] Apocalipsă 17, 14.
[2] Fapte 26, 12-18.
[3] 2 Corinteni 12, 4.
[4] 2 Timotei 3, 12.
[5] Ioan 1, 10.
[6] 1 Ioan 3, 8.
[7] Ioan 17, 9.
[8] Matei 10, 36.
[9] Galateni 1, 4.
[10] Efeseni 6, 6.
[11] 1 Ioan 2, 16.
[12] 1 Ioan 5, 19.

poruncă: "Nu iubiţi lumea, nici cele din lume: pofta trupului, pofta ochilor şi trufia vieţii, care nu sunt de la Tatăl"[1].

Cine vrea să biruie această primă piedică în calea mântuirii, are la îndemână aceste trei: răbdarea, iertarea şi rugăciunea. Cu arătarea răbdării suntem datori în primul rând pentru că, mai înainte de a veni la calea lui Dumnezeu sau la ostenelile mântuirii, făceam şi noi ale lumii, umblând în fărădelegi şi chinuind pe alţii, şi astfel ne-am băgat datori; deci acum trebuie să plătim ale noastre cele de atunci, ca pentru răbdare să dobândim mântuirea de la Dumnezeu. Aşa trebuie să plătim acum cu durere cele ce le-am făcut odinioară cu plăcere.

Gândul acesta iată cum îl exprimă Sf. Maxim Mărturisitorul, definind virtutea răbdării: "A sta neclintit în împrejurări aspre şi a răbda relele; a aştepta sfârşitul ispitirii şi a nu da drumul iuţimii la întâmplare; a nu vorbi neînţelept, nici a gândi ceva din cele ce nu se cuvin unui închinător al lui Dumnezeu. Căci zice Scriptura: «Până la o vreme va răbda cel cu îndelungă răbdare şi pe urmă i se va răsplăti lui cu bucurie...»[2]. Acestea sunt semnele răbdării, dar mai presus de acestea este a se socoti pe sine pricina încercării. Căci multe din cele ce ni se întâmplă, ni se întâmplă spre îndrumarea noastră, sau spre stingerea păcatelor trecute, sau spre îndreptarea neatenţiei prezente, sau spre ocolirea păcatelor viitoare. Cel ce socoteşte aşadar că pentru una din acestea i-a venit încercarea, nu se răzvrăteşte când e lovit - mai ales dacă e conştient de păcatul său - nici nu învinovăţeşte pe acela prin care i-a venit încercarea, căci fie prin acela fie prin altul, el a avut să bea paharul judecăţilor dumnezeieşti... Nebunul însă roagă pe Dumnezeu să-l miluiască; dar venind mila nu o primeşte, fiindcă n-a venit precum a vrut el, ci precum Doctorul sufletelor a socotit că e de folos. Şi de aceea se face nesimţitor şi se tulbură şi uneori se războieşte aprins cu dracii, alteori huleşte pe Dumnezeu; astfel, arătându-se nemulţumit, nu primeşte decât bâta."[3]

Cine vrea să biruie lumea e dator să ia arma rar folosită a iertării, oricâte necazuri ar pătimi de la oamenii lumii acesteia, ca unul ce vede

[1] 1 Ioan 2, 15-16.
[2] Înţelepciunea lui Isus Sirah 1, 22-23.
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cuvânt Ascetic*, în *Filocalia*, Sibiu, 1947, ed. I, vol. 2, pp. 13-14.

că fraţii săi stau legaţi într-o robie străină, în întunericul necunoştinţei de Dumnezeu şi de ei înşişi.

Cine vrea să biruie lumea se roagă Tatălui său în ascuns sau în gând, pentru orice fiu al lui Dumnezeu, oricât de întunecată purtare ar avea şi oricâte rele i-ar face. Căci răbdarea răului, iertarea fraţilor şi rugăciunea în ascuns au mare putere înaintea lui Dumnezeu, căci pentru ele biruie El în locul omului, întorcând spre bine cele pornite de la lume cu răutate. Stăruind în acestea te-ai făcut pricină de mântuire şi pentru fratele tău din lume. Rugăciunea nu judecă, ci se smereşte, aducându-ne aminte greşelile noastre, nu ale lumii. Rugăciunea adevărată cere iertarea lumii, nu osândirea ei. Iar asupra smereniei vrăjmaşul nu poate nimic. Deci, făcând aşa, ori de câte ori întâmplarea o cere - dar şi când n-o cere - ajutat de Dumnezeu, treci cu bine peste prima piedică a protivnicului pe care ţi-o ridică în cale prin fraţii tăi din lume, care sunt mai slabi de înger[1]. Cine are darul dragostei, al răbdării şi al gândului smerit, în vremea de luptă - dacă luptă după lege[2], iar legea este dragostea - poate vedea lucruri minunate, întoarceri neaşteptate la Dumnezeu.

Aşa de pildă, noi nu ştim tainele lui Dumnezeu: pe cine mântuieşte din lume şi pe cine osândeşte. Dacă pe cel ce se sălbăticeşte asupra ta, din pricina întunecimii sale, îl ştie Dumnezeu că se va mântui, mântuirea lui o va face şi cu ajutorul tău, prin aceea că-ţi dă darul răbdării, al iertării din inimă[3] şi al rugăciunii. Astfel pentru smerenia ta îl va birui Dumnezeu şi va alunga duhul protivnic dintr-însul. Dacă însă fratele acela mai are de chinuit în robie străină, sau chiar îşi va pierde sufletul, la purtarea ta cea după Dumnezeu, răutatea lui va creşte şi se va sălbătici cu totul împotriva oamenilor şi împotriva lui Dumnezeu. Prin urmare, nicidecum să nu uităm că ostaşi[4] ai lui Dumnezeu suntem. Deci fii destoinic, suflete, ştiind cui crezi[5], cu ale cui arme baţi război[6], cine îţi ajută, ca să nu piardă Dumnezeu pe cineva pentru neiscusinţa ta. De aceea au zis Părinţii, că pricina mântuirii este aproapele. Cei ce biruie lumea[7] nu sunt nicidecum o adunare de nepu-

[1] 1 Tesaloniceni 5, 14.
[2] 2 Timotei 2, 5.
[3] Matei 18, 35.
[4] 2 Timotei 2, 3.
[5] 2 Timotei 1, 12.
[6] 2 Corinteni 10, 4.
[7] 1 Ioan 5, 4.

tincioşi, o turmă de inactivi, oricât s-ar părea răbdarea răului o slăbiciune a binelui, ci ei sunt ostaşii Împăratului, care prin răbdarea Crucii a biruit nu numai lumea, ci şi toată stăpânirea morţii. Mântuirea e cununa acestei biruinţe. Iar despre nevoinţa care dovedeşte răbdarea şi credinţa sfinţilor[1], putem spune că e singura cale îngăduită şi în stare să mistuie puterea răului şi să o facă fără rost şi fără vlagă în lume.

"VRĂJMAŞ MILOSTIV ŞI PRIETEN VICLEAN"

Când protivnicul mântuirii noastre se vede bătut la prima piedică - cea mai uşoară - ce o ridică în calea robilor lui Dumnezeu prin lume, mândria nu-l lasă să se dea bătut, ci le stârneşte a doua piedică prin viciile trupului, sau o iubire trupească de sine. La o atare înaintare a luptei pentru mântuire se tânguie trupul, ca să te milostiveşti de el; e tânguirea vicleană a stricăciunii, care nu trebuie ascultată, ci scoasă din rădăcină şi firea făcută iarăşi curată. De aceea Părinţii i-au zis trupului: vrăjmaş milostiv şi prieten viclean. În vremea negrijei de mântuire trupul se nărăvise cu patimile şi poftele, iar acestea l-au desfrânat şi l-au scos de sub conducerea minţii, sau, mai bine-zis, au scos mintea de la conducere, încât se răscoală cu neruşinare împotriva sufletului, chinuindu-l în tot felul, şi se întărâtă până şi împotriva lui Dumnezeu. "Căci pofta cărnii este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu, fiindcă nu se supune legii lui Dumnezeu, şi nici nu poate."[2] Aşa vine că fiecare ducem o povară în spate - trupul de pe noi. De la starea asta şi până la a-l face să fie templu sau Biserică a Duhului Sfânt[3] e de luptat de cele mai multe ori viaţa întreagă.

Firea trupului fiind surdă, oarbă şi mută, nu te poţi înţelege cu el decât prin osteneală şi foame, acestea însă trebuie conduse după dreapta socoteală, ca să nu dăuneze sănătăţii. Acestea îl îmblânzesc, încât nu se mai ţine vrăjmaş lui Dumnezeu. Rugăciunea şi postul scot dracii poftei şi ai mâniei din trup. Foamea îmblânzeşte fiarele.

---

[1] Apocalipsă 13, 10.
[2] Romani 8, 7.
[3] 1 Corinteni 3, 16.

Cu tot dinadinsul se atrage luarea aminte ca toată lupta aceasta să nu se ducă fără îndrumarea unui duhovnic iscusit care ştie cumpăni pentru fiecare ins aparte: măsura, trebuinţa şi putinţa fiecăruia. Postul adică să fie măsurat după vârstă, după sănătatea rămasă - deşi postul pe mulţi i-a făcut sănătoşi - şi după tăria şi felul ispitelor. Aşa cere dreapta socoteală. Cei ce s-au grăbit fără sfatul dreptei socoteli, toţi au întârziat sau, îndărăptând, au pierdut. De aceea au zis Părinţii, gândindu-se la cei grăbiţi să stingă patimile, că mai mulţi s-au păgubit din post, decât din prea multa mâncare, şi preamăreau dreapta socoteală, ca virtutea cea mai mare[1]. Preţuirea pătimaşă a trupului pe mulţi îi întoarce împotriva duhovnicului, deşi învrăjbirea nu-i ţine mult, boala îi întoarce; pe alţii, însă, muşcaţi la minte de mândrie, nici nu-i lasă să meargă vreodată la duhovnic, deşi le tânjeşte cugetul. La vreme de umilinţă - care cearcă pe toţi - şi aceştia biruie piedica şi intră în lupta mântuirii.

PUIUL NECURAT

Sfântul Maxim Mărturisitorul numeşte iubirea de sine "primul pui al diavolului". Ea e cealaltă parte din piedica a doua ce ne-o stârneşte protivnicul în noi înşine: iubirea trupească de sine, începătura mândriei. Împotriva ei ne-a cerut Mântuitorul să ne hotărâm pentru lepădarea de sine, zicând: "Oricine voieşte să vie după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea sa în fiecare zi şi să-Mi urmeze Mie"[2]. Lepădarea aceasta însă o poate face numai cine s-a ridicat cu mintea mai presus de cele deşarte şi s-a desfăcut din toată dragostea lumească şi şi-a strămutat puterea dragostei sale, toată, către Dumnezeu. Sau, cu alte cuvinte: pe cine l-a ajutat Dumnezeu să iasă din legăturile iubirii de lume, îl ajută să iasă şi din legăturile dinlăuntru ale iubirii de sine.

Când vrei cu toată sinceritatea şi tăria să birui piedica a doua, a viciilor minţii, despre care "credeai" că eşti tu însuţi, atunci şi Dum-

---

[1] Sf. Ioan Casian, *Cuvânt despre Sf. Părinţi din Skit*, în *Filocalia*, Sibiu, 1946, ed. I, vol.1, p. 130 şi ed. II, vol. 1, Sibiu, 1947, p. 129.

[2] Luca 9, 23.

nezeu sporeşte dragostea Sa către tine şi creşte şi dragostea ta către Dumnezeu, cu atât mai mult cu cât e şi piedica din cale mai mare. Într-adevăr, această iubire trupească de sine şi plină de trufie, numai dragostea aprinsă a lui Dumnezeu o poate scoate şi desăvârşit s-o facă scrum, prin umilinţele cu care o arde. Obişnuit noi nu prea putem şti în câtă primejdie ne bagă iubirea de sine, dar o putem deduce din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, Care, cu iubire de oameni, ajută mântuirea noastră, îngăduind încercări, certări şi ocări peste capul nostru, cu rostul ca să ne scârbim de noi înşine şi să ni se tocească tot gustul de cele de aici, căci altfel nu putem muri nouă înşine ca să viem lui Dumnezeu[1]. De aceea toţi Părinţii au fugit de laudă şi au iubit ocara şi toată năpăstuirea, ca pe unele ce ucid puii vicleni şi aduc mult folos de la Dumnezeu.

Cei ce, prin darul lui Dumnezeu, se izbăvesc şi de legăturile dinlăuntru ale iubirii de sine, se poartă şi se mărturisesc pe ei înşişi străini şi călători[2] aici pe pământ. De aceea "suspinăm în acest trup, dorind să ne îmbrăcăm cu locuinţa noastră cea din Ceruri"[3]. Iată de ce, prin sfatul dreptei socoteli, trupul trebuie stins şi faptele lui vicioase, omorâte[4]. În privinţa aceasta stau mărturie cuvintele Mântuitorului, când zice: "Cine ţine la viaţa lui o va pierde; iar cine-şi pierde viaţa lui pentru Mine, va găsi-o"[5]. Înţelegem că-şi va pierde viaţa cel ce ţine la felul lumesc şi trupesc al vieţii. Iar sub altă formă auzim acelaşi cuvânt, grăind: "Cine va voi să-şi mântuiască sufletul, îl va pierde; iar cine-şi va pierde sufletul său pentru Mine şi pentru Evanghelie, acela îl va mântui"[6]. Sufletul are şi el o parte pătimaşă, care, prin negrijă, nărăvindu-se cu viaţa cea trupească, aşa se învoieşte şi se leagă de tare cu plăcerea din lumea aceasta, încât n-ar mai vrea să-i moară trupul, ci ar vrea să fie veşnică viaţa aceasta vremelnică. Poate că şi de aceea a lăsat Dumnezeu viaţa aceasta aşa de necăjită, ca să ne mai şi săturăm de ea. Deci, ca nişte dezlegaţi de plăcerile vieţii, mai fericiţi sunt săracii[7], ca bogaţii. Căci bogatul zice: "Acum, suflete, ai multe bunătăţi, adunate pe mulţi ani: mănâncă, bea şi te veseleşte". Iar pentru o

---

[1] Galateni 2, 19.
[2] Evrei 11, 13.
[3] 2 Corinteni 5, 2.
[4] Romani 8, 13.
[5] Matei 10, 39.
[6] Marcu 8, 35.
[7] Luca 6, 20.

atare socoteală Dumnezeu i-a zis: "nebun"[1]. Deci, ca să ne mântuim trebuie să pierdem înclinarea sufletului cea lunecoasă spre împătimirea cu lumea, cu trupul şi cu avuţia, care toate aici rămân. Iar dacă nu ardem această înclinare a sufletului spre lume, sufletul întreg se pierde.

Şi totuşi n-am scăpat de curse, căci sunt unii care-şi curăţesc sufletul de patimi prin multe osteneli - şi sufletul are patimile lui: părerea, slava deşartă şi mândria - iar dacă scapă de aceste bucurii mincinoase, dăruindu-le Dumnezeu în schimb adevărate bucurii duhovniceşti, cad în primejdie de a se îndrăgosti aşa de tare de propriul lor suflet, pentru faptul că se face curat, încât sufletele lor se sting şi se pierd. Bucuria neînfrânată, chiar cea pentru daruri cu adevărat duhovniceşti, te poate face să uiţi că încă n-ai ieşit cu totul din împărăţia ispitelor. Sufletul însă care se mântuieşte este acela care nu mai trăieşte pentru sine, ci pentru Dumnezeu - sufletul care s-a izbăvit de sine şi petrece ca un dus din lumea aceasta. Viaţa şi dragostea lui întreagă este numai Dumnezeu, care-l face să uite de sine, iar când revine în lumea aceasta, se urăşte pe sine. Evanghelistul Ioan prinde tocmai această a treia treaptă a luptei cu sine însuşi după cuvântul Domnului, care zice: "Cine-şi iubeşte sufletul său îl va pierde; iar cine-şi urăşte sufletul său, în lumea aceasta, îl va păzi spre viaţa veşnică"[2]. Deci, de-am străluci duhovniceşte ca soarele, ceea ce la puţini se întâmplă, de una să ne ţinem: că nu suntem din lumea aceasta şi nu trebuie ţintuită "aici" dragostea noastră. Când ajungem la o atare socoteală cu noi înşine, atunci dragostea lui Dumnezeu ne arde, şi arde şi piedica a doua din calea întoarcerii noastre Acasă... Cei ce şi-au adunat şi şi-au strămutat unite toate puterile făpturii lor de la lume şi vicii spre Dumnezeu, aceştia sunt cei ce au biruit lumea şi pe ei înşişi.

SEMNUL CRUCII

Creştinismul nostru ar fi în mare parte de neînţeles, dacă n-am considera şi realitatea personală a demonului, a îngerilor căzuţi. Cre-

---

[1] Luca 12, 20.
[2] Ioan 12, 25.

dinţa noastră ar fi incompletă şi s-ar dizolva cu uşurinţă, dintr-o religie revelată, într-o doctrină umanitară, sau, în cazul cel mai bun, într-un raţionalism protestant, fără nimic supranatural şi personal. Dar nu e bună nici extrema cealaltă, care, fie că admite răul ca principiu paralel cu Dumnezeu, fie că vorbeşte de demoni mult prea mult decât merită în realitate. A nu admite existenţa personală a îngerilor căzuţi şi a nu recunoaşte influenţa lor asupra vieţii sufletului, asupra minţii cu deosebire, dovedeşte fie un raţionalism sec şi trufaş, fie o ignoranţă a suficienţei de sine. A admite răul ca pe un principiu paralel binelui înseamnă că ne cufundăm în adâncuri neguroase de istorie, când n-aveam o revelaţie precisă şi deplină a realităţilor spirituale. Pentru vremea noastră, cu o revelaţie completă, a mai zăbovi pe lângă elemente perimate din istoria religiilor, fireşte că dovedeşte multă îndărăptare mintală. Iar a îmblăti prea mult şi fără socoteală numele celui rău, fireşte că arată lipsă de socoteală, dacă nu chiar dezechilibrul minţii.

De aceea, socotind piedicile mântuirii la justa lor valoare, spunem că în calea mântuirii sau a întoarcerii noastre Acasă se mai ridică o stavilă: vrăjmaşul însuşi, puterea răului în persoană, sau îngerul rău. Mândria lui nu poate răbda bătaie; acesta-i chinul păcatului său, că totuşi trebuie s-o capete. Deci, dacă a fost bătut când se lupta cu noi din afară, prin gura lumii, dacă a trebuit să fugă ruşinat, după zeci de ani de lupte dinlăuntru, din trup şi din suflet, atunci sufletul şi mintea, făcându-se curate, îl prind în prezenţa nevăzută. Atunci, nemaiavând ce face, vine în persoană să se războiască cu noi. De acum începe războiul minţii omului cu mintea cea vicleană, sau războiul nevăzut. Spre războiul acesta însă să nu îndrăznească nimeni, de n-a fost chemat de Dumnezeu cu rost de a ruşina puterea vrăjmaşă şi a mai întări neputinţa oamenilor spre război, căci nu e un război de glumă. Deocamdată să ne mulţumim a şti că asupra diavolului avem aceste trei arme: Numele Domnului şi al Maicii Domnului despre care zice Sf. Ioan Scărarul că: "Armă mai tare în cer şi pe pământ nu avem, ca numele lui Dumnezeu". Iar a doua armă pe care o avem împotriva puterii vrăjmaşe este Sf. Cruce[1]. (Aş întreba pe cei ce nu au cruce: cu ce semn vă apăraţi voi de diavol ?) Ei însă n-au semn, că nu-i lasă să-l

---

[1] 1 Corinteni 1, 18.

facă. Nu în zadar semnul Crucii îl numeşte Biserica: "Armă nebiruită asupra diavolului, Crucea Ta ne-ai dat". Iar a treia armă de apărare este smerenia sufletului. Deci chiar în ceasul tulburării tale, să zici în adâncul inimii: "Pentru păcatele mele pătimesc acestea, Doamne, izbăveşte-mă de cel rău". Şi întoarce-te cu inimă bună către Dumnezeu, orice gânduri rele ai avea, pălmuindu-ţi mintea, căci vede Tatăl osteneala fiului şi nicidecum nu-l lasă.

IN PUSTIA CARANTANIEI

Până aci se înţelege şi nu se prea înţelege drama desăvârşirii persoanei omeneşti. Şi fiindcă aceasta nu s-a prea putut înţelege, urmări şi realiza, a fost nevoie ca Dumnezeu să creeze omul a doua oară şi, prin creştinism, să-l facă în stare de această înţelegere şi realizare a desăvârşirii sale personale. Această desăvârşire urmărită şi aşteptată de Dumnezeu de la om, ni s-a revelat, ni s-a dat de model în persoana clară şi reală a lui Iisus Hristos, a Dumnezeu-Omului. De aceea El e Calea şi naturală şi supranaturală a desăvârşirii. Iisus Hristos nu avea nevoie de mântuirea Sa, dar fără pogorârea Sa, în trup de om re-creat, născut afară de calea păcatului, mântuirea noastră ar fi fost cu neputinţă; ori noi eram şi suntem cei ce avem nevoie de mântuire. Deci pentru iubirea de oameni a lui Dumnezeu, simţită de noi ca o credinţă arzătoare de mântuire, ni s-a arătat şi ni s-a dat ca model de viaţă persoana reală a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. El e pentru noi oamenii măsura desăvârşirii. Atât doar că modelul revelat trebuie urmat. Căci, dacă Dumnezeu a făcut totul pentru mântuirea noastră, aceasta nu înseamnează ca noi să ne dedăm lenei, pentru că a făcut Dumnezeu totul şi noi nu mai avem de făcut nimic. Dumnezeu a făcut totul din partea Sa, anume: S-a micşorat pe Sine şi S-a făcut om adevărat[1], întru totul asemănându-Se nouă, afară de păcat, ca să ne arate cărarea cu lucrul şi cu persoana Sa. El era şi Dumnezeu adevărat, dar a mers omeneşte pe calea cea nouă. De aceea, calea mântuirii o numim calea lui Dumnezeu, pentru că, cel dintâi, El a mers pe ea.

---

[1] Filipeni 2, 7.

Deci, cei ce vrem să ne mântuim avem a merge şi noi toţi aceeaşi cale, toată. Şi, fiindcă avem de a trece peste şerpi şi peste scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşă[1], iar noi nu suntem decât numai oameni, Iisus Cel cu cruce ne ajută, dăruindu-ne din persoana şi viaţa Sa cele trebuitoare, dar mai presus de firea noastră. Ba mai mult, chiar El însuşi se luptă pentru noi ca să-L urmăm întocmai, pe toată calea pământească. Din buze mulţi Îl urmează pe Domnul, dar când să treacă prin moartea de pe cruce - desăvârşita lepădare de sine - mulţi se dau înapoi. Toţi aceştia întârzie pe cale. De aceea zic, cine vrea să vadă pe Domnul în veacul fără de sfârşit, după înviere, trebuie să meargă cu El toată calea, iar nu numai până la un loc, sau numai până la o vreme. Rămaşi în urmă de frică[2] sunt destui în toate vremile, dar mai ales în zilele noastre, temându-se ca nu cumva din cauza credinţei să-şi primejduiască viaţa aceasta. Noi însă zicem: unde e fericirea aceea, să cădem şi noi în "primejdia" în care a căzut Dumnezeu; iar de nu ne primejduim pentru Dumnezeu e semn că nu suntem vrednici.

Dacă avem în vedere pe lângă cunoştinţa mântuirii şi nevoinţa, sau caracterul ascetic al cărării spre desăvârşire, ne întâlnim cu învăţătura Sf. Maxim Mărturisitorul, una dintre cele mai luminate minţi ale Bisericii. Depănăm deci firul cărării în spiritul *Cuvântului Ascetic* al Sf. Maxim Mărturisitorul[3], atât pentru trebuinţa documentării patristice, cât şi pentru adâncimea şi frumuseţea învăţăturii Sfântului.

Iisus Hristos, Dumnezeu prin fire, primind să se facă om, pentru iubirea de oameni, S-a coborât sub lege, ca păzind porunca asemenea unui om, să desfiinţeze osânda cea veche a lui Adam. Iar ştiind Domnul că toată legea şi proorocii atârnă în porunca iubirii de Dumnezeu şi de oameni, S-a grăbit să le păzească asemenea unui om, de la început până la sfârşit.

Aceste porunci, care rezumă Scriptura, trebuie păzite împotriva cuiva, care vrea să le surpe, trebuie apărate, trebuie trăite în ciuda firii şi a unui protivnic, altfel nu ne mântuim. Cu acest protivnic a avut Iisus o luptă îndoită, una prin ispitele plăcerii şi a doua prin încercările durerii. Iată prima ispitire prin plăcere: diavolul L-a crezut om, văzân-

[1] Luca 10, 19.
[2] Apocalipsă 21, 8.
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cuvânt Ascetic*, *op. cit.*, p. 1.

du-L pe El mărturisit la Botez de Tatăl şi primind, ca om, pe Duhul înrudit, din ceruri, şi mergând în pustie ca să fie ispitit de el. Înşelându-se şi crezându-L astfel, a pornit împotriva Lui tot războiul, doar va putea cumva să-L facă şi pe El să pună mai presus materia lumii decât iubirea lui Dumnezeu. Deci, ştiind diavolul că mâncările, avuţiile şi slava sunt cele trei între care se frământă toate cele omeneşti, cu acestea a ispitit şi pe Domnul în pustie ca doar-doar îl va prăvăli şi pe El în prăpastia pierzării, ca pe tot omul.

E bine de observat că Iisus Hristos, întrupat în om adevărat, a biruit pe diavolul ca om, iar nu ca Dumnezeu; căci cu puterea de Dumnezeu, ca fulgerul l-a aruncat din ceruri[1]. Iisus a venit să se lupte cu diavolul, ca om adevărat, întrucât numai aşa ne putea împinge la toată îndrăzneala câtă trebuie; iar câştigând - ca om - o biruinţă desăvârşită asupra lui, biruinţa ne-a dat-o nouă, în dar, dar numai dacă ne luptăm şi noi ca El. Cu biruinţa Sa, Mântuitorul ne-a învăţat şi pe noi meşteşugul războirii, ne-a dat cunoştinţa şi ne-a dat şi puterea. Deci El e meşteşugul, cunoştinţa şi puterea; El e modelul de luptă, cât ţine cărarea. Mântuitorul de aceea a şi venit, ca să sfărâme lucrurile diavolului[2] şi să surpe stăpânirea lui în care ţinea pe oameni. Astfel, când L-a ispitit, în Pustia Carantaniei[3], ca să facă din pietre pâini, căci flămânzise, El l-a bătut cu Scriptura, zicând: " Scris este că nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu orice cuvânt al lui Dumnezeu" ! Dar diavolul n-a renunţat la luptă, ci L-a ispitit iarăşi cu strălucirea tuturor împărăţiilor pământului - cu slava puterii politice - zicând Domnului: "Ţie îţi voi da toată puterea şi strălucirea ei, căci mie-mi este dată şi o dau cui vreau. Deci, dacă Tu te vei închina mie, toată ţi-o dau Ţie". Privitor la aceste cuvinte semeţe ale ispititorului, Sf. Chiril al Ierusalimului se întreabă dacă a minţit Satana atunci, sau, silit de prezenţa lui Dumnezeu, a spus adevărul ?[4] Ci răspunzând Iisus, l-a bătut, grăind din Scripturi: "Scris este: Domnului Dumnezeului tău să te închini şi numai pe El unul să-L

[1] Luca 10, 18.
[2] 1 Ioan 3, 8.
[3] Luca 4, 1-13.
[4] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, în *Izvoarele Ortodoxiei*, Bucureşti, 1943, vol.6, *Cateheza VIII*, pp. 205-206.

slujeşti"[1]. Când s-a văzut diavolul bătut din Scripturi a luat şi el Scriptura, căci ştie şi el Scriptura, însă diavoleşte, deoarece mintea lui, fiind nebună, strâmbă înţelesul oricărui cuvânt, de vreme ce el nu stă în adevăr, ci în minciună. Aşa, Îl duce pe Iisus pe aripa templului din Ierusalim, zicându-I: "Dacă eşti Tu Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te de aici jos, căci este scris că îngerilor Săi va porunci pentru Tine, ca să Te păzească şi Te vor ridica pe mâini, ca nu cumva să Te izbeşti cu piciorul de vreo piatră". Atunci Iisus i-a tăiat scurt şi ispita aceasta, răspunzându-i: "S-a zis în lege să nu ispiteşti pe Domnul Dumnezeul tău!" Şi după ce sfârşi toată ispita, diavolul se duse de la El până la o vreme. Semn că a mai venit şi sub altă formă.

IUBIREA E CĂRAREA

Protivnicul L-a încercat pe Domnul prin aceste trei: prin neputinţa trupului, prin slava deşartă şi prin ispitirea de Dumnezeu. Toate aceste ispite au ascunse în ele momeala plăcerii, sau acul păcatului[2], însă în chip felurit. Toate la un loc alcătuiesc chipul dintâi al războiului, sau, după Sf. Maxim, ispita prin plăcere. Dacă Iisus s-ar fi biruit de oricare dintre acestea, ar fi căzut din dragostea Tatălui, ar fi călcat El porunca primă din lege, pe care avea s-o propovăduiască între oameni ca nimeni altul: porunca dragostei de Dumnezeu, ca Tată al oamenilor[3].

Tot războiul protivnicului acesta a fost: ca să-L facă pe Domnul să calce dragostea către Dumnezeu ca Tată. Căci ştie vrăjmaşul că plăcerea pământească, pentru cine umblă după ea, are drăceasca putere să desfacă pe om de dragostea lui Dumnezeu şi să i-o întoarcă spre plăcerea a orice altceva afară de Dumnezeu. Prin urmare, dacă mai avem inima prinsă de ceva de pe pământ, stăpânitorul lumii acesteia încă ne mai ţine legaţi în împărăţia lui, de vreme ce dragostea noastră către Dumnezeu încă n-a ars şi aţa aceea.

---

[1] Luca 4, 8.
[2] 1 Corinteni 15, 56.
[3] Matei 5, 48.

După ce Domnul l-a bătut pe diavolul în Pustia Carantaniei în sfânt sufletul Său - curat de lumea aceasta ca o pustie - a venit să-l bată şi între oameni. Cuvintele Evanghelistului ne descriu şi această latură a războiului, căci zice: "Şi după ce sfârşi toată ispita, diavolul se depărtă de la El, până la o vreme"[1]. Semn că a mai venit iarăşi, însă de data aceasta războindu-se cu Domnul prin oamenii lumii acesteia. Satana a răsculat împotriva Mântuitorului pe oamenii puternici de atunci, viclenii vremii, cărturarii şi fariseii lumii vechi, unelte ale sale, oameni slabi dar cu putere mare, ca doară-doară Iisus îi va blestema, sau îi va urî, şi aşa va greşi măcar împotriva celei de-a doua porunci, porunca iubirii de oameni.

Aceasta e, cum zice Sf. Maxim, ispita a doua, prin durere, care e stârnită de protivnicul cu menirea de a învrăjbi pe Iisus cu oamenii şi pe oameni întreolaltă. Iată cuvintele Sf. Maxim Mărturisitorul despre acest numit al doilea fel de ispită pe care l-a avut Mântuitorul de învins: "După ce, aşadar, prin biruinţa asupra primei ispite, cea prin plăcere, a zădărnicit planul Puterilor, Căpeteniilor şi Stăpâniilor celor rele, Domnul le-a îngăduit să-şi pună în lucrare şi al doilea atac, adică să vină şi cu încercarea ce le mai rămăsese, cu ispita prin durere"[2].

Să urmărim deci uneltirile protivnicului, să vedem metoda lui şi metoda lui Dumnezeu, tot după cuvintele Sf. Maxim.

"Neputând vrăjmaşul să-L facă pe Domnul să calce porunca iubirii de Dumnezeu, prin cele ce I le-a făgăduit în pustie, s-a străduit pe urmă, după ce a venit în lume, cu ajutorul nelegiuiţilor iudei, să-L facă să calce porunca iubirii de oameni. Satana (care însemnează «protivnicul») îi îndemna pe cărturari şi farisei la feluritele meşteşugiri împotriva lui Iisus, ca, neputând răbda încercările, cum credea el, să fie adus să-i urască pe cei ce-I întindeau curse şi aşa să calce porunca iubirii de oameni. Dar Domnul, ca un Dumnezeu, cunoscând gândurile protivnicului, n-a urât pe fariseii puşi la lucru de el (căci cum ar fi făcut-o, fiind prin fire bun?) ci, pe cei purtaţi de el, nu înceta să-i sfătuiască, să-i mustre, să-i înfricoşeze, să-i plângă, ca pe unii ce puteau să nu se lase conduşi de el. Blestemat de ei, se purta cu îndelungă

---

[1] Luca 4, 13.

[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *op. cit.*, p. 65.

răbdare. Mântuitorul, e drept, i-a mustrat şi i-a certat ca nimeni altul[1], însă nu i-a urât nici o clipă, de vreme ce pe diavolul din ei îl certa şi-l umilea, dându-l la iveală şi arzându-l cu adevărul, iar pe ei îi iubea şi-i învăţa înainte[2]. Pătimea cu îndurare şi le arăta toate faptele iubirii; îi învăţa căile vieţii şi zugrăvea prin fapte chipul vieţuirii cereşti; vestea învierea morţilor şi făgăduia viaţa veşnică şi Împărăţia Cerurilor celor ce cred; iar necredincioşilor (ateilor) le vestea înfricoşatele pedepse veşnice. Iar pe cel ce lucra prin ei (prin atei) îl bătea cu iubirea de oameni, iubindu-i şi pe ei, deşi-i ducea diavolul.

O, minunat război! În loc de ură Iisus arată iubirea şi răpune pe tatăl răutăţii prin bunătate. În acest scop, răbdând atâtea rele de la ei - mai adevărat vorbind, pentru ei - S-a străduit până la moarte, în chip omenesc, pentru porunca iubirii şi, dobândind biruinţa deplină împotriva diavolului, a primit cununa învierii pentru noi. Astfel Adam Cel nou a înnoit pe cel vechi."[3]

Dumnezeu îi prevenise pe mai marii templului prin vedenia lui Zaharia proorocul, ca să ia aminte că şi ei vor fi ispitiţi. Iată cuvântul: "Şi mi-a arătat pe Iisus (sau Iehoşua), marele preot, stând înaintea îngerului Domnului şi Satana la dreapta lui, ca să i se-mpotrivească"[4]. Proorocul îl vede pe marele preot schimbându-i-se veşmintele rele cu altele bune şi punându-i-se podoabă curată pe cap, iar îngerul atrăgându-i luarea aminte: "fii luător aminte, Iisuse, mare preot, tu şi soţii tăi, care stau înaintea feţei tale: căci ei sunt chipuri pentru viitor. Căci iată eu aduc pe Servul Meu Odraslă"[5]. Totuşi ei, învăluiţi cu lumea aceasta, n-au putut pricepe ispita în care cădeau pizmuind pe Iisus.

Iubirea de Dumnezeu şi iubirea de oameni în care atârnă toată Legea şi Proorocii[6], împlinindu-le Iisus ca nimeni altul, prin aceasta se vedea limpede că Iisus e Dumnezeu şi Dumnezeu este iubire[7]. Pe acestea două ni le-a dat ca porunci. Aci stă taina pentru care poruncile lui Dumnezeu bat pe vrăjmaşul, când are cine le trăi. Căci

---

[1] Ioan 8, 41-47.
[2] Ioan 8, 48-59.
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cuvânt Ascetic*, în *op. cit.*, pp. 8-9.
[4] Zaharia 3, 1.
[5] Zaharia 3, 8.
[6] Matei 22, 37-40.
[7] 1 Ioan 4, 8.

iată: Dumnezeu se ascunde în poruncile Sale, după cum ne asigură Sfinţii Marcu Ascetul[1] şi Maxim Mărturisitorul[2].

Trăirea acestor porunci arde pe diavol aşa de cumplit, încât acesta răscoală puterile iadului şi cu ele aţâţă pe oamenii lumii, care-s biruiţi de el, şi-i năpusteşte împotriva lui Iisus şi a oricărui ucenic al Lui. Iar prin lege, prin stăpânitorii lumii acesteia, prin slujitorii templului, arhiereii Anna şi Caiafa, prin Iuda vânzătorul, diavolul nu-L mai putea răbda să-i facă împărăţia de jaf, şi-I cere nedreapta răstignire pe cruce, în rând cu tâlharii.

Când războiul nevăzut între iubire şi ură a ajuns aci, Iisus bate pe diavol - tot ca om, să nu uităm - prin neputinţa şi nepreţuirea trupului[3]. Adică prin desăvârşita lepădare de sine sau prin primirea de bunăvoie a morţii. Plăcerea a alungat-o cu hotărâre puternică, durerea însă a primit-o cu dorire mare[4].

Din cele de până aci vedem că lupta Mântuitorului cu protivnicul pentru porunci şi pentru mântuirea noastră prezintă câteva deosebiri faţă de stadiile luptei pe care are să le întâmpine omul, când vrea să urmeze pe Domnul. Mântuitorul a înfrânt întâi pe protivnicul în duh, în apariţia lui personală din pustie, biruind prin dragostea de Dumnezeu ispita aceluia când Îl îmbia cu momeala plăcerii din materia lumii. Noi muritorii însă n-avem de a începe lupta de la arătarea făţişă şi personală a protivnicului; căci, după unii, ne-ar fugi mintea de spaima arătării lui înfiorătoare. E lucru ştiut că sistemul nostru nervos, răvăşit de atâtea vicii săvârşite de noi sau de un şir întreg de părinţi înaintaşi, nu suportă impresii prea tari, ca peste toate acestea să rămână sănătos. Noi trebuie să începem urmarea Mântuitorului de la purificarea de patimi, ca să ajungem după multă vreme la o sănătate, fizică şi psihică, în stare de a ne apropia, fără primejdii grave, acolo de unde doar Iisus a început lupta. E lucru ştiut şi probat de medicină că spaimele (traumatismele) peste puterea de răbdare a sistemului nervos, îl

---

[1] Sf. Marcu Ascetul, *Despre legea duhovnicească*, în *Filocalia*, Sibiu, 1946, ed. I., vol.1, p. 249 şi ed. II, vol. 1, Sibiu, 1947, p. 247.

[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capete gnostice*, în *Filocalia*, ed. I, vol. 2, p. 193.

[3] Ioan 6, 63.

[4] Luca 12, 50.

dezechilibrează, şi, după slăbiciunea la care-l găseşte, poate să-l aducă până la boala epilepsiei, care seamănă mult cu îndrăcirea, descrisă de Evanghelii.

Fireşte că şi noi în lupta cu patimile - treabă de începători, dar care poate ţine o viaţă întreagă - trebuie să dăm cu el o luptă în duh. În această luptă încă suntem scutiţi prin rânduiala dumnezeiască de a-l vedea în toată fioroasa lui prezenţă.

De la această deosebire încolo, lupta pentru mântuire, atât a Mântuitorului cât şi a ucenicului, urmează aceeaşi cărare şi stadii. Astfel, după ce Iisus l-a bătut pe protivnic în pustie, a venit să-l bată şi în lume, în societatea omenească stăpânită de acela. De aceea, urmând pe Domnul, spunem că mântuirea nu se câştigă cu o faptă răzleaţă, ci presupune şi o faţă socială; nimeni nu se mântuieşte singur; de mântuirea sa se mai leagă o mulţime de oameni.

În societatea omenească Iisus l-a bătut pe protivnic prin iubirea de oameni, oricât Îl lovea vrăjmaşul printr-înşii cu ispita durerii. Şi pe urmă de tot, a venit - prin orânduire dumnezeiască - ispita, tot prin durere, asupra trupului Domnului, ispită pe care a biruit-o, dându-şi trupul ca "din neputinţă"[1] să fie răstignit pe cruce ca un făcător de rele. Nu-şi dădea Satana seama că, răstignind "omul" pe cruce, după ce-L va înghiţi cu poftă, sau cu ura cea mai mare, va afla că prin cruce a înghiţit pe Dumnezeu. Nu-şi putea da seama vicleanul de Taina Crucii care îi va rupe cele dinlăuntru, şi, Hristos Iisus, Omul-Dumnezeu îi va învia pe drepţii cei din Vechiul Testament, făcând biruinţă veşnică asupra răului pe care o va da omului, fratelui Său[2] şi ucenic pe aceeaşi cale. Prin această biruinţă a lui Iisus, în omul în care se ţinea ascuns, s-a făcut restabilirea firii omeneşti, i s-a deschis Împărăţia lui Dumnezeu, s-a vestit învierea şi i s-a dat mântuirea în dar[3].

---

[1] 2 Corinteni 13, 4.
[2] Matei 28, 10.
[3] Efeseni 2, 8.

CĂRAREA SFÂNTULUI PAVEL

Ajunşi la acest loc al depănării cuvântului, e bine să mai lămurim câteva lucruri, dintre care cel dintâi e îndreptarea părerii greşite ce o au unii creştini despre "mântuirea în dar", pe care a câştigat-o Iisus Hristos pentru noi. Din aceste cuvinte nu urmează că noi trebuie doar să "credem" că "suntem" mântuiţi şi cu asta am făcut totul ce ar atârna de noi. Iată cum a înţeles Sf. Pavel pe Domnul şi cum i-a urmat cărarea, după cuvintele Sf. Maxim: "Pavel aşa se lupta împotriva dracilor, care lucrează în trup plăcerile, alungâdu-i prin neputinţa trupului său. El, Pavel, ne arată cu faptele şi chipul biruinţei împotriva vicleanului, care luptă să aducă pe credincioşi la ură, stârnind împotriva lor (a Apostolilor) pe oamenii mai nebăgători de seamă, ca, ispitiţi prin ei, să-i facă să calce porunca iubirii. Dar Sf. Pavel zice: «Ocărâţi fiind, binecuvântăm; prigoniţi, noi răbdăm, huliţi, noi mângâiem; ca o lepădătură ne-am făcut, gunoiul tuturora până astăzi»[1]. Dracii au pus la cale ocărârea, hulirea şi prigonirea lui, ca să-l mişte la ura celui ce-l ocărăşte, îl huleşte şi-l prigoneşte. Ei aveau ca scop să-l facă să calce porunca iubirii. Iar Apostolul, cunoscând gândurile lor, binecuvânta pe cei ce-l ocărau, răbda pe cei ce-l prigoneau şi mângâia pe cei ce-l huleau, ca să depărteze (din cale) pe dracii care lucrau acestea şi să se unească cu bunul Dumnezeu. Deci pe protivnicii care lucrau acestea îi zădărnicea prin acest chip al luptei, biruind pururea răul prin bine, după asemănarea Mântuitorului. Aşa a slobozit Pavel mulţime de lume de sub puterea viclenilor şi a unit-o cu Dumnezeu, el şi ceilalţi Apostoli, biruind prin «înfrângerile» lor pe cei ce nădăjduiau să-i învingă. Dacă deci şi tu, frate, vei urmări acest scop, vei putea să iubeşti pe cei ce te urăsc. Iar de nu, e cu neputinţă."[2] Darul mântuirii deci se dobândeşte chiar ca dar, cu mare luptă.

Pilda Mântuitorului i-a prilejuit Sf. Pavel multe şi adânci meditaţii.

---

[1] 1 Corinteni 4, 12-13.

[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cuvânt Ascetic*, în *op. cit.*, p. 10.

Iată de data aceasta un om păcătos, întru totul asemenea nouă, năzuind spre țintă[1], fără să se fi socotit că a ajuns[2], mărturisind abia la capătul alergării: "Calea am săvârşit, credința am păzit[3]... de acum aştept cununa,"[4] - unirea desăvârşită cu Hristos. Deci nu mai avem motiv să spunem, scuzându-ne lenea, că Iisus a fost Dumnezeu şi aşa a biruit puterile protivnice şi îndărătnicia firii, căci iată Sf. Pavel era om, cu păcate grele, ba şi bolnăvicios, şi iată-l, luptându-se după lege[5] pentru legea care rezumă Scriptura şi mântuirea, că s-a arătat mai presus de lunecuşul plăcerii şi ascuţişul durerii. A ieşit din cercul vicios al plăcerii şi al durerii, în care de obicei se învârte până la absurd viaţa omenească.

Iată ce mare e sfatul Sfintei Treimi: ca Unul din Treime să se facă om pentru noi şi pentru a noastră mântuire, ceea ce e totuna cu crearea firii din nou. Mântuitorul, omeneşte, a mers şi merge înaintea noastră, făcându-se cărare de la om la Dumnezeu. Nu putem rămâne decât uimiţi de dragostea pentru înţelepciunea şi iubirea lui Dumnezeu, personificate în Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul.

Ca mărturii netrebnice îi ştim dragostea cu care ne iubeşte El, dar nimic de pe pământ n-o poate spune. El umblă nevăzut de oamenii cu ochi de lut, căutând mereu pe fraţii Săi[6], pândind şi alergând după fiecare ins, "până-i va prinde pe toţi cei ce se vor mântui, ca pe Pavel"[7], şi neavând odihnă până nu-i adună pe toţi Acasă. Şi aceasta o face mereu, în fiecare veac de oameni până la sfârşitul lumii. Asta nu se poate tăcea. Iar cine L-a şi văzut pe Domnul şi neasemănata-i Cruce, pe care încă o tot duce printre oamenii ce-L pălmuiesc cu ură de fiară până la sfârşitul veacului de-acum, unul ca acela sare ca ars din orice iubire conservatoare de sine şi se roagă, strigând să aibă în lumea aceasta soarta lui Dumnezeu. Unul ca acesta trăieşte ca un dezlegat de viaţă şi nici o urgie a vremii nu-i poate face nimic, decât a-l desăvârşi, lămurindu-l ca aurul.

---

[1] Filipeni 3, 14.
[2] Filipeni 3, 13.
[3] 2 Timotei 4, 7.
[4] 2 Timotei 4, 8.
[5] 1 Corinteni 9, 20.
[6] Matei 28, 10.
[7] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, *Filocalia*, ed. I, vol. 2, p. 77.

Dacă simţim suferinţa fără asemănare a lui Dumnezeu Mântuitorul nostru, cea din iubirea de oameni, aceasta curăţeşte şi viaţa noastră; căci acesta-i focul azvârlit de Dumnezeu pe pământ[1]: pârjolul dragostei, care aprinde lumea, arde puterile răului şi străluceşte cu lumină dumnezeiască pe smeriţii Săi următori, ce se întorc Acasă. Cu toate acestea, dorul lui Dumnezeu după cel mai mare păcătos este neasemănat mai mare decât dorul celui mai sfânt om după Dumnezeu.

[1] Luca 12, 49.

II

ÎNVĂŢĂMINTELE REGILOR

SAUL ŞI DAVID

Pe calea mântuirii nimeni nu poate merge singur de nu se va lăsa condus de mâna nevăzută a Mântuitorului, prin preoţii Bisericii, slujitorii Săi văzuţi. Căci zice: "Cine vă primeşte pe voi pe Mine mă primeşte"[1]. Deci, în calea Duhului, nu poţi merge fără ucenicie la duhovnic. Mulţimea ispitelor, vicleniile protivnicului nevăzut, războindu-ne prin lucrurile sau oamenii văzuţi, oricând ar putea scoate pe ucenicul Domnului din calea mântuirii şi să-l rătăcească, dacă duhovnicul n-ar avea meşteşugul, ştiinţa şi puterea de la Dumnezeu, ca să împrăştie şi mereu să strice lucrăturile protivnicului. Pricepem prin urmare că ucenicul sau credinciosul e dator cu ascultarea din dragoste către duhovnicul său, căci fără darul acestuia e cu neputinţă izbăvirea de necazuri şi mântuirea.

Sfânta Scriptură ne înşiră mulţi ascultători buni, dar şi foarte mulţi neascultători. Dintre cei ascultători alegem spre învăţătură pe regele David, care stătea sub povăţuirea duhovnicului său, Natan proorocul. Îl numim pe Natan duhovnic şi nu sfetnic al regelui, pentru faptul că era îndreptător în ale duhului şi mijlocitor între legea lui Dumnezeu şi fărădelegea omului, spre deosebire de sfetnic, care mijloceşte între om şi om. Iar dintre neascultători îl alegem pe regele Saul, care nu primea sfatul lui Dumnezeu prin Samuil şi, neascultând până în sfârşit, a luat plata neascultării, desăvârşit pierzându-se.

[1] Matei 10, 40.

CUM ÎNCEPE O DATORIE

David, până a nu fi rege, era al optulea copil la părinți și ciobănaș cu slujba, trăind cu toți frații săi o viață cumpătată. Când însă a ajuns rege, dând de trai bun, l-au năpădit poftele. S-a întâmplat deci odată că o vecină a sa, femeia lui Urie, făcea baie; David a văzut-o și s-a aprins de pofta desfrâului. A aflat cine e, a pus la cale cu fățărnicie și vicleșug trimiterea bărbatului ei în primejdie de moarte - unde a și murit - și așa i-a luat femeia. Iată-l pe David, cel uns de Dumnezeu cu cinste de rege și cu darul de prooroc, omorând bărbatul și desfrânând cu femeia rămasă. După slujbă era rege, după dar, prooroc, trupul însă... vrăjmaș al lui Dumnezeu[1] și ucigaș de om. Și zice Scriptura: "Fapta aceasta, pe care a făcut-o David, a fost rea înaintea lui Dumnezeu"[2].

VREMEA DE PLATĂ

Să vedem acum, spre învățătura noastră, în ce chip îi rânduiește Dumnezeu îndreptarea. Știm că era uns rege de Samuil proorocul, însă acesta murise. Astfel a trimis Domnul la David pe Natan proorocul, care, printr-o asemănare, l-a adus să-și cunoască păcatul și vinovăția de moarte. "Un om simplu a vorbit împăratului. Împăratul cel îmbrăcat în purpură nu s-a mâniat, căci nu se uita la cel care vorbea, ci la Cel ce i l-a trimis. Nu l-a orbit pe David cohorta ostașilor din jurul său; dimpotrivă, se gândea la oastea îngerească a Domnului și tremura în fața «Celui nevăzut, ca și cum L-ar fi văzut»[3]... Avea cineva oare vreo dovadă contra lui ? Știau oare oamenii de fapta lui ? Fapta s-a săvârșit repede; proorocul însă îndată a fost de față să-l mustre."[4] Proorocul, sau văzătorul înainte al celor ce au să vie de la Dumnezeu, i-a făcut înțeleasă legea care atârnă peste fărădelege. I-a arătat că, făcând moarte de om, sabia va atârna în veac asupra casei sale. Iar pentru că a luat

[1] Romani 8, 7.
[2] 2 Regi 11, 27.
[3] Evrei 11, 27.
[4] Sf. Chiril al Ierusalimului, *op. cit.*, p. 76.

femeia altuia, şi femeia sa va fi luată de alţii dinaintea ochilor săi. Ce-a făcut el altuia în ascuns, alţii îi vor face lui pe faţă, înaintea a tot norodul. Asta e legea nestrămutată a dreptăţii lui Dumnezeu care aduce peste capul tău ce ai adus şi tu peste capul aproapelui tău. Ce ai făcut ţi se va face; ce ai zis ţi se va zice; ce încarci pe altul ai să duci şi tu.

Când dreptatea lui Dumnezeu se întoarce asupra noastră a sosit vremea de plată sau ispăşirea. Ispăşirea nu-i o pedeapsă de la Dumnezeu, ci un mijloc de înţelepţire, o îndreptare mai aspră. Iar fiindcă dreptatea lui Dumnezeu mereu ţine cumpănă între faptă şi răsplată, putem vorbi chiar de legea dreptăţii, ca de o lege milostivă, prin care ne curăţim de petele faptelor rele. În vremea ispăşirii, când vin asupra noastră strâmtorările, dacă le răbdăm de bunăvoie, neumblând cu ocolirea, ne ajută Dumnezeu; iar de nu vrem să primim cele ce vin peste noi, că nu le înţelegem, nu ne ajută Dumnezeu, deşi El ar fi vrut.

Toată slujba aceasta a lămuririi ucenicului în ale duhului, în ale celor nevăzute legi, de unde vin peste oameni toate cele văzute, n-o poate face decât duhovnicul. Lui i s-a dat meşteşugul, cunoştinţa şi puterea ca să ajute omului în încercări, să vrea şi el leacul ce i-l îmbie Dumnezeu, după felul şi trebuinţa bolii sale.

MĂRTURISIREA

Când David şi-a înţeles greşeala şi urmările ei, a spus celui ce a venit la el sau, mai bine-zis, Celui ce i l-a trimis, mărturisindu-şi vinovăţia şi zicând: "Am păcătuit înaintea Domnului"[1]. Iată smerenia împăratului. De la această înţelegere şi recunoaştere a păcatului, făcută înaintea duhovnicului, atârnă şi începe îndreptarea. Aceasta e mărturisirea după voia lui Dumnezeu. Şi, fiindcă degrabă şi-a mărturisit greşeala, de îndată i-a venit şi iertarea de la Dumnezeu. Iar proorocul care-l înfricoşase, zise îndată: "Şi Domnul a ridicat (acum) păcatul de deasupra ta şi tu nu vei muri"[2]. Iată cât de repede se schimbă Dum-

[1] 2 Regi 12, 12.
[2] 2 Regi 12, 13.

nezeu cu iubire de oameni! Înţelegem de aici, că atâta vreme cât ţinem păcatele nemărturisite, ascunse cu voia, atâta vreme atârnă pedeapsa lor asupra noastră, ca o sabie care stă să cadă peste viaţa noastră. De îndată însă ce mărturisim păcatele şi vinovăţia, primejdia morţii o înlătură Dumnezeu de deasupra noastră.

ÎNCERCĂRILE

Dumnezeu ne iartă uşor, însă noi, oamenii, fiind uşuratici cu firea şi scurţi la minte, trebuie să ne întărim în starea de pace cu Dumnezeu, prin osteneală, sau prin nevoinţă multă. Vinovăţia ne-o iartă Dumnezeu îndată după mărturisire. Cu obişnuinţa de a păcătui trebuie să ne luptăm noi, uneori, toată viaţa. Această vreme de amărăciune care ne învaţă minte ca să nu ne mai întoarcem la cele dintâi, e chiar vremea de întărire a sănătăţii noastre sufleteşti. Aceasta ne învaţă cel mai bine calea lui Dumnezeu.

Să nu uităm însă că una e lupta şi suferinţa omului mărturisit şi alta e suferinţa omului nemărturisit. Unul e luminat la minte, liniştit şi câştigă din nou nevinovăţia; celălalt e întunecat, îndărătnic şi mai rău se afundă. Unul e ascultător de duhovnic, - asta-i uşurează răbdarea încercărilor; celălalt nu ascultă de nimeni, ceea ce-i face îndreptarea cu neputinţă.

Dumnezeu, ştiind năravul firii omeneşti, îl previne pe David prin prooroc, pomenindu-i totdeodată şi de o cheie a domniei paşnice, zicând: "Ai întărâtat mult pe vrăjmaşii Domnului. Tu, împărate, aveai mulţi duşmani din pricina dreptăţii tale; nevinovăţia (castitatea) ta, însă, te întărea. Dar pentru că ai aruncat cea mai bună armă, ai răsculat pe vrăjmaşi contra ta."[1] Astfel l-a lămurit profetul pe David.

Deşi fericitul David a auzit mai cu seamă cuvintele: "Domnul a iertat păcatul tău", totuşi împăratul n-a lăsat pocăinţa, ci se îmbrăca cu sac în loc de porfiră şi şedea pe cenuşă şi pe jos, în locul tronului ferecat cu aur. Dar nu numai că şedea pe cenuşă, ci chiar şi mânca

---

[1] Sf. Chiril al Ierusalimului, *op. cit.*, p. 77.

cenușă precum însuși ne spune: "Cenușă, ca pâinea am mâncat"[1]. Înalții săi sfetnici îl rugau să mănânce pâine, dar el nu-i asculta[2]. Șapte zile a ținut postul[3].

Cu cât cineva stă mai sus pe scara răspunderilor obștești, cu atât îi poartă și Dumnezeu o iubire și o grijă mai mare. Iată cum îl trece Dumnezeu pe David prin amărăciunile învățării de minte, sau cum îl duce pe calea suferințelor, care statornicesc pe om în bine. Sabia ce ar fi atârnat asupra vieții lui - dacă nu și-ar fi mărturisit păcatul - se mută asupra copilului său, ca unul ce era în fărădelegi venit. Proorocul îi prevestește moartea copilului ce i se va naște. În casa regelui, între ceilalți fii ai săi, încep să vie ispite peste ispite. Pe unul din ei regele îl pedepsește ca doi ani să nu-i vadă fața, ceea ce era neînchipuit de greu pentru un fiu de rege. Pedeapsa aceasta însă dă roade tocmai contrare așteptărilor; căci fiul său, prin suferința pe care o îndură, câștigă dragostea poporului, dar greșește cu ea, uneltind răsturnarea de pe tron a tatălui său. Pe de altă parte, ispititorul, duhul cel rău, cearcă și pe rege, îndemnându-l să despartă poporul în două tabere, una a lui și alta a fiului său și să se bată împreună, ca să-și apere tronul, ceea ce ar fi pricinuit multă vărsare de sânge.

Iată cum îngăduie Dumnezeu ispititorului să se apropie, ca un vameș al văzduhului, de robii lui Dumnezeu, ca să-i cerce nu cumva să se mai afle la ei ceva iubire de sine, ceva mândrie, sau părere înaltă, și prin acestea să-i întineze iarăși în cele dintâi, sau în mai mari să-i cufunde. Regele David (sau dacă vreți: sufletul) se săturase de vărsare de sânge și n-a mai vrut să-și apere mândria de rege, ci și-a ales mai bine fuga de pe tron: umilința cea mai de pe urmă, ce poate veni unui rege. Fuga lui dovedește însă nu cea mai mare slăbiciune, ci cea mai mare putere a înțelepciunii. Căci primirea umilinței e cea mai mare putere a dreptului; pe când războiul pentru mândrie e dovada celei mai mari neputințe. David a pus mai presus câștigarea iertării lui Dumnezeu decât tronul său împărătesc și astfel s-a hotărât să-și ispășească deplin fărădelegea și să nu se mai încâlcească iarăși în aceleași păcate. Drept aceea, fugind de prigonirea fiului său: "S-a dus

---

[1] Psalm 101,10.

[2] Sf. Chiril al Ierusalimului, *idem*.

[3] 2 Regi 12, 17-18.

în muntele Eleonului şi mergând plângea; capul îi era acoperit (aşa e jalea la iudei), picioarele desculţe şi toţi oamenii care erau cu el îşi acoperiseră fiecare capul şi mergeau plângând"[1].

PRIN CUPTORUL SMERENIEI

Suferinţa aceasta mai are şi un alt rost. De pildă prin ea îngăduie Dumnezeu oricui, neînsemnat la slujbă sau la chip, să-ţi sară în obraz şi să ţi-l pălmuiască cu ocările cele mai de pe urmă. Şi cine ar putea să facă mai bine o treabă de asta, decât un om de nimica, dar totuşi de vreo treabă lui Dumnezeu. Astfel, pe când regele trecea plângând, un om oarecare, ca din senin, începu să arunce cu pietre după el şi după tot poporul, şi să-i zvârle în obraz blesteme: "Pleacă, pleacă, nelegiuitule şi ucigaşule !"[2]

Iată cum îngăduie Dumnezeu să-ţi auzi faptele pe nume. Căci foarte mari târcoale dă vrăjmaşul în jurul celor încercaţi, pentru păcatele lor trecute, ca să-i scoată din calea mântuirii, ispitindu-i să nu se smerească, ci să-şi apere "onoarea". Ispititorul însă, dacă n-a izbutit să-l facă pe David să-şi măcelărească poporul în două tabere, era aproape sigur că măcar o moarte de om tot va mai scoate de la el. Şi, fiindcă prin blestemele cele din senin nu l-a putut scoate din liniştea pocăinţei, ca să aprindă în el iuţimea mâniei ucigaşe, s-a mulţumit vrăjmaşul să intre într-unul din sfetnicii săi şi să ceară regelui moartea omului aceluia: "De ce acest câine leşinat blestemă pe domnul meu ? Mă duc să-i tai capul !"[3] - Diavolul dă sfaturile lui la toţi, dar nu are putere peste cei ce nu-l ascultă ![4]

David însă, luminat de Dumnezeu prin Natan proorocul, duhovnicul său, era prevenit şi avea cunoştinţă despre trebuinţa încercărilor, precum că Dumnezeu a îngăduit şi cu a Lui purtare de grijă trebuie să treacă - pentru păcatele sale - prin cuptorul smereniei[5], ca un bun ascultător de Dumnezeu. De aceea regele, în loc să asculte ispita vrăjma-

[1] 2 Regi 15, 30.
[2] 2 Regi 16, 7.
[3] 2 Regi 16, 9.
[4] Sf. Chiril al Ierusalimului, *op. cit.*, p. 67.
[5] Înţelepciunea lui Isus Sirah 2, 5.

şului, cea din însoţitorul său, o taie cu blândeţe şi cu înţelepciune, zicând: "Lăsaţi-l să blesteme, căci Domnul i-a poruncit să blesteme pe David. Cine poate să-i zică: de ce faci tu aşa ?"[1] Însoţitorul regelui însă, cuprins de duhul rău, care cerea moarte de om, nu se lăsa bătut uşor, de aceea regele îi spune de mai multe ori acelaşi cuvânt. (E ştiut că pentru a scoate un gând rău din mintea cuiva, trebuie să i-o învălui de foarte multe ori cu cuvântul bun, ca s-o izbăveşti din robia gândului străin. Asta-i calea cea mai lungă: de la urechi la inimă.) Iar pentru că sfetnicul nu mai tăcea cu apărarea onoarei, regele destăinui, în sfârşit, însoţitorului său taina răbdării sale, zicând: "Poate va căuta Domnul la umilirea mea şi-mi va răsplăti cu bine, pentru acest blestem al lui"[2]. Cuvinte de frumoasă mărturie pentru regele care, întru cunoştinţă fiind, era smerit.

Şi aşa se duceau alături, fiecare în calea lui: regele în calea ispăşirii sau a ascultării de Dumnezeu, ocărâtorul în calea ocării; iar vrăjmaşul a pierit şi el, arzându-se de smerenie şi lăsând sfetnicul în pace.

Totuşi ne-am putea întreba: de ce îngăduie Dumnezeu aşa palme peste faţa dreptului ? Răspundem că nu este altă cale de sfinţire şi că, înaintea lui Dumnezeu, nici cerul nu este destul de curat[3]; iar sfinţire fără smerire nu este. Pe noi însă, cei păcătoşi şi grei la pricepere, Dumnezeu nu are cum ne aduce aminte de păcatele noastre, ştiute sau neştiute, ca să ni le cunoaştem şi să ni le mărturisim - de vreme ce nu luăm aminte la predica Bisericii - decât luând, cu atât mai vârtos, prăjina ocărilor. Dacă ne-am cunoaşte cât suntem de păcătoşi, ne-ar fi mult mai uşoară ispăşirea vinovăţiilor. Dar când nu ne cunoaştem vinovăţiile, ne înşelăm după părerea noastră cu "dreptatea" pe care n-o avem, şi necunoscându-ne, nu răbdăm cele ce vin peste noi, cu rânduiala lui Dumnezeu. Drept aceea, când auzi pe cineva făcându-te tobă de ocări şi blesteme, nu te pripi cu mintea şi nu sări cu gura, răspunzându-i ce nu trebuie. Nu-l întreba pe el: de ce mă ocărăşti, ci întreabă-te pe tine oare de ce mă ocărăşte omul acesta ? În orice caz, răspunde ca David: pentru păcatele mele Domnul i-a poruncit să mă

[1] 2 Regi 16, 10.
[2] 2 Regi 16, 12.
[3] Iov 15, 15.

ocărască şi să mă blesteme; dar nădăjduiesc, pentru năpăstuirea ocării, mila lui Dumnezeu.

Să zicem că, după părerea ta, ai avea o viaţă bună după voia lui Dumnezeu, soţ şi copii cumsecade şi, totuşi, aşa din senin, la o întâmplare oarecare, un vecin sau propriul tău copil sau soţ, să-ţi ardă obrazul zvârlindu-ţi vorbe grele: prăpădită, ucigaşă, hoaţă. Iar tu, neştiindu-te de vină cu nici una din acestea şi nepricepând ce se lucrează la mijloc, se poate întâmpla să sari, ca muşcată de şarpe, cu şi mai grele vorbe, apărându-te şi îndreptându-te, iar pe cel ce te cearcă, apăsându-l şi ucigându-l cu mânia. Nu e bine, nu te grăbi, ci socoteşte cum trebuie: poate că nu ţi-ai mărturisit, asupra ta, vreo greşeală cu propriul tău soţ, înainte de vreme, iar soţul tău îţi aduce aminte acum, într-un şuvoi de mânie, fără să ştie că păcatul odată tot răbufneşte, oricâtă uitare s-ar fi aşternut peste el. Poate că şi copilul îşi strigă în ocara sa vreun păcat al părinţilor, de care trebuia cruţat, fie cu fapta, fie cu gândul. Poate că, pentru vreun gând rău asupra vieţii sale, el la vreme îţi aduce aminte, sub formă de necuviinţă, greşeala ce era s-o faci asupră-i. Uitaseşi să ţi le mărturiseşti, să te dezlegi de vina lor, şi iată, ţi se aduc aminte. Căci prin cei apropiaţi primim arsurile cele mai curăţitoare, - ştiut fiind că nu este nedreptate la Dumnezeu. Iar pe de altă parte, poate că puţine zile mai avem şi, din îngăduirea lui Dumnezeu, se răstesc la noi viclenii, cei ce ne-au îndemnat la păcate, şi, prin vreo gură slabă, ne strigă vinovăţiile uitate pe care mărturisirea şi lacrimile noastre nu le-au şters.

Drept aceea, cu lumina cunoştinţei fiind, în necazuri bucuraţi-vă[1]. Căci celui lămurit în căile lui Dumnezeu tot ce i se întâmplă spre mai multă lumină i se face, ori pricepem, ori nu pricepem aceasta. Grija noastră să fie: de-a nu strica ce tocmeşte Dumnezeu. "Gândeşte-te la sfârşitul oricărui necaz fără voie şi vei afla în el pieirea păcatului. De-ai fost păgubit sau ocărât sau prigonit de cineva, nu lua în seamă cele de acum, ci aşteaptă cele viitoare. Aşa vei afla că omul acela ţi-a fost pricină de multe bunătăţi, nu numai în vremea de aici, ci şi în veacul viitor."[2]

---

[1] 1 Tesaloniceni 5, 16.

[2] Sf. Marcu Ascetul, *Despre legea duhovnicească*, în *Filocalia*, ed. I, 1946, vol. 1, pp. 238, 242 şi ed. II, 1947, vol. 1, pp. 236, 240.

LUMINA SUFERINŢEI

Îndreptarea prin încercări are o vreme a ei, care e mai lungă sau mai scurtă, după cum prindem minte şi ne statornicim sau nu în calea lui Dumnezeu. Dacă sufletul se statorniceşte în bine şi purtările dinafară de asemenea, amărăciunile încercărilor trec şi vremea iarăşi se întoarce spre bucurie, dimpreună cu toate lucrurile, care nu ne mai stau împotrivă. Vremea de amărăciune ţine de obicei cât ţine aplecarea spre mândrie; căci celui smerit nimic nu-i poate sta împotrivă: nici lucrurile, nici oamenii şi nici dracii. Înaintea lui Dumnezeu adevărata virtute e smerenia care tămăduieşte, curăţă, apără şi întoarce toate spre pace. Deci, când amărăciunea încercării şi-a împlinit lucrul, iarăşi întoarce Dumnezeu toate spre bucurie.

Despre o atare întoarcere a lucrurilor, când într-un fel când într-altul, ne învaţă şi Sfântul Maxim Mărturisitorul[1], zicând: "Să iubim pe tot omul, din suflet; dar să nu ne punem nădejdea în nici unul dintre oameni. Căci câtă vreme ne susţine Domnul, ne înconjoară mulţime de prieteni şi toţi vrăjmaşii noştri sunt fără putere. Când însă ne părăseşte Domnul atunci ne părăsesc şi toţi prietenii şi vrăjmaşii dobândesc putere împotriva noastră. Dar şi cel ce îndrăzneşte, bizuindu-se pe sine, va cădea cu cădere jalnică. Cel ce însă se teme de Domnul iarăşi se va înălţa. De aceea a zis David (ca unul ce trecuse prin acestea): «Nu voi nădăjdui în arcul meu şi sabia mea nu mă va mântui. Căci Tu, Doamne, ne-ai mântuit pe noi de cei ce ne necăjesc şi ai făcut de ruşine pe cei ce ne urăsc pe noi.»[2]"

Iată în viaţa lui David cum nevăzuta Cârmuire a lucrurilor întoarce toate spre bine.

Fiul răzvrătit al regelui a fost omorât într-o bătălie. Tatăl său a vrut să-l cruţe, însă aşa se plăteşte înaintea lui Dumnezeu răzvrătirea copiilor asupra părinţilor. David ajunge iarăşi rege. Pe drum, când acesta trece Iordanul, îi iese înainte şi omul acela care îl blestemase şi tare i s-a rugat de iertare, ca să nu-l omoare pentru greşeala aceea. Iată cum, pentru răbdarea de atunci a regelui, a întors Dumnezeu şi pe cel

---

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cuvânt Ascetic*, în *op. cit.*, p. 34.

[2] Psalm 43, 8-9.

ce l-a amărât, ca să-şi ceară iertare, cunoscându-şi greşeala. Iar în locul copilului ce-i murise, i-a dat pe Solomon, cel mai înţelept dintre fiii Răsăritului[1].

Calea, prin care l-a învăţat şi l-a curăţit Dumnezeu pe David, regele-prooroc, ne-a lăsat-o scrisă. E Psaltirea. Toate cuvintele Psaltirii dovedesc cunoştinţa cea din păţanie, sau învăţăturile din durere, singura cale care poate învăţa ceva pe oameni. Tocmai ajunsese cu scrisul la psalmul 3 L în el vedem ascunse învăţămintele pe care le-a trăit el îndată după săvârşirea celor două fărădelegi. Cu cele descrise până aici înţelegerea psalmului e mult ajutată. Totuşi o tâlcuire pe scurt nu strică.

> 1.Ferice de acela căruia i s-au lăsat fărădelegi
> le şi ale cărui păcate i s-au acoperit.
> 2.Ferice de omul, căruia nu-i va socoti Dom
> nul păcatul şi în sufletul căruia nu se află
> vicleşug!

Psalmul acesta l-a scris după ispăşirea fărădelegii, când iarăşi avea în suflet starea de fericire, de pe urma împăcării cu Dumnezeu. De aceea începe fericind pe omul, căruia i-a iertat Dumnezeu păcatul.

Totuşi, învăţătura din necazuri e de aşa fel, încât şi în vremea de fericire a sufletului nu poţi uita amărăciunile, cu care te-a învăţat Dumnezeu minte. Şi, ca aducere aminte, înşiră stările sufleteşti chinuitoare prin care trece omul, câtă vreme nu vrea să-şi mărturisească greşelile.

> 3.Câtă vreme am păstrat tăcerea, mi se mistu
> iau oasele şi suspinele nu-mi mai conteneau.
> 4.Că ziua şi noaptea mă apăsa mâna Ta şi seca
> vlaga mea ca de arşiţa verii.

După o vreme, când durerea de pe urma păcatelor se face nesuferită, îi trimite Dumnezeu duhovnic, mijlocitor, în faţa căruia:

> 5. Mi-am mărturisit însă păcatul şi greşeala
> mea n-am ascuns-o.

---

3 Regi 2, 35.

6. Zis-am: "Mărturisi-voi Domnului fărădelegea mea ! Și îndată ai ridicat pedeapsa păcatului meu".

Aci e bine să luăm aminte însăși mărturia proorocului David, precum că îndată după mărturisire Dumnezeu ridică pedeapsa păcatului; - totuși înduri încercări și de multe ori ani de zile în șir. Să fim înțeleși: încercările acestea nu-s pedeapsă, ci școală, lumină pentru minte și milă de la Dumnezeu. Că le simțim ca suferințe? De nu le-am simți ca atare, n-am învăța nimic. Precum plăcerea e dascălul păcatelor, așa durerea e dascălul înțelepciunii; iar din odihnă, până acuma încă n-a ieșit ceva de folos.

Iată apoi învățătura de mare preț și de mare nădejde, pe care o dă proorocul și pentru ispitele din vremea încercărilor, precum și pentru credința în Dumnezeu, care ține cumpătul omului.

7. De aceea toată sluga credincioasă să se roage Ție la vreme cuvenită, și chiar potop de s-ar stârni pe acela nu l-ar potopi.

8. Tu ești limanul meu și Tu mă izbăvești la vreme de necaz; Tu faci să-mi răsune împrejur cântări de mântuire și-mi zici:

9. Înțelepți-te-voi și-ți voi arăta calea pe care trebuie să mergi; sfătuitorul tău voi fi și ochiul Meu va fi asupra ta.

Și iarăși dă sfaturi la cei ce nu prea pricep rostul întăririi sufletului în vremea încercărilor, zicând:

10. Nu fiți fără minte, cum e calul și catârul, pe care-i silești la supunere cu frâu și cu zăbale.

11. Multe sunt bătăile care ajung pe păcătos ! Iar pe (păcătosul) cel ce se teme de Domnul, mila îl va întâmpina.

Psalmul sfârșește cu strigarea de bucurie, ca a unui izbăvit de Dumnezeu și iarăși făcut drept:

12. Bucuraţi-vă în Domnul şi vă veseliţi, drepţilor! Scoateţi strigăte de bucurie, toţi cei drepţi la inimă.

Iar în Psalmul 33 bucuria, cunoştinţa şi sfatul iarăşi se prind în horă:

1. Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea; lauda Lui va fi pururea în gura mea.
2. Cu Domnul se va lăuda sufletul meu: audă cei blânzi şi să se veselească!
3. Slăviţi pe Domnul cu mine şi să înălţăm numele Lui împreună.
4. Căutat-am pe Domnul şi m-a auzit şi din toate necazurile m-a izbăvit.
5. Apropiaţi-vă de Domnul şi vă veţi lumina şi feţele voastre nu se vor ruşina.
6. Vreun necăjit de-L strigă, l-aude Domnul şi-l mântuieşte din toate necazurile lui.
7. (Căci) îngerul Domnului străjuieşte împrejurul celor ce se tem de Dânsul şi din toate necazurile îi scapă.
8. Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul! Ferice de omul care nădăjduieşte într-Însul!
9. Temeţi-vă de Domnul toţi sfinţii Lui, că nimic nu lipseşte celor ce se tem de Dânsul...

Şi aşa e toată Psaltirea: o mărturie strălucitoare a bunătăţii lui Dumnezeu, ţinută în mână de David, ca o făclie, mângâind orice suflet zdrobit de pe urma păcatelor. Lumina ei atrage luarea aminte la cârmuirea lui Dumnezeu asupra vieţii omeneşti, îndeamnă sufletul la ascultare şi smerenie, cu care oricine poate birui toate protivniciile din calea mântuirii şi poate răbda toate palmele ispitelor.

CENZURA INVIDIEI

Cele descrise până aci sunt numai o parte din încercările pe care a avut David să le pătimească. Zilele cele mai amare însă i le-a făcut regele Saul, pe care Dumnezeu îl înlocuia cu David pe măsură ce acesta deprindea meşteşugul de rege.

"Regele Saul mai e şi un răsunător caz de invidie împotriva lui David. Din copleşirea sa cu binefaceri, Saul a făcut pricină de război cu David. Odată, izbăvit de furii, datorită cântării prea line a strunelor lui David, acesta a încercat de mai multe ori să-şi ţintuiască cu suliţa de perete pe binefăcătorul său. Altădată, scăpându-l cu oaste cu tot de ruşinea cu care-l ameninţa Goliat, dănţuitoarele, în nerăutatea lor, cântând osanalele victoriei, atribuiră lui David câştigarea bătăliei înzecit decât lui Saul, zicând: «David a bătut în zeci de mii şi Saul în miile sale»[1] - pentru acest singur cuvânt şi a mărturiei date de adevărul însuşi, Saul puse la cale să-l prindă în curse şi să-l ucidă cu propria sa mână. Acum David era fugar; Saul însă nu-şi potoli ura, ci pornind prigoană cu trei mii de ostaşi împotriva lui, scormonea deşertul. Dacă ar fi fost întrebat de pricina acestei prigoane, Saul ar fi trebuit să mărturisească binefacerile lui David. În vremea prigoanei însă lucrurile s-au întâmplat întors: David a prins pe Saul, pe când acesta dormea. Dar dreapta Celui Preaînalt, pe unul l-a păzit de moarte şi pe celălalt să nu-şi păteze mâna. Saul, totuşi, nu s-a înduplecat - deşi Dumnezeu mijlocise între ei - şi iarăşi adună oaste să urmărească pe David şi iarăşi a fost prins Saul, într-o peşteră.

Faptele acestea arată virtutea prigonitului şi mai strălucitoare, iar răutatea prigonitorului şi mai evidentă.

Invidiosul nu primeşte doctor pentru boala sa şi nu poate găsi leac tămăduitor al suferinţei, deşi Scriptura e plină de ele. El aşteaptă uşurarea bolii numai într-un singur fel: să vadă prăbuşindu-se pe unul din cei invidiaţi. Capătul urii lui este să vadă pe cel invidiat din fericit nefericit, din norocos nenorocit.

Pe unii oameni, cu totul protivnici, binefacerile îi îmblânzesc. Pe invidios însă, binefacerile mai mult îl înrăiesc. Cu cât invidiosul are

---

[1] 1 Regi 18, 7.

parte de mai mari binefaceri, cu atât mai tare fierbe de ciudă, mai mult se supără şi se mânie. Mulţumind pentru darurile primite şi mai mult se cătrăneşte de purtarea binefăcătorului. Ce fiară nu întrec ei prin răutatea năravului lor? Ce sălbătăciune nu depăşesc ei prin cruzimea lor? Câinii, cărora li se aruncă o coajă, se domesticesc; leii, cărora li se poartă de grijă, se îmblânzesc. Invidioşii însă, mai mult se irită când li se arată îngrijire şi atenţie."[1]

"Rănile invidiei sunt adânci şi ascunse şi ele nu suferă vindecare, ca unele ce s-au închis de durerea lor oarbă în ascunzişurile conştiinţei. Invidiosul e duşmanul propriei sale sănătăţi sufleteşti. Cel invidiat poate să scape şi să ocolească pe invidios; iar invidiosul nu poate scăpa de sine însuşi. Tu, invidiosule, duşmanul tău e cu tine, vrăjmaşul ţi-e continuu în inimă, primejdia e închisă în adânc, eşti legat cu un lanţ neîndurat, eşti prizonierul invidiei şi nici o mângâiere nu-ţi vine în ajutor. A prigoni pe un om binecuvântat de Dumnezeu şi a urî pe cel fericit, iată o nenorocire fără leac."[2]

SOARELE SMERENIEI

David, deşi a trecut cu bine printr-atâtea încercări şi cenzuri, totuşi numai om fiind, nu ne-a putut arăta ceva desăvârşit; cu toate acestea, dacă noi ne-am purta ca David în vremea ispăşirii păcatelor, am fi destul de sporiţi în calea mântuirii. David era o icoană de mai înainte a lui Iisus, ce avea să vie. Dar numai Cel fără de păcat poate să ne arate şi să ne dea ceva desăvârşit şi în ispăşire. Adică ascultarea Lui şi ispăşirea Lui să împlinească ceea ce lipseşte din ascultarea şi din ispăşirea noastră a păcătoşilor.

Învăţătura desăvârşită o avem de la: "Cel ce, fiind în chipul lui Dumnezeu, n-a ţinut ca la o pradă la egalitatea sa cu Dumnezeu, ci s-a golit pe Sine, a luat chip de rob, făcându-se asemenea oamenilor, şi la

---

[1] Sf. Vasile cel Mare, *Despre invidie* P.G. 31, col. 376-377.

[2] Sf. Ciprian, *De zelo et livore* c.9; în *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, Ed. G. Hartel, Wien 1868./ Texte traduse de Prof. I. Coman în *Cenzura invidiei la Plutarch, Sf. Ciprian şi Sf. Vasile cel Mare* în volumul *Omagiu Patriarhului Nicodim...*, p. 151.

înfăţişare dovedindu-se ca un om; s-a smerit pe Sine, ascultător făcându-se până la moarte - şi încă moarte de cruce. Pentru aceea şi Dumnezeu l-a preaînălţat şi i-a dăruit Lui numele care este mai presus de orice nume, ca, întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt."[1]

Răbdarea răului sau umilinţa, în credinţa lui Dumnezeu, este cea mai uriaşă putere asupra răului în lumea aceasta. Chip de umilinţă desăvârşită ne-a dat Mântuitorul pe cruce: El, Fiul şi slava Tatălui, Dumnezeu adevărat, nu s-a împotrivit, ci a primit să treacă prin cea mai de pe urmă umilire cu putinţă pe pământ, căci ştia ce putere are umilinţa. Răbdând bătăi, scuipări în obraz, cunună de spini, piroanele şi spânzurarea pe cruce, iar peste suflet hulirea celor fărădelege, toate acestea încă nu erau crucea cea mai grea; pe aceasta o avea la spate. Crucea cea mai grea, pe care era răstignit cu faţa, era neasemănata durere a milei Sale faţă de oameni.

Oamenii aceştia, care boleau de răi ce erau şi care nu pricepeau nimic din dumnezeirea Mântuitorului, reprezintă acea coaliţie a veninului sufletesc contra Mântuitorului. Aceşti contemporani otrăviţi de răutate reprezintă culmea invidiei omeneşti contra sublimului. Căci de ce a fost invidiat Mântuitorul? Din cauza minunilor sale printre cei sărmani şi oropsiţi, cei dintâi chemaţi la mântuire. "Flămânzii erau hrăniţi, hrănitorul duşmănit; morţii erau înviaţi, invidioşii mureau de ciudă; demonii erau alungaţi, iar celui ce le poruncea îi întindeau curse; leproşii erau curăţiţi, şchiopii umblau, surzii auzeau, orbii vedeau, iar binefăcătorul era prigonit. În cele din urmă au osândit la moarte pe dătătorul vieţii, au bătut cu biciul pe izbăvitorul oamenilor şi au judecat la moarte pe Judecătorul lumii."[2] Şi pentru aceştia s-a rugat Tatălui de iertare. Iubirea aceasta de oameni, aşa cum sunt, şi care n-a avut niciodată vreo umbră de cădere, i-a pricinuit o cruce neasemănat mai grea, pe care-o poartă şi de care se ţintuieşte Mântuitorul cu fiecare din răutăţile noastre până la sfârşitul lumii. Şi noi suntem printre iudeii care-l pironesc pe cruce - fiecare în veacul nostru - pentru că Iisus e în toate veacurile. Dar Iisus a fost în toate acestea ascultător desăvârşit Tatălui; cu smerenia sa a biruit atât pe pământ cât şi în iad.

---

[1] Filipeni 2, 6-10.

[2] Sf. Vasile cel Mare, *idem*, coloana 377, C.

Căci prin taina crucii, rupând pântecele iadului care înghiţise neamul omenesc cu neascultarea, a înviat dintr-însul pe Adam şi pe toţi drepţii, şi de atunci este mântuire. Prin urmare, mântuirea e roada ascultării până la umilinţă a Mântuitorului. Iisus s-a dat pe Sine umilirii celei mai de pe urmă, numai să ne câştige pentru mântuirea cu care a venit. De aceea El e Pomul vieţii din Rai, iar întoarcerea în Rai, sau mântuirea, e roada acestui Pom, care dă viaţă veşnică celui ce va mânca dintr-însul. Pomul îl ştim, roada Lui ni-e dată, - dar dacă n-o mâncăm, nu ne mântuim.

Ar trebui să urmăm Mântuitorului toată calea sa pământească, măcar tot aşa de zornic, pe cât ne zoreşte foamea şi setea după cele pieritoare. Desăvârşirea Mântuitorului în ascultare şi în lepădarea de Sine, pentru iubirea de oameni, a ridicat între creştini şirul fără număr de cuvioşi şi buni biruitori mucenici, care, pentru dragostea Lui, erau fericiţi să sufere şi ei chinuri înfricoşate de la necredincioşii vremilor lor. Şi precum odinioară David a omorât pe Goliat şi leul, aşa şi creştinii biruiau leul nevăzut, căci dragostea până la moarte de Cel ce ne-a învăţat cărarea şi ne-a dat ca nebiruită armă lepădarea noastră pe cruce, aceeaşi i-a făcut şi pe ei mai tari ca iadul care în zadar vărsa peste ei văpaie de ură, le îndesa cununi de spini pe cap, le bătea cuie înroşite în picioare, sau îi ardea în cuptoare de vii. De dragostea lui Hristos nu-i mai putea despărţi nimic, nici frica de moarte, nici dragostea de viaţă. Aceştia, sfinţii, s-au arătat mai presus, nu numai de plăcere şi durere, ci au covârşit şi moartea şi viaţa. În ei se întâmpla şi moartea şi învierea Domnului. Tinerii din Babilon sunt numai o începătură timidă, dar şi acolo dragostea lor de Dumnezeu stinsese văpaia cuptorului, urgia focului fugind de la faţa lui Dumnezeu, care în rouă o prefăcuse şi mântuia pe sfinţi.

Trebuie trecute vămile, ruşinând încă de aici, de pe pământ, pe vameşii văzduhului, ca la mutarea noastră dincolo, cunoscând ei focul dumnezeiesc ce a ars lucrurile lor din noi, să nu ne poată opri cu vreo datorie neplătită din vremea de acum, vreme rânduită încercărilor. Că aşa zic Părinţii, că vremea de acum spre pocăinţă ne e dată. Şi nu le trebuie protivnicilor pustiire mai mare în lucrăturile lor, decât răbdarea cu dragoste a necazurilor, căci ea arde datoriile noastre şi toată strădania lor.

Nouă, neputincioşilor, deşi cugetăm ale lumii şi umblăm în calea păcatelor, încă nu ne-a îndesat nimeni cununa de spini pe frunte şi nu ne-a bătut piroanele în tălpi. Zic însă: cine vrea să urmeze pe Domnul şi să se asemene cu El, în cruce să se asemene, şi, cât poate să cuprindă firea omenească, asemenea cu El va fi.

CEI CE N-AU NECAZURI

Nouă, toate necazurile ne vin de la greşeli, nu de la Dumnezeu. El numai le îngăduie şi spală cu ele vinovăţiile noastre. Oamenii însă tare greu pricep că îndreptarea prin necazuri dovedeşte nu părăsirea lui Dumnezeu, ci milostivirea Lui. Ba chiar prin aceea ştim că Dumnezeu are grijă de noi, dacă vom avea necazuri. Fiind atotbun şi atotînţelept, ne poartă de grijă şi ne spală, cu milostivire, ori vrem, ori nu vrem, ori pricepem acum, ori vom înţelege pe urmă. Căci: "Dumnezeu este îndelung răbdător şi mult milostiv, dar nepedepsit nimic nu lasă"[1]. El aşteaptă o vreme să vadă: ne grăbim noi cu pocăinţa de bunăvoie sau nu; învăţăm din necazurile altora sau aşteptăm să ne spargem şi noi capul de ele, ca şi ei?

Dumnezeu vrea să ajute pe toţi, dar nu toţi primesc purtarea Sa de grijă. Aşa se face că sunt oameni păcătoşi care n-au necazuri. Pe aceştia i-a lepădat Dumnezeu. Căci ştiindu-le firea, precum că nu au leac şi nu pricep nimic din ocârmuirea Sa, îi lasă în păcatele lor. Aceştia sunt cei de care zice David că: "N-au nici o suferinţă până la moarte şi sunt plini de sănătate; cu oamenii la osteneli nu iau parte şi nu sunt supuşi la bătăi ca ceilalţi oameni. Râd de toată lumea şi grăiesc de sus. Iată, necredincioşii huzuresc în lumea aceasta şi-şi adună bogăţii". Aşa încât mulţi din neştiinţă: "Râvnesc soarta (pământească a) necredincioşilor, văzând propăşirea păcătoşilor"; dar când înţeleg "sfârşitul păcătoşilor" - iar aceasta le vine numai când intră la "Altarul Domnului" - abia atunci nedumerirea li se împrăştie. Căci la Altarul Domnului, unde "se află ascunse toate comorile cunoştinţei şi ale

[1] Naum 1, 3.

înţelepciunii"[1], în Iisus Hristos adică, ei află că: "Pentru vicleşugul lor îi pune Dumnezeu pe căi alunecoase şi-i lasă să cadă în prăpastie şi ajung la pustiire"[2].

Nu fericiţi, aşadar, pe cei ce n-au necazuri în lumea aceasta. Căci, cunoscându-i Dumnezeu că n-au minte să-I înţeleagă căile, nu le mai rânduieşte o îndreptare prin încercări în lumea aceasta, ci osânda în cealaltă. Iată de ce, Dumnezeu preamilostivul, chiar şi când osândeşte la iad tot milostiv se dovedeşte şi ca un mai-nainte ştiutor din veci a toate, nu le trimite necazuri pe potriva păcatelor lor, căci mândria lor cea peste măsură de mare nu rabdă nicidecum umilirea încercărilor. Dimpotrivă, încercarea lui Dumnezeu de a-i spăla prin necazurile cele fără de voie, lor li s-ar întoarce tocmai pe dos. Căci ei, iubind mai tare mândria şi slava deşartă a vieţii acesteia, decât smerenia şi supunerea lui Dumnezeu (faţă de), tocmirea nebună a minţii lor îi aruncă în deznădejde, din care fac cel mai mare şi mai de pe urmă păcat în lumea aceasta: sinuciderea, omorârea de sine. Ori toate celelalte păcate, ce le-ar putea face omul, adunate la un loc, sunt mai mici decât acesta singur. De aceea, din milostivire mai presus de înţelegere pentru mulţimea neputinţei lor, nu-i bagă Dumnezeu în cuptorul smereniei, că nu rabdă neghina o probă ca aceasta, ci vor merge în osândă, dar nu în osânda cea mai mare, ca ucigaşii de sine. După Sf. Marcu Ascetul: "Dacă cineva, păcătuind în chip vădit şi nepocăindu-se, n-a pătimit nimic până la moarte, socoteşte că judecata lui va fi fără milă acolo"[3].

URZIREA CĂDERII

Înaintea lui Dumnezeu poate greşi chiar şi un popor întreg. Astfel, primul rege al iudeilor, Saul, a fost ales şi cerut de toţi bătrânii lui Israil, fără plăcerea lui Samuil proorocul şi fără voia lui Dumnezeu[4]. Totuşi Dumnezeu i-a lăsat în sfatul lor şi le-a dat lucrul după care-i

---

[1] Coloseni 2, 2-3.
[2] Psalm 72, 3-19.
[3] Sf. Marcu Ascetul, *op. cit.*, *Filocalia*, ed. I, vol. 1, p. 242 şi ed. II, vol. 1, p. 240.
[4] 1 Regi 8, 4; Osea 8, 4.

trăgea inima. "Înaintea oamenilor - zice Înţeleptul - este viaţa şi moartea, şi oricare le va plăcea, li se va da. Dar să lucreze păgâneşte nimănui n-a poruncit, şi nimănui n-a dat libertatea să păcătuiască."[1] Lăsându-i Dumnezeu în voile lor, iată pe bătrânii poporului, ei, cei datori cu cunoştinţa, înscriindu-se la o datorie grea, pe care vor avea să o ispăşească împreună: şi rege şi popor. La aşa sfat al lor, a zis Domnul către Samuil: "Ascultă glasul poporului, căci nu pe tine te-au lepădat, ci M-au lepădat pe Mine, ca să nu mai domnesc Eu peste ei"[2].

Iată momentul în istorie când oamenii se depărtează de Dumnezeu mai vârtos ca până acuma, Îl izgonesc din trebile cetăţeneşti, unde de acum încolo nu le mai trebuie conducerea lui Dumnezeu. Acesta-i momentul căderii oamenilor de la teocraţie la regalitate.

S-a luptat Samuil cu poporul, ca să nu-l lase să facă o asemenea greşeală; însă ei văzuseră slava de la curţile regilor vecini şi a regilor pe care-i bătuseră şi sclipirea aurului le-a luat mintea din nou şi se răniseră la inimă cu mândria şi cu slava deşartă. De aceea n-au ascultat sfatul lui Dumnezeu prin prooroc, ci ţineau una: "Dă-ne rege, şi vom fi şi noi ca celelalte popoare !"[3] Şi a zis Domnul a doua oară către Samuil: "Ascultă glasul lor şi pune-le rege !"[4]

Aşa i-a scos Dumnezeu înainte pe Saul, care se abătuse pe la Samuil văzătorul, să-l întrebe de nişte măgăriţe rătăcite[5]. Pe acesta l-a uns rege turnându-i mir pe cap. L-a sărutat şi i-a spus datoriile şi drepturile de rege, precum şi că se va schimba şi se va face alt om, dându-i Dumnezeu altă inimă, până şi dar proorocesc[6].

După oarecare vreme, la înnoirea prăznuirii, Samuil, ca să-i lege strâns de poruncile lui Dumnezeu, din nou le-a adus aminte cât de mare e păcatul pe care l-au făcut înaintea lui Dumnezeu că au cerut rege. Samuil şi-a întărit cuvântul acesta, cerând fulger şi ploaie în vremea secerişului, şi a fost aşa, încât frica de Dumnezeu şi de Samuil cuprinsese tot poporul. Abia la a treia mustrare cu semn, poporul şi-a recunoscut greşeala, şi a zis: "Roagă-te pentru robii tăi înaintea

[1] Înţelepciunea lui Isus Sirah 15, 15-20.
[2] 1 Regi 8, 7.
[3] 1 Regi 8, 19-20.
[4] 1 Regi 8, 22.
[5] 1 Regi 9, 20.
[6] 1 Regi 10, 1,6,9.

Domnului Dumnezeului tău, ca să nu murim; căci la toate celelalte păcate ale noastre am mai adăugat un păcat, când am cerut rege"[1].

Ar fi locul să ne întrebăm: oare de ce proorocul dădea mereu poporului greşeala peste nas ? Cu rostul ca să înţeleagă poporul că a greşit, schimbându-şi teocraţia cu regatul; şi, înţelegând, din adâncuri să-şi ceară iertare, că altfel nu vine iertarea. Mulţi, până nu-şi înţeleg greşelile, se cred curaţi apărându-se: că n-au omorât, n-au dat foc şi aşa mai departe. De fapt ei sunt închişi şi legaţi la minte cu un văl de întuneric care nu se rupe altfel, decât numai când le izbeşti păcatele peste obraz. Asta era osteneala proorocului: să lucreze cum va şti pocăinţa din adânc a poporului, ca să vie de la faţa lui Dumnezeu cale milostivă de îndreptare, vremuri de reînviorare[2], iar nu osândă şi urgie mare.

PUTEREA CARE NU ASCULTĂ

În vremea aceea Samuil trimis a fost de Domnul către Saul să-i spună: "Adusu-Mi-am aminte de cele ce a făcut Amalec lui Israil, cum i s-a împotrivit în cale, când venea din Egipt. Mergi acum şi bate pe Amalec... şi nimiceşte toate ale lui. Să nu iei pentru tine nimic de la ei, ci nimiceşte şi dă blestemului toate câte le are. Să nu-l cruţi şi să dai morţii de la bărbat până la femeie, de la tânăr până la pruncul de ţâţă, de la bou până la oaie, de la cămilă până la asin."[3]

Aceasta era porunca lui Dumnezeu către Saul, care, purtând sabie, a primit în ascultare o treabă de sabie. "Dar Saul şi poporul iarăşi au făcut de capul lor: au cruţat pe Agag, regele lui Amalec, pe cele mai bune din oi şi din vitele cornute, mieii îngrăşaţi şi tot ce era bun n-au vrut să piardă. Iar toate lucrurile neînsemnate şi rele, le-au pierdut. Atunci a fost cuvântul Domnului către Samuil, zicând: «Îmi pare rău că am pus pe Saul rege, căci el s-a abătut de la Mine şi cuvântul Meu nu l-a împlinit»."[4]

Iată cum de la neascultare începe căderea de la Dumnezeu şi greşelile se ţin lanţ, una după alta.

---

[1] 1 Regi 12, 19.
[2] Fapte 3, 19.
[3] 1 Regi 15, 2-3.
[4] 1 Regi 15, 8-10.

Oare pentru nişte miei, şi nişte vite cornute, şi pentru că războinicii au cruţat pe căpetenia lui Amalec, să se fi supărat Dumnezeu aşa de tare, încât să se tânguie omului, că-i pare rău de ce a făcut, punând pe Saul rege?

Sfânta Scriptură, Cartea lui Dumnezeu, are literă şi are duh. De aceea şi citiri sunt două. Dacă-ţi dezleagă Dumnezeu taina ascunsă în litere o pricepi; dacă nu ţi-o dezleagă nu pricepi decât litere.

Astfel, cufundându-ne în urma timpurilor, peste rostogolul veacurilor, dăm de vedenia lui Avraam:

Facere 15:

12. La asfinţitul soarelui a căzut pe Avraam somn greu, şi iată l-a cuprins întuneric şi frică mare.

13. Atunci a zis Domnul către Avraam: "Să ştii bine că urmaşii tăi vor nemernici în pământ străin, unde vor fi robiţi şi apăsaţi patru sute de ani;

14. Dar pe neamul acela, căruia vor robi, îl voi judeca Eu, şi, după aceea, vor ieşi să vină aici cu avere mare.

15. Iar tu vei trece la părinţii tăi în pace şi vei fi îngropat la bătrâneţi fericite.

16. Ei însă se vor întoarce aici în al patrulea veac de oameni, căci nu s-a umplut încă măsura nelegiuirilor Amoreilor".

Ce să fie cuvintele acestea? O descoperire făcută lui Avraam, un cuvânt al lui Dumnezeu către om, care dezvăluia purtarea sa de grijă, cu care ocârmuieşte neamurile peste veacuri, înspre o ispăşire şi o mântuire a neamurilor. Cuvântul acesta al lui Dumnezeu spus lui Avraam cu sute de ani în urmă, venea să se împlinească în zilele lui Saul. De aceea, aşa a fost cuvântul Domnului către Saul, prin Samuil, zicând: "Adusu-Mi-am aminte de cele ce a făcut Amalec lui Israil... când venea din Egipt. Mergi acum şi bate pe Amalec... şi nimiceşte toate ale lui."[1]

[1] 1 Regi 15, 2-3.

Cuvântul acestei ocârmuiri a lui Dumnezeu nu l-a ascultat regele; şi de aceea s-a supărat Dumnezeu şi i-a părut rău că l-a pus rege, căci nu i-a împlinit porunca întocmai, cuvântul care arcuia voia Sa peste veacuri, şi "acum" atingea din nou pe oameni.

PRIN TÂLCUIRILE PĂRINŢILOR

Sf. Maxim Mărturisitorul adânceşte sensul istoriei lui Saul în elementele lui spirituale. Astfel "Saul se tălmăceşte, după un înţeles, ca «iadul cerut». Poporul iudeilor, adică, alegând viaţa de plăceri în locul împărăţiei şi a vieţii trăite virtuos în Duhul lui Dumnezeu, a cerut să împărăţească peste ei iadul, adică neştiinţa în loc de cunoştinţă. Căci tot cel ce a căzut din iubirea dumnezeiască e stăpânit, prin plăcere, de legea care nu poate păzi nici o poruncă dumnezeiască, sau nici nu vrea s-o păzească..."[1]. "«Căci Duh, după cum s-a scris, este Dumnezeu şi cei ce se închină Lui trebuie să i se închine în Duh şi în adevăr»[2], nu în literă... Căci e cu neputinţă să existe şi să lucreze împreună partea trupească şi partea dumnezeiască a legii, adică litera cu duhul, odată ce nu poate lucra în armonie ceea ce nimiceşte viaţa cu ceea ce o hărăzeşte prin fire."[3]

Dacă Saul mai reprezintă şi tipul legii scrise, litera legii, David reprezintă duhul ei, raţiunea ei. "Acest David spiritual, deşi e pizmuit de Saul, nu e biruit. Dimpotrivă, dată fiind marea sa iubire de oameni şi nepătimirea la care a ajuns, chiar urât fiind, linişteşte prin chitara duhului pe duşmanul chinuit de duhul cel rău şi-l domoleşte, scăpându-l ca de un drac viclean, de boala cea rea a cugetului pământesc. Căci tot cel ce urăşte din invidie şi ponegreşte cu răutate pe cel ce e mai tare în nevoinţele virtuţilor şi mai bogat în cuvântul cunoştinţei dumnezeieşti e un Saul chinuit de duhul cel rău, întrucât nu suferă faima şi fericirea celui mai bun în virtute şi cunoştinţă, ci se înfurie cu atât mai tare cu cât nu-l poate ucide pe binefăcător. Adeseori îl repede

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *op. cit.*, p. 421.
[2] Ioan 4, 24.
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *idem*, p. 433.

cu ciudă chiar şi pe prea iubitul său Ionatan, adică gândul tainic al conştiinţei, care osândeşte ura nedreaptă şi spune, cu respect de adevăr, vredniciile celui urât. Invidiosul se poartă asemenea lui Saul, nebunul de odinioară, către care a zis Samuil, după ce a călcat poruncile dumnezeieşti: «Nebuneşte ai lucrat, că ai călcat porunca mea, pe care ţi-a dat-o ţie Dumnezeu !»[1] Iar Saul este, cum am spus, legea scrisă, sau naţia iudeilor, care vieţuieşte după legea scrisă. Căci de la amândouă acestea, care sunt împletite întreolaltă în chip pământesc, se depărtează Duhul Domnului, adică contemplaţia şi cunoştinţa duhovnicească, în locul lor venind duhul rău, adică cugetul pământesc, care chinuieşte cu tulburările şi zvârcolirile neîntrerupte, proprii celor supuse vremii şi stricăciunii, ca pe unele ce-s scuturate de boala nestatorniciei gândurilor. (Tare se potrivesc acestea la înfăţişarea vremii noastre, când oamenii s-au răzvrătit împotriva Duhului, de aceea nu mai e literă să-i împace.) Căci legea privită numai după literă şi înţeleasă material e, parcă, stăpânită de epilepsie, fiind scuturată de nenumărate contraziceri şi neavând nici o armonie cu ea însăşi; iar mintea iudaizantă, zăpăcită până la nebunie de învârtirea şi nestatornicia celor materiale, îşi schimbă în chip necesar şi ea mereu dispoziţia."[2]

"E de adaus că pe cei scăpaţi de Iisus (Navi) îi omoară Saul. Căci pe cei pe care-i izbăveşte duhul îi omoară litera. De aceea Dumnezeu, care a uns pe Saul - înţeleg legea scrisă - ca să împărăţească peste Israil, se căieşte când o vede înţeleasă trupeşte de către iudei, şi dă putere împărăţiei Duhului, care este aproapele literei, însă mai bun decât ea. «Şi voi da, zice, împărăţia aproapelui tău, care e mai bun decât tine.»[3] Căci precum David era aproape de Saul, la fel Duhul se află în vecinătatea literei, având să se arate după moartea literei."[4]

După alt înţeles, Saul este tot omul, e toată mintea, e tot sufletul, dăruit de Dumnezeu, prin Taina Ungerii cu Sfântul Mir, rege peste Israil. El primeşte poruncă să poarte război cu Amalec, prin care se înţelege diavolul, şi să-l piardă dimpreună cu tot ce are el: femeile - plăcerile; pruncii lor - puii de drac; dobitoacele - patimile contra firii; cu un cuvânt, toate ale lui Amalec, care a împiedicat ieşirea din robia lui Faraon, care este o altă icoană a diavolului.

---

[1] 1 Regi 15, 19.
[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *idem*, pp. 447-448.
[3] 1 Regi 15, 28.
[4] Sf. Maxim Mărturisitorul, *idem*, p. 449.

Nici Saul al nostru, din noi din fiecare, n-ascultă, nu împlineşte porunca, ci cruţă tocmai căpetenia şi câteva vite mai arătoase ale lui. Nu omoară căpetenia relelor cu ascultarea de Dumnezeu, nu omoară dobitoacele cele mai arătoase - patimile cu chip nevinovat - dar care tot patimi sunt, deşi poartă piele de miel sau chipul nevinovăţiei.

Noi, neamul cel creştinesc, noul Israil, în cele trei Taine prin care intrăm în marea obşte creştină: Sf. Botez, Ungerea cu Sf. Mir şi Sf. Împărtăşanie, suntem unşi preoţi, regi şi împăraţi peste patimi. Deci, uniţi înlăuntrul nostru şi întreolaltă în cuvântul lui Dumnezeu, am primit porunca şi puterea de a omorî pe Amalec cel de duh şi toate ale lui să le dăm pierzării. Iar dacă facem ca Saul şi n-ascultăm să purtăm războiul după porunca şi puterea dată nouă de sus, atârnă asupra noastră, ca o sabie, părerea de rău a lui Dumnezeu[1].

APUSUL UNUI REGE

Proorocul, văzătorul dincolo de literă şi lucruri, având durere în inimă de greşeala regelui, caută să i-o îndrepte. Căci, ca unul ce l-a uns rege, era legat şi răspunzător duhovniceşte de dânsul. Astfel duhovnicul îşi cheamă regele la pocăinţă, zicându-i: "Rău ai făcut că n-ai împlinit porunca Domnului Dumnezeului tău, care ţi s-a dat. Acum domnia ta nu va mai ţine; Domnul îşi va găsi un bărbat după inima Sa şi-i va porunci Domnul să fie conducătorul poporului său, deoarece tu n-ai împlinit ceea ce ţi s-a poruncit de la Domnul."[2] Pe lângă cuvântul acesta, îi mai ajută făcând şi o noapte de rugăciune. Se întâlneşte a doua oară cu regele; îi spune din nou greşeala sa, că: "Nesupunerea e un păcat la fel cu vrăjitoria şi împotrivirea la fel cu închinarea la idoli. Deci, pentru că ai lepădat cuvântul Domnului şi Domnul te-a lepădat, ca să nu mai fii rege peste Israil"[3]. La acestea, Saul face o pocăinţă mincinoasă, mai mult ca să scape de gura proorocului, zicând: "Am păcătuit, călcând porunca Domnului şi cuvântul tău; dar m-am temut

---

[1] Facere 6, 6.

[2] 1 Regi 13, 13-14.

[3] 1 Regi 15, 23.

de popor și am ascultat glasul lui. Ridică dar păcatul de pe mine."[1] Iată, unde e apărare nu e smerenie, deci nici mărturisire și nici iertare; mândria tot stăpână rămâne; cu Dumnezeu nu poți face diplomație sau compromis.

Deci, după cum și era de așteptat: omul cu inima împărțită toate le vede împărțite; ba chiar și cele ce sunt una le desparte. Căci iată-l făcând despărțire între porunca Domnului și cuvântul proorocului, - ca și când aceasta n-ar fi una și aceeași poruncă. Ba se mai și îndreptățește, aducându-și în sprijin temerea sa de popor. Temerea sa însă era pricinuită de acea lepădare de sus[2], frică pe care o simțea inima sa, ca una ce nu omorâse de la sine pe regele cel de alt neam, nu omorâse cornutele mâniei, nici mielușeii iubirii de sine. De aceea, când vine din nou Samuil și vrea să-l aducă la pocăință, regele sare de la pocăință la îndărătnicia mândriei, zicând: "Am greșit; dar dă-mi acum cinste înaintea bătrânilor poporului meu și înaintea lui Israil..."[3]. Săritură care face pocăința cu neputință; iar de la Dumnezeu vine, în loc de încercări în vederea ispășirii, hotărârea detronării.

Atunci a zis Domnul către Samuil: "Până când vei tânji tu pentru Saul, pe care l-am lepădat, ca să nu mai fie rege peste Israil ? Umple cornul tău cu mir și du-te la Iesei din Betleem, căci dintre fiii lui mi-am ales rege."[4]

Tânjirea aceasta a proorocului, între hotărârile Cârmuirii de sus, și îndărătnicia cârmuirii de jos, a regelui, prilejuiește Sf. Maxim Mărturisitorul o scurtă învățătură despre puterea și măsura rugăciunii către Dumnezeu pentru oameni.

"O rugăciune e lucrătoare când e unită cu faptele poruncilor. Deci, când rugăciunea nu cade de pe limbă numai ca un cuvânt simplu, sau ca o vorbă goală a gurii, zăcând leneșă și fără consistență, ci e înviorată și însuflețită prin împlinirea poruncilor, atunci e lucrătoare... Într-altfel (adică făcută pentru alții) e lucrătoare când cel ce are lipsă de rugăciunea dreptului săvârșește faptele rugăciunii, îndreptându-și viața de mai înainte și (astfel) făcând tare cererea dreptului, întrucât o împuternicește prin purtarea sa de bunăvoie. Căci nu folosește rugăciunea dreptului celui care, având trebuință de ea, se desfată mai mult

[1] 1 Regi 15, 24-25.
[2] Înțelepciunea lui Solomon 17, 11-12.
[3] 1 Regi 15, 30.
[4] 1 Regi 16, 1.

cu păcatele decât cu virtuţile. De pildă marele Samuil plângea odinioară pe Saul care păcătuise, dar nu putea să-L facă pe Dumnezeu îndurător, neavând în ajutorul plânsului său îndreptarea cuvenită a păcătosului. De aceea Dumnezeu, oprind pe slujitorul Său de la plânsul de prisos, îi zice: «Până când vei plânge pentru Saul ? Căci Eu l-am lepădat pe el, ca să nu mai fie rege peste Israil»[1].

De asemenea Ieremia, care suferea mult pentru poporul iudeilor înnebunit de amăgirea dracilor, nu e auzit când se roagă, întrucât nu are ca putere a rugăciunii întoarcerea necredincioşilor iudei de la rătăcire. De aceea Dumnezeu l-a oprit şi pe el de la rugăciunea în zadar, spunându-i: «Şi tu nu te mai ruga pentru poporul acesta şi nu mai veni la Mine pentru ei, că nu voi auzi»[2].

Cu adevărat e o mare nesimţire, ca să nu zic nebunie, să ceară mântuire prin rugăciunile drepţilor acela care-şi răsfaţă sufletul cu cele stricăcioase, precum tot aşa de mare nebunie e să ceară iertare pentru faptele cu care de fapt se laudă, întinându-se cu voinţa. Cel ce are trebuinţă de rugăciunea dreptului trebuie să n-o lase nelucrătoare şi nemişcată - dacă urăşte cu adevărat cele rele - ci să o facă lucrătoare şi puternică, întraripând-o cu propriile virtuţi şi în stare să ajungă la Cel ce poate să dea iertare de greşeli."[3]

Iar Sfântul Marcu Ascetul spune toate acestea pe scurt: "Păcat spre moarte este tot păcatul nepocăit. Chiar de s-ar ruga un Sfânt pentru un asemenea păcat al altuia, nu e auzit."[4]

Drept aceea Samuil a fost trimis la David, care era un copil bălai, cu ochi frumoşi şi plăcut la faţă. Pe acesta cunoscându-l Samuil prin duh, a luat cornul cu mir şi l-a miruit, în mijlocul fraţilor săi, şi s-a odihnit Duhul Domnului din ziua aceea asupra lui David. Atunci s-a depărtat de la Saul Duhul Domnului, şi-l tulbura un duh rău, trimis de Domnul, încât şi slugile lui Saul i-au zis: "Iată un duh rău trimis de Domnul te tulbură"[5].

---

[1] 1 Regi 16, 1. [2] Ieremia 7, 16.

[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *idem*, pp. 299-300.

[4] Sf. Marcu Ascetul, *Despre cei ce cred că se îndreptează din fapte*, *Filocalia*, ed. I, vol. 1, p. 254 şi ed. II, vol. 1, p. 252.

[5] 1 Regi 16, 12-15.

Trebuie să arătăm că, dacă în vremea când avea Duhul lui Dumnezeu n-a vrut să se îndrepte, acum, muncit de diavol, îi va fi cu atât mai greu să se îndrepteze, dacă nu chiar cu neputinţă. Aceasta e pedeapsa adusă de Dumnezeu peste îndărătnicirea înaintea unui trimis. De aceea, din toate timpurile se ştie că, atunci când puternicii vremii ridicau mâna asupra slujitorilor lui Dumnezeu, n-a mai dăinuit puterea lor. Saul, stăpânit de duhul rău, se răscoală împotriva lui Dumnezeu şi a slujitorilor Lui. Saul, ajuns în stăpânirea dracilor, umbla să facă moarte de om - lucrul ucigaşului de oameni - căci de două ori a aruncat după David cu lancea, cugetând să-l pironească de perete[1]. Se sălbăticea şi asupra lui Samuil, căci ocrotea pe David, dar n-a putut să-i facă nimic. Mintea i se întunecă din ce în ce mai mult; dă poruncă să ucidă pe preoţii Domnului, fiindcă ţineau cu David, ceea ce slugile sale au şi făcut, ucigând în ziua aceea optzeci şi cinci de preoţi[2].

Fapta aceasta a lui Saul dovedea nebunia minţii lui şi înstrăinarea cu totul de pocăinţă, ceea ce îi atrage de la Dumnezeu nenorociri şi necazuri fără oprire. Samuil proorocul moare, sfătuitor nu mai are. Asupra lui David se porneşte cu oaste, dar cu orânduire dumnezeiască David îi cruţă viaţa de mai multe ori; ba odată chiar îi fură suliţa de sub cap, iar altădată îi taie un colţ de haină, vrând să-i dovedească bunătatea sa. Dumnezeu îi arătase că nu-i vrea moartea, ci întoarcerea. Căci prin ce l-ar fi putut zgudui mai tare spre întoarcere, decât cu dovezile bunătăţii lui David, celui ce-i cruţase viaţa de mai multe ori?[3] Dar o minte nebună nu mai înţelege cele bune; nu se mai poate sui să priceapă din cele văzute pe cele nevăzute. O minte întunecată n-o mai poţi crede, chiar când grăieşte de bine nu mai are statornicie.

De aceea vin nenorocirile: cea mai de pe urmă cale ce-o mai are Dumnezeu la îndemână, ca să dezmeticească pe om la minte. "S-au adunat deci Filistenii"[4] împotriva lui Israil, cu război. Saul a adunat şi el tot poporul şi a făcut tabără. Saul însă, văzând tabăra Filistenilor, s-a spăimântat şi s-a zguduit tare în inima lui[5]. Zguduirea aceasta are semnificaţie şi urmări; odată dovedea dezechilibrul lui nervos, iar al doilea, acest dezechilibru creşte într-un moment de spaimă şi, de-acum încolo,

---

[1] 1Regi 18, 10-12; 19, 10.
[2] 1 Regi 22, 17-18,
[3] 1 Regi 24, 1-20.
[4] 1 Regi 28, 4.
[5] 1 Regi 28, 5.

faptele lui sunt din ce în ce mai demente. Doar o ultimă licărire a lui Dumnezeu i-a mai rămas, pentru ca îndată să se stingă şi aceea. "Căci a întrebat Saul pe Domnul, dar Domnul nu i-a răspuns nici prin vis, nici prin vedenie, nici prin prooroci. Atunci Saul zise slugilor sale: «Căutaţi-mi o femeie vrăjitoare, ca să merg la ea şi s-o întreb». Iar slugile i-au răspuns: «Este aci în Endor o vrăjitoare». Saul şi-a schimbat hainele şi s-a dus la vrăjitoare."[1]

Dumnezeu, ştiindu-l că va face aceasta, nu i-a răspuns; căci mintea lui nu mai făcea deosebire între bine şi rău, între Dumnezeu şi diavol. Iată-l acum pe Saul, părăsit de Dumnezeu şi mergând la vrăjitoare, ucenița diavolului.

SPIRITISM

La vrăjitoare, cere din morți pe Samuil pe care nu-l ascultase când a trebuit. Iată în ce fel aduce Dumnezeu strâmtoarea peste om, ca odată, totuşi, aşa să prețuiască sfatul, încât şi din morți ar fi în stare să cheme pe aceia pe care nu i-a ascultat la vreme. Dar cei ce până acolo se îndărătnicesc, încât numai morții i-ar mai putea întoarce, "chiar de va şi învia cineva din morți, tot nu vor crede"[2]. Neascultători, oamenii tari de cap şi betegi la minte de fumul mândriei, nu au parte de darurile sfatului. Căci, părăsind sfatul cel bun dat la vreme, şi Dumnezeu îi părăseşte şi-i lasă în sfatul celui rău. Aşa a pățit Saul, căci - după tâlcuirea Sf. Grigorie al Nyssei, care lămureşte locul acesta - nu duhul lui Samuil a ieşit din iad (deşi în iad au mers toți drepții Vechiului Testament, afară de Enoh şi Ilie), ci a ieşit duhul cel rău, cu care lucra vrăjitoarea, şi care a luat înfățişarea lui Samuil, ca desăvârşit să-l înşele pe Saul.

Iată pe fostul rege căzând cu închinare înaintea meşteşugirii diavolului, care îşi întinsese stăpânirea şi asupra vieții sale, încât şi sfârşitul i l-a proorocit.

---

[1] 1 Regi 28, 6-8.

[2] Luca 16, 31.

1 Regi 28:

15. Şi a zis (cel în chipul lui) Samuil către Saul: "Pentru ce mă tulburi ca să ies?" Iar Saul răspunse: "Mi-e tare greu; Filistenii se luptă împotriva mea, iar Dumnezeu s-a depărtat de mine şi nu-mi mai răspunde nici prin prooroci, nici în vis, nici în vedenie; de aceea te-am chemat ca să mă înveţi ce să fac?"

16. Zis-a (cel în chipul lui) Samuil: "La ce mă întrebi pe mine, dacă Domnul s-a depărtat de tine şi s-a făcut vrăjmaşul tău?

17. Domnul face ceea ce a grăit prin «mine»: Va lua Domnul domnia din mâinile tale şi o va da lui David, aproapele tău,

18. Deoarece tu n-ai ascultat glasul Domnului şi n-ai plinit iuţimea mâniei lui asupra lui Amalec, de aceea Domnul face aceasta cu tine acum.

19. Şi va da Domnul pe Israil împreună cu tine în mâinile Filistenilor; mâine tu şi fiii tăi veţi fi cu mine!"

Aşadar, fărădelegea vorbirii cu morţii, sau spiritismul, are vechime mare. În zilele noastre, a ajuns o adevărată modă de lume mare, şi, fiind cea mai subţire dintre amăgiri, e şi cea mai primejdioasă rătăcire. Să fim înţeleşi: Biserica nu tăgăduieşte spiritismul, ci-l opreşte. Iată de ce:

Spiritul care vine nu poate aduce nici o probă îndeajuns de convingătoare despre fiinţa sau identitatea sa. Poate înşira dovezi după dovezi, arătând că ştie lucruri, pe care, ni se pare nouă, numai răposatul putea să le ştie. Dar şi îngerii răi sau spiritele pot să le ştie tot aşa de bine. În nici un chip nu putem fi siguri de identitatea celui ce vorbeşte sau scrie întocmai ca răposatul. Se-ntâmplă, adică, cea mai meşteşugită substituire a persoanei, care e înlocuită şi copiată întocmai întru toate, cum o ştiam şi noi, ca amăgirea noastră cea din bună credinţă să fie desăvârşită: iar noi să credem o lucrare de amăgire, ca pe cea mai adevărată descoperire de dincolo. Şi, văzând că cele mai

multe descoperiri se împlinesc mai pe urmă, primești fără control cea ce pe urmă e înșelare. Iar aceasta o pățesc mai ales cei ce ocolesc sfintele Predanii ale Bisericii și umblă după măiastra înșelare ca să-i povățuiască aceia către lumea de dincolo. E și mai ușor: spiritismul nu cere lupta cu sine însuși, nu cere sfințirea vieții, nu cere recunoașterea dumnezeirii Mântuitorului, nu oprește ispitirea de Dumnezeu - căci tocmai asta e spiritismul. Ba, dacă ții neapărat la acestea, de teama să nu te afli în greșeală, ți le cere și pe-acestea, dar numai ca, pe lângă toate acestea, să mai crezi și în spiritism, adică și în altceva pe lângă Biserica întemeiată de Dumnezeu. Iar cu vremea, câștigându-ți încrederea, te poți pomeni cu sfaturi împotriva mântuirii, sau pradă nălucirilor care clintesc mintea din dreapta socoteală.

Am putea fi întâmpinați de adepții spiritismului cu cuvântul că dintre sfinți mulți au grăit cu îngerii, iar unii cu adevărat au grăit și cu cei mutați de aici, ba și la viață i-au întors; dar asta a fost din îngăduința lui Dumnezeu, cu o mărturie a nemuririi sufletului și a învierii celei de obște, și ca o slavă cu care i-a cinstit pe sfinți. Din când în când se arată între oameni cât ascultă Dumnezeu de sfinți, când arde într-înșii iubirea de oameni și voiesc să-i scape de vreo mare nedreptate năpăstuită peste dânșii: ei cer de la Dumnezeu mărturia celui de dincolo de mormânt. Dar de la minunile lui Dumnezeu prin sfinți și până la descoperirile spiritiste e tot atâta depărtare, câtă de la sfinți la ispititorii de Dumnezeu. Viața Sf. Ciprian, care înainte de a fi creștin era mare vrăjitor și înșelător de oameni, ne poate sta mărturie și în privința spiritismului.

Altă pricină, pentru care Biserica își oprește fiii de la calea lăturalnică a spiritismului și a vrăjitoriei de toate treptele, e și aceasta: s-a băgat de seamă că practica spiritismului duce la nebunie. Făcându-se cercetare undeva, într-o casă de nebuni, s-a găsit că 70 de inși la sută făcuseră spiritism. Cum se ajunge la nebunie e ușor de priceput: fiecare ședință se poate face numai dacă toți cei din adunare se învoiesc să împrumute din ei o anumită putere nervoasă, trebuitoare spiritului de dincolo, care scrie sau vorbește printr-unul din cei adunați. Acela își pierde conștiința de sine în vremea ședinței, cade în transă. Împrumutarea puterii nervoase pe care o solicită spiritele spre a putea comunica dincoace e mai mult o învoire la jaf pe socoteala sănătății nervilor, jaf

care duce, încetul cu încetul, pe unii mai repede, pe alții mai târziu la a nu se mai putea sluji de minte și de nervi, căci tâlnăriile de spirite slăbesc și, oarecum zicând, își schimbă firea, încât toate le văd printr-un duh străin, altfel decât cealaltă lume normală. Așa începe pe încetul să se arate nebunia, de cele mai multe ori fără de întoarcere.

Spre documentarea celor de mai sus, aducem în sprijin cartea unui medic despre *Științele oculte și dezechilibrul mintal*[1]. Cartea aceasta are meritul că aduce și răspunsurile ocultiștilor, spiritiștilor și a câtorva orientaliști de seamă. Toate sfaturile lor nu sunt decât strigăte de alarmă împotriva năvălirii mulțimii spre dezechilibrul mintal. Iată câteva răspunsuri la întrebarea: "Dacă științele oculte - faimoasa știință a binelui și răului - pot duce la dezechilibrul mintal, sau nu ?" Unul răspunde: "Nu cred că științele oculte, prin ele însele, duc la dezechilibru mintal, dacă cel ce le studiază sau le practică nu are tare intelectuale. Dar e un lucru sigur că mulțime de dezechilibrați mintal sunt atrași spre practicarea științelor oculte și nu-și găsesc în ele decât înrăutățirea tulburării lor sau o temă pe care să delireze."[2]

Iată răspunsul unei orientaliste (D-na H. Blavatsky): "Cele mai bune, cele mai puternice medii au suferit de pe urma experiențelor în sufletul și în trupul lor. Amintiți-vă moartea - vrednică de plâns - a lui Ch. Förster, care s-a stins de nebunie furioasă într-un azil de alienați; aduceți-vă aminte de Stade, care e epileptic, de Eglinton, primul mediu al Angliei din vremea noastră, care e atins de aceeași boală. Vedeți ce viață a avut Douglas Home. Gândiți-vă apoi la soarta tristă a sărmanului Washington Irving. Iată în sfârșit și pe surorile Fox, cele mai vechi medii, întemeietoarele spiritismului modern, după peste 40 de ani de «raporturi» cu «îngerii», ele au înnebunit fără lecuire, mulțumită acelor îngeri… Știința binelui și a răului este plină de primejdii și plină de curse."[3]

Un spiritist încercat (Stanislas de Guaita) atrage aminte: "Poți vedea că nu tăgăduiesc cu prejudecată prețul spiritelor. Eu judec aspru doctrina - una din cele mai însemnate în general - numai pentru conse-

---

[1] Dr. Philippe Encausse, *Sciences occultes et déséquilibre mental*, Paris, Payot, 1944, ed. II, p. 314

[2] Alajovanne, în *Sciences occultes et déséquilibre mental*, p. 92.

[3] H. P. Blavatsky, în *op. cit.*, p. 96.

cinţele la care duce în chip fatal: promiscuitatea psihică şi anarhia spirituală... Experimentatorul îndrăzneţ, când vrea să intre în trupul lui, îl poate găsi ocupat de o larvă, care s-a instalat acolo, a luat organele în stăpânire, s-a întărit ca într-o cetate, ca să spunem astfel. ...Sau el intră fără să fi putut da afară năluca; de aci nebunia, monomania sau, pe puţin, posedarea. ...Sau rămâne larva stăpână pe trup, ca pe un câmp de luptă: de aci înainte ea va vegeta în acest trup şi asta e idioţia."[1]

Răspunsul acesta îndeamnă la o legătură. Odată Mântuitorul atrăgea aminte celor ce se izbăvesc de rele, că duhul cel rău (recunoscut de noi prin muncirea unei patimi), fiind alungat de pocăinţa omului unită cu darul lui Dumnezeu, neavând acela unde petrece, mai ia cu sine alte şapte duhuri, mai rele decât sine şi se întoarce la casa de unde a fost alungat. Deci, dacă află casa curată, dar stăpânul - mintea, sufletul - umblă pustiu, plecat de-acasă prin cine ştie ce excursii astrale după informaţii, lăsând geamuri şi uşi deschise - că nu pot rămâne altfel - sigur că cele de pe urmă ale omului aceluia vor fi mai rele decât cele dintâi. Ar fi interesant de ştiut întocmai ce înţelegeau Sfinţii Părinţi, când îşi disciplinau ucenicii, deprinzându-i să-şi aibă necontenit sufletul întreg acolo unde le era şi trupul şi să se împotrivească răpirii minţii afară din trup. Trebuie că aci e ceva mai mult decât simpla împrăştiere a fanteziei, care, nestăpânită, multă slăbire aduce.

Alt spiritist (Allan Kardec) răspunde cam aceleaşi: "Una dintre cele mai mari primejdii ale mediumităţii (însuşirea ce-o au unele persoane de-a intra, chiar fără voie, în legături cu spiritele - însuşire care e datorită unei inaderenţe normale a sistemului nervos la lumea reală) e obsesia, adică stăpânirea pe care anumite spirite o pot exercita asupra mediilor... Obsesia are trei trepte principale: obsesia simplă, fascinaţia şi subjugarea."[2]

Un profesor (Laiquel-Lavastine) mai precizează şi alte laturi: "Studiul ocultismului... nu are nici un neajuns în ce priveşte sănătatea morală a celor echilibraţi. Dar se întâmplă că la baza acestor studii să stea o tendinţă anormală, sau chiar bolnăvicioasă. În acest caz ele pot fi vătămătoare. Cu atât mai mult aplicaţiile practice. Unele din aplicaţii sunt experimentele de disociere a personalităţii. Se poate înţelege de

---

[1] Stanislas de Gnaita, în *op. cit.*, p. 112.
[2] Allan Kardec, în *op. cit.*, p. 116.

aci cât sunt de vătămătoare la subiectele a căror sinteză mintală e mai mult sau mai puțin insuficientă. Printre mediile existente se pot face trei grupe:

1. înșelătorii și escrocii, care intră în jurisdicția tribunalelor;
2. nebunii, care, într-un delir sistematic, fac spiritismul să intervie ca un izvor de elemente noi;
3. inșii, de cele mai multe ori debili mintali, la care spiritismul nu e decât pricina ocazională a apariției delirului.

Spiritismul este prin urmare păgubitor, fiindcă înlesnește izbucnirea delirului. Rolul psihiatrului este să arate neajunsurile și primejdiile sale."[1]

Cel mai răspicat strigăt de alarmă îl dă un magician și orientalist englez (C. W. Leadbeater), în următoarele cuvinte: "Mijloacele cele mai înaintate de vrăjitorie (magie neagră) pot da viață elementelor artificiale puternice, și acest fel de viață este câteodată foarte rău. Dar elementele acestea reacționează cu o putere îngrozitoare asupra autorului lor, dacă persoana vizată se află, prin curăția firii ei, la adăpost de înrâurirea lor. Așa că povestea cu vrăjitorul sfâșiat de dracii pe care-i chemase nu-i numai poveste, ci poate avea o bază de adevăr.

Fac, foarte solemn, pe toți atenți, să nu se străduiască să deștepte energiile acestea de temut, dacă nu sunt călăuziți de un om încercat, căci am constatat personal, la ce urmări teribile se expune o persoană neștiutoare și cu călăuză rea, când vrea să se joace cu aceste lucruri foarte serioase. A te arunca în experiențele acestea, fără să ai pricepere, este mult mai primejdios decât jocul unui copil cu nitroglicerină"[2] (dinamită).

*

Semuind "motivele" care ademenesc oamenii spre spiritism, dintre cele mai serioase sunt durerile nemângâiate pentru moartea câte unuia din familie; iar dintre motivele mai puțin serioase, curiozitatea și naivitatea.

Normal ar fi ca cei rămași în viața aceasta să vrea să se refacă și să se împace cu hotărârea cea mai presus de ei, care a orânduit așa. Dar

---

[1] Laiquel-Lavastine, în *op. cit.*, p. 118.
[2] C. W. Leadbeater, în *op. cit.*, p. 119.

ei fac dimpotrivă: nu vor să se împace, se revoltă, nu vor să întrerupă legătura cu cei mutați dincolo, refuză a se mulțumi numai cu mijlocirea Bisericii pentru sufletul lor. Ei vor să treacă hotarul pus de Dumnezeu între cele două împărății ale vieții sufletului. Neastâmpărarea lor îi pune în conflict cu Providența divină; iar starea asta nenormală îi poate împinge până la dezechilibru mintal - sau, socotind întors, această neastâmpărare chiar dovedește dezechilibru latent, care abia acum se manifestă pe "motivul" unei morți în familie.

Omul trebuie să aibă o cunoștință despre moarte și viață; - și pentru asta are și vreme și ocazii - pe urmă trebuie să-și stăpânească durerea. Căci nestăvilind-o cu resemnarea și cu împăcarea stării de lucruri, așa cum acestea se deapănă de la începutul omului, iar pe deasupra, refuzând alinarea pe care o dă credința creștină, nu mai rămâne bietului îndurerat nimic care să-i ocrotească mintea sănătoasă. Dragostea mărginit înțeleasă întețește și prelungește durerea, care pricinuiește obsesii și îndrumă la spiritism; iar de acolo atârnă de sănătatea nervoasă câtă a mai rămas, unde să se sfârșească totul. Suntem de acord deci cu "dorința fierbinte" din concluzia unei teze de doctorat în medicină, ca: "Ființele deznădăjduite, împinse de naivitate, teamă sau nebunie, să nu mai fie ispitite la o experiență costisitoare și în același timp periculoasă pentru sufletul lor tulburat"[1].

Tot cu acest prilej se mai nimerește o observație asupra spiritiștilor fără voie, sau mai bine-zis asupra celor posedați de spirite, mai mult sau mai puțin cu sau fără voia lor: sunt o seamă de oameni sănătoși la aparență, dar "lor le grăiește duhul" multe prăpăstii. Aceștia simt într-înșii o a doua persoană, care vorbește cu ei ca atare și, cu timpul, se trezesc total absorbiți de un atare duh, care se dă pe sine ba "arhanghel", ba cutare sau cutare sfânt, ba chiar și numele lui Iisus Hristos îl împrumută. În alte cazuri, când n-avem de-a face cu o persoană înclinată spre credință, acea a doua persoană face pe unul din personajele mai de seamă ale istoriei. E limpede, fără exemplificări, că unitatea persoanei omenești s-a sfărâmat, cenzura rațiunii nu mai funcționează, tot conținutul subsolului persoanei răbufnește fără stăvilar; ne aflăm în fața unei tragedii din câmpul patologiei nervoase.

[1] Dr. Philippe Encausse, în *op. cit.*, p. 242.

*

Sfinţii Părinţi, într-un gând, previn turma credincioşilor de ispitele iscodirilor lăturalnice; astfel Sfântul Chiril al Ierusalimului strigă: "Fugi de orice lucrare diavolească... Nu da atenţie la astrologi... Nu primi nici măcar să auzi despre farmece, descântece şi de faptele foarte nelegiuite ale celor care cheamă spiritele !"[1] Iată şi cuvântul Sfântului Grigorie de Nyssa, din scrisoarea sa către Episcopul Teodosie: "S-a părut unora dintre înaintaşii noştri că acea vrăjitoare ar fi adus de faţă chiar sufletul lui Samuil, şi în sprijinul acestei păreri aduc faptul că fiind foarte impresionat Samuil de lepădarea lui Saul (de către Dumnezeu) şi chiar căutarea vrăjitoarei s-a făcut tot cu gândul la Dumnezeu, adică prin aceea că a vrut să afle, printr-o manevrare a vrăjitoarei, un răspuns înşelător la întrebările puse de el. Fiind, adică, supărat proorocul pentru că nu voia ca păcătosul să fie dat pierzării, drept aceea şi adaugă că a permis Dumnezeu ca să fie chemat sufletul proorocului prin acea artă magică, pentru ca să vadă însuşi Samuil că apărarea pe care a vrut s-o ia lui Saul a fost zadarnică, arătându-i prin vorbirea pântecului că proorocul îi este protivnic, făcându-i să i-o spună personal atunci când l-a chemat...

Gândindu-mă însă la prăpastia, de care ne spune Evanghelia, că s-a căscat între împărăţia celor buni şi a celor răi, precum a zis acel patriarh, sau mai curând însuşi Domnul patriarhului (Dumnezeu), (parabola cu Lazăr şi bogatul), anume că nimeni din cei condamnaţi nu se mai poate ridica până la cele cereşti şi nimeni din cer nu mai poate coborî în ceata celor răi - eu personal nu cred în astfel de concepţii magice, ci cred că singurul adevăr e cel descoperit de Sf. Evanghelie...

Pe cât ştim, cât de mare este Samuil între sfinţi şi de condamnabilă e fascinaţia magiei, pe atât sunt de convins că în acea stare de odihnă completă în care se afla Samuil, n-a putut nici cu voie, nici fără voie să treacă peste prăpastia care separă pe cei răi de cei buni; - fără voie - nu, întrucât ar însemna că s-ar fi permis diavolului să treacă el acea prăpastie şi să mute pe acel sfânt prooroc din mijlocul cetei celor sfinţi în alt loc; de bună voie, iarăşi nu e posibil, căci nici n-ar fi în stare şi nici n-ar vrea să se amestece în cele rele. Căci cine odată petre-

[1] Sf. Chiril al Ierusalimului, *op. cit.*, p. 133.

ce în bine, e absurd să se spună că ar trece de bună voie la cele rele. Dar chiar dacă ar avea de gând aşa ceva, mărimea acelei prăpastii nu permite astfel de trecere...

Ce înseamnează, deci, problema pe care o discutăm ? Întrucât vrăjmaşul firii omeneşti e protivnicul nostru al tuturor, el nu are alt gând şi altă grijă decât să lovească pe om unde-l doare, rănindu-l de moarte. Şi care altă rană poate fi mai mortală pentru oameni decât a-i îndepărta din apropierea Dumnezeului celui făcător de viaţă şi lăsându-i să se rostogolească de bună voie spre pierzare ? Întrucât, deci, mulţi se pasionează, din cei ce se îngrijesc de cele trupeşti, să cunoască viitorul, nădăjduind să-l poată evita, dacă e rău, sau să şi-l dobândească dacă e bun, de aceea, pentru a nu-şi anina oamenii privirile numai spre Dumnezeu, vicleana fire a diavolului a iscodit o mulţime de chipuri mincinoase de a cunoaşte viitorul, cum sunt: ghicitul din zborul păsărilor, tălmăcirea semnelor, oracole, cercetarea măruntaielor, chemarea morţilor, ghicirea în momente de transă, incitarea (ispitirea) zeităţii, inspiraţia şi alte multe. Şi în ce fel e ghicirea prin care se lasă omul ademenit ca să afle adevărul, pe atâta e de sigur că omul cade în ghearele vicleanului şi înşelătorului diavol. Diavolul e cel care îndeamnă pe cel ce observă zborul vulturilor, să-şi lege nădejdea de anumite fâlfâiri mai deosebite sau de palpitările anumite ale ficatului, bâlbâiala care reiese din inflamaţiuni ale ganglionilor, ca şi clipirile din ochi, toate acestea vădesc tot atâtea moduri de înşelare a omului de către viclenia aceluiaşi diavol şi aceasta cu scopul ca, depărtându-se oamenii de Dumnezeu, să caute vindecare prin diavol, de la care şi cred că o dobândesc...

Una din aceste felurite înşelări este deci şi vorbirea din stomac sau pitonia, prin care s-a crezut că s-ar putea evoca sau readuce la viaţă sufletele celor morţi. Disperat în privinţa mântuirii sale, atunci când împotrivă-i se răsculaseră străinii cu toate armatele lor, şi venindu-i atunci în minte că Samuil i-ar putea veni oarecum în ajutor, Saul s-a dus la vrăjitoare care-şi credea singură şi-i credeau şi alţi oameni că i se arată diavolul sub diferite contururi, pe care de altfel Saul nu le-a văzut, ci numai ea. Când deci s-a apucat să oficieze acel act magic şi au apărut în ochii femeii fantasmele acelea, atunci diavolul l-a făcut pe Saul să creadă că acele arătări ar fi însuşi realitatea lor, mai ales că

însăși îmbrăcămintea sub care i s-a spus că s-a arătat acea figură (a lui Samuil), - îmbrăcăminte care nu era deloc necunoscută femeii, se potrivea cu aceea pe care o cunoscuse Saul, fapt care a făcut pe acesta și mai mult să se mire, crezând acum cu tărie că de fapt nu s-a înșelat prin viziunea femeii. După ce ea a zis că vede niște zei înălțându-se și un bărbat în picioare îmbrăcat în două haine, atunci ce să zică la aceasta adevăratele slugi ale textului Scripturii? Că s-ar fi arătat însuși Samuil și că într-adevăr vrăjitoarea a văzut niște zei ridicându-se în sus? Cunoaște și Scriptura pe diavol, atunci când zice: «Toți dumnezeii păgânilor sunt idoli» (Ps.95, 5). Ori sufletul lui Samuil să fi petrecut împreună cu idolii? Să nu fie! Ci spiritul de care vrăjitoarea era continuu stăpânită, el a fost acela care împreună a luat și pe alte spirite spre a înșela pe acea femeie și prin ea și pe Saul. În acea vorbire din stomac acele spirite diavolești au făcut pe femeie să spună că sunt zei, le-a descris și haina în care ar fi îmbrăcați și le-a învățat și glasul lor și vorbirea în chip profetic, anunțând, printr-o conjunctură verosimilă, pe care o indicau aparențele, viitorul, ca pe ceva ce reieșea logic din faptele ce se întâmplaseră. De altfel acel spirit diabolic s-a dat de gol fără să vrea, spunând adevărul atunci când a zis: «Mâine tu și fiii tăi veți fi cu mine» (I Regi 28, 19). Dar dacă ar fi fost însuși Samuil, atunci cum ar fi fost posibil să stea împreună cu el un om vinovat de atâtea crime (Saul)?"[1]

În vremea noastră circulă multe cărți care cuprind comunicări de dincolo. Aceste comunicări, mai ales cele care se dau pe sine a fi din partea sfinților sau chiar ale Mântuitorului Însuși, fără voie ne conduc la comparația lor cu Sfintele Evanghelii. La o atare confruntare se dau de gol. Puse pe două coloane, aceste splendide platitudini și mărunțișuri, cu o pagină din Evanghelii, sublimul și ridicolul sunt și mai evidente. Calitatea literară, fondul, înălțimea gândirii, totul dau de gol un fals nerușinat și nemaipomenit de îndrăzneț, pe care nu cred să-l poată face sufletele celor mutați de la noi, ci numai tatăl minciunii[2] și hristoșii mincinoși[3].

---

[1] Sf. Grigorie de Nyssa, *Epistola către Teodosie*, Migne, P.G. 45, col. 407-414.

[2] Ioan 8, 44.

[3] Matei 24, 5.

Biserica e datoare să-şi cruţe fiii de ispita căderii între tâlharii cei de duh; de aceea opreşte lucrul acesta şi-şi previne credincioşii cu sfatul Sfântului Pavel, dat Tesalonicenilor, iscoditori şi ei de taine:

2 Tesaloniceni 2:

7. ...Taina fărădelegii se înfiripează...

9. ...Ivirea "aceluia" va fi prin lucrarea lui Satan, însoţită prin tot felul de puteri şi de semne şi de minuni mincinoase,

10. Şi de amăgiri nelegiuite, pentru fiii pierzării, fiindcă n-au primit iubirea adevărului, ca să se mântuiască.

11. Pentru aceea Dumnezeu le trimite amăgiri puternice, ca să dea (dar) crezământ minciunii,

12. Şi să cadă sub osândă toţi cei ce n-au crezut adevărul, ci au îndrăgit nedreptatea.

Căci cale nedreaptă îndrăgesc toţi cei ce iscodesc lăturalnic tainele lui Dumnezeu, cele închise în zile viitoare.

PLATA DIN URMĂ A NEASCULTĂRII

Iar acum, mărturia Scripturii despre vinovăţiile şi plata pe care şi-a luat-o Saul pentru neascultare şi osteneală la vrăjitoare: i se împlinesc cele zise de duhul minciunii, care lucra prin vrăjitoare, înşelându-l cu chipul lui Samuil. Astfel:

1 Regi 31:

3. Lupta contra lui Saul ajunsese cumplită, şi arcaşii îl loviră pe acesta, care fu greu rănit.

4. Atunci a zis Saul purtătorului său de arme: "Trage-ţi sabia şi mă străpunge cu ea, ca să nu vină aceştia să mă ucidă şi să-şi bată joc de mine". Purtătorul de arme însă n-a voit, căci se temea

cumplit. Atunci Saul şi-a luat sabia şi s-a aruncat în ea.

5. Văzând purtătorul de arme că Saul a murit, s-a aruncat şi el în sabia sa şi a murit cu el.

6. Aşa a murit în ziua aceea Saul şi cei trei fii ai săi, şi purtătorul de arme, precum şi toţi oamenii lui.

1 Paralipomena 10:

13. Aşa a murit Saul pentru nelegiuirea sa, pe care o făcuse el înaintea Domnului: pentru că n-a păzit cuvântul Domnului, a alergat la o vrăjitoare cu întrebarea sa,

14. Şi n-a căutat pe Domnul. De aceea a şi fost el omorât şi domnia a fost dată lui David, fiul lui Iesei.

Iată cum, din neascultare şi nepocăinţă, începe calea pierzării care-l duce până în faţa morţii, lipsit de orice pietate şi prăbuşindu-l în pierzarea veşnică. Iată cum cei cu mintea plină de fumul mândriei şi al iubirii de sine până la moarte, neprimind luminile sfatului, cad din greşeli în greşeli, peste care vin necazuri din ce în ce mai mari; iar sub povara durerilor, cei neascultători se aruncă în deznădejde şi în omorârea de sine, prin care iadul îi înghite fără de întoarcere. Căci ucigaşii de sine nu au iertare, nici în veacul de acum, nici în veacul ce va să vie; iar Biserica e oprită să se roage pentru iertarea lor. Iată de ce au zis Părinţii că plata neascultării e pierderea mântuirii; dar şi aceea au mai zis, că pentru înmulţirea neascultării a ridicat Dumnezeu sfatul dintre oameni. Iar Scriptura, pentru aceeaşi pricină, mărturiseşte că: "Preotului îi va lipsi cunoştinţa legii şi bătrânului sfatul"[1].

Şi iarăşi mărturisim: că Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut. Chiar pe Saul, Dumnezeu îl chemase, dar, dacă n-a vrut să înţeleagă... Iuda a înţeles, dar n-a vrut să vie...

[1] Iezechiil 7, 26.

TIRANI ÎN POCĂINŢĂ

O mare parte de oameni cad în deznădejde în privinţa mântuirii lor. Deznădejdea e un chip greşit de meditaţie asupra relelor făcute; chipul bun e, dimpotrivă, nădejdea. Răul, nimicul, păcatul, diavolul nu sunt subiecte sănătoase de gândire, căci îmbolnăvesc mintea prin asociaţie de idei. Pocăinţa trebuie să fie o înseninare din ce în ce mai mare a sufletului şi a sănătăţii întregi.

Fiindcă vorbim de învăţămintele regilor, iată cum Sfântul Chiril al Ierusalimului ridică moralul credincioşilor, vorbind despre aşteptarea răbdătoare a lui Dumnezeu după întoarcerea păcătosului:

"Şi Manase a fost un om al fărădelegii; a tăiat cu ferăstrăul pe Isaia[1], s-a pângărit cu tot felul de slujiri idoleşti şi a umplut Ierusalimul cu sânge nevinovat.[2] Totuşi, când a fost dus rob în Babilon, Manase a folosit încercarea nenorocirilor suferite spre a se vindeca prin pocăinţă. În adevăr Scriptura spune: «Manase s-a smerit înaintea lui Dumnezeu şi s-a rugat, iar Domnul l-a ascultat şi l-a adus înapoi în regatul său»[3]. Dacă cel care a tăiat cu ferăstrăul pe profet s-a mântuit prin pocăinţă, oare tu, care n-ai făcut un păcat atât de mare, să nu te mântuieşti?

"Ce părere ai despre Nabucodonosor? N-ai auzit din Scripturi că era sângeros, sălbatec şi că avea voinţă de leu?[4] N-ai auzit că a scos afară din morminte oasele împăraţilor?[5] N-ai auzit că a dus în robie poporul iudeu? N-ai auzit că a scos ochii împăratului[6], după ce acesta şi-a văzut copiii înjunghiaţi? N-ai auzit că a sfărâmat heruvimii? nu vorbesc de heruvimii spirituali - departe de acest gând; să nu presupui aceasta, omule - ci de cei sculptaţi[7]. N-ai auzit că a sfărâmat ilastiriul prin care vorbea Dumnezeu?[8] Că a călcat în picioare catapeteasma sfinţeniei? Că a luat altarul tămâierii şi l-a dus în templul idolilor?[9] Că a furat toate darurile? Că a ars templul din temelie? De ce pedeapsă era vrednic Nabucodonosor, pentru că a orbit pe împărat, pentru că a ars cele sfinte, pentru că a dus în robie pe poporul iudeu, pentru că a

---

1 Evrei 11, 37.
2 4 Regi 21, 16.
3 2 Paralipomena 33, 12-13.
4 4 Regi 25, 1-20.
5 Ieremia 8, 1; Baruh 2, 24.
6 4 Regi 25, 7.
7 Ieşire 25, 18-20.
8 Ieşire 25, 22.
9 Daniil 1, 2.

pus vasele sfinte în templul idolilor? Oare nu era vrednic de mii de ori de moarte?

"Ai văzut mărimea nelegiuirilor!? Vino acuma să vezi iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Nabucodonosor s-a sălbătăcit, locuia în pustie; se biciuia ca să se mântuie. Avea unghii ca de leu, căci răpise cele sfinte. Avea păr de leu, căci ca un leu răpea și urla. Mânca iarbă ca boii, căci era ca o vită, care nu cunoștea pe Cel ce i-a dat împărăția[1]. Trupul lui s-a vopsit cu rouă[2], pentru că, deși a văzut mai-nainte roua stingând focul, totuși n-a crezut[3]. Și ce se întâmplă?"[4]

"Și după trecerea acestei vremi, eu, Nabucodonosor, am ridicat ochii mei la cer, și mintea îmi veni din nou, și am binecuvântat pe Cel Prea Înalt și Celui veșnic viu i-am adus laudă și preamărire: căci puterea lui este putere veșnică, iar Împărăția lui peste vârste și vârste. Toți locuitorii pământului sunt socotiți ca o nimica și El face ce vrea cu oștirea cerească și cu locuitorii pământului și nimeni nu poate să-L împiedice la lucrul Lui și să-i zică: «Tu ce faci?» În același timp mi-a venit mintea la loc - și spre faima împărăției mele mi-a venit iarăși măreția și strălucirea - și sfetnicii mei și dregătorii cei mari m-au chemat și împărăția mi-a fost dată în stăpânire, iar puterea mea a crescut și mai mult. Acum eu, Nabucodonosor, laud, înalț și preamăresc pe Împăratul Cerului: toate faptele lui sunt adevărate și căile lui drepte, iar pe cei ce umblă mândri poate să-i smerească."[5]

"Așadar, când L-a cunoscut pe Cel Prea Înalt, când i-a înălțat lui Dumnezeu glas de mulțumire, când s-a căit de cele ce a făcut, când și-a cunoscut propria slăbiciune, atunci Dumnezeu i-a dat înapoi demnitatea împărătească.

"Cum oare? Pe Nabucodonosor, care a făcut atâtea fărădelegi, dar s-a mărturisit, l-a iertat și i-a dat împărăția, iar ție, care te pocăiești, nu-ți dă iertare păcatelor și Împărăția Cerurilor, dacă vei trăi în chip vrednic? Domnul este iubitor de oameni, este grabnic a ierta și zăbavnic a pedepsi. Nimeni să nu piardă nădejdea mântuirii sale!"[6]

---

[1] Daniil 4, 29. [2] Daniil 4, 30. [3] Daniil 3, 20-27.
[4] Sf. Chiril al Ierusalimului, *op. cit.*, pp. 79-80; 83-84.
[5] Daniil 4, 31-34.
[6] Sf. Chiril al Ierusalimului, *idem*, pp. 84-85.

III

CELE ŞAPTE SURLE

DUMNEZEU SE ROAGĂ...

Aproape întotdeauna, cele mai cuprinzătoare cuvinte ale oricărui om sunt cuvintele lui de pe urmă, întrucât le spune cu cea mai adâncă dare de seamă. Mântuitorul încă are un cuvânt de acesta, de pe urmă, care, în acelaşi timp, este şi rugăciunea celei mai aprinse iubiri văzute vreodată pe pământ. Cuvântul acesta - totodată rugăciune - ne ajută să întrezărim neasemănata strădanie a lui Dumnezeu-Omul, ca să ne câştige fiinţa întreagă pentru mântuirea cu care a venit în lume, în societatea omenească. Iar despre tot focul cu care tânjeşte inima lui Dumnezeu după noi, vrând să ne atragă spre Sine, Ioan, ucenicul iubirii, scrie:

Ev. Ioan 17:

1. Ridicându-Şi Iisus ochii spre cer a grăit: Părinte, sosit-a ceasul ! Preamăreşte pe Fiul Tău, ca şi Fiul să Te preamărească.

2. Precum I-ai dat stăpânire peste toată făptura, ca viaţă veşnică să dea la toţi pe care I-ai dat;

3. Iar viaţa veşnică aceasta este ca să Te cunoască pe Tine, singurul, adevăratul Dumnezeu, şi pe Iisus Hristos, pe care L-ai trimis.

4. Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârşit.

5. Şi acum, la Tine însuţi Mă preamăreşte, Tu, Părinte, cu slava pe care la Tine am avut-o mai înainte de a fi lumea.

6. Arătat-am numele Tău oamenilor pe care Mi i-ai dat Mie, şi cuvântul Tău l-au păzit.

7. Acum au cunoscut că toate câte Mi-ai dat de la Tine sunt;

8. Căci cuvintele pe care Mi le-ai dat, le-am dat lor, iar ei au primit şi au cunoscut cu adevărat că de la Tine am ieşit, şi au crezut că Tu M-ai trimis.

9. Eu pentru aceştia Mă rog, nu pentru lume Mă rog, ci pentru cei ce Mi i-ai dat, căci ei ai Tăi sunt.

10. Şi toate ale Mele ale Tale sunt şi ale Tale sunt ale Mele şi Mă preamăresc întru ele.

11. Mult nu mai sunt în lume, dar ei sunt în lume şi Eu vin la Tine. Părinte Sfinte: pe care Mi i-ai dat păzeşte-i întru numele Tău, ca să fie una, precum suntem şi Noi.

12. Când eram cu ei în lume, pe cei ce Mi i-ai dat, întru numele Tău îi păzeam; şi astfel i-am păzit că n-a pierit nici unul dintre ei, fără numai fiul pierzării, ca să se împlinească Scriptura.

13. Acum dar, vin la Tine şi acestea le grăiesc în lume, ca bucuria Mea s-o aibă deplină în ei.

14. Cuvântul Tău le-am dat lor, dar lumea i-a urât fiindcă nu sunt din lume, precum nici Eu nu sunt din lume.

15. Nu Mă rog ca să-i iei din lume, ci ca să-i păzeşti pe ei de cel viclean.

16. Ei nu sunt din lume precum nici Eu nu sunt din lume.

17. Sfinţeşte-i pe ei întru adevărul Tău, Cuvântul Tău este adevăr.

18. Precum M-ai trimis pe Mine în lume, şi Eu i-am trimis pe ei în lume.

19. Şi pentru ei Eu Mă sfinţesc pe Mine însumi, ca şi ei să fie sfinţiţi în adevăr.

20. Dar nu numai pentru aceştia Mă rog, *ci şi pentru cei ce vor crede în Mine după cuvântul lor,*
21. Ca *toţi să fie una*, după cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, *ca şi ei să fie una întru Noi, aşa încât lumea (văzându-i una) să creadă precum că Tu M-ai trimis.*
22. Şi mărirea pe care Tu Mi-ai dat-o le-am dat-o lor, *ca să fie una*, precum şi Noi una suntem.
23. *Eu întru ei şi Tu întru Mine, ca să fie în una desăvârşiţi*, şi să cunoască lumea precum că Tu M-ai trimis şi i-ai iubit pe ei, cum M-ai iubit pe Mine.
24. Părinte, aceia pe care Mi i-ai dat voiesc ca unde sunt Eu să fie şi ei împreună cu Mine ca să privească mărirea Mea, pe care Tu Mi-ai dat-o, căci M-ai iubit pe Mine mai înainte de întemeierea lumii.
25. O, Părinte drepte, dar lumea pe Tine nu Te-a cunoscut, ci Eu Te-am cunoscut şi au cunoscut şi aceştia că Tu M-ai trimis.
26. Arătat-am numele Tău şi-L voi arăta, ca *iubirea cu care M-ai iubit Tu să fie într-înşii şi Eu întru ei.*

Aşadar, ca să ne mântuim şi să moştenim cu Dumnezeu viaţa veşnică, trebuie să o cunoaştem şi să o trăim cu Dumnezeu, încă din viaţa aceasta vremelnică. Trebuie, adică, să fim străbătuţi şi locuiţi de Dumnezeu, ca să se arate în noi viaţa dumnezeiască. Iar, pe de altă parte, precum nu se află vrajbă în Dumnezeu, aşa să nu se afle nici între cei ce-L au pe El ca temelie a vieţii. Starea de pace cu toată făptura e o minune aşa de mare, încât uimeşte lumea şi o sileşte să recunoască într-aceasta fapta lui Dumnezeu.

Împărăţia vieţii veşnice s-a propovăduit şi e deschisă; pe Împărat Îl cunoaştem şi iubirea I-o ştim; supuşii însă tare greu s-adună ca să fie una, de aceea trebuie răsunet de surle, după grosimea de ureche la care au ajuns supuşii Împărăţiei.

N-ar trebui decât să-L recunoaştem toţi pe Dumnezeu ca Tată şi că noi toţi îi suntem fii şi, potrivit cu această cunoştinţă, să ne orânduim viaţa. Până nu recunoaştem că avem îndoită fire şi îndoită viaţă: una pământească şi alta cerească fără de sfârşit şi începând de aici, până atunci tot pe afară ne ţinem de rostul la care vrea Dumnezeu să ne ridice. Trebuie să ştim toţi supuşii Împărăţiei că suntem făpturi cereşti, trimise vremelnic în corturi pământeşti spre o mare probă şi anume: să vedem şi să se vadă încotro înclinăm cu inima şi mintea, şi înspre ce înclinăm aceea să avem pentru totdeauna. Dacă năzuim spre Dumnezeu, pe El Îl moştenim şi viaţa veşnică; iar dacă înclinăm spre firea pieritoare, vom pieri de la faţa lui Dumnezeu şi cu cel rău vom petrece fără de sfârşit. Căci noi suntem pieritori cu firea pământească, dar nemuritori cu firea cerească; veşnicia noastră însă de noi atârnă unde s-o petrecem.

Ne-a adus Dumnezeu din nefiinţă la fiinţă, dar să ne mântuiască nu poate fără noi. Drept aceea, în tot felul ne cheamă ca să-L cunoaştem ca Tată şi pe noi întreolaltă ca fraţi şi fii ai aceluiaşi Părinte. O cunoştinţă sigură despre acestea - iar credinţa ajută şi duce la această siguranţă - înclină inima, sau dragostea, ca să împlinim cu toată voia porunca cea mare a iubirii, în care se rezumă toată strădania lui Dumnezeu. Căci firul iubirii ridică fiii spre cerescul Tată, şi pogoară pe Tatăl, Fiul şi Duhul în fii. Iar pe fii Dumnezeul iubirii îi leagă întreolaltă ca să fie una, ceea ce când se împlineşte, minunează lumea, şi o sileşte să cunoască pe Dumnezeu din fii, căci fiii uniţi în iubire trăiesc în El şi arată în lume capătul pământesc al Împărăţiei cereşti. Aceasta e pe scurt voia Tatălui şi rugăciunea Fiului, să prindă şi societatea omenească în aceeaşi iubire Treimică.

La această trăire a vieţii veşnice, cu începere de aici, Dumnezeu îşi cheamă copiii prin mai multe graiuri, prin mai multe surle. Iată câteva dintre ele:

1. Chemarea lăuntrică a conştiinţei;
2. Chemarea din afară a cuvântului;
3. Chemarea prin necazurile vieţii;
4. Chemarea prin necazurile morţii;
5. Chemarea prin semnele mai presus de fire;

6. Chemarea prin chinurile de pe urmă de la Antihrist;
7. Chemarea la Judecată.

GLASUL CONŞTIINŢEI

E un grai tăcut, o chemare lină, pe care o auzi sau înţelegi că vine dinlăuntru, dar totuşi de dincolo de tine, de la Dumnezeu. Însuşi cuvântul con-ştiinţă înseamnează a şti împreună, la fel. Iar cei ce ştiu împreună, la fel, sunt Dumnezeu şi omul. Prin urmare cugetul sau conştiinţa e ochiul cu care vede Dumnezeu pe om şi acelaşi ochi cu care vede omul pe Dumnezeu. Cum Îl văd aşa mă vede - aşa simt că mă vede - vedere deodată dinspre două părţi.

Patimile, reaua voinţă şi peste tot păcatele, dar mai ales nebăgarea în seamă a acestui glas, îngrămădesc nişte văluri peste ochiul acesta, nişte solzi, care-i sting graiul, încât abia se mai aude. Atunci şi Dumnezeu se stinge din ochiul nostru încât ne pare că nici nu mai este Dumnezeu. Prin păcatele noastre, capătul omenesc al conştiinţei noastre s-a îmbolnăvit. Înţelegem, prin urmare, cum se face că s-a întunecat Dumnezeu aşa de tare în ochii păcătoşilor, încât aceştia ajung de bună credinţă, în răutatea necredinţei care i-a cuprins şi li se pare că abia acum au ajuns la "adevăr".

Glasul conştiinţei însă, fiind şi capătul lui Dumnezeu din fiii Săi, prin firea sa, nu va putea fi înăbuşit mereu, toată vremea vieţii noastre pământeşti. Odată şi odată începe să strige la noi, pârându-ne înaintea lui Dumnezeu şi înaintea noastră de toate fărădelegile făcute; iar dacă nu ne împăcăm cu pârâşul acesta, câtă vreme suntem cu el pe cale[1], drumeţi prin viaţa aceasta, avem cuvântul lui Dumnezeu, că El va asculta pâra şi-i va da dreptate, şi ne va băga în chinurile iadului.

Sunt oameni care s-au învechit în rele - nevrând să ştie de Dumnezeu - şi, mai către capătul zilelor, când îndărătnicia firii s-a mai stins, s-au pomenit cu o răbufnire năprasnică a conştiinţei bolnave, rupând toate zăgazurile fărădelegilor şi azvârlindu-le pe toate în faţa lor, încât şi somnul le-a fugit, iar la unii le-a fugit şi mintea. Căci cu

[1] Matei 5, 25.

adevărat a fugit mintea omului care o viaţă întreagă nu face altceva decât să stingă glasul conştiinţei. De aceea nu vrea Dumnezeu să ieşi din viaţa aceasta, fără să ştii şi tu că ţi-ai omorât sfătuitorul cel mai bun, ce-l aveai la îndemână pretutindeni, şi nu te lasă să pleci fără să vezi, încă de aici, unde te vei duce. Aşa sunt tocmite lucrurile, ca odată să vadă fiecare, vrând-nevrând, ceea ce trebuia, prin credinţă, să vadă totdeauna.

CHEMAREA CUVÂNTULUI ŞI TĂCEREA TRASĂ LA RĂSPUNDERE

Larma vieţii şi gălăgia grijilor deşarte strigă oamenilor în urechi nevoile lor pământeşti, mai tare decât le strigă glasul conştiinţei trebuinţele lor veşnice. Oamenii abia mai aud cele de dincolo şi li se par departe: surzenia tot mai mult se întăreşte şi chemarea lină nu se mai aude. Dar Dumnezeu, milostivul, ca să nu-i piardă în fărădelegile lor, le rânduieşte şi chemare dinafară, prin glasul slujitorilor Săi. Prin preoţi nu te cheamă omul, ca să-ţi pui nădejdea în om, ci te cheamă Domnul ca să-ţi strămuţi viaţa ta de om. Încă de demult i-a chemat Domnul pe oameni prin preoţi şi leviţi, prin lege şi prooroci, adică prin conştiinţe mai curate, care nu strâmbau chemarea lui Dumnezeu. Iar la plinirea vremii a venit la noi oamenii Însuşi Dumnezeu-Fiul sau Dumnezeu-Cuvântul.

Cine a chemat pe oameni mai duios decât Iisus, ca să-L cunoască pe Dumnezeu ca Tată, iar pe ei înşişi ca fii şi fraţi ai Săi ? Iisus, e drept, chema şi cu glasul dinafară, dar nimeni, niciodată, n-a grăit mai tainic, mai de-a dreptul conştiinţei chemarea Tatălui către fiii Săi, ca El. Căci Iisus ardea de mila lor, ca un Dumnezeu.

El a propovăduit, binevestindu-ne, Împărăţia Cerurilor şi, prin slăvita Sa înviere, biruinţa asupra morţii, vestea şi descoperirea celei mai mari bucurii de pe pământ. Ucenicii Săi de atunci şi din toate vremile, au propovăduit pe Împăratul Cerurilor, înduplecând pe oameni să se adune cu felul de viaţă în ţara de obârşie şi la masa Împăratului. Noi, slujitorii Săi, nu purtăm preoţia noastră, sau preoţia

legii vechi, ci purtăm şi propovăduim preoţia împărătească a lui Iisus Hristos. Deci nu chemăm pe oameni cu chemare de om, ci Dumnezeu preamilostivul îşi cheamă copiii, prin graiul omenesc al slugilor Sale văzute. Nu ne propovăduim pe noi, ci Dumnezeu Se propovăduieşte prin noi, singurul care are dreptul să Se propovăduiască pe Sine, fiind în stare să ne mântuiască. Iată pe cine urmăm, ascultând preoţii cu conştiinţe luminate. Nu e graiul omului, ci voia lui Dumnezeu care strigă către oameni, din sfinţi, o chemare mai tare. Pe sfinţi nu-i ştim, dar pe cei datori cu cuvântul îi ştim. Răspunderea lor e limpede şi tăcerea fără apărare.

Dar, cum a zis oarecine: calea cea mai lungă pe pământ e de la urechi la inimă, încât ani de zile nu ajung, ca să-i dai de capăt. De aceea, fiindcă ochiul conştiinţei şi-a mai pierdut vederea şi nici urechea nu înţelege chemarea cuvântului ce-şi are obârşia de dincolo de vorbe, Dumnezeu milostivul, ca să nu piardă pe oameni, le rânduieşte o chemare mai tare.

CHEMAREA CARE USTURĂ

Mai tare şi mai duios de cum a chemat Iisus pe oameni, nu-i poate chema nimeni de pe lume. Necazurile vieţii însă, iau pe oameni mai aspru dintr-o altă parte, silindu-i să-L caute pe Dumnezeu. Necazurile nu sunt fapta lui Dumnezeu, ci urmarea greşelilor noastre, urmare pe care îngăduie Dumnezeu s-o gustăm spre înţelepţirea noastră. Am mai putea adăuga că, greşind omul cu toată voia sa, intră sub altă stăpânire, unde i se fură şi-şi pierde multe însuşiri sufleteşti - şi de cele mai multe ori libertatea conştiinţei - bunuri fără de care se simte în multe chinuri. Preţuieşti un lucru când nu-l mai ai.

Sunt două feluri de necazuri. Necazurile pentru păcate şi necazurile pentru Evanghelie[1]. Aci vorbim numai despre necazurile vieţii de pe urma păcatelor, şi care, prin usturimea lor, au darul să fie crezute de cel ce trece prin ele. Iar omului care vrea să iasă din ele nu-i rămâne altă cale, decât să-şi îndrepte purtările după voia lui Dumnezeu. Deci

[1] 1 Tesaloniceni 2, 2.

"când îţi va veni vreo încercare pe neaşteptate nu învinovăţi pe cel prin care ţi-a venit, ci întreabă-te pentru ce a venit ? şi vei afla răspuns. Deoarece fie prin acela, fie prin altul trebuie să bei amărăciunea judecăţii lui Dumnezeu."[1]

Pe pricina suferinţei iată un schimb de cuvinte între Dumnezeu şi om:

Omul se roagă de Dumnezeu să-l scape de necazuri şi Dumnezeu se roagă de om să-şi schimbe purtările. Socotiţi acum, care de cine să asculte mai întâi ? Chemarea aceasta mai aspră o face droaia de necazuri şi nenorociri, strâmtorări şi năpaste, vrajbe între oameni, bătaie între părinţi şi copii, războaie şi vărsare de sânge, pagube, beteşuguri, seceta şi foametea, şi tot felul de pustiiri, ce nu s-au mai pomenit: toate, urmări şi plată îndesată pentru purtare şi pentru lipsa de minte, că oamenii nu vor să înţeleagă la ce îmblăteală de necazuri îi duce iubirea de păcate.

Iar precum că necazurile vieţii sunt un grai mai aspru al lui Dumnezeu către oamenii mai grei sau mai vicleni la minte, ne stă mărturie Scriptura. Sunt mii de ani de când s-au scris acestea, dar rămân mereu dovada că noi silim pe Dumnezeu să ne bată:

Levitic 26:

3. *Dacă* veţi umbla după legile Mele şi de veţi păzi poruncile Mele şi le veţi împlini,

4. Vă voi da ploaie la vreme, pământul îşi va da roadele sale şi pomii roadele lor.

5. Treieratul vostru va ajunge până la culesul viilor, culesul viilor va ajunge până la semănat; veţi mânca pâinea voastră cu mulţumire şi veţi trăi în pământul vostru fără primejdie.

6. Voi trimite pace pe pământul vostru şi nimeni nu vă va tulbura; voi alunga fiarele rele din pământul vostru şi sabia nu va trece prin pământul vostru.

---

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, *Filocalia*, ed. I, vol. 2, p. 64.

7. Veţi alunga pe vrăjmaşii voştri şi vor cădea ucişi înaintea voastră.

8. Cinci din voi vor birui o sută, şi o sută din voi vor prigoni zece mii, şi vor cădea vrăjmaşii voştri de sabie înaintea voastră.

9. Căuta-voi spre voi şi vă voi binecuvânta; roditori vă voi face, vă voi înmulţi şi voi fi statornic în legământul Meu cu voi.

10. Veţi mânca roadele vechi de anii trecuţi şi veţi da la o parte pe cele vechi, pentru a face loc celor noi.

11. Voi aşeza locaşul Meu în mijlocul vostru şi sufletul Meu nu se va scârbi de voi.

12. Voi umbla printre voi, voi fi Dumnezeul vostru şi voi veţi fi poporul Meu.

. . . .

14. *Iar dacă nu Mă* veţi asculta şi nu veţi împlini aceste porunci ale Mele;

15. De veţi dispreţui aşezămintele Mele şi de se va scârbi sufletul vostru de legile Mele, aşa încât să nu împliniţi toate poruncile Mele, călcând legământul Meu,

16. Atunci şi Eu am să Mă port cu voi aşa: voi trimite asupra voastră groaza, lungoarea, frigurile, de care vi se vor secătui ochii şi vi se va istovi sufletul. Veţi semăna seminţele voastre în zadar şi vrăjmaşii voştri vi le vor mânca.

17. Îndrepta-Mi-voi faţa Mea asupra voastră şi veţi cădea înaintea vrăjmaşilor voştri; ei vor domni peste voi şi veţi fugi, când nimeni nu vă va prigoni.

18. Dacă nici după toate acestea nu Mă veţi asculta, atunci înşeptit voi mări pedeapsa pentru păcatele voastre.

19. Voi frânge îndărătnicia voastră cea mândră şi cerul vostru îl voi face ca fierul, iar pământul vostru ca arama.

20. În zadar vă veţi cheltui puterile voastre că pământul vostru nu-şi va da roadele sale, nici pomii din ţara voastră nu-şi vor da poamele lor.

21. Dacă însă, şi după toate acestea, veţi umbla împotriva Mea şi nu veţi vrea să Mă ascultaţi, atunci înşeptit voi adăuga lovituri pentru păcatele voastre.

22. Voi trimite fiarele câmpului asupra voastră, care vă vor lipsi de copii; vor prăpădi vitele voastre, şi pe voi aşa vă voi împuţina, încât se vor pustii drumurile voastre.

23. Şi dacă nici după acestea nu vă veţi îndrepta, ci vă veţi purta împotriva Mea,

24. Atunci şi Eu voi veni cu urgie asupra voastră şi vă voi lovi şi Eu înşeptit pentru păcatele voastre:

25. Voi aduce asupra voastră sabie răzbunătoare ca să răzbune legământul Meu. Iar dacă vă veţi ascunde în oraşele voastre, voi trimite molimă asupra voastră şi veţi fi daţi în mâinile vrăjmaşului.

26. Pâinea care întăreşte o voi lua de la voi; zece femei vor coace pâine pentru voi într-un cuptor, şi vor da pâinea voastră cu cântarul, şi veţi mânca şi nu vă veţi sătura.

27. Dacă însă nici după acestea nu Mă veţi asculta şi veţi călca împotriva Mea,

28. Atunci şi Eu cu urgie voi veni asupra voastră şi vă voi pedepsi înşeptit pentru păcatele voastre:

29. Veţi mânca carne de om: trupurile feciorilor şi fetelor voastre veţi mânca.

30. Dărâma-voi înălţimile voastre şi voi strica stâlpii voştri şi voi împrăştia oraşele voastre sub dărâmăturile idolilor voştri, şi se va scârbi sufletul Meu de voi.
31. Oraşele voastre le voi preface în ruină, voi pustii locaşurile voastre cele sfinte, şi nu voi mirosi mireasma jertfelor voastre.
32. Pustii-voi pământul vostru, cât să se mire de el vrăjmaşii voştri, care se vor aşeza într-însul;
33. Iar pe voi vă voi risipi printre popoare; în urma voastră îmi voi ridica sabia, şi va fi pământul vostru pustiu şi oraşele voastre dărâmate.

. . . .

36. Celor ce vor rămâne din voi le voi trimite în inimi frica în pământurile vrăjmaşilor lor, până şi freamătul frunzei ce se clatină îi va pune pe fugă, şi vor fugi ca de sabie, când nimeni nu-i va prigoni.
37. Se vor călca unul pe altul, ca cei ce fug de sabie, când nimeni nu-i va urmări, şi nu veţi avea putere să vă împotriviţi vrăjmaşilor voştri.
38. Veţi pieri printre popoare şi vă va înghiţi pământul vrăjmaşilor voştri.
39. Iar cei ce vor rămâne din voi se vor usca pentru păcatele lor în pământurile vrăjmaşilor voştri şi se vor usca şi pentru păcatele părinţilor lor.
40. *Atunci* îşi vor mărturisi fărădelegile lor şi fărădelegile părinţilor lor, cum au săvârşit ei nelegiuiri împotriva Mea şi au mers împotriva Mea,
41. Pentru care şi Eu am venit cu urgie asupra lor şi i-am dus în pământul vrăjmaşilor lor; atunci se va supune inima lor cea netăiată împrejur şi atunci se vor căi ei pentru nelegiuirile lor.

42. (Atunci) Şi Eu îmi voi aduce aminte de legământul Meu cu părinţii lor, şi de pământ Îmi voi aduce aminte.

În loc de orice altă tâlcuire, spunem că vremea noastră le vede cu ochii pe toate acestea şi oamenii tot nu se îndreaptă. E o mare durere că poporul nu pricepe, iar păstorii nu le citesc măcar Scriptura, ca să nu greşească, învrăjbindu-se cu dreptatea dumnezeiască. Nu e chip de-a scăpa de pedeapsă, luptându-te cu ea, ci numai şi numai cu schimbarea vieţii.

RĂSPUNSUL POPORULUI

Iată acum şi pocăinţa poporului, luminat de povăţuitorii săi, reîntorşi cu toţii din aspra învăţătură a robiei, care a fost în stare să schimbe, de la Dumnezeu, mersul lucrurilor.

Neemia 9:

1. În ziua de douăzeci şi patru a acestei luni s-au adunat toţi fiii lui Israil, îmbrăcaţi în sac şi cu capetele presărate cu cenuşă, ca să postească.
2. Şi osebindu-se cei ce erau din neamul lui Israil de toţi cei de alt neam, au venit de şi-au mărturisit păcatele lor şi fărădelegile părinţilor lor.
3. Şi, după ce s-au aşezat la locurile lor, li s-a citit din Cartea legii Domnului Dumnezeului lor un pătrar de zi, iar alt pătrar de zi şi-au mărturisit păcatele lor şi s-au închinat Domnului Dumnezeului lor.

Atunci un cărturar înţelepţit de cele păţite şi bun cunoscător al legii care atârnă peste fărădelege, face lui Dumnezeu această minunată mărturisire a păcatelor părinteşti, înaintea poporului.

7. Doamne Dumnezeule, ...

. . . .

14. Tu le-ai arătat odihna Ta cea sfântă...
15. Tu le-ai dat din înălţimea cerului pâine când au flămânzit şi le-ai scos apă din piatră când au însetat...
16. Dar părinţii noştri s-au îndărătnicit şi şi-au învârtoşat cerbicia lor; n-au ascultat poruncile Tale, nici s-au supus, şi au uitat minunile ce ai făcut pentru ei.
17. Învârtoşatu-şi-au cerbicia lor şi în răzvrătirea lor şi-au ales o căpetenie, ca să se întoarcă în robia lor; dar Tu fiind Dumnezeu, care iubeşti a ierta, zăbavnic la mânie şi bogat în milă şi în îndurări, nu i-ai părăsit,
18. Chiar când şi-au făcut un viţel turnat şi au zis: "Iată dumnezeul tău, care te-a scos din Egipt", şi s-au pornit cu hulire mare împotriva Ta,
19. În nemărginita Ta milostivire nu i-ai părăsit în pustiu şi stâlpul de nor n-a contenit a-i călăuzi peste zi în calea lor, nici stâlpul de foc de a le lumina noaptea drumul ce aveau de făcut.
20. Trimisu-le-ai Duhul Tău cel bun, ca să-i înţelepţească, n-ai lipsit gura lor de mana Ta, şi setea le-ai stâmpărat-o cu apă.
21. Vreme de patruzeci de ani i-ai hrănit în pustie şi nimic nu le-a lipsit, hainele lor nu s-au învechit, nici încălţămintele lor nu s-au rupt.
22. Datu-le-ai lor regate şi popoare...

. . . .

25. Şi s-au făcut ei stăpâni peste cetăţi tari şi peste pământul roditor, peste case pline de toate bunătăţile, peste fântâni săpate în piatră, vii, măslinişuri şi pomi roditori din belşug; şi au mâncat şi s-au săturat şi s-au îngrăşat şi au trăit în desfătări prin bunătatea Ta.
26. Dar ei s-au ridicat şi s-au răzvrătit împotriva Ta; au aruncat legea Ta la spate; pe proorocii

Tăi, care-i îndemnau să se întoarcă la Tine i-au omorât, şi ţi-au adus hulire mare.

27. Atunci Tu i-ai dat în mâinile vrăjmaşilor lor care i-au apăsat. Dar, în vremea necazului lor, au strigat către Tine şi Tu i-ai auzit din înălţimea cerurilor, şi în mila Ta cea mare le-ai trimis izbăvitor ca să-i izbăvească din mâinile vrăjmaşilor lor.

28. Iar dacă s-au odihnit, iarăşi au început să facă rele înaintea Ta. Atunci Tu i-ai dat din nou în mâna vrăjmaşilor lor, ca să-i stăpânească. Şi ei din nou au strigat către Tine, şi Tu i-ai auzit din înălţimea cerurilor şi, în mila Ta cea mare, i-ai izbăvit de multe ori.

29. I-ai povăţuit să se întoarcă la legea Ta, dar ei s-au îndărătnicit şi n-au ascultat poruncile Tale şi au păcătuit împotriva poruncilor Tale, care dau viaţă celui ce le împlineşte, şi şi-au îndârjit spinarea lor şi cerbicia lor şi-au învârtoşat-o, şi nu s-au supus.

30. Tu însă, aşteptând întoarcerea lor, i-ai îngăduit mulţi ani şi le-ai deşteptat luarea aminte prin Duhul Tău şi prin proorocii Tăi, dar ei nu şi-au plecat urechea. Atunci i-ai dat pe mâna neamurilor străine.

31. Dar, în mila Ta cea mare, nu i-ai stârpit, nici nu i-ai părăsit, căci Tu eşti un Dumnezeu milos şi îndurat.

32. Şi acum, Dumnezeul nostru, Dumnezeul cel mare, puternic şi înfricoşat, cel ce ţii legământul Tău şi faci milă, care nu socoteşti ca puţin lucru suferinţele ce am îndurat noi, regii noştri, căpeteniile noastre, preoţii noştri şi tot poporul Tău, din vremea regilor Asiriei, până în ziua aceasta.

33. Tu eşti drept în toate câte ne-au ajuns, căci Tu ai fost credincios, dar noi am făcut rele.

34. Regii noştri, căpeteniile noastre, preoţii noştri şi părinţii noştri n-au păzit legea Ta, şi n-au luat aminte nici la poruncile Tale nici la îndemnurile ce le-ai dat.

35. Cât au fost în regatul lor, în mijlocul binefacerilor Tale, într-o ţară largă şi roditoare, pe care le-ai dat-o Tu, ei nu ţi-au slujit Ţie, nici nu s-au întors de la faptele lor cele urâte.

36. Şi astăzi, iată, suntem robi şi ţara ce Tu ai dat-o părinţilor noştri ca să se bucure de roadele ei şi de bunătăţile ei,

37. Ea îşi înmulţeşte astăzi roadele pentru regii, cărora ne-ai supus pentru păcatele noastre. Aceia domnesc peste trupurile noastre şi peste vitele noastre după bunul lor plac, şi noi ne aflăm în mare necaz.

38. Pentru toate acestea facem legământ, pe care noi înşine, cu iscălitură, şi căpeteniile, leviţii şi preoţii noştri, îl întăresc cu pecetea.

Astfel făgăduiră, cu jurământ, să se poarte după legea lui Dumnezeu. Nestatornicia firii omeneşti, cu trecerea de vreme, cu venirea pe lume a altor rânduri de oameni, făcu să pălească, ba chiar să se şi stingă această lumină a suferinţei, aprinsă de urgiile istoriei. De aceea năpăstuirea vremilor se dezlănţuie cam în fiecare rând de oameni.

CEASUL PRIMEJDIEI

Mulţime de oameni însă nici grijă n-au de cuvintele chemării acesteia, oricât le-ar vedea cu ochii şi ar trece prin ele. Dacă nici după asprimea unor atare chemări, care ustură pielea vieţii, oamenii totuşi nu se întorc spre Dumnezeu, viaţa începe să fie în primejdie: încep necazurile morţii, surlele chemării a patra.

Viaţa o avem de la Dumnezeu: prin El trăim, ne mişcăm şi suntem[1]. Adică Dumnezeu este izvorul, susţinătorul şi rostul sau destinul vieţii noastre. Dacă mergem aşa, potrivit acestora, avem viaţa asigurată de Dumnezeu, temelia ei; dacă nu urmăm aşa, ci încâlcim viaţa noastră în toate fărădelegile şi spurcăciunile, care îndrăcesc şi sufletul şi trupul şi o ducem aşa vreme îndelungată, atunci Dumnezeu se desface din viaţa noastră. Totuşi nu se desface îndată după greşeala noastră, ci rabdă o vreme rătăcirea omului, a fiului Său mai mic, în tot chipul chemându-l.

Iar moartea o avem de la ucigaşul. Deci, când oamenii se leagă cu totul de voile dracilor, le este în primejdie viaţa şi primejduiesc şi pe alţii. Iar de se leagă ca robii cu inima de lumea aceasta şi de voile trupului cele împotriva firii, mintea li se strâmbă, încât nu mai deosebesc adevărul de rătăcire; atunci Dumnezeu se-ntunecă din mintea, din inima şi din voinţa lor şi ajung că nu vor să mai ştie de Dumnezeu şi aşa vine osânda la moarte, aşa vine prăpădul în vremea fiecărui rând de oameni. Întâi e moartea sufletească a ateismului, a necredinţei, pe urmă se arată şi moartea din afară a trupului, după vrednicie şi spre înţelepţirea multora.

La început oamenii trăiau mai mult. "Toate zilele lui Matusalem au fost 969 de ani, apoi a murit."[2] Cu trecerea de vreme, înmulţindu-se oamenii pe pământ, s-a înmulţit şi stricăciunea desfrânării. Şi a zis Dumnezeu: "Nu va mai rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceştia, pentru că sunt numai trup; deci zilele lor (pe pământ) să mai fie 120 de ani"[3]. Iar după trecere de vreme şi înmulţirea fărădelegii între oameni, David zicea: "Toate zilele vieţii noastre sunt 70 de ani, iar pentru cei mai în putere 80 de ani; iar ce este mai mult decât aceştia, nu-i decât osteneală şi durere"[4].

Aşa era în vremuri de demult; astăzi mulţimea bolilor şi desimea războaielor mult au mai scurtat viaţa oamenilor. Acestea însă împlinesc, din îngăduinţa lui Dumnezeu, pedeapsa cea asupra păcatelor.

Noi nu mai suntem sub împărăţia legii vechi, ci în Împărăţia Harului câştigat nouă de Mântuitorul Hristos ca să ne mântuim; dar

[1] Fapte 17, 28.
[2] Facere 5, 27.
[3] Facere 6, 3.
[4] Psalm 89, 10.

dacă nepriceputul de om se ţine împotriva lui Hristos, de dragul fărădelegilor, cade din har sub lege, şi aşa atârnă asupra lui pedeapsa cu moarte năprasnică, ce se împlineşte prin războaie şi nenorociri, întocmai cum scrie la lege:

1. Cel ce bate pe tată sau pe mamă să fie omorât.[1]

2. Cel ce va grăi de rău pe tatăl său sau pe mama sa, acela să fie omorât.[2]

3. Cine nu ascultă de preoţi, unul ca acela să moară.[3]

4. Ziua de odihnă cel ce o va întina, va fi omorât.[4]

5. Pe vrăjitori să nu-i lăsaţi să trăiască.[5]

6. Tot cel ce se împreună cu dobitoc să fie omorât.[6]

7. La nici o văduvă şi la nici un orfan să nu le faceţi rău ! Iar de le veţi face şi vor striga către Mine, voi auzi plângerea lor, şi se va aprinde mânia Mea şi vă voi ucide cu sabia, şi vor fi femeile voastre văduve şi copiii voştri orfani.[7]

8. Sabia s-a făcut ca să piardă pe cei necredincioşi.[8]

9. Tot cel ce va munci în ziua odihnei va fi omorât.[9]

10. Cel ce scoate sabia, de sabie va pieri.[10] (Dar ucigaşii pruncilor, ce atârnă peste ei?)

11. Cei ce se împărtăşesc cu nevrednicie, furând Sfânta Împărtăşanie, încă se fac vinovaţi de moarte. Despre ei zice Sf. Pavel: "Mulţi dintre voi sunt slabi şi bolnavi şi o bună parte mor"[11].

---

[1] Ieşire 21, 15.
[2] Ieşire 21, 17.
[3] Deuteronom 17, 12.
[4] Ieşire 31, 14.
[5] Ieşire 22, 18.
[6] Ieşire 22, 19.
[7] Ieşire 22, 22-24.
[8] Înţelepciunea lui Isus Sirah 39, 36.
[9] Ieşire 31, 15.
[10] Matei 26, 52.
[11] I Corinteni 11, 30.

Primul care a furat Sfânta Împărtăşanie a fost Iuda, fiul pierzării, care s-a spânzurat, a căzut din spânzurătoare de şi-a spart capul, a crăpat în două şi i s-au vărsat toate măruntaiele, luând astfel plata fărădelegii sale[1].

Deci, săvârşind oricare dintre acestea, nu facem altceva decât întoarcem ceasul unei primejdii neaşteptate, pe care nu alţii, ci noi ne-am stârnit-o în cale.

Iată ce fel de lucruri trebuie să scoatem din noi şi dintre noi, că acestea aduc ceasul primejdiei de moarte şi sabia atârnă nevăzut asupra vieţii. Iar dacă, în loc de îndreptare pentru care ne dă Dumnezeu oarecare vreme de răgaz, noi totuşi ne îndărătnicim cu mintea împotriva voinţei lui Dumnezeu, se întâmplă că, plinind măsura fărădelegilor, cade sabia şi se implântă în capul care nu mai are minte.

CE URMĂREŞTE DUMNEZEU

Până la judecata din urmă, mântuirea se poate dobândi oriunde, şi pe câmpuri de bătaie; şi se poate dobândi şi din iad; şi se poate pierde oriunde, şi în mănăstiri, şi în ceata Sfinţilor Apostoli, şi s-a pierdut şi în Rai. Tâlharul, răstignit pentru faptele sale, a sărit de pe cruce în Rai şi Lucifer ca fulgerul a căzut din Ceruri. Orbul din naştere căpătă vederea şi a văzut pe Dumnezeu şi a vorbit cu El, iar fariseii templului o pierdeau zicând că-i păcătos şi are drac[2]. Cereau semn[3] şi umblau să omoare pe Lazăr, cel înviat a patra zi din morţi. Orbia răutăţii, stând de-a pururi împotriva Adevărului, nu are leac, dar are pedeapsă. Inima înfrântă şi smerită însă, Dumnezeu nu o va urgisi. De aceea înfruntând mândria, a zis că vameşii şi păcătoasele vor lua-o înaintea “drepţilor”[4], în Împărăţia Cerurilor, şi că se face bucurie în Ceruri pentru un păcătos ce se întoarce[5].

Această întoarcere urmăreşte Dumnezeu să ne-o câştige, însă nu poate, dacă nu ne învoim şi noi. De aceea ne poartă pe tot felul de căi

---

[1] Fapte 1, 18.
[2] Matei 9, 34.
[3] Luca 11, 29.
[4] Matei 21, 31.
[5] Luca 15, 7.

şi ne cheamă cu tot felul de surle şi, dacă trebuie, ne grăieşte şi cu tunul.

Ceea ce urmăreşte Dumnezeu în tot chipul e mântuirea sau întoarcerea noastră duhovnicească spre El şi Acasă, chiar dacă mai rămânem şi în viaţa aceasta. Oamenii însă legaţi în neştiinţă, scurţi la minte şi slabi în credinţă urmăresc viaţa pământească şi toată mâhnirea lor e pentru trupuri[1].

Cât ţine forma aceasta de viaţă oamenii vor fi amestecaţi: cei din Noul Testament, fiii Harului, cu cei din Vechiul Testament pe care numai frica legii îi mai ţine în rânduială şi oamenii fără nici un testament, oamenii fărădelegii şi ai neorânduielii fără leac, fiii celui rău.

"Acela care iubeşte lucrurile bune şi frumoase tinde de bună voie spre Harul îndumnezeirii, fiind călăuzit de Providenţă prin raţiunile înţelepciunii. Iar acela ce nu-i îndrăgostit de acestea e tras de la păcat împotriva voii lui - şi lucrul acesta îl face Judecata cea dreaptă, prin diferite moduri de pedepse. Cel dintâi, adică iubitorul de Dumnezeu, e îndumnezeit prin Providenţă, cel de al doilea, adică iubitorul de materie, e oprit de Judecată să ajungă la osândă."[2]

Toată răzbaterea cu nepriceperea poporului aceasta este, că, în îngustimea vederii lui, stăruie să vadă şi să susţină viaţa aceasta ca pe un scop în sine şi suficientă sie însăşi. Nu vrea să zică "muntelui" lumii acesteia ridică-te din cale şi te aruncă în mare, ca să-şi deschidă vederea împărăţiei spiritului. Şi n-ar trebui credinţă decât ca un bob de mac. Rar să găseşti un om care să dea sens religios morţii, adică s-o aştepte cu bucurie ca pe-o izbăvire sigură din împărăţia păcatului. Cuvintele sfântului ne învaţă: "Pentru greşeala dintâi s-a furişat în trup legea păcatului care este plăcerea simţurilor, iar pentru aceasta s-a hotărât moartea trupului, rânduită spre desfiinţarea legii păcatului. Cel ce ştie că moartea s-a ivit din pricina păcatului, spre desfiinţarea lui, se bucură pururea în sufletul lui când vede cum e stinsă legea păcatului în trupul său, prin diferitele strâmtorări, ca să primească în duh fericita viaţă viitoare. Căci ştie că nu se poate ajunge la aceea de nu e golită mai înainte din trup, ca dintr-un vas, încă din viaţa aceasta, legea păcatului, susţinută prin înclinarea voinţei spre el.

---

[1] Înţelepciunea lui Isus Sirah 41, 14.

[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, *op. cit.*, p. 252.

Cel ce nu primeşte întâmplările care îl depărtează de patimi, acela fuge de ceea ce nu trebuie să fugă."[1] Drept aceea, până nu vom ajunge de aceeaşi părere cu Dumnezeu despre viaţa noastră pământească, precum şi despre cealaltă, de pe celălalt tărâm, nu vom avea linişte în suflet, nici unii cu alţii şi nici sănătate în trup şi nici în orânduirea omenească.

Trebuie să ne plecăm înţelepciunii atotştiutoare a lui Dumnezeu, care, în tot ce face, urmăreşte înţelepţirea noastră, ori pricepem, ori nu pricepem aceasta. Când ne plecăm capul şi vrem şi noi ce-a vrut Dumnezeu, în clipa aceea căpătăm liniştea sufletului, orice ar fi dat peste zilele noastre. Căci El e Stăpânul vieţii şi al morţii, de El ascultă zidirea şi de El se teme iadul. "Toţi locuitorii pământului sunt o nimica înaintea Lui; El face ce vrea cu oastea cerurilor şi cu locuitorii pământului, şi nimeni nu poate să stea împotriva mâniei Lui, nici să-i zică: «Ce faci?»"[2]

Când a vrut să mântuiască pe Adam şi cu toţi drepţii, din iad i-a scos şi poate să scoată din ghearele morţii pe oricine vrea. De aceea au şi zis Părinţii, mângâind pe oameni: "Că păcătos ca un drac de-ai fi, nu deznădăjdui de puterea lui Dumnezeu", fiindcă oricine, care în primejdie de moarte fiind va chema numele lui Dumnezeu, îşi va mântui sufletul căci în ce-l va fi aflat moartea în aceea va fi în veci. Iată de ce, neştiindu-ne sfârşitul, suntem datori a ne afla mereu în pocăinţă, ca într-însa să fim socotiţi în veci.

Dumnezeu ne caută, ne cheamă, ne strigă, dar dacă nu vrem să înţelegem, începe să ne urmărească cu primejdii şi năpaste.

MĂRTURIA UNUI SFÂNT

Sfântul Efrem Sirul, cu mare talent literar, povestea călugărilor cum a ajuns printr-o primejdie la cunoştinţa lui Dumnezeu:

"Când eram copil ca de 14 ani, tare mai eram neastâmpărat. Într-o zi m-au trimis părinţii mei într-un oraş, afară din cetate. Ducân-

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *idem*, pp. 309-310.
[2] Daniil 4, 32.

du-mă, am aflat în cale, pe la mijlocul pădurii, o vacă îngreunată păscând. Era vaca unui sărac. Deci am luat pietre şi am început a fugări vaca prin pădure; şi atâta am fugărit-o din urmă cu pietre (iar ea era aproape să fete), încât a căzut la pământ, întru cel mai adânc loc al pădurii şi a murit. Deci lăsând-o moartă mi-am văzut de cale; iar noaptea au mâncat-o fiarele. Am mai întâlnit în pădurea aceea şi pe săracul a căruia îi era vaca, umblând s-o găsească; şi m-a întrebat, zicând: «Fiule, nu cumva ai întâlnit o vacă îngreunată prin pădurea asta ?» Iar eu nu numai că nu i-am dat răspuns cuviincios, ci şi cu ocările cele mai de pe urmă l-am amărât pe săracul acela.

Deci mi s-a întâmplat că, după o lună de zile, iarăşi m-au trimis părinţii în oraşul acela. Ducându-mă dar, am înnoptat pe cale. Aşa m-au aflat nişte păstori de oi, şi au zis către mine: «Frate, unde te duci la vremea asta?» Şi le-am răspuns: «M-au trimis părinţii până în oraşul de lângă cetate, şi merg acolo». Iar ei mi-au zis: «De cu seară este, vino şi dormi la noi, iar mâine dimineaţă te vei duce în calea ta». Deci ducându-mă şi rămânând la dânşii, peste noapte au năvălit fiarele în staul şi au împrăştiat turma prin pădure. Deci m-au prins pe mine stăpânii turmei, zicând: «Tu eşti carele ai adus tâlharii, şi ei au intrat şi au risipit turma oilor noastre». Iar eu lepădându-mă şi jurându-mă că n-am nici o pricină în întâmplarea aceasta nu m-au crezut, ci au rămas, zicându-mi: «Tu eşti carele ai furat şi ai risipit turma oilor noastre!»

Deci mai pe urmă m-au legat de coate şi m-au dat eparhului. Iar eparhul a poruncit să mă bage în temniţă, iar slujitorii săi au făcut aşa.

În temniţă am aflat doi oameni legaţi, dintre care, unul era clevetit pentru ucidere, iar altul pentru desfrânare. Şi am făcut laolaltă în temniţă 40 de zile; iar după 40 de zile a stătut înaintea mea un oarecare tânăr înfricoşat, şi mi-a zis cu glas blând: «Efreme, ce faci în temniţa aceasta?» Iar eu am zis către dânsul: «Stăpâne, întru arătarea Ta m-am înfricoşat cu frică mare foarte şi s-a dus puterea de la mine». Şi a zis tânărul către mine: «Nu te teme, ci spune-mi mie pricina ta». Deci am luat puţină îndrăzneală din graiurile sale cele blânde şi am zis către dânsul cu multe lacrimi: «Stăpâne, stăpâne, am fost trimis de părinţii mei la oraşul de lângă cetate şi, înserând pe cale, m-au aflat nişte păstori de oi şi m-au luat să mă găzduiască la dânşii. Iar în noaptea aceea au sărit fiarele în staulul oilor şi au risipit toată turma. Iar stăpânul

oilor m-a prins pe mine, zicând că: «Tu eşti care ai adus tâlharii ce au intrat şi au risipit turma oilor noastre». Aşa m-au legat şi m-au dat stăpânitorului. Şi nu sunt vinovat, Stăpâne, în această pricină, ci m-au clevetit pe mine». Iar el, zâmbind cu faţa, mi-a zis: «Ştiu şi eu că nu eşti vinovat la pricina aceasta, ci eşti clevetit. Dar ştii ce ai făcut mai înainte de asta cu puţine zile? Cum ai alungat cu pietre vaca săracului şi ai omorât-o? Deci cunoaşte, că nu este nedreptate la Dumnezeu, ci judecăţile Domnului sunt adânc de adânc. Iar pe lângă aceasta vreau să ştii şi tu că şi bărbaţii aceştia, care sunt cu tine în temniţă, sunt nevinovaţi de pricinile cu care s-au pârât şi sunt legaţi. Ci ispiteşte-i pe dânşii şi învaţă-te că nu în deşert sunt închişi în temniţa aceasta, ca să cunoşti că drept este Domnul şi dreptatea a iubit.» Acestea zicându-mi tânărul ce mi s-a arătat, s-a dus.

Iar dacă s-a făcut ziuă, am chemat pe bărbaţii care erau cu mine în temniţă, şi am zis către dânşii: «Fraţilor, pentru care pricină sunteţi închişi în temniţa aceasta?» Atunci a zis unul dintre dânşii: «Eu pentru ucidere sunt prins, şi nevinovat sunt în lucrul acesta». Celălalt încă a zis: «Şi eu pentru desfrânare sunt prins şi nevinovat sunt de lucrul acesta». Şi am zis către dânşii: «Cu adevărat aşa este; dar aveţi oarece păcate grele pe care le-aţi făcut voi şi pentru aceea aţi ajuns - cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu - ca să fiţi prinşi în învinuirile acestea». Atunci a zis cel ce pentru ucidere era prins: «Cu adevărat eu vă voi spune păcatul meu. Mai înainte de acestea cu puţine zile treceam pe podul râului, cel afară din cetate, şi alţi doi oameni, ce veneau în urma mea, şi-au făcut pricină între dânşii unul cu altul, şi s-au apucat amândoi la sfadă şi la bătaie, şi unul l-a biruit pe celălalt şi l-a aruncat de pe pod în râu şi s-a dus. Iar eu, trecând, puteam să-i dau lui mâna şi să-l scot din râu ca să nu moară. Căci acela strigând şi rugându-se cu multe lacrimi, ca să-i dau mâna, eu n-am vrut, ci l-am lăsat să se înece. Căci după vreme de un ceas, luptându-se şi neputând să iasă din apă, l-a luat pe el curgerea râului şi a murit; iar eu stând priveam la dânsul. Acesta-i păcatul meu; şi ştiu cu deadinsul, că pentru pricina aceasta m-a lăsat Dumnezeu să fiu clevetit şi aruncat în temniţa aceasta, că nu este nedreptate la Dumnezeu».

Iar cel ce era pârât pentru desfrânare a zis: «Să vă spun şi eu păcatul meu. Mai înainte de asta cu doi ani s-a întâmplat că erau doi

fraţi ostaşi având avuţie multă moştenire de la părinţi şi aveau şi o soră văduvă şi încă nu împărţiseră între dânşii averea părintească ca să-i dea şi ei partea cuvenită. Ci fraţii, nevrând să-i dea nimic, căutau pricină asupra ei s-o poată scoate fără moştenire din averea lor cea părintească. Astfel au clevetit amândoi pe sora lor, zicând că a desfrânat, şi că au martori, care ştiu lucrul. Iar văduva se jura, zicând că nu e vinovată întru lucrul acesta. Fraţii ei însă, întărâtându-se să dovedească învinuirea lor, s-au înţeles între dânşii că vor veni martori care vor dovedi-o precum că a desfrânat, ca să o scoată fără moştenire din averea părintească. Deci au venit la mine amândoi fraţii şi m-au rugat, zicând: «Să stai de faţă înaintea surorii noastre şi să mărturiseşti împotriva ei, împreună cu noi, precum că ştii lucrul şi cu adevărat a desfrânat, ca să o putem scoate fără moştenire din averea părinţilor şi-ţi vom da 50 de galbeni». Iar eu am stătut de faţă împotriva văduvei, cum că ştiu lucrul şi cu adevărat a desfrânat, ceea ce nu era adevărat. Aşa am scos-o pe dânsa din averea părintească fără moştenire. Acesta e păcatul meu, iar pentru preacurvia, pentru care sunt pârât acum şi stau în temniţă nu sunt vinovat».

Atunci amândoi au zis către mine: «Dar tu, frate, pentru care pricină eşti aruncat în temniţă?» Iar eu le-am răspuns: «Mai înainte de aceasta cu două luni m-au trimis părinţii mei la oraşul cel afară de cetate, şi am înserat pe cale. Întâlnindu-mă nişte păstori de oi, m-au luat să găzduiesc la dânşii. Iar în noaptea aceea au sărit fiarele în staulul oilor şi au risipit toată turma. Atunci stăpânii oilor m-au prins pe mine, zicând: «Tu ai adus hoţii, care ne-au furat şi ne-au risipit nouă turma». Şi aşa m-au legat şi m-au dat stăpânitorului. Iată pentru ce mă aflu în temniţă.» Atunci au zis oamenii aceia către mine: «Nu cumva ai făcut şi tu vreo greşeală şi pentru aceea te-a lăsat rânduiala lui Dumnezeu să cazi în ispită şi să te arunci în temniţă?» Atunci le-am răspuns, zicând: «Cu adevărat vă voi spune şi eu ce-am făcut. Mult eram neastâmpărat, din pricina păcatelor mele. Aşa într-una din zile m-au trimis părinţii în oraşul de lângă cetate. Ducându-mă, am aflat în pădure o vacă îngreunată. Deci am luat pietre şi am început a fugări vaca prin pădure, şi atâta am fugărit-o din urmă cu pietre, până când seara târziu, am înghesuit-o în adâncul pădurii, unde a căzut de alergare şi a murit. Vaca era a unui sărac. După ce am omorât vaca, întorcându-mă, am dat

de săracul, a căruia era vaca, plângând şi căutând-o, şi m-a întrebat şi pe mine, zicând: «Fiule, nu cumva ai văzut pe aici, pe undeva o vacă îngreunată?» Iar eu nu numai că nu i-am dat răspuns cuviincios, ci şi foarte l-am ocărât pe el. Acesta e păcatul meu.»

*

A doua zi a şezut stăpânitorul la judecată şi au adus înaintea lui cangea cea cu trei coarne şi toate uneltele cele de muncă şi a poruncit să ne pună pe noi înainte spre cercare. Deci au venit slujitorii la temniţă şi ne-au legat cu lanţuri de fier peste tot trupul şi ne-au adus înaintea judecătorului. Şi poruncind stăpânitorul să se aducă legaţii, au dezbrăcat pe cel ce era prihănit pentru ucidere şi aducându-l l-au pus în mijlocul priveliştei, legat în lanţuri de fier. Stăpânitorul întrebându-l să spună adevărul mai înainte de munci, cum a făcut uciderea, el tăgăduia, zicând că nu e vinovat, ci cu totul fără prihană, şi a poruncit să-l pedepsească pe el; iar după multă vreme de pedepsire s-a dovedit că e nevinovat şi a poruncit stăpânitorul să-l slobozească. Apoi a poruncit să aducă înainte pe al doilea, pe cel pârât pentru desfrânare. Pe acesta dezbrăcându-l şi aducându-l la mijloc spre munci, care lucru făcându-se, frică mare şi cutremur a căzut peste mine, încredinţat fiind cu totul, că negreşit şi mie îmi vine rândul... Deci plângeam şi mă văietam, şi de frică am slăbit cu sufletul. Iar muncitorii şi slujitorii care stăteau înainte, văzându-mă plângând şi tremurând, râdeau de mine, zicând: «Ce plângi flăcăule? Când făceai cele rele, nu te temeai; iar acum plângi, când nimic nu-ţi foloseşte. Nu te teme, îndată vei intra şi tu la mijloc». Iar eu, auzind aceste vorbe, mai mult mă topeam de frică. Şi pedepsindu-se şi celălalt şi aflându-se şi el nevinovat, judecătorul a poruncit să-l slobozească pe el. Apoi a poruncit ca pe mine, legat în fiare să mă bage în temniţă. Şi am făcut acolo singur încă 40 de zile.

*

În a patruzecea zi slujitorii au adus trei oameni legaţi şi i-au băgat în temniţă, i-au ţinut în butuci şi s-au dus. Iar cu bărbaţii aceia am făcut încă 30 de zile. În vis iarăşi mi-a stătut înainte îngerul acela ce mi se arătase mai înainte şi mi-a zis: «Efreme, întrebat-ai pe bărbaţii aceia pe care i-ai aflat în temniţă?» Eu i-am răspuns: «Aşa, Stăpâne», şi i-am povestit lui toate acelea care mi-au spus bărbaţii aceia. Atunci

mi-a zis: «Vezi dreapta judecată a lui Dumnezeu? Iar ca să cunoşti aceasta, află că cei trei bărbaţi ce sunt închişi astăzi cu tine în temniţă, doi sunt care au clevetit pe sora lor, prihănindu-o de desfrâu, şi-au scos-o fără moştenire din averea părintească, despre care ţi-a povestit ţie bărbatul acela ce mai înainte s-a slobozit din temniţă. Iar celălalt e care a aruncat pe omul acela în râu, despre care ţi-a povestit ţie celălalt». Şi zicând acestea s-a dus de la mine. Deci, dacă s-a făcut ziuă, am chemat pe cei trei bărbaţi, care erau în temniţă cu mine, şi am zis către dânşii: «Domnii mei, fraţi, spuneţi-mi cu adevărat pentru care pricină aţi fost aruncaţi în temniţa aceasta?» Atunci cei doi fraţi mi-au zis: «Crede, frate, că pentru păcatele noastre. Unul din noi am omorât, iar celălalt a fost prins în desfrânare cu măritată, şi amândoi suntem vinovaţi de ucidere». Iar al treilea a zis: «Şi eu, din păcatele mele, am omorât». Deci am zis către dânşii: «Cu adevărat sunteţi vinovaţi de ucideri, sau sunteţi clevetiţi?» Iar ei mi-au răspuns: «Adevărat, frate, din păcate, cu adevărat vinovaţi suntem». Deci, vrând eu pe deplin să mă încredinţez dacă mi-au spus adevărul, le-am zis: «Fraţilor, nu cumva înainte aţi făcut şi alte greşeli şi pentru acelea aţi ajuns să cădeţi în nişte învinuiri grele ca acestea?» Atunci cei doi fraţi au zis: «Crede, frate, că avem o soră văduvă, cucernică şi temătoare de Dumnezeu, şi vrând noi să o scoatem fără moştenire din averea noastră cea părintească, am clevetit-o de desfrâu, şi am adus şi martori mincinoşi asupra ei. Aşa am scos-o afară din moştenire». Iar celălalt a zis: «Eu treceam râul cu încă unul şi pricindu-ne, l-am aruncat de pe pod în râu şi a murit».

La rândul meu le-am povestit şi lor toate, cele pentru mine, precum şi pentru cei doi bărbaţi pe care i-am aflat în temniţă, şi pentru acela ce a mărturisit asupra surorii lor, şi pentru acela ce n-a dat mâna celui aruncat de dânsul în apă, putând să-l scape de la moarte şi n-a făcut-o. Auzind, bărbaţii aceia s-au temut cu frică mare şi s-au minunat de dreapta judecată a lui Dumnezeu şi au zis: «Unul singur este Dumnezeu, carele face minuni!» Deci toţi, plângând cu mare necaz, aşteptau sfârşitul.

Drept aceea, a doua zi a şezut stăpânitorul la judecată, în priveliştea norodului şi s-au adus iarăşi toate uneltele de cazną înaintea lui şi a poruncit să fim aduşi şi noi spre cercare. Deci, venind la temniţă

cei rânduiţi cu pedepsele, ne-au pus lanţurile de grumaz şi ne trăgeau prin mijlocul cetăţii, ca să ne aducă înaintea dregătorului, şi toată cetatea alerga să ne vadă nevoia pedepsei. Ajunşi, stăpânitorul a poruncit să se dezbrace cei doi fraţi şi să-i bage în mijloc. Deci muncitorii dezbrăcându-i şi aducându-i, i-au băgat spre întrebare. Iar pe noi amândoi ne-au pus înaintea celor ce acum se pedepseau. Eu plângeam văzând o frică ca aceasta, iar slujitorii mă înfricau şi mai mult, zicând: «Crede, flăcăule, că deşi ai scăpat nesupărat din cealaltă cercare, dar acum nu vei mai scăpa, ci vei gusta şi tu muncile ce vezi acum». Deci eu, auzindu-i şi văzându-le, întru mare temere şi spaimă am căzut. Şi, poruncind stăpânitorul, au spânzurat pe cei doi fraţi de gemănarea roţii, şi multe ceasuri muncindu-i, au mărturisit clevetirea şi nedreptatea ce au făcut-o asupra surorii lor, şi cum că ei sunt vinovaţi de desfrânare şi ucidere. Iar stăpânitorul a dat hotărâre asupra lor, ca să li se taie mâna dreaptă şi să-i spânzure în furci. Deci, după ce şi-au luat aceştia plata, stăpânitorul a poruncit să-l aducă spre cercare şi pe celălalt. Adus fiind şi acesta, a poruncit să-l spânzure gol în gemănarea roţii şi să-l muncească. Deci după multă vreme, spânzurat şi muncit, de bunăvoie a mărturisit şi uciderea ce o făcuse de curând, precum şi că a aruncat pe altul în râu şi a murit. Atunci stăpânitorul a dat hotărâre asupra lui, ca să i se taie amândouă mâinile şi să-l spânzure şi pe el în furci. După ce a luat şi hotărârea aceasta, stăpânitorul a zis: «Dezbrăcaţi pe tânărul şi aduceţi-l în mijloc !» Slujitorii, dezbrăcându-mă de hainele mele, m-au înfăşurat cu nişte zdrenţe şi ducându-mă gol, m-au pus înaintea judecătorului.

Eu plângeam cu amar şi rugam pe Dumnezeu, zicând: «Atotputernice, Doamne, mântuieşte-mă de nevoia aceasta, că mă fac monah şi-ţi voi sluji Ţie !» Iar stăpânitorul a poruncit slugilor, zicând: «Întindeţi-l din patru părţi şi-l bateţi cu vine de bou !» Dar cel ce şedea împreună cu stăpânitorul a zis către dânsul: «Stăpâne, păzească-se acesta la altă cercare, fiindcă e vremea prânzului». Deci stăpânitorul a poruncit să fiu legat cu lanţuri şi băgat în temniţă.

*

Atunci a treia oară a venit la mine tânărul acela ce mi s-a arătat mai înainte în vis şi mi-a spus: «Ce-i, Efreme, te-ai adeverit pe deplin că Dumnezeu ocârmuieşte lumea cu dreaptă judecată şi nu este ne-

dreptate la Dumnezeu ?» Iar eu i-am răspuns: «Aşa, Stăpâne, m-am adeverit şi m-am încredinţat, că minunate sunt lucrurile Domnului şi nenumărate căile Lui». Aşa am început a-l ruga cu multe lacrimi, zicând: «Stăpâne, ai făcut dreptatea aceasta mare cu robul tău, şi întru arătarea ta ai mângâiat neputinţa mea. Miluieşte-mă pe mine robul tău şi mă scoate din temniţa aceasta, ca să mă învrednicesc a mă face monah şi să slujesc Stăpânului Hristos». Iar el, zâmbind cu faţa, mi-a zis: «Se cădea ţie, să fii cu bună aşezare şi să nu te arunci în temniţa aceasta; dar cu purtarea ta cea rea, intrând aici, ce pot să-ţi fac? Însă nu te teme; n-o să iei multe. Căci vine alt stăpânitor, care vrea să te slobozească». Şi zicând acestea s-a dus.

Iar eu, întru mult necaz petrecând, socoteam oare cum vor lua sfârşit cele pentru mine. Deci, după cinci zile a venit alt stăpânitor, care petrecuse în casa părinţilor mei. La şapte zile după luarea stăpânirii, a întrebat pe acela, căruia îi erau încredinţate judecăţile, de sunt ceva legaţi în temniţă? Iar el spunându-i că e un tânăr legat pentru o pricină oarecare, în ziua a opta a poruncit să se rânduiască ieşirea. Deci, şezând el în divan a poruncit să fiu adus spre întrebare. Şi venind slujitorii la temniţă, iarăşi mi-au pus lanţul de grumaz şi mă trăgeau în priveliştea cetăţii spre cercare. Stăpânitorul a poruncit să mă dezbrace şi să mă lege cu zdrenţe şi, punându-mă în mijloc, m-au adus înaintea judecătorului. Stăpânitorul văzându-mă m-a cunoscut, însă după asprimea legilor m-a întrebat şi, cunoscând că sunt clevetit, a poruncit să-mi dea drumul. Atunci slujitorii dezlegându-mi legăturile şi dându-mi hainele, m-au îmbrăcat şi m-au slobozit. Iar eu cu preaslăvire izbăvindu-mă, îndată şi numaidecât am mers în munte la un stareţ şi căzând la picioarele lui şi povestindu-i lui toate, m-a făcut pe mine monah. Acestea, fraţii mei, vi le-am povestit pentru folos, ca şi voi împreună cu mine să slăviţi pe Dumnezeu cel ce voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vie."[1]

[1] Sf. Efrem Sirul, *Cuvintele şi Învăţăturile*, Bucureşti, Tipografia Naţională, 1926, pp. 3-7.

SOCOTELILE ÎNŢELEPCIUNII CU MOARTEA

Când nu mai răspund oamenii la chemarea dragostei lui Dumnezeu, dau de asprimea dreptăţii Sale, când, spre pedepsirea răutăţii, îngăduie războaiele. Atunci viaţa oricui se află în primejdie de moarte, şi a celor de acasă şi a celor de pe fronturi.

Să cercetăm, între marginile îngăduite, pricina aceasta, a războaielor, care pe mulţi îi spală de fărădelegi în şiroaie de lacrimi. Luăm ca gând de ajutor în darea răspunsului voinţa lui Dumnezeu, care urmăreşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vie. Drept aceea, Dumnezeu, cel milostiv întru dreptăţi, pe cei nebăgători în seamă sau protivnici - dar totuşi oameni cumsecade - abia cu ajutorul primejdiei îi înduplecă să vrea şi ei ce vrea Dumnezeu, adică mântuirea, singurul lucru cu adevărat de trebuinţă. Al doilea gând de ajutor e primirea de mai înainte ca bun, a ceea ce orânduieşte şi face Dumnezeu, şi ştiind că nimic nu se întâmplă fără voia lui Dumnezeu, să ne bucurăm de hotărârea Lui, chiar dacă nu pricepem aceasta. Iar gândul al treilea e că în suferinţe fără de voie s-au mântuit mucenicii, în suferinţe de bunăvoie s-au mântuit cuvioşii; tot aşa şi cu suferinţele războaielor, mult mai mulţi se mântuiesc pe front, decât s-ar fi mântuit acasă.

Obişnuit, lumea crede că mor în războaie cei răi şi scapă cei buni. Este şi nu este aşa, pentru că numai singur Dumnezeu ştie şi ţine socoteala fiecăruia. Unul din sfinţi a zis: "Caprele eu sunt; iar oile Dumnezeu le ştie". Pe urmă numai singur Dumnezeu ştie - şi precum ştie şi face - dacă pentru cineva e mai de folos viaţa, sau mai mult îi foloseşte mutarea din viaţa aceasta. Apoi Dumnezeu, în atotputernicia Sa, foloseşte şi pe cei răi, pe necredincioşi, pe cei fără nici un Dumnezeu, ba chiar şi pe draci, ca printr-înşii să aducă la mântuire pe cei de mântuit.

Aşa bunăoară cineva, încărcat de păcate, cum l-au povăţuit cei trei "prieteni" ai săi, ajunge la strâmtoare şi nevoie mare. Necazurile îi mai topesc trupul, îi mai subţiază mintea şi aşa găseşte pe Dumnezeu, ca pe singura scăpare a sa din primejdie. Acum I se roagă pentru prima dată, şi poate ca niciodată. Deci, cu prilejul târcoalelor morţii în jurul vieţii sale, Dumnezeu în atotştiinţa Sa, văzându-l că s-a îndreptat pe calea bună pentru toate zilele lui pe care le-ar mai avea - dacă ar fi

cuminte - în chip nevăzut şi minunat îl scapă de moarte sigură. Dacă însă îl ştie, că mai târziu va avea o pocăinţă şi mai bună, îl va mai îngădui printre mai multe şi mai grele primejdii, scăpându-l din fiecare, căci necazurile spală petele păcatelor de pe haina noastră nevăzută, - şi mai târziu îl scoate din topitoarea suferinţelor, fie spre viaţa cea fără de trup, fie întorcându-l spre viaţa pământească, ca pe un înţelepţit.

Pe cei ce însă n-au statornicie în bine, ci iarăşi s-ar întoarce la rele, uitând făgăduinţa ce au făcut-o la strâmtoare, pe unii îi scoate din viaţa cea deşartă, atunci când după ştiinţa lui Dumnezeu, au ajuns la cea mai bună pocăinţă din viaţa lor, ca în aceea să se socotească în vecii fără de sfârşit. Aceştia aşa-s mai de câştig pentru mântuire, primindu-i Dumnezeu cu cât de câtă pocăinţă.

Pe cei ce trecuţi prin suferinţe au câştigat întărire şi statornicie spre bine şi printr-înşii ştie Dumnezeu că ar dobândi mântuire şi alţii, pe aceştia îi scapă şi-i întoarce iar acasă. De cumva iarăşi se dedau stricăciunii şi îngrămădirii de păcate, iarăşi îi cheamă la şcoală. Şi aşa face de câte ori trebuie şi cu toţi câţi trebuie.

Cu cei răi şi, după ştiinţa lui Dumnezeu, fără întoarcere, printre alte neştiute taine, are şi aceste două socoteli: sau îi pierde în grabă, în chip năprasnic, ca să nu-şi mai înmulţească relele şi aşa, mai uşor să se osândească; sau că, prin răutatea lor, vrea să răsplătească, să ispăşească, să întoarcă, sau să mântuiască pe unii din cei de acasă, mai zăbavnici la pocăinţă, sau îndărătnici la sfatul şi rugămintea celor buni.

Iar pe al treilea fel de oameni, pe cei buni, prin darul lui Dumnezeu, îi scoate din viaţa cea deşartă, fie ştiindu-i că ar avea să cadă mai târziu, tinzându-şi la fărădelegi mâinile lor, îngreunându-şi astfel sau chiar pierzându-şi mântuirea şi chemându-i de aceea mai devreme, până nu se schimbă în răutate nerăutatea lor; fie că, plăcuţi fiind lui Dumnezeu, i-a pus la încercare şi i-a aflat Lui-Şi vrednici, precum scrie:

Înţelepciune 3:

1. Sufletele drepţilor sunt în mâna lui Dumnezeu şi nu se va atinge de dânsele munca.

2. Părutu-s-a în ochii celor nepricepuţi că drepţii sunt morţi cu desăvârşire şi ieşirea lor din lume e o mare pedeapsă,

3. Şi mergerea lor de la noi sfărâmare, iar ei sunt în pace.
4. Chiar dacă în fața oamenilor au îndurat munci, nădejdea lor e plină de nemurire,
5. Şi puțin fiind pedepsiți, mare răsplată vor primi, că Dumnezeu i-a încercat pe dânşii şi i-a aflat Lui-Şi vrednici.
6. Ca aurul în topitoare, aşa i-a lămurit, şi ca pe o jertfă de ardere întreagă, aşa i-a primit.
7. Străluci-vor în ziua răsplătirii...

Iar dacă sunt câte unii răi, fără leac şi nu pățesc nimic din necazurile oamenilor, trebuie că i-a lepădat Dumnezeu şi-i lasă să se desăvârşească în rele, ca să-şi ia osândă veşnică, - precum s-a spus la cele pentru Saul.

*

O altă taină a lui Dumnezeu e şi aceasta: Nu pedepseşte toată răutatea tuturor, aici, şi numaidecât; precum nici nu slăveşte bunătatea tuturor, aici, şi numaidecât. Dacă ar face aşa, atunci şi oamenii ar face binele de frică; mântuirea ar fi de silă, iar nu o faptă a libertății şi a dragostei. Apoi, dacă repede ar pedepsi tot răul, Dumnezeu ar fi un fricos, un neputincios, micit la o măsură omenească sau cel mult îngerească, şi ne-ar da să înțelegem că se teme de rău şi-şi apără stăpânirea, - cum fac oamenii. Ci tocmai pe faptul că îngăduie răilor să-şi facă de cap, şi-i lasă pe oameni neînfricați de pedeapsa năprasnică, ne dovedeşte atotputernicia Sa, veşnic liniştită asupra răului, - atotputernicie, sub ocrotirea căreia, prin virtutea credinței, stăm liniştiți şi noi, primind palmele şi scuipările răului, ca pe nişte mărturii ale neputinței aceluia, în fața atotputerniciei lui Dumnezeu, care ne întăreşte cu liniştea Sa.

Cu aceea că nu pedepseşte răutatea numaidecât, îi întinde ispită puternică, să se desăvârşească şi ea, spre pedeapsă sigură în ziua judecății. Iar dacă, totuşi, uneori pedepseşte năprasnic vreo fărădelege, o face ca să mai pună frâu răutății între oameni, şi mai ales să nu scadă în credință începătorii, şi să nu se piardă dintre oameni cunoştința răsplătirii după fapte.

Deci, ori că răsplăteşte, ori că nu răsplăteşte, fie binele, fie răul, un lucru e sigur: că vine o răsplată sigură şi veşnică, şi că biruieşte binele asupra răutăţii. Apoi, prin răbdarea multor neştiuţi de oameni, atotputernicia şi dreptatea lui Dumnezeu, sfărâmă mereu porţile iadului, cu puterea Bisericii văzute şi nevăzute.

Iată de ce toată grija şi rugăciunea să ne fie să-i primească Dumnezeu în locaşurile drepţilor pe cei ce ne-o iau înainte, scăpând, cu orânduire dumnezeiască, din învelitoarea vieţii celei deşarte. Unul dintre slujitorii lui Dumnezeu, tânguindu-se de îngustimea vederii şi de strâmtimea credinţei oamenilor, că socotesc numai cele de aici, zice că: "Oricât ni s-ar părea de neobişnuit, dar adevărul acesta rămâne: că ne-a trimis Dumnezeu în lumea aceasta, ca să învăţăm a ne lepăda de ea şi să o căutăm pe cea adevărată".

Pentru iubitorii de Dumnezeu nu este durere, nu este primejdie - afară de păcat - şi nu este moarte; ei trebuie fericiţi şi urmaţi cu aceeaşi lepădare de sine şi de viaţă, oricând vremea ne-ar cere-o.

2 Corinteni 4:

16. De aceea nu ne descurajăm, şi măcar că omul nostru cel dinafară se prăpădeşte, omul nostru cel dinlăuntru se înnoieşte zi de zi.

17. Pentru că suferinţa noastră, uşoară şi de-o clipă, ne agoniseşte nouă, mai presus de orice măsură o cumpănă veşnică de mărire,

18. Ca unora ce n-avem în vedere cele ce se văd, fiindcă cele ce se văd sunt vremelnice, pe când cele ce nu se văd sunt veşnice.

2 Corinteni 5:

1. Ci noi ştim că, dacă pământeasca noastră locuinţă, în cortul acesta, se desface, avem în ceruri clădire de la Dumnezeu, casă veşnică, nefăcută de mână.

2. De aceea suspinăm în acest trup, dorind să ne îmbrăcăm cu locuinţa noastră cea din cer.

Deci nu sunt de plâns decât necredincioşii, care s-au stins în necredinţă, ca nişte înstrăinaţi şi protivnici lui Dumnezeu. Dar e bine să se ştie că viaţa în primejdii pe mulţi i-a scos din numărul morţilor şi i-a primit Dumnezeu din braţele morţii, în Împărăţia vieţii.

JUDECATA MILOSTIVĂ

De obicei oamenii nu se întorc la Dumnezeu decât atunci când dau de primejdii, adică atunci când îi ajunge dreptatea dumnezeiască din urmă şi trebuie să dea seama de ce au făcut. Nu e rău să te întorci la Dumnezeu nici chiar atunci, în ceasul al unsprezecelea; însă ar fi cu mult mai bine să vii, de bună voie, la rosturile tale veşnice, şi nu tras de mânecă sau pălit cu prăjina din urmă. Dacă am fi noi mai simţiţi, am vedea că Dumnezeu, preamilostivul, ne îmbie cu iubire, încă din dimineaţa vieţii, Taina sfântă a pocăinţei, ca să nu ajungem către seara vieţii aşa de îmblătiţi de rele. Taina pocăinţei este judecata milostivă, ce o face Dumnezeu cu noi păcătoşii, când mergem noi, de bună voie, şi ne mărturisim greşelile.

Preoţii poartă preoţia lui Hristos; prin iertarea lor, Dumnezeu te iartă, prin graiul lor, Dumnezeu îţi vorbeşte. Prin ei, Dumnezeu te cheamă, oricât ai fi de păcătos.

Mare este Taina pocăinţei, nu numai fiindcă te face din rău, bun, din vrăjmaş al lui Dumnezeu, prieten al Lui, ci şi pentru că un lucru aşa de mare e acoperit cu chip smerit. Mila cea fără de margini a Tatălui, ca să scape pe fiii Săi de judecata cea aspră, a dreptăţii după fapte, le trimite, coborând din ceruri, pe Fiul Său cel Unul Născut, să le facă o judecată milostivă şi fără nici o înfricoşare, şi iarăşi să-i împace cu Sine.

Poate tocmai pentru că e aşa de smerită judecata aceasta milostivă, nu pot să vie la mântuitoarea ei binefacere aproape nici unul dintre cei cu mintea plină de "ştiinţă" şi afumată de mândrie. Cum să poată veni, ei care ştiu totul, ei care stăpânesc peste oameni, să vie în genunchi înaintea unui simplu preot şi să-şi înşire toate fărădelegile şi necazurile lor ?! Nu, asta mândria n-o poate face, să vie de bună voie la

smerenie. De aceea, ei dau de asprimea dreptăţii care-i fierbe în zeama lor până li se moaie oasele trufiei.

Taina pocăinţei sau mărturisirea e al doilea botez: botezul lacrimilor. Sunt trei botezuri care ne curăţesc de toate: primul, prin care intrăm în obştea creştină, e Botezul din apă şi din Duh, sau naşterea a doua, când suntem înzestraţi cu darurile Duhului Sfânt, după atotştiinţa de mai înainte a lui Dumnezeu. Acesta nu se mai repetă. Al doilea e botezul pocăinţei, sau al lacrimilor, pe care îl putem face, şi trebuie făcut, ori de câte ori ni se încarcă conştiinţa cu greşeli faţă de Dumnezeu, faţă de oameni şi faţă de noi înşine. Iar al treilea e botezul sângelui, care, dacă se întâmplă să vie necăutat de noi, de asemenea ne spală toate păcatele, mai ales dacă ne-a venit din hotărâta mărturisire a lui Dumnezeu, Cel în Treime închinat şi a Sfintei Sale Biserici. Acesta e un dar pe care-l dă Dumnezeu cui şi cui, din vreme în vreme, mai ales în vremea de prigoană a credinţei creştine dreptmăritoare. Acesta iarăşi nu se mai repetă, şi nu atârnă de noi, în privinţa venirii, ci numai în privinţa primirii. Sfântul Chiril ne învaţă[1]:

"Dacă cineva nu primeşte Botezul nu se mântuieşte, afară numai de mucenici, care primesc Împărăţia şi fără de apă. Mântuitorul, când a mântuit lumea pe cruce şi când I s-a împuns coasta, a izvorât sânge şi apă, ca să se boteze cu apă, cei ce se botează în vreme de pace şi să se boteze cu sângele lor, cei ce se botează în vremea prigoanelor. Mântuitorul numeşte şi mucenicia botez, când zice: «Puteţi să beţi paharul pe care Eu îl beau şi să vă botezaţi cu botezul cu care Eu mă botez?»"[2]

E lucru de mirare, că pentru pricini pământeşti se găsesc mii şi milioane de oameni, care merg cântând la moarte, dar pentru Împăratul Cerurilor abia se mai găsesc puţini, din când în când, care să fie linişţiţi şi bucuroşi de moarte.

Pentru aceasta trebuie ochii spălaţi mai bine, ca să vadă mai departe decât stadia vieţii acesteia vremelnice, precum erau odată sfinţii mărturisitori ai lui Dumnezeu, fericiţi să treacă prin porţile focului şi ascuţişul sabiei la Împăratul sufletelor, Mântuitorul nostru.

În Taina spovedaniei rogi pe Dumnezeu, căruia I te mărturiseşti, - de faţă fiind şi sluga Sa, tălmaci al voii Sale către tine şi chezaş al tău

---

[1] Sf. Chiril al Ierusalimului, *op. cit.*, pp. 96-97.

[2] Marcu 10, 38.

către Dumnezeu - să-ţi ierte mulţimea relelor ce le-ai făcut, înşirându-le pe toate, după cum te ajută conştiinţa. Şi bun e Dumnezeu, căci te iartă de toate datoriile tale, dar numai dacă ierţi şi tu, din inimă, greşelile fraţilor tăi. Dacă nu ierţi, nici Dumnezeu nu te iartă. Şi trebuie să iertăm la nesfârşit, pe toţi, din toată inima.

Cei vechi se rugau pentru cei ce-i schingiuiau şi le cuprindeau picioarele, binecuvântând pe cei ce-i duceau la moarte; iar alţii ziceau că ar trebui să cumpărăm cu aur ocările şi necazurile ce le pătimim de la oameni. Totul e să te învoieşti aşa, pentru Dumnezeu, şi El îţi ajută; căci adevărat nu e după fire să iubeşti din toată inima pe cel ce te ucide în tot felul, ci e mai presus de fire. Acesta e înţelesul şi capătul acestei judecăţi milostive a lui Dumnezeu: redobândirea iubirii fără margini, întoarsă de la toate păcatele spre Dumnezeu şi spre toţi oamenii. Cât se poate prinde de minunea acestei Sfinte Taine, iată spunem că ea lucrează revenirea oamenilor la nerăutatea pruncilor.

SFATUL DIN IAD

Într-o carte veche, din Sfântul Munte, un duhovnic iscusit în poveţe a lăsat închisă într-o întâmplare învăţătura aceasta:

"Un preot, cu frica lui Dumnezeu şi grija păstoriţilor săi, se ostenea zi de zi, prin toate mijloacele ce-i stăteau în putinţă, să întoarcă pe cei rătăciţi din calea pierzaniei şi să-i întărească în cuvântul lui Dumnezeu. Cu toate acestea, vedea cu durere că ostenelile sale rămân fără roadă. Credincioşii săi lepădară numai făţărnicia; încolo, putrezeau în aceleaşi păcate, cum îi găsise. Zădarnică era slujba, zădarnice predicile, zădarnice sfaturile zilnice, zădarnice sfaturile date la spovedanie. Nimic nu-i clintea din noroiul păcatelor.

Ce să facă bietul preot? Cum să-i îndrepte? Căci se înflăcăra pentru lucrul lui Dumnezeu, ştiindu-se chezaş pentru sufletele lor, şi se frământa zi şi noapte, cerând de la Dumnezeu să-i arate, pentru ce nu poate să-i atragă la mântuire?

Într-o sâmbătă seara, după vecernie, stătea amărât pe-o piatră din grădină, covârşit de grija datoriei sale preoţeşti şi mâhnit amarnic de

truda-i fără roadă. Cum sta aşa, pierdut în gânduri grele, iată că Dumnezeu îi deschise ochii necăjitului său suflet, asupra unei vedenii înfricoşate: o gloată de arapi, negri ca tăciunele, i se arătară ca un nor întunecat de duhuri necurate. Era un divan al diavolilor în frunte cu Satana, marele şi încruntatul tartor al lor.

Deodată, din mijlocul divanului un glas diavolesc zbieră de clocoti văzduhul:

- Voi, drăceştilor gloate, sfătuiţi-vă, născociţi cu mintea voastră meşteră în viclenii, şi să-mi spuneţi: cum aţi putea voi mai uşor şi mai sigur înşela pe oameni, ca să umplem cu ei împărăţia beznei şi pântecele flămând al iadului?

La această poruncă a tartorului celui mare, gloatele întunecate ale încornoraţilor, intrară în putoarea diavoleştilor sfătuiri.

Nu trecu mult şi din mulţimea aprinsă de sfat ieşi înaintea Satanei o căpetenie, lucind ca păcura, şi zise:

- Întunecimea ta, să furişăm în mintea oamenilor gândul drăcesc că nu este Dumnezeu; astfel, neavând de cine să se teamă, uşor ne vor cădea în gheare, vor face numai ceea ce vrem noi şi vom umple iadul cu ei.

Ascultându-l, Satana chibzui şi apoi răspunse:

- Cu minciuna asta prea puţini vom putea prinde în undiţă; pentru că lucrurile Celui de sus: cerul şi pământul şi toate câte le împodobesc mărturisesc slava Lui şi toate dovedesc că El este. Să vie altul, cu o născocire mai vicleană.

Atunci din gloatele întunericului, ieşi o altă căpetenie încornorată şi zise:

- Întunecimea ta, părerea mea e să le spunem oamenilor că, chiar dacă ar fi Dumnezeu, dar după moarte nu este suflet şi nu este judecată, şi, prin urmare, nici răsplată sau pedeapsă. Să le spunem că nu e nici rai nici iad şi, prin urmare sunt slobozi să mănânce, să bea şi să-şi facă toate poftele trupului şi ale inimii, căci, ca mâine vor muri şi după moarte nu mai e nimic şi o să le pară rău că nu şi-au făcut toate gusturile cât au fost în putere.

Satana îi cumpăni vorbele, apoi îi zise:

- Nici cu vicleşugul acesta nu vom putea câştiga prea mulţi: căci printre oameni sunt unii răsăriţi la minte, care ştiu că este Dumnezeu şi

că în dreapta Lui stă răsplata sau pedeapsa după fapte. Şi apoi mulţi ştiu că sufletul dăinuieşte şi după moarte şi va merge la judecata cea de pe urmă, după cum îi învaţă Scripturile. Cu vicleşugul acesta ne pică şi nouă ceva în gheare, dar mare lucru nu. Eu vreau oameni mulţi, ca nisipul mării, să-i închid ca pe o turmă de proşti în toate peşterile iadului ! răcni Satana şi trânti odată din copită aşa de tare, că toată droaia dracilor sughiţă de groază.

Atunci din mulţime se rupse o altă căpetenie şi, sprijinindu-se ţanţoş în coadă, duhni următoarea propunere:

- Prea întunecate jupâne şi tată al minciunii, lăudată să fie grija ta de-a umple iadul nostru cu proştii şi destrăbălaţii pământului ! Am ascultat cu luare aminte vicleşugurile tovarăşilor noştri despre pierzarea oamenilor, aşa de scumpă nouă, tuturor dracilor tăi, şi, văzând că ele nu sunt pe placul întunecimii tale, am născocit la rândul meu un vicleşug şi mai mare: de ce să nu lăudăm pe oameni pentru credinţa în Dumnezeu, în nemurirea sufletului, în judecata de apoi şi în răsplata după fapte ? De ce să nu le spunem şi noi că este un rai şi un iad, care dăinuiesc în veacul veacului ? Dar, după ce le vom spune toate acestea - pe care ei le ştiu prea bine - să le şoptim la ureche, o dată, de două ori, de mii de ori: nu vă grăbiţi cu pocăinţa, oameni buni ! Mai e vreme destulă. Trăiţi mai întâi după cum vă vine pofta. Pocăinţa lăsaţi-o mai la urmă ! Nu vă grăbiţi !

Ascultându-l, ochii Satanei fulgerară de bucurie drăcească. El se ridică trufaş de pe jilţul de flăcări ca smoala şi, bătând cu laba pe umeri pe diavolul care născocise acest vicleşug, glasul lui tună o dată, de se cutremură tot întunericul iadului:

- Voi, duhuri puturoase ale împărăţiei mele, ca gândul risipiţi-vă pe faţa pământului şi, ca o otravă dulce, strecuraţi în urechile oamenilor şoapta cu adevărat după numele nostru: «Nu vă grăbiţi cu pocăinţa, oameni buni, nici cu spovedania adevărată. Mai e vreme destulă: mâine, poimâine, la bătrâneţe. Până atunci, faceţi-vă datoria către Dumnezeu şi suflet numai aşa, de ochii lumii. Vedeţi-vă mai întâi de grijile pământeşti, aşa ca şi până acum. Pentru pocăinţa adevărată mai aveţi vreme, că doar n-o să muriţi chiar mâine !»

Şi, la porunca Satanei, duhurile iadului se împrăştiară cu iuţeala gândului pe faţa pământului, să amăgească pe zăbavnicii oameni în

minciuna pierzării, cu amânarea pocăinţei pe mâine, pe poimâine, la bătrâneţe...

Vedenia se stinse, şi preotul, trudit de soarta credincioşilor săi, înţelese, în sfârşit, pricina zăbavei lor de a se hotărî să se mântuiască cu adevărat. De formă şi de ochii lumii, ei îşi îndeplineau datoriile creştineşti, dar, vrăjiţi de şoapta ademenitoare a viclenilor, găseau că sfaturile părintelui sunt bune mai mult pentru cei bătrâni. Cât despre ei înşişi mai au vreme destulă: mâine, poimâine, la bătrâneţe...".

Iată sfatul de primejdie care-i încâlceşte pe oameni în rele şi-i bagă în toate necazurile şi în tot întunericul, iar mâine, poimâine, ca nişte storşi de vlagă, nu mai sunt buni de nimic. Dumnezeu iartă neştiinţa, dar viclenia ba. Iar omul cu socoteală vicleană e acela care-şi dă cu voia toată tinereţea dracilor, rămânând ca lui Dumnezeu să-I dea o bătrâneţe distrusă. Nu-i va fi zvârlită şi bătrâneţea laolaltă cu tinereţea?

DEZLĂNŢUIREA STIHIILOR

Dacă oamenii totuşi nu se întorc de la rele, nici după asprimea necazurilor, atunci vin peste întunecata lume necazuri mai presus de fire: "Tăriile cerului vor fi zguduite; nu voi cutremura numai pământul, ci şi cerul, zice Domnul!"[1] Căci: "Moartea şi sângele, învrăjbirea şi sabia, zdrobirea şi bătaia, asupra celor nelegiuiţi s-au zidit toate acestea, şi pentru ei s-a făcut potopul"[2].

Sus în Cer, la cârma nevăzută a lumii se rânduieşte ce să fie jos pe pământ, cu toţi şi cu fiecare. Dar cele ce vin să se întâmple pe pământ tot de pe pământ îşi iau plecarea; aşa că, în toate, oricând, şi de noi atârnă ce să ne vie de la dreapta judecată. Că aşa se ţine cumpăna între sus şi jos.

Iar precum că de pe pământ se suie pricina păcatelor strigătoare la cer şi că din cer coboară răspunsul, avem mărturia îngerilor, trimişi la Lot în Sodoma, în chipul a doi oameni, căci sodomia locuitorilor striga la cer şi chinuia sufletul dreptului:

---

[1] 2 Petru 3, 10.
[2] Înţelepciunea lui Isus Sirah 40, 11-12.

Facere 19:

13. Strigarea lor s-a suit înaintea Domnului şi Domnul ne-a trimis să-i pierdem.

14. Atunci a ieşit Lot şi a grăit cu ginerii săi şi le-a zis: "Sculaţi-vă şi ieşiţi din locul acesta, că va să piardă Domnul cetatea". Ginerilor însă li s-a părut că Lot glumeşte.

Faptele lor nu-i lăsau să creadă, ci făceau să li se pară glumă şi aşa au pierit şi ginerii lui Lot, făcându-se nevrednici de cuvântul lui Dumnezeu. Dar avem însăşi mărturia lui Dumnezeu, cea dată lui Noe înainte de potop:

"Sosit-a înaintea feţei Mele sfârşitul a tot omul, căci s-a umplut pământul de nedreptăţile lor, şi iată, Eu îi voi pierde de pe pământ"[1].

Şi s-au deschis stăvilarele cerului şi a fost potopul.

Iar pentru vremuri viitoare avem alte răspunsuri ale cerului atârnând peste faptele pământului:

Apocalipsa 14:

12. Aci este răbdarea sfinţilor, care păzesc poruncile lui Dumnezeu şi credinţa lui Iisus.

13. Şi am auzit un glas din cer, zicând: "Fericiţi cei morţi, cei ce de acum mor pentru Domnul! Da, grăieşte Duhul, odihnească-se de ostenelile lor, căci faptele lor vin cu ei".

14. Şi am privit şi iată un nor alb, şi cel ce şedea pe nor era asemenea Fiului Omului, având pe capul Lui cunună de aur şi în mâna Lui seceră ascuţită.

15. Şi alt înger a ieşit din Templu şi a strigat cu glas mare celui ce şedea pe nor: pune secerea şi

---

[1] Facere 6, 13.

> secerā, căci a venit ceasul de secerat, fiindcă s-a copt secerişul pământului.
> 16. Atunci cel ce şedea pe nori a aruncat pe pământ secerea Lui şi pământul fu secerat...
> 18. Apoi alt înger a ieşit din Altar, având putere asupra focului, şi a strigat cu glas mare celui ce avea cosorul ascuţit, şi a grăit: pune cosorul tău cel ascuţit şi culege strugurii viei pământului, căci boabele ei s-au copt.
> 19. Atunci Îngerul aruncă pe pământ cosorul lui şi culese via pământului şi ciorchinii îi aruncă în teascul cel mare al mâniei lui Dumnezeu.
> 20. Şi teascul fu călcat afară din cetate şi a ieşit sânge din teasc până la zăbalele cailor, şi în depărtare de o mie şase sute de stadii.

Ferindu-ne de a îndrăzni vreo tâlcuire, un lucru e sigur, despre care nu mai încape nici o îndoială, că fărădelegile duc omenirea într-o istorie cu necazuri din ce în ce mai apocaliptice.

ANTIHRIST

El e "acela" care va veni în numele său - nu al lui Dumnezeu - evreu de neam, care va tirăni sub ascultarea sa tot pământul. Căci "acela" va primi să fie împărat peste strălucirea tuturor împărăţiilor pământului.[1]

Creştinii - cu numele - din pricina înmulţirii fărădelegilor care sting Duhul[2], aşa se vor slăbi la minte, încât de frică[3] mulţi se vor lepăda[4] de Hristos şi vor primi toată voia rea şi vor gusta toată răutatea răului, "căci credinţa nu este a tuturora"[5]. Viaţa lor, slăbănogită de păcat, va da îndrăzneală Satanei, care va lucra în "acela" tot felul de

[1] Matei 4, 8-9.
[2] 1 Tesaloniceni 5, 19.
[3] Apocalipsă 21, 8.
[4] 2 Tesaloniceni 2, 3.
[5] 2 Tesaloniceni 3, 2.

puteri şi de semne, de minuni mincinoase şi de amăgiri nelegiuite pentru fiii pierzării, fiindcă n-au primit iubirea adevărului, ca să se mântuiască. De aceea, pentru că iubesc păcatul mai mult decât pe Dumnezeu, Dumnezeu le trimite amăgiri puternice, ca să dea crezământ minciunii, şi să cadă sub osândă toţi cei ce n-au crezut adevărul, ci au îndrăgit nedreptatea[1].

Iudeii de odinioară, împinşi înlăuntru de "acela" au răstignit pe Domnul, înţepându-I călcâiul[2], şi nu I-au putut face mai mult nimic; dimpotrivă Domnul, pogorându-Se prin cruce la cei din închisoare, a spart veşnicele încuietori, şi mare pradă a făcut nesăţiosului iad. De atunci umblă protivnicul ca un leu turbat, întărâtându-şi uneltele, ca măcar faptele şi învăţătura Mântuitorului să le întunece în necredinţă. Neputând nici aceasta, îşi aprinde ciracii şi pe "acela" al lor, care se repetă în fiecare veac de oameni, din zilele Sfinţilor Apostoli[3], până în zilele celui mai desăvârşit Antihrist, din vremea de apoi, când va propovădui Ilie[4], ca doară-doară va putea măcar să stingă pe ucenicii lui Iisus de pe faţa pământului: prigonindu-i, spânzurându-i, ucigându-i, răstignindu-i şi în tot felul omorându-i.

Mai mult, cum zice un Părinte, acest Antihrist - care nu se mulţumeşte numai cu necredinţa sa, ci vrea necredinţa tuturora - nu va avea astâmpăr decât în ziua când ar izbuti să ucidă pe Dumnezeu şi să-L azvârle din inima şi mintea celui din urmă credincios rămas pe pământ; şi nu râvneşte, nebunul, la o mândrie mai mare, decât aceea de-a termina odată cu Dumnezeu, iar în locul Lui să-şi împlânte în sufletul omului, ca pe o sabie a iadului, chipul său de fiară.

"Acela" nu se mulţumeşte numai să înşele pe oameni cu amânarea pocăinţei pe mâine, pe poimâine, la bătrâneţe, ci luptă nebun cerând: 1. moarte lui Dumnezeu; 2. moarte învăţăturii Sale; 3. moarte creştinilor, ucenicilor Săi; 4. pustiire Bisericii Sale şi oprirea Sfintei Jertfe celei de-a pururi, care este Sfânta Liturghie.

Chinurile cele de pe urmă, cele de la Antihrist, în care va lucra toată puterea Satanei, vor întrece toate prigoanele câte s-au înteţit asupra creştinilor, de la început până în zilele acelea.

---

[1] 2 Tesaloniceni 2, 9-11.
[2] Facere 3, 15.
[3] 1 Ioan 2, 18.
[4] Maleahi 3, 23.

Numai sila unei prigoane peste tot pământul împotriva creştinilor îi va hotărî să lase la o parte orice vrajbă confesională şi să fie *una*, cum au fost la început. Nu vor scăpa de sub tăvălugul urgiilor istoriei până nu vor veni şi la mintea aceea să asculte şi să împlinească, măcar la sfârşit, rugămintea cea mai de pe urmă a Mântuitorului în lume.

Poate că în vremile acelea abia vor mai fi creştini; dar oricâţi vor rămâne, aceia trebuie să treacă, peste ceea ce ar fi foarte bine să treacă creştinătatea vremii noastre şi să fie *una*.

Primejdia comună s-a arătat în lume, unirea creştinătăţii întârzie. Doamne, până când?

Deci, când fărădelegile vor încleşta mintea şi inima oamenilor şi-i vor sălbătici aşa de tare, încât vor zice că nu le mai trebuie Dumnezeu şi Biserică şi Preoţi, încât va fi sălbăticirea şi nebunia urii[1] peste tot pământul, atunci vine sfârşitul.

SFÂNTA LITURGHIE MAI ŢINE LUMEA

Precum Taina pocăinţei sau mărturisirea este judecata milostivă a lui Dumnezeu, ascunsă sub chip smerit, şi iubitorii de smerenie dau de darul acesta, asemenea şi Sfânta Jertfă a Mântuitorului, din Sfânta Liturghie, ascunde, iarăşi sub chip smerit, o taină a ocârmuirii lumii. Cei vechi ştiau pricina pentru care nu se arată Antihrist în zilele lor, căci Sfântul Pavel vorbeşte despre taina aceasta în chip ascuns, dar n-o numeşte[2]. E Sfânta Liturghie, sau Jertfa cea de-a pururi, despre care a grăit Domnul prin Daniil[3] şi apoi Însuşi ne-a învăţat. Ea este aceea care opreşte să nu se arate Antihrist, sau omul nelegiuirii[4] decât în vremea îngăduită lui de Dumnezeu. Căci pentru mulţimea fărădelegilor, demult ar fi trebuit Dumnezeu-Tatăl să sfârşească lumea, însă Dumnezeu-Fiul, Cel ce este iubirea de oameni şi de toată firea, mereu se aduce pe Sine Jertfă sfântă înaintea lui Dumnezeu-Tatăl, mijlocind milostivirea de la El.

---

[1] Luca 6, 11.
[2] 2 Tesaloniceni 2, 6.
[3] Daniil 12, 10.
[4] 2 Tesaloniceni 2, 3.

Rabdă Fiul lui Dumnezeu pentru noi o răstignire neîntreruptă; Mielul-Împărat stă mereu chezaş înaintea Tatălui, aducându-Se în Jertfă neîncetată, rugăminte de mijlocire pentru biata lume. Că de n-ar fi sângele Mielului, al Însuşi Arhiereului-Împărat, Iisus Hristos, dat de bună voie şi neîncetat preţ de mântuire pentru oameni, stând cu iubire şi părtinire pentru lume, demult ar fi înecat Dumnezeu pământul în sângele oamenilor şi l-ar fi ars cu foc, desfăcând de istov stihiile[1].

Deci sângele Mielului din Sfânta Împărtăşanie mai ţine sufletul în oase şi lumea în picioare. Precum Taina Pocăinţei e un dar al Cerului, sub chip smerit, pentru mântuirea fiecărui suflet în parte, aşa Sfânta Liturghie, marea taină, ascunsă iarăşi sub chip smerit, mântuieşte lumea, sau o fereşte de urgiile Antihristului. Iată de ce, toată lumea ar trebui să vie la Sfânta Liturghie, că pentru dăinuirea lumii e darul acesta pe pământ.

Ceea ce se poate spune, pe scurt, despre o prea mare taină a lui Dumnezeu, ascunsă în Sfânta Liturghie, care se săvârşeşte şi în Cer şi pe pământ, şi pentru care mai ţine Dumnezeu lumea, am încercat. Dar Sfânta Liturghie este neasemănat mai bogată în taine, care nu se pot depăna pe limbă omenească. Dumnezeu coboară între oameni şi suie oamenii la Sine, pe scara Sfintei Liturghii.

PROOROCUL DE FOC

Deci câtă vreme mai sunt oameni ce caută pocăinţa şi Sfânta Împărtăşanie, Satana n-are putere: îl opreşte Dumnezeu. Dar când oamenii se vor întuneca la minte aşa de tare, încât vor împiedica Sfânta Liturghie, cu toată voia lor, vrând necredinţă, în zilele acelea va înceta şi Jertfa cea de-a pururi, şi va începe urâciunea pustiirii, precum zice la:

Daniil 12:

Şi din vremea când va înceta Jertfa cea

[1] 2 Petru 3, 7, 12.

de-a pururi şi va începe urâciunea pustiirii, vor fi 1290 de zile.

E vremea de trei ani şi jumătate, în care va propovădui Ilie, cel mai mânios prooroc, şi va vesti cele şapte cupe ale urgiei lui Dumnezeu - cele de pe urmă - cu care se va sfârşi mânia lui Dumnezeu[1]. Va fi o vreme de strâmtoare, cum n-a mai fost de la începutul lumii, nici nu va mai fi[2]. În zilele acelea:

Daniil 12:

10. Mulţi vor fi curăţiţi, albiţi şi lămuriţi; iar cei nelegiuiţi se vor purta ca cei nelegiuiţi. Toţi cei fără de lege nu vor pricepe, ci numai cei înţelepţi vor înţelege (ce vreme e: apropiindu-se a doua venire).

Cei fără de lege huliră pe Dumnezeul Cerului din pricina durerilor, care-i frigeau de-şi muşcau limbile, dar de faptele lor nu s-au pocăit, zice Apocalipsa[3].

La plinirea acelei vremi de pe urmă, când răutatea va fi desăvârşit coaptă, va vesti Ilie[4], Proorocul de foc, a doua venire a Mântuitorului. Vestirea aceasta, bucuria cea mai mare a creştinilor, va fi primejdie de moarte proorocului adevărat; căci oamenii fărădelegii îl vor ucide ca pe Ioan Botezătorul, care era în duhul şi puterea lui Ilie[5], la cea dintâi venire. Dar tocmai când protivnicii Atotputernicului credeau că omorând şi pe cel din urmă prooroc, în sfârşit "au terminat cu Dumnezeu", iată că învie Ilie...

Iudeii îşi dau seama de nebunia protivniciei lor şi de înşelarea Antihristului şi, cu înfricoşare şi cutremur mare, se întorc şi primesc pe Iisus Hristos-Dumnezeu, după cum mărturiseşte despre ei Scriptura.

Proorocul mincinos, Antihristul, prin duhul său necurat cu care lucră şi se ţine, răscoală pe toţi împăraţii lumii să-i adune la războiul zilei celei mari a lui Dumnezeu[6], în valea lui Iosafat[7], la cel de pe urmă război şi la cea mai mare vărsare de sânge de pe pământ.

---

[1] Apocalipsă 15, 1.
[2] Matei 24, 21-22.
[3] Apocalipsă 16, 10-11.
[4] Maleahi 3, 23.
[5] Luca 1, 17.
[6] Apocalipsă 16, 14.
[7] Ioil 4, 12.

SFÂNTA CRUCE PE CER

Luminată în slavă, mai strălucitoare ca soarele, căreia încă i-au stat oamenii împotrivă[1] şi au înjurat-o, se va arăta, în ciuda tuturor vrăjmaşilor ei, semn slăvit de biruinţă a binelui asupra răului. Atunci, în zilele acelea înfricoşate, pe pământ şi în tot trupul, Însuşi Dumnezeu-Cuvântul vine să cheme pe oameni, pentru cea din urmă oară, însă nu la pocăinţă, ci la judecată. Atunci Dumnezeu şi iconomia mântuirii nu mai e pe crezute, ci pe văzute.

Iar pe Antihrist, în care lucra toată puterea Satanei:

2 Tesaloniceni 2:

8. Domnul îl va ucide cu suflarea gurii Sale, şi-l va nimici cu strălucirea venirii Sale.

Daniil 12:

12. Fericit va fi cel ce va aştepta şi va ajunge la 1335 de zile.

E ziua Domnului cea mare şi înfricoşată, zi de fericire pentru cei chemaţi, aleşi şi credincioşi[2], zi de bucurie negrăită, ziua întoarcerii Acasă, în ţara de obârşie[3] şi capătul plângerii. Zi de fericire, văzând izbânda răbdării, văzând învierea cea de obşte, văzând moştenirea cea gătită de la întemeierea lumii celor ce-L iubesc pe Dumnezeu şi au rămas în dragostea Lui până în sfârşit. Şi taine între taine, numai de Dumnezeu ştiute, atunci se vor vedea.

Ceilalţi însă, vor sta să-şi dea sufletul de groază şi de aşteptarea celor pornite să vie peste lume, căci Tăriile Cerului vor fi zguduite. Atunci vedea-vor pe Cel ce L-au răstignit, venind pe nori, cu putere şi cu mărire multă[4]; pe Cel ce este dragostea noastră, care nouă ne împrăştie frica, dar groaza groazelor[5] pentru cei ce L-au prigonit şi L-au răstignit pentru iubirea Sa de oameni şi trebuind să-şi capete plată veşnică după faptele lor.

[1] Luca 2, 34.
[2] Apocalipsă 17, 14.
[3] Ieremia 22, 10.
[4] Luca 21, 26-28.
[5] Înţelepciunea lui Solomon 17, 6.

Şi va fi judecata, căci fărădelegile au adus potopul şi fărădelegile strigă şi grăbesc judecata.

Drept aceea, văzând că s-a luat pacea de pe pământ[1], dar timpul[2] încă nu ni s-a luat, cu glasul lui Dumnezeu[3] chemăm pe toţi oamenii de pretutindeni să se pocăiască, pentru că a hotărât o zi în care va să judece lumea ![4] Iar ziua aceea poate fi oricând.

Iată mai pe înţeles graiul rugăciunii Mântuitorului, pentru creştinătatea de peste veacuri şi de peste tot pământul, prinsă pe cât s-a putut, în sunetul acestor şapte surle...

Iar despre Antihrist se mai poate scrie şi altfel...

---

[1] Apocalipsă 6, 4.
[2] Apocalipsă 10, 6-7.
[3] 1 Petru 4, 11.
[4] Fapte 17, 30-31.

IV

RĂZBOIUL NEVĂZUT

OMUL, ZIDIRE DE MARE PREŢ

"Lumea, adică Universul văzut al formelor materiale şi Universul nevăzut al spiritelor pure, este expresia bunătăţii lui Dumnezeu. Ea a fost creată pentru ca să se bucure de bunătatea dumnezeiască. Fiinţa ei, dată în toate lucrurile care o alcătuiesc, de la primul mineral până la înger, e o fiinţă împărtăşită. Viaţa tuturor făpturilor participă la bucuria în Dumnezeu după gradul de fiinţă pe care îl au şi după capacitatea cu care a fost înzestrată fiecare. Acest grad de fiinţă şi această capacitate de participare e principiul ierarhiei după care e constituită lumea creaturală. Omul ocupă în această ierarhie un loc central. Prin trup aparţine lumii fizice, prin suflet aparţine lumii spirituale. În marele cosmos, el e un microcosmos, cum îl numeşte învăţatul teolog al Bisericii noastre, Ioan Damaschin. Fiinţele spirituale ale creaţiei, făcute după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, sunt libere, adică posedă voinţă proprie. Îngerii sunt liberi, omul e liber. Păstrarea lor în armonia primordială a bucuriei de viaţă e lăsată la libera lor voie. Bucuria de a trăi în lumina dumnezeiască sau cu termenul legendar în Paradis, e cu atât mai mare cu cât e un act de consimţire, în virtutea libertăţii spirituale. Tot astfel suferinţa prăbuşirii din armonia paradisiacă va fi cu atât mai mare cu cât ea va fi tot un act liber. O parte din îngeri s-a prăbuşit din armonia cerească prin trufie. Omul s-a prăbuşit călcând de bună voie rânduiala stabilită de Dumnezeu. Dacă armonia paradisiacă a lumii primordiale e opera lui Dumnezeu prin Cuvântul, răul care înveninează lumea îşi are izvorul în păcatul primului om. O piatră a căzut în lac; dar căderea ei nu priveşte numai piatra, ci se repercutează asupra lacului întreg, pe care îl tulbură până la maluri.

În noua situaţie a căderii din armonia paradisiacă, omul suferă. El constată în propriile mădulare răul, durerea, moartea. Şi le constată în toată lumea înconjurătoare. Păcatul lui se răsfrânge asupra lumii întregi şi lumea întreagă suferă împreună cu el. Fiindcă omul ca microcosmos, cu alte cuvinte ca rezumat al stihiilor din care e alcătuită lumea, face ca răul din el să se repercuteze asupra lumii din afară. Istoria omenirii căzute e în cea mai mare parte istoria păcatului în desfăşurare. Ea pare imaginea răsturnată în dezordine a Paradisului legendar.

Două sentimente puternice sporesc tristeţea şi durerea omului căzut: sentimentul rămânerii pe dinafară din armonia superioară a lumii spirituale şi refuzul de a accepta integral condiţia de mizerie în care îşi ispăşeşte pedeapsa.

Întruparea Mântuitorului şi ispăşirea păcatului omenesc prin crucificare deschid din nou poarta Paradisului spiritual. Prin Logos s-a creat armonia primordială a lumii, prin Logosul întrupat se va restabili. Creştinismul e a doua creaţie a lumii. Organul prin care se revarsă din nou în viaţă energiile Harului dumnezeiesc e Biserica. Uşa ei e poarta redeschisă a Paradisului."[1]

ÎNGERI CĂZUŢI

Mai înainte de a se zidi omul şi cele văzute, în lumea nevăzută a îngerilor, s-a întâmplat o nebună noutate: Lucifer şi ceata sa au vrut să fie ei mai presus de Dumnezeu[2]. Celelalte căpetenii de oştire cerească s-au împotrivit acestei nebunii. Lucifer însă ca fulgerul a căzut[3] de la faţa lui Dumnezeu, făcându-se din înger luminat, drac întunecat.

> "Vai pământului şi mării, căci diavolul a coborât
> la voi, având mânie mare."[4]

El e leul, care umblă răcnind, căutând pe cine să înghită[5]. Între el şi suflet se începe războiul nevăzut.

---

[1] Nichifor Crainic, *Ortodoxie şi Etnocraţie*, Ed. Cugetarea, Bucureşti, 1937, pp. 54-56.

[2] Isaia 14, 12-15.

[3] Luca 10, 18.

[4] Apocalipsă 12, 12.

[5] 1 Petru 5, 8.

PUSTIIREA FIRII OMENEŞTI ÎN ADAM

Omul dintâi, zidit după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, avea toată făptura sa întoarsă spre Dumnezeu, care se răsfrângea într-însul ca soarele într-un bob de rouă. Mintea, pofta şi iuţimea, sau cugetarea, iubirea şi voinţa, erau unite întreolaltă în aceeaşi vedere sau contemplare a lui Dumnezeu. Iar trupul, deşi pământ, neavând în sine poftă pătimaşă, întovărăşea - aşa-zicând - contemplarea aceasta. Asta era temelia cea străveche, în care omul avea să crească de la chip la asemănare cu Dumnezeu.

Protivnicul a dat primul război cu Adam în Rai şi prin el, cu noi, cu toţi, întrucât toţi eram în Adam[1]. E primul război pierdut de om. Înfrângerea lui însă o repetă întreg neamul omenesc, mii de ani de-a rândul; iar ceea ce a făcut Adam facem şi noi fiecare. E limpede că la mijloc a fost o neascultare, o încovoiere a unei meniri, date omului de Dumnezeu[2].

Iată cercul vicios pe care-l strângeau cu putere, asupra firii omeneşti, Domniile şi Stăpâniile întunericului[3], îmbrăcându-se pe ascuns în simţirea cea după fire şi povârnind-o spre o lucrare contra firii şi contra ascultării de Dumnezeu. Iată cum, printr-un sfat rău, îngerii căzuţi au surpat raiul virtuţii din fire. Vom vedea la vreme, că deodată cu acesta, au stins şi lumina cunoaşterii.

Iată aşa a întors Adam firea omenească de la calea scurtă a desăvârşirii, înfundând-o în hăţişul ascultării străine, ceea ce i-a adus scoaterea din Rai în lumea aceasta. "Necaz mare se făcu la tot omul şi jug greu apăsă de atunci pe fiii lui Adam."[4] Căci mare sfărâmare făcu ucigaşul, băgând în zidire puhoiul pustiirii morţii şi toată tragedia istoriei.

Iată, şi cu alte cuvinte, pustiirea ce se făcu firii omeneşti:

Căderea firii în ispită e tot una cu o sfărâmare, care l-a făcut pe om bucăţi. Astfel mintea i-a fost amăgită de mândrie şi slavă deşartă,

---

[1] Romani 5, 12.

[2] A se vedea şi Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *Filocalia*, ed. I, vol. 3, pp. 25, 62, 149.

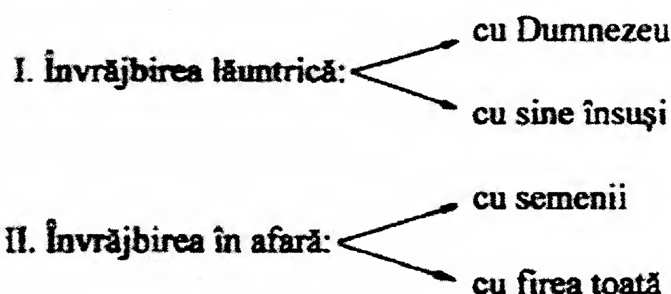
[3] Coloseni 2, 15.

[4] Înţelepciunea lui Isus Sirah 40, 1.

crezând ispititorului, că va fi ca Dumnezeu, cunoscând binele şi răul[1]; simţirea sau dragostea i s-a întors spre trup, care s-a aprins de poftă pătimaşă; voinţa sau iuţimea în spaimă şi ruşine s-a întors şi, văzându-se gol, s-a ascuns de Dumnezeu. Iar când l-a strigat Dumnezeu pe nume, nu L-a mai văzut, ci numai L-a auzit, de vreme ce vederea conştiinţei sale era întoarsă acum de la Dumnezeu la sine, căci s-a văzut gol. Deci, când să-şi recunoască greşeala, mintea îi era slăbită, inima rănită cu iubirea de sine, încât cunoaşterea lui decăzută scoase vinovat pe Dumnezeu pentru pustiirea sa.

Aşa luă strămoşul plata neascultării, şi fu scos afară din fericirea vederii lui Dumnezeu, şi alungat în lumea aceasta şi îmbrăcat în haine de piele[2].

De atunci firea noastră în îndoită învrăjbire se află:

Învrăjbirea aceasta ne urmăreşte ca o lege de pedeapsă dată firii; ea întunecă chipul nostru cel după Dumnezeu. Dar sufletul nu s-a întunecat de tot, căci a mai rămas conştiinţa, ca o stea ce nu s-a stins de pe cerul Raiului, şi mereu ne aduce aminte de obârşia noastră dumnezeiască şi ne îmbie o refacere. De la învrăjbirea aceasta vine toată tulburarea şi războiul celor două legi, adică al legii cu fărădelegea, de care se plângea şi Sf. Pavel că se oşteau într-însul.[3] Aşa se face că împătrit greşim: împotriva lui Dumnezeu, împotriva noastră înşine, împotriva aproapelui şi împotriva firii întregi. Adică păcatul sau decăderea firii ne-a făcut să pierdem: pacea cu Dumnezeu, pacea dinlăuntrul nostru, pacea cu oamenii şi pacea cu toată firea. Ne-am sălbătăcit în toate părţile, cât aproape "să se teamă" şi Dumnezeu de noi. Iată de ce şi fiarele fug de om.

---

[1] Facere 3, 5.
[2] Facere 3, 21.
[3] Romani 7, 23.

DUPĂ FIRE ŞI ÎMPOTRIVA FIRII

Puterile sufletului: mintea, iubirea şi voinţa, după rânduirea cea străveche[1], îşi aveau lucrarea şi ţinta către Dumnezeu. Această tindere spre Dumnezeu a sufletului era lucrarea cea după fire; şi pe temeiul stăruinţei în această tindere, urma să creştem de la chip la asemănare. Aşa eram în sfatul, în ascultarea şi vederea lui Dumnezeu.

"În urma păcatului, cel viclean a ţintuit puterile sufletului încă de la început de firea celor văzute «şi nu mai era cine să înţeleagă şi să caute pe Dumnezeu»[2], întrucât toţi cei părtaşi de firea omenească îşi mărgineau puterea raţiunii şi a minţii la înfăţişarea lucrurilor sensibile şi nu mai aveau nici o înţelegere pentru cele mai presus de simţuri."[3]

De la neascultare încoace, puterile sufletului, nemaifiind unite în Dumnezeu, ci învrăjbite şi aprinse de gânduri ce se contrazic[4], nu mai lucrează după fire, ci lucrează cel mai adesea, dacă nu aproape totdeauna, contra firii. După cuvântul Sfinţilor: toată strădania diavolului aceasta era şi este ca să desfacă dragostea sufletului nostru de Dumnezeu şi s-o lege de orice altceva, afară de Dumnezeu.

Drept aceea vrăjmaşul, ca să-şi ajungă ţinta fărădelegii, îmbie sufletului ispita întâi, cea prin plăcere, aducându-i momeli plăcute la vedere şi bune la gustare[5], potrivite cu fiecare putere frântă a sufletului, în parte; iar pe trup îl împinge să le împlinească cu lucrul şi să le facă tot mereu. Vrea vicleanul, ca pe nişte lipsiţi de bucuria vederii lui Dumnezeu, pe care ne-a furat-o, să ne mângâie, învăţându-ne să iubim plăcerea simţurilor, bine ştiind vicleanul, că asta stinge iubirea de Dumnezeu şi întunecă mintea de la vederea Lui. Că nu Dumnezeu este Cel ce nu ne mai iubeşte şi nu ne mai vede, ci noi suntem cei ce nu-L mai iubim şi nu-L mai vedem, căci între noi şi El e zidul păcatului[6], iar dincoace de zid, noi: o grămadă de cioburi mereu zdrobindu-ne de zid şi în tot mai mare sfărâmare aflându-ne.

---

[1] Isaia 58, 12. [2] Psalm 13, 2-3; 52, 3.
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *idem*, pp. 310-311.
[4] Romani 7, 23. [5] Facere 3, 6.
[6] Efeseni 2, 14.

Ascultarea cea străină a încovoiat dragostea noastră spre lumea aceasta şi spre trup. Iuţimea sau voinţa, care, după fire, aveau rostul să îndrepte spre Dumnezeu ca un arc dragostea, iar către diavol mânia, ca pe o săgeată, a aprins-o contra firii şi a transformat-o în ură, încât fiara de om, ca fulgerele zvârle săgeţile în obrazul fraţilor şi în faţa Sfântului Dumnezeu, blestemând şi dând dracului pe toate şi chiar pe sine însuşi. Iar pe biata minte, de unde - după fire - avea să fie oglindirea sau răsfrângerea lui Dumnezeu, tronul lui Dumnezeu în om, locul Său cel sfânt[1], fie că o întunecă afumând-o cu mândria, fie că o aprinde să stea împotriva adevărului, sau într-alte chipuri o sfărâmă şi pune într-însa urâciunea pustiirii sau idolul (ideea fixă a) păcatului.

"Când raţiunea e fără minte, iar mânia aprinsă şi pofta neraţională, ajunge stăpână pe suflet neştiinţa, pofta de asuprire şi desfrâul. Din acestea se naşte deprinderea păcatului cu fapta, împletită cu diferitele plăceri ale simţurilor...

"Tot ce-i de prisos şi peste trebuinţa firească e necumpătare. Iar aceasta e calea diavolului spre suflet. Dar tot pe ea se întoarce acela cu ruşine în ţara lui, când firea e povăţuită de înfrânare. Sau iarăşi, calea e formată din afectele (dorinţele) naturale, care atunci când sunt împlinite peste trebuinţă aduc pe diavol în suflet, iar când sunt împlinite potrivit cu trebuinţa îl întorc prin ele în ţara lui. Iar ţara acestuia e obişnuinţa şi confuzia învârtoşată a viciului, în care trăieşte totdeauna şi la care duce pe cei biruiţi de iubirea celor materiale."[2] Aşa se înscăunează vrăjmaşul în mintea care nu-şi păzeşte porţile dorinţelor, şi aşa de tare o strâmbă contra firii, încât zice răului bine şi binelui rău; întunericului lumină şi luminii întuneric; cuminţeniei nebunie şi nebuniei înţelepciune[3], cu care scorneşte apoi că nu e Dumnezeu[4], ci numai natură, iar dacă e vorba să fie vreun "Dumnezeu", omu-i "Dumnezeu".

Iat-o pe biata minte înşelată desăvârşit şi pe diavol rânjind biruitor, că a izbutit să pună minciuna lui în mintea omului, aşa cum l-a asigurat când l-a scos afară din Rai, făgăduindu-i că, mâncând din pomul oprit, va fi: "Ca Dumnezeu cunoscând binele şi răul"[5]. - De

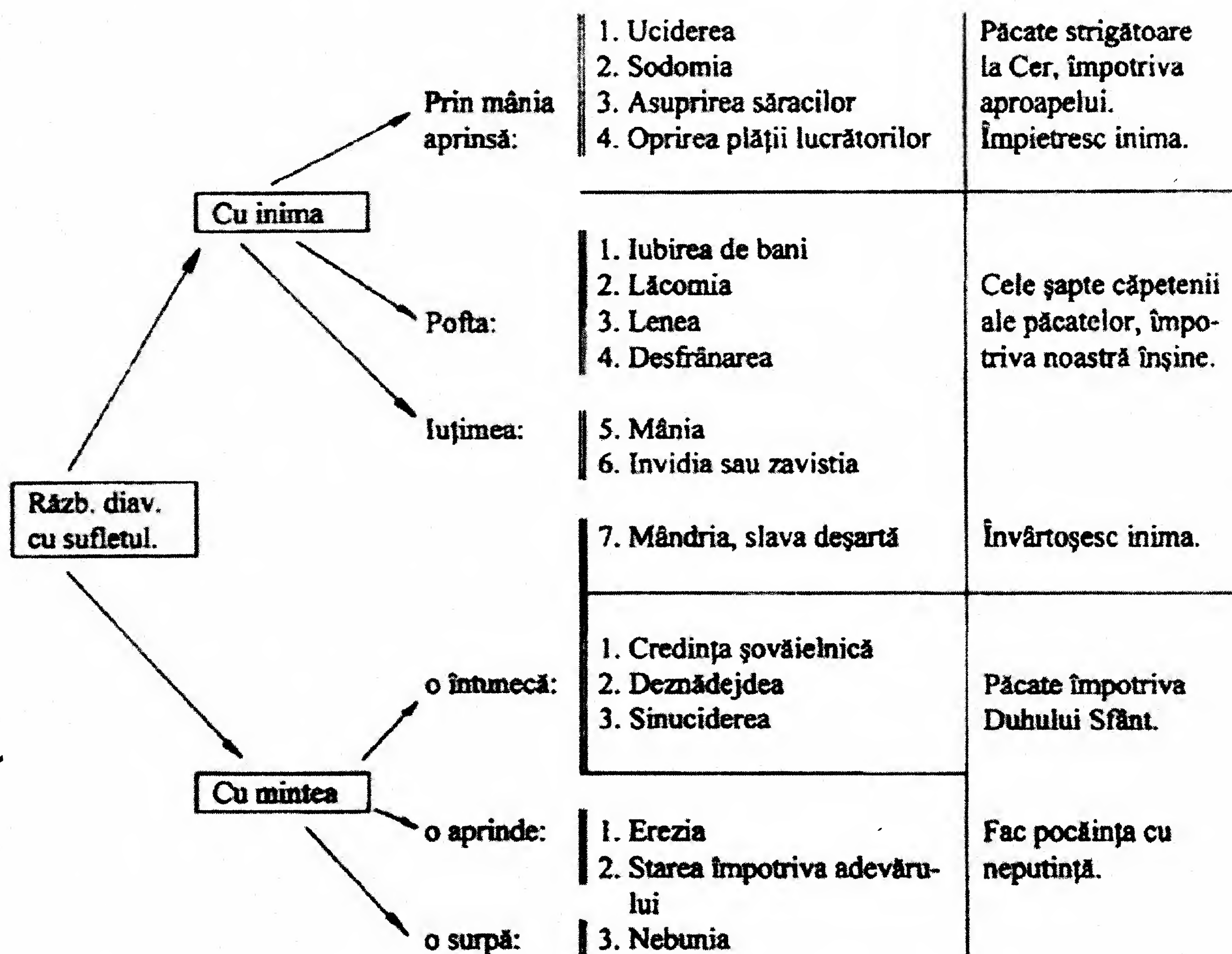
---

[1] 2 Corinteni 6, 16.
[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *idem*, pp. 192-193.
[3] Isaia 5, 20. [4] Psalm 52, 1. [5] Facere 3, 5.

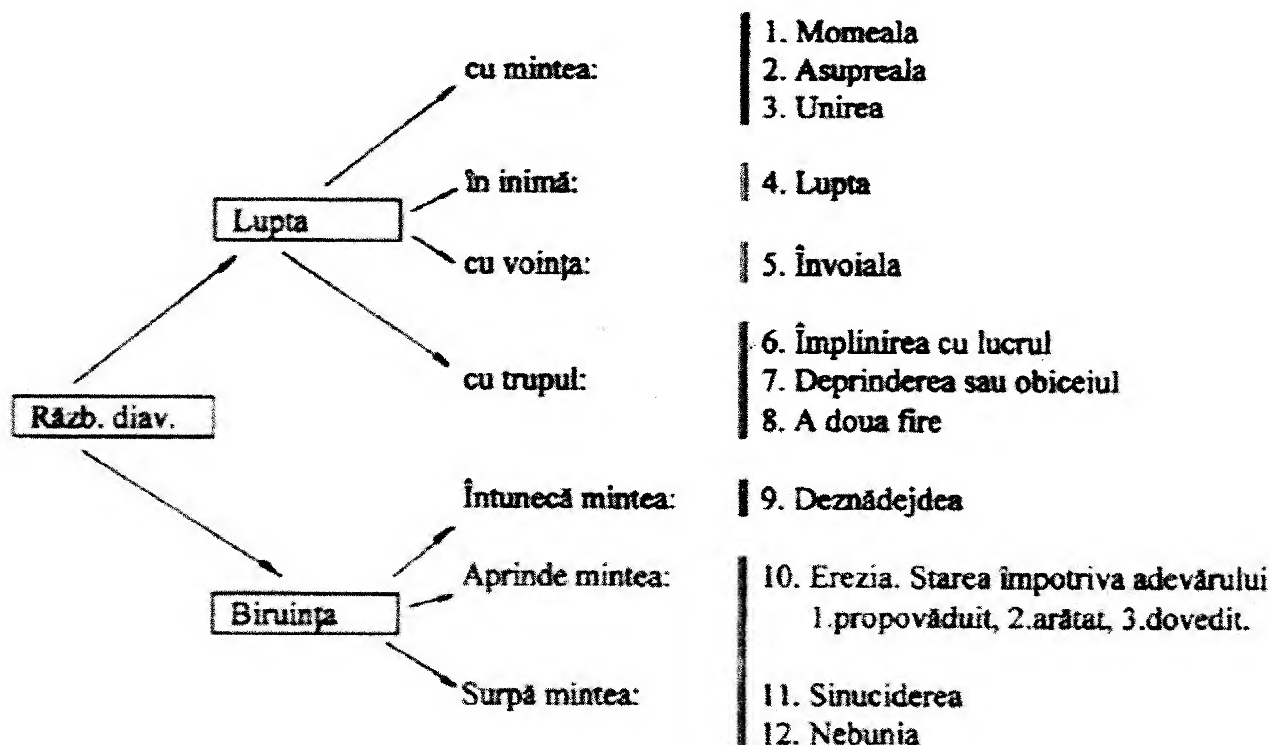
unde să mai cunoască!? Iată ce e o minte îndrăcită: din bună, nebună, care socotește minciuna adevăr și adevărul minciună și azvârle cu spurcăciuni în Dumnezeu, bucurie făcând dracilor. Iată o minte legată cumplit, târâtă în robie străină și pierzându-și darul de mare cinste de la Dumnezeu: al libertății voinței și al dreptei socoteli.

Iar trupul cel hotărât după fire să împlinească cu lucrul sfatul lui Dumnezeu și sfatul dreptei socoteli, împlinește sfatul fărădelegii, robind patimilor contra firii, care-l spurcă, îl tâlhăresc de vlagă, îl strică cu bolile și cu totul îl fac neputincios spre ostenelile suirii de la chip la asemănare.

Iată hățișul de patimi și fărădelegi în care războiul vrăjmașului cufundă sufletul celor ce iubesc lucrurile lui și nu le pasă de Dumnezeu:

Iată şi treptele căderii, în număr de 12, pe care alunecă puterile noastre în fiecare din acest hăţiş de patimi şi păcate:

Prin urmare, dacă lucrurile ar fi mers fără nici o împiedicare, după planul ucigaş al vrăjmaşului, de mult viaţa oamenilor s-ar fi făcut iad desăvârşit, înnebunindu-se, îndrăcindu-se şi omorându-se unii pe alţii şi pe ei înşişi.

REFACEREA FIRII OMENEŞTI ÎN IISUS HRISTOS

Dar ca să fie stăvilită pustiirea aceasta: "Pentru aceasta s-a arătat Fiul lui Dumnezeu: ca să sfărâme lucrările diavolului"[1].

Spre o deplină lămurire a refacerii omului şi a rostului neasemănat de mare al întrupării Mântuitorului, pentru câştigarea acestui război pierdut de firea omenească în Rai, dăm câteva pagini de cea mai aleasă frumuseţe şi adâncime, din Sf. Maxim Mărturisitorul.

[1] 1 Ioan 3, 8.

"Fiul cel Unul Născut şi Cuvântul lui Dumnezeu, făcându-se om deplin spre a scoate firea oamenilor din această strâmtoare, a luat din prima alcătuire a lui Adam nepăcătoşenia şi nestricăciunea; iar din naşterea introdusă după aceea în fire, din pricina păcatului, a luat numai trăsătura pătimitoare, însă fără de păcat. Puterile rele îşi aveau, cum am spus, din pricina păcatului, lucrările lor ascunse în trăsătura pătimitoare, primită de la Adam, ca într-o lege necesară firii. Văzând ele în Mântuitorul trăsătura pătimitoare a firii celei din Adam, datorită trupului pe care-l avea şi închipuindu-şi că şi Domnul a primit legea firii din necesitate ca orice om obişnuit, iar nu mişcat de aplecarea voii Sale, şi-au aruncat şi asupra Lui momeala, nădăjduind că-L vor convinge şi pe El, ca prin patima cea după fire (prin afectul natural) să-şi nălucească patima cea împotriva firii (afectul contra naturii) şi să săvârşească ceva pe placul lor. Domnul îngăduindu-le prima încercare a ispitirilor, prin plăcere, le-a făcut să se prindă în propriile lor viclenii şi prin aceasta le-a anulat, alungându-le din fire, întrucât a rămas neajuns şi neatins de ele. Astfel a câştigat biruinţa - desigur nu pentru El, ci pentru noi pentru care s-a făcut om - punând în folosul nostru tot câştigul. Căci nu avea pentru Sine lipsă de încercare Cel ce era Dumnezeu şi Stăpân şi slobod prin fire de toată patima, ci a primit încercarea pentru ca, atrăgând la Sine puterea cea rea din ispitele noastre, să o biruiască prin momeala morţii, pe aceea care se aştepta să-L biruie pe El, ca pe Adam la început.

Astfel de la prima încercare a înfruntat Căpeteniile şi Stăpâniile[1], care au venit să-L momească, alungându-le departe de fire şi tămăduind latura de plăcere a trăsăturii pătimitoare. Prin aceasta a desfiinţat în El Însuşi zapisul lui Adam care se învoise de bună voie cu patimile plăcerii, şi care, avându-şi voia povârnită spre plăcere, vestea, chiar tăcând, stăpânirea vicleanului asupra lui, prin faptele ce le săvârşea, neputându-se elibera din lanţul plăcerii, de frica morţii.

După ce, aşadar, prin biruinţa asupra primei ispite prin plăcere, a zădărnicit planul Puterilor, Căpeteniilor şi Stăpâniilor celor rele, Domnul le-a îngăduit să-şi pună în lucru şi al doilea atac, adică să vină şi încercarea ce le mai rămăsese, cu ispita prin durere. În felul acesta a

---

[1] Coloseni 2, 15.

voit ca, deşertându-şi acelea deplin în El, însuşi veninul stricăcios al răutăţii lor, să-l ardă ca printr-un foc, nimicindu-l cu totul din fire. Căci omul fugea de durere, din pricina laşităţii, ca unul ce era tiranizat pururea fără să vrea de frica morţii, de aceea stăruia în robia plăcerii, numai şi numai pentru a trăi.

După ce Domnul a anulat aşadar Căpeteniile şi Stăpâniile prin prima experienţă a ispitelor în pustiu, tămăduind latura de plăcere a trăsăturii pătimitoare a întregii firi, le-a desfiinţat din nou în vremea morţii, eliminând de asemenea latura de durere din trăsătura pătimitoare a firii. Astfel dar a luat asupra Sa, ca un vinovat, fapta noastră, din iubirea de oameni; mai bine-zis, ne-a scris în socoteala noastră, ca un bun, mărimea biruinţelor Sale. Căci asemenea nouă, luând fără de păcat trăsătura pătimitoare a firii, prin care obişnuieşte să lucreze ale sale toată Puterea rea şi stricăcioasă, le-a zădărnicit în timpul morţii pe acelea, întrucât au venit şi asupra Lui pentru iscodire. Şi astfel a biruit asupra lor şi le-a ţintuit pe Cruce, în vremea ieşirii sufletului, ca pe unele ce n-au aflat nimic propriu firii lor în trăsătura pătimitoare a Lui, pe când ele se aşteptau să dea de ceva omenesc, datorită părţii pătimitoare pe care o avea prin fire, din pricina trupului. Deci pe drept cuvânt a slobozit, prin trupul Său cel sfânt luat din noi, ca printr-o începătură, toată firea oamenilor de răutatea amestecată în ea prin trăsătura pătimitoare, supunând prin însăşi trăsătura pătimitoare a firii puterea vicleană care se afla tocmai în ea (adică în trăsătura pătimitoare) împărăţind asupra firii."[1]

Prinşi în cercul vicios dintre păcat şi plata lui, întruparea şi moartea Domnului Hristos au adus oamenilor o altă naştere şi au schimbat sensul morţii, făcând-o moartea păcatului din fire şi cale a învierii.

CONTINUAREA BIRUINŢEI, PRIN TAINE

Biruinţa Mântuitorului e unică. Fără El nimeni nu mai poate câştiga o a doua biruinţă asupra răului. Dar cu Hristos, da; însă nu e nici

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *idem*, pp. 62-66. A se vedea şi pp. 333-345.

atunci altă biruinţă, ci tot aceeaşi, prelungindu-se în vreme şi înmulţindu-se cu luptătorii. Căci Iisus Hristos împlineşte ceea ce ne lipseşte nouă: ne-a dăruit o a doua naştere, iertându-ne de prima; ne-a întărit firea pentru refacerea virtuţii şi ne-a luminat mintea pentru refacerea cunoştinţei, - amândouă de trebuinţă pentru a ne lipi cu dragostea mai tare de adevăr decât de viaţa aceasta. Astfel ne-a dăruit şi nouă biruinţa asupra morţii, întrucât - celor ce trăim viaţa în Hristos - nu ne mai este o groază, ci o dezlegare definitivă de păcat. Moartea pentru noi nu mai este o înfrângere a firii, ci omorâre a păcatului şi izbăvirea firii. În felul acesta zicem că biruim şi noi dar de fapt e Iisus Hristos, cel ce locuieşte în noi prin Taine, care câştigă războiul şi se oşteşte pentru mântuirea noastră; şi, stăruind şi noi cu dragoste în nevoinţa lui Dumnezeu, răzbeşte asemănarea Sa peste chipul vieţii noastre. Aşa ni s-a împărtăşit pe Sine, în primele trei Sfinte Taine, fiecăruia, îndată după venirea noastră în lume. Ni s-a dăruit pe Sine ca lumină ce luminează pe tot omul ce vine în lume[1]. Acestea sunt: Sfântul Botez, Ungerea cu Sf. Mir şi Sfânta Împărtăşanie, iar la vârsta priceperii cunoştinţa de Dumnezeu[2].

Prin Sfântul Botez, Biserica lui Hristos ne naşte de sus[3] în obştea creştinilor sau a ucenicilor Domnului. Prin el primim ştergerea păcatului străvechi[4], întrucât toţi eram în Adam când a păcătuit el[5]. Întărirea firii în starea de curăţie, dobândită prin Botez, rămâne să se împlinească treptat, conlucrând fiecare cu Harul dat la Botez.

Prin Sfântul Mir primim sălăşluirea în noi a darurilor Duhului Sfânt, potrivit cu atotştiinţa şi orânduirea lui Dumnezeu ce-o are în viaţă cu noi cu fiecare. Taina aceasta ne dă întărirea în viaţa cea nouă primită la Botez şi face să se dezvolte, în bine, talanţii ascunşi în ţarina fiecărui ins la naştere.

Iar prin Sfânta Împărtăşanie Îl primim pe Însuşi Domnul Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ca Mântuitor din primejdia ce o avem cu vrăjmaşul şi pustiitorul vieţii.

---

[1] Ioan 1, 9.
[2] Ioan 17, 3.
[3] Ioan 3, 3.
[4] Romani 5, 19 şi 6, 22.
[5] Romani 5, 12-14.

Tot la Botez mai primim de la Dumnezeu și pe îngerul păzitor care răspunde de noi și de darurile primite, atât în vremea vieții cât și la ieșirea noastră din viața pământească.

Mântuitorul nostru nevăzut se îmbracă cu noi, și pe noi ne îmbracă cu Sine:

"Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat"[1].

Omul cel dintâi, luat din pământ și pământesc, se îmbracă în omul cel de al doilea, care este din Cer și se face ceresc.[2] Iar primul om ceresc este Iisus Hristos: Omul cel nou, care este chipul și asemănarea lui Dumnezeu[3]. Făptura noastră cea sufletească sau duhovnicească se unește cu Hristos, iar El se face - așa-zicând - Duhul nostru. Iată pe scurt ce este tămăduirea firii noastre, sau înnoirea omului.

*

Toți creștinii sunt botezați și totuși nu toți se mântuiesc. De ce? Iată de ce: darurile Botezului stau înlăuntrul făpturii noastre nevăzute, așteptând sporirea vârstei și vremea minții, când, prin propovăduirea Bisericii, aflăm despre comoara cerească, cea ascunsă în țarina ființei noastre.

Iată întărirea acestora prin cuvântul Sf. Marcu Ascetul: "Prin Botez ni s-a dat Harul, însă stă ascuns în chip nearătat, așteptând ascultarea noastră și împlinirea poruncilor, pentru care am primit putere prin el"[4]. Adevărul că Iisus Hristos ne este "Cale" spre desăvârșire e lămurit pe toate laturile de Sfinții Părinți ai Răsăritului. Nu numai că Iisus Hristos ne-a poruncit Botezul, ci chiar porunca Îl cuprinde pe Domnul. "Domnul e ascuns în poruncile Sale. Și cei ce-L caută pe El, Îl găsesc pe măsura împlinirii lor."[5] Dacă Iisus Hristos se află chiar și numai în porunca Botezului, cu atât mai vârtos se va arăta în împlinirea poruncii și în desăvârșirea Tainei. Așadar e foarte natural ca sfinții să facă atârnătoare desăvârșirea noastră în Hristos întâi de împlinirea poruncilor. Se poate spune și așa: orice silință spre împlinirea poruncilor e o nevoință a virtuții. Deci, dacă Domnul e

---

[1] Galateni 3, 27. [2] 1 Corinteni 15, 47. [3] Efeseni 4, 24.

[4] Sf. Marcu Ascetul, *Despre Botez*, în *Filocalia*, ed. I, vol. 1, p. 285; și ed. II, p. 281.

[5] *Idem*, p. 249; și p. 247.

ascuns în poruncile Sale, fireşte că este şi în strădania pentru dobândirea virtuţilor. El este puterea sau sufletul nevoinţelor virtuţii.

Sf. Maxim merge până acolo, încât spune: "Fiinţa virtuţii din fiecare este Cuvântul cel unic al lui Dumnezeu, căci fiinţa tuturor virtuţilor este Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos"[1]. Dacă prin porunci Domnul ni se îmbie, aşa-zicând, dinafară, ca principiu atractiv, prin virtuţi Domnul se manifestă dinlăuntru, ca principiu impulsiv. Porunca ar fi Cuvântul lui Dumnezeu ca îndemnare dinafară, iar virtutea ar fi Cuvântul lui Dumnezeu ca îndemnare dinlăuntru. Iar prezenţa lui Hristos în Sfintele Taine rămâne un adevăr dogmatic. Aci vorbim de trăire, de desfăşurarea lui Hristos din Taine în viaţa noastră reală. Căci dacă Domnul este ascuns de la Botez în Sanctuarul cel mai dinlăuntru al fiinţei noastre, ca un Înaintemergător îndemnându-ne spre împlinirea poruncilor, printr-însele apar pe obrazul nostru spiritual trăsăturile Domnului. Astfel aceste trăsături se limpezesc sub îndemnul unei forţe ce lucrează dinlăuntru în afară, forţă care nu este alta decât Însuşi Iisus Hristos, cel sălăşluit în adâncul nostru cel nepătruns încă de conştiinţă. Prezenţa lui Iisus Hristos ni se face tot mai vădită înlăuntrul nostru, manifestându-se tot mai luminoasă şi în purtarea noastră din afară. Iată ce spune Sf. Marcu Ascetul: "Templul acesta, adică locaşul sfânt al trupului şi al sufletului, are şi el un loc în partea dinlăuntru a catapetesmei. Acolo a intrat Iisus ca Înaintemergător[2], locuind de la Botez în noi".[3] "Drept aceea, o omule, care ai fost botezat în Hristos, dă numai lucrarea pentru care ai luat puterea şi te pregăteşte să primeşti arătarea Celui ce locuieşte în tine."[4] "Deci, dacă la început Hristos este ascuns în porunci şi prin Taine îngropat în noi, pe măsură ce ne prindem de funia poruncilor, cu puterea Lui care este în noi, dobândim din această conlucrare virtuţile; iar printr-însele, ca prin tot atâtea raze, chipul lui Hristos iese la lumină, oglindindu-se dinlăuntru în afară şi pe chipul nostru, pe măsură ce ieşim din văluri. De aceea Origen şi Sf. Maxim Mărturisitorul consideră drumul creştinului evlavios, ce se întinde de

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, P.G. 91, 1081, citat după Pr. Prof. D. Stăniloae, *Curs de Ascetică şi Mistică Creştină*, Bucureşti, 1947, p. 25.

[2] Evrei 6, 20.

[3] Sf. Marcu Ascetul, *idem*, ed. I, vol. 1, p. 287 şi ed. II, pp. 282-283.

[4] *Idem*, ed. I, vol. 1, p. 295 şi ed. II, p. 290.

la lucrarea poruncilor până la cunoaştere, ca un drum tainic al Domnului în noi, de la coborârea pe pământ sub chip smerit de rob, până la suirea pe muntele Taborului, unde s-a arătat în toată slava Sa dumnezeiască. Suim de la nevoinţele ascetice până la contemplarea mistică: cu Hristos, prin Hristos, spre Hristos."[1]

E foarte semnificativă întreita cufundare a celui ce se botează în numele Sfintei Treimi. Cufundarea aceasta totală înseamnează atât moartea Domnului pentru noi cât şi moartea omului vechi, omul păcatului. Numai cu preţul acestei morţi ne învrednicim de ungerea cu Sf. Mir, prin care ni se împărtăşesc, după orânduirea lui Dumnezeu, darurile Duhului Sfânt şi de unirea cu Omul cel nou, cel venit din Ceruri, prin Taina Sfintei Împărtăşanii. "Prin mijlocirea acestor Taine, Hristos vine la noi, îşi face sălaş în sufletul nostru, se face una cu el şi-l trezeşte la o viaţă nouă; iar odată ajuns în sufletul nostru, Hristos sugrumă păcatul din noi, ne dă din Însăşi viaţa Sa şi din propria Sa desăvârşire."[2] În temeiul acestei semnificaţii a Botezului, ca repetând moartea şi învierea Domnului, în noi în fiecare, sau moartea omului vechi şi învierea Omului nou, Iisus Hristos, ni se deschid două laturi ale acestei Taine: una pozitivă şi a doua negativă.

"Hristos, sălăşluit de la Botez în noi, conduce cu putere nu numai străduinţa noastră după împodobirea firii cu virtuţi, deci nu numai lucrarea pozitivă de fortificare prin voinţă a omului nou, ci şi lucrarea negativă de omorâre a păcatului, de slăbire - tot prin voinţă - a omului vechi. Căci omul nou nu creşte şi nu se întinde în noi decât pe măsură ce scade şi cedează omul cel vechi. În sporirea cu putere a acestui proces spiritual se ia înţelesul Botezului ca participare a celui ce se botează la moartea şi învierea Domnului. Dar Taina Botezului nu e numai o realizare momentană a unei morţi şi învieri tainice a celui ce se botează, ci şi începerea unui proces în care moartea şi învierea aceasta continuă până la desăvârşire."[3]

---

[1] Pr. Prof. D. Stăniloae, *Curs de Ascetică şi Mistică Creştină*, Bucureşti, 1947, p. 26.

[2] Nicolae Cabasila, *Despre Viaţa în Hristos*, Sibiu, ed. I, 1946, p. 21.

[3] Pr. Prof. D. Stăniloae, *idem*, p. 27.

DESĂVÂRŞIREA - FINALITATE A OMULUI

Oameni suntem toţi; *om* însă, numai din când în când câte unul: *acela care nu-şi dezminte obârşia divină;* iar Om (cu "O" mare) numai unul, Iisus Hristos, care pentru noi oamenii, Dumnezeu fiind, s-a făcut Om.

Ştiam şi până la El că avem o obârşie divină, că suntem nemuritori cu sufletul, că este un singur Dumnezeu, spiritual, nevăzut - ştiau acestea şi dacii lui Zalmoxis de pe meleagurile noastre -, dar cu venirea lui Iisus Hristos, ca Om între oameni, în istorie, se repară structural firea omenească. Creştinismul e a doua creaţie a lumii, după concepţia Sf. Dionisie Areopagitul, preluată şi de Nichifor Crainic în *Nostalgia Paradisului*.

Să dezvoltăm puţin cele de mai sus.

Intrăm în Creştinism de mici, tare de mici, prin Botez. *Atunci ni se "inoculează" creştinismul.* Atunci suntem născuţi a doua oară din apă şi din Duh - Botezul; atunci suntem miruiţi pe frunte, pe ochi, pe obraz, pe gură, pe gât, pe umeri, pe mâini, pe glezne, cu a doua Taină creştină - Sf. Mir; atunci primim şi a treia Taină - în ordinea în care ni se dau - Sf. Împărtăşanie cu Domnul Hristos.

Şi trec anii, pruncul se face copil, tânăr, student, asistent...

Şi vin împrejurări neprevăzute, spontane, care trezesc străfunduri, sau *fac apel la străfunduri, cu care încă nu făcusem cunoştinţă.* Aceste împrejurări pot declanşa adevărate crize ale raţiunii sau ale conştiinţei. Nerezolvate la timp în lumina unei raţiuni supreme a *existenţei,* pot duce la dezechilibru, la sinucidere, la nebunie, sau la o blazare care nu mai deosebeşte binele de rău, ceea ce tot un dezastru sufletesc este.

Atenţie! Suntem invitaţi de o nevăzută orânduire a lucrurilor, să facem apel, *să aducem în sfera luminoasă a cunoştinţei şi resorturile latente ale fiinţei noastre,* care, actualizate, depăşesc prin frumuseţe şi putere tot ce agonisisem până aci, şi, prin frumuseţea şi puterea lor intrinsecă, *să ne redea liniştea şi echilibrul,* pe care raţiunea noastră omenească - oricât ar fi de antrenată cu ştiinţa sau filosofia - nu le-ar putea restabili.

În realitate împrejurările, oricât de curioase ar fi - *şi poate cu atât mai mult* -, nu sunt decât excitanţii dinafară, care *declanşează*

mecanismul nostru metafizic: creşterea noastră spirituală - devenim, practic şi real, conştienţi şi de cealaltă dimensiune a existenţei, al cărei umil suport biologic putem fi şi noi, cei în cauză.

Avem o naştere şi o creştere biologică; e vârsta noastră inconştientă, iraţională, aproape iresponsabilă. Aci *instinctele* păzesc ordinea şi viaţa în mod reflex - nu deliberat. Deliberarea, cu tot regretul, apare *în urma* forţelor oarbe ale naturii, care ele ne iau în primire din primul ceas al vieţii. De aci şi multa neputinţă a raţiunii de a rândui ea o chivernisire mai bună a vieţii. De aci şi rara dar nobila întrebare, pe care şi-o pun unii tineri în pragul vieţii: *cu ce interpretare, cu ce destinaţie să o trăiesc? Ce am de făcut cu mine?*

Deci, dacă avem norocul ca însăşi raţiunea noastră să ne trezească spre resorturile metafizice ale spiritului nostru, aceasta se petrece printr-un *act de smerenie a raţiunii,* când îşi recunoaşte cinstit marginile, vicleniile şi incapacitatea sa de a ne da prin ea, sau prin noi înşine, pacea şi echilibrul în faţa forţelor răului şi a magiei haosului.

Răul, nebunia şi haosul nu sunt literatură: sunt realităţi, care uneori izbesc frontal şi caută să înghită relativul tău echilibru. Vezi clar, uneori cu luciditate unică în viaţă, că *"dintr-asta" numai Dumnezeu te poate scăpa.*

Iar pe Dumnezeu îl ai sădit, "inoculat", latent, în structura ta spirituală. Tu eşti altoit cu un Om-Dumnezeu, absolut superior condiţiei tale pământeşti. Prin aceasta şi tu eşti un *fiu al lui Dumnezeu,* dar nu ştiai acest lucru, nu veniseşi în nici o împrejurare care să-ţi depăşească puterile naturale, iar Cineva din tine să facă totuşi împrejurarea necazului inofensivă. E clar că numai Dumnezeu e mai presus, adică e mai tare decât orice rău, nebunie sau haos. Iar această putere, prin El, ne-a dat-o şi nouă. Ne-a dat adică şi nouă puterea să fim fiii lui Dumnezeu. Dacă cineva *e conştient şi trăieşte această evidenţă interioară şi pe celălalt plan al existenţei,* unuia ca acela nici un rău nu i se mai poate întâmpla. Nici omorâţi nu pot fi, pentru că într-înşii prezenţa divină e o forţă care face deşartă orice zvârcolire a răului asupra lor. Aceasta o dovedesc marii tirani ai istoriei romanilor, care voiau să înăbuşe spectacular existenţa creştinismului, imaginând vreme de 300 de ani cele mai cumplite morţi pentru creştini. Creştinii însă nu mureau spectacular, ci numai simplu, smerit: de sabie. Ba mai mult, faptul supra-

viețuirii în inimaginabile munci și revenirea miraculoasă la sănătate, trezea în muncitorii păgâni o uimire care-i făcea să se mărturisească și ei de partea lui Hristos, botezându-se pe loc, în propriul lor sânge: botezul muceniei, care și el conferă sfințenia definitivă.

În definitiv aceasta și este *finalitatea omului: creșterea sa în dimensiunile spirituale* (conferite de jertfa înțeleasă - deci acceptată -), a bărbatului desăvârșit Iisus Hristos. Deci *desăvârșirea este finalitatea noastră* - cu poruncă - dacă este cine să priceapă și să se angajeze.

Credința e un risc al rațiunii; dar nicidecum o anulare, ci, dimpotrivă, *o iluminare a ei.* E o absorbire a sufletului într-un dincolo al lumii acesteia, în modul divin al existenței. Conștient de această dezmărginire, fără să fii mort deloc și în lume, experiezi, trăiești, la intensități nebănuite, sentimentul libertății spiritului. De fapt la mijloc e o înviere a spiritului pe planul și la nivelul rațiunii divine a existenței în general și aceasta o trăiești ca o eliberare din temnița și teroarea acestei lumi sensibile. Acum scapi de frică. Lumea nu se mai poate atinge decât de temnița ta biologică; - noua ta realitate, de o evidență absolută, scăpându-i cu desăvârșire.

Acestea sunt cuprinse în cuvântul lui Iisus: "Eu, Adevărul, vă voi face liberi !" și "Nu vă temeți de cei ce ucid trupul - care nu plătește nimic (în sine) - și mai departe nu pot să facă nimic !"

Deci când împrejurările te aduc în situația să vezi limitele rațiunii, cataclismul în față, puterile răului dezlănțuite, nu tremura căci nu ești singur: este Cineva nevăzut cu tine, în tine, care stăvilește haosul, iar pe tine te crește mai presus de om, împrumutându-ți și ție nimbul divinității.

(Să nu pierdem din vedere că aci se descriu însușirile și rosturile majore ale creștinismului, într-o concepție fundamentală, totală, despre viață și lume. Și, ceea ce se schițează aci sunt doar linii extrem de sumare față de infinita lor bogăție și frumusețe în trăirea lor autentică.)

O iluminare a rațiunii, datorită "locuirii" lui Hristos în suflet, nu este de nici o mirare, întrucât Iisus Hristos este numit încă în terminologia greacă: "Logos", Cuvânt, rațiunea absolută a lui Dumnezeu. Adică și rațiunea noastră primește o deschidere de orizont la nivelul cu care Dumnezeu însuși vede finalitatea creației Sale. Vedem cu "ochii" lui Dumnezeu; gândim cu minte îndumnezeită, înțelegem în lumină

divină şi cele sensibile de aici şi cele eterne ale existenţei. Imanenţa naturii se străbate de transcendenţa divină - efectul Harului -, şi desăvârşirea nu mai are sfârşit.

Copilul Iisus la 12 ani, în Templul din Ierusalim, mărturisea pe Dumnezeu ca Tată al Său. Cunoştinţele Sale, în privinţa Scripturilor, dovedeau că-s aceleaşi care au insuflat pe profeţi să le scrie, deci El *dintru ale Sale* vorbea cu înţelepţii Templului şi *întru ale Sale venea să le plinească şi în zona aceasta inferioară a lumii şi a vieţii.* A respectat însă şi baremul neputinţei omeneşti, ieşind la propovăduirea religiei abia la 30 de ani, majoratul admis de Templu în acest scop. E însă demn de reţinut faptul clarităţii de conştiinţă a filiaţiei Sale divine, la o vârstă când fiii omeneşti încă n-au lichidat-o cu joaca. El însă nu era născut prin voia oarbă a instinctelor, ca să vină cu perdeaua groasă a păcatului pe ochii minţii, ci ochii Lui aveau nealterată străvederea absolută a lumii.

De aceea singura concepţie fără greşeală şi izbăvită de relativitate o are numai Dumnezeu - Absolutul -, începutul şi finalitatea lumii. El e singurul a cărui concepţie face din haos, cosmos.

Când cineva se "încumetă" să se lase în conducerea Providenţei, printr-un elan de iubire de Dumnezeu, adică să-şi depăşească conştient condiţia sa umană - sub acţiunea Harului de sus, bineînţeles -, poate vedea încă de aici arvuna desăvârşirii sale, într-un sentiment de liberare, ca o înviere din morţi. Timpul, cauzalitatea, lumea, viaţa şi toate vămile cunoaşterii, pline de chinul contrazicerilor, rămân la pământ, ca o găoace de ou când iese din ea un pui viu, sau când dintr-o omidă păroasă - trecută aparent prin moartea unei crisalide -, iese şi zboară un fluture, în culorile curcubeului.

Aşa suntem şi noi în condiţiile vieţii acesteia, o candelă cu untdelemn şi fitil, dar încă neaprinsă.

Când ajungem la cunoştinţa a ceea ce suntem de fapt, că avem o înrudire cu Dumnezeu, că locuieşte chiar în structura noastră spirituală, că suntem în pragul liberei alegeri a unei concepţii de viaţă de care să ne ţinem chiar de n-om fi pe placul lumii, atunci Dumnezeu aprinde candela şi luminează toată viaţa noastră cu *concepţia creştină* despre lume şi viaţă.

Obişnuit concepţia creştină nu prea e dusă, nici chiar de credincioşi şi nici chiar de cei ce o cunosc *teologic* destul de bine, până la finalitatea sa, - mai păstrând şi pentru *egoism* o bună parte de "viaţă". Cu alte cuvinte sunt puţine exemplarele omeneşti care îşi "*riscă*" *toată viaţa lor pentru Dumnezeu*, pentru *cauza lui Dumnezeu în lume.*

Aceasta dovedeşte numai slăbirea omului - prin boala egoismului - nicidecum slăbirea creştinismului în sine, ca valoare sau lumină a vieţii.

Iată cum descrie Sf. Simeon Noul Teolog, un sfânt din veacul al X-lea, *îndumnezeirea omului*:

> "Ca om ştiu că nu văd nimic din cele dumnezeieşti şi sunt cu totul despărţit de ele. Dar prin înfiere mă văd făcut Dumnezeu şi sunt părtaş al celor neatinse. Ca om nu am nimic din cele înalte şi dumnezeieşti, dar, ca miluit de bunătatea Lui, am pe Hristos, binefăcătorul tuturor. Căci în lumina lui Hristos - Lumina Duhului - văd ce văd. Şi cei ce văd, în această lumină văd pe Fiul. Pe care L-a văzut Ştefan, deschizându-i-se Cerurile şi pe care L-a văzut Pavel mai pe urmă şi a orbit (- încă nu credea, nu era botezat, ci era în drum să prigonească Biserica lui Hristos, deci spiritual era orb şi această orbire s-a răsfrânt temporar şi asupra trupului), stând întreg cu adevărat în mijlocul inimii mele."

Deci ceea ce s-a altoit (s-a "inoculat" - cu un cuvânt de mai-nainte), în fiinţa noastră spirituală, în câte unii, din când în când, din veac în veac, răsare ca o confirmare luminoasă, ca o stea ce luminează şi contemporanilor mai "zăbavnici cu inima a crede toate" înnoirile spre *îndumnezeire* a omului.

Faţă de această de necrezut perspectivă a valorii omului, nu strică să o facem şi mai luminoasă printr-un contrast de cuvinte. Căci după cum unii ridică până la Cer valoarea omului, alţii caută să-i coboare până la pământ toată însemnătatea sa. *Realizările sale fizice* sunt toată valoarea şi nemurirea sa.

Să luăm însă un alt aspect. Dacă omul călătoreşte neatent cu tranzitul său, poate ajunge la crize, la dezechilibru, la *îndrăcire*: pradă a unui duh rău, sau a unor puteri rele, care-l scot clinic dintre oameni.

Dar mai sunt şi cazuri când posedaţii sunt filosofi. Exemplu: Nietzsche, revoltat împotriva lui Dumnezeu, voia "să scrie osândirea creştinismului pe toate gardurile" - pentru că slăbeşte în om puterea de revoltă a supra-omului, creaţia sa. A sfârşit nebun.

Nu pot să nu transcriu aci încă vreo câteva citate ale marelui sfânt şi scriitor al creştinismului, Simeon Noul Teolog, întrucât *vede* cea mai largă interpretare a iubirii de oameni, cu care ne menţinem, sporim, sau cădem din creştinism.

Ştii că pe această însuşire sufletească, a iubirii de oameni, ai dobândit o practică ce nu ţi-o dădea cartea şi ai ajuns să realizezi descoperiri însemnate. În final: descoperirea creştinismului şi în tine.

> "*Prin răbdarea încercărilor şi prin iubirea faţă de duşmani* - căci aceasta e iubirea de oameni: să ai faţă de toţi, buni şi răi, iubire din suflet, pentru toţi să-ţi pui sufletul tău în fiecare zi -, *acestea te vor face*, copile, imitator al Stăpânului şi *te vor arăta chip adevărat* al Ziditorului, imitator în toate ale desăvârşirii dumnezeieşti. Iar Ziditorul atunci - ia aminte ce-ţi spun: îţi va trimite Duhul Său şi te va insufla şi va locui şi se va sălăşlui fiinţial şi te va lumina şi te vei umple de strălucire şi te va turna din nou întreg. Stricăciosul îl va face nestricăcios şi va clădi iarăşi casa învechită, casa sufletului tău adică. Iar aceasta va face şi trupul întreg cu totul nestricăcios şi te va face pe tine Dumnezeu după Har, asemenea prototipului.
>
> *De eşti creştin, cum e Hristos Ceresc, aşa trebuie să fii şi tu.*
>
> Duhul dumnezeiesc fiind Dumnezeu, pe care îi ia înlăuntrul Lui, îi reface cu totul, îi înnoieşte, îi face noi, în chip neînţeles... cu totul asemenea lui Hristos.
>
> ...De nu vă veţi face *de aici cereşti*, cum vă închipuiţi că veţi locui împreună cu El în Ceruri?"

*

Deci primii paşi încep cu schiţarea unei concepţii hotărât creştine şi trăită ca o evidenţă interioară la toate nivelele de care suntem capabili, şi, împrejurările ne-o cer!

RĂZBOIUL NEVĂZUT

Ca neamul oamenilor să dăinuiască şi peste triajul morţii, Dumnezeu a sădit în fire câteva legi fundamentale numite instincte, ca de pildă instinctul conservării vieţii şi instinctul de perpetuare al vieţii. Acestea le avem comune cu toată seria vieţuitoarelor. Avem şi instincte superioare, specific omeneşti, pe care însă nu le au oamenii toţi în egală măsură. La toate celelalte vieţuitoare instinctele sunt norme fixe de viaţă. Numai omul poate interveni cu voinţa, cu libertatea şi cu funcţia conştiinţei să modifice natura acestor norme fixe.

Această modificare a funcţiei instinctelor, când nu e păstrată în starea lor originară, poate fi făcută în două sensuri opuse: înspre dereglarea lor, când devin patimi, şi, în sens opus, înspre convertirea sau sublimarea lor, prin virtute, prin luptă metodică, prin nevoinţă.

Înzestrarea firii omeneşti cu darul libertăţii duce deci fie spre arbitrarul şi robia patimilor, fie spre eliberarea, prin nevoinţă, de tirania lor.

Ca atare, încă de la început, trebuie să precizăm cele două naturi ale firii omeneşti. Una e natura fizică, biologică a noastră şi alta e natura spirituală, care locuieşte vremelnic în temniţa acestui trup.

Trup şi suflet formăm totuşi o unitate, şi, până la urmă, vom reveni la desăvârşită unitate, aşa cum am fost gândiţi de Dumnezeu la începutul zidirii, dar aceasta la sfârşitul istoriei, la învierea cea de obşte.

Tot intervalul de vreme până la moartea fizică a fiecăruia în parte, precum şi toată istoria acestui mod de existenţă decimat de moarte, e un continuu război nevăzut între binele şi răul din om; - fructul oprit al cunoştinţei binelui şi răului, mâncat la sfatul unui şarpe.

Deci legile de existenţă sădite în fire - instinctele -, pătimind dereglare prin otrava păcatului, devin:

1. patima de nutriţie - lăcomia, beţia,
2. patima de proprietate - avariţia, hoţia,
3. patima de reproducţie - desfrâul,
4. patima de dominaţie - trufia.

Cum devine "patimă" un instinct sădit ca lege de existenţă a firii ? Iată răspunsul unui profesor creştin de medicină: "Împlinirea oricărui instinct al firii e însoţită de o plăcere. Omul, numai omul, din toate vieţuitoarele, vrea să despartă funcţia biologică a instinctului în două: vrea să separe *rostul* instinctului de *plăcerea* ce-l însoţeşte, alegându-şi plăcerea şi refuzându-i rostul". Omul reuşeşte această denaturare, căutată intenţionat - arbitrar -, dar în dauna sănătăţii, cu preţul pierderii libertăţii, a dereglării altor instincte superioare, cu inevitabile urmări ereditare ş.a.m.d.

Sfinţii Părinţi au numit "draci" patimile de căpetenie (Sf. Ioan Scărarul în *Scara* numără 7 sau 8 patimi de căpetenie), din cauza caracterului lor constrângător, al obârşiei lor adamice, a capacităţii lor de a strica echilibrul minţii şi de a o întoarce stricată împotriva lui Dumnezeu: dracul lăcomiei, dracul desfrâului, dracul trufiei, şi alţi "draci" ai nervilor.

Un neurolog psihiatru a identificat pentru fiecare patimă descrisă de Sfinţii Părinţi o glandă endocrină. Adevărat este că o bază biologică a patimilor şi a urmărilor lor o formează şi glandele endocrine al căror echilibru sau dezechilibru funcţional se răsfrânge în toată fiinţa omenească.

Reamintindu-ne sistematizarea celor patru patimi observăm că, pentru eliberarea de ele, li se împotrivesc tocmai cele trei voturi monahale.

Nu urmărim prin luptă numai simpla despătimire a instinctelor, ci *eliberarea totală a monahului de orice constrângere a vreunui instinct al vieţii acesteia.* Cât e cu *dreaptă socoteală* atâta mâncăm, ne îmbrăcăm şi ferim trupul de intemperii. Ţinem să fie sănătos şi să dureze în lumea aceasta atâta cât are rânduit, cu rostul de a ajunge suport omenesc al unui om îndumnezeit. Când însă cineva vede rostul său numai la viaţa aceasta, nu vede nimic. Patimile i-au întunecat lumea de dincolo de zare. *A devenit numai natură biologică, "numai trup".* Când în om se întăreşte această alternativă, a trupului, care acaparează pentru sine şi forţele naturale ale sufletului, mintea - conştiinţa chiar -, atunci *războiul nevăzut între binele şi răul din om ia o formă clinică, psihanalitică.*

Mai întâi construcţia psiho-fizică a omului, în ansamblul ei, e de un mecanism şi inter-relaţie extrem de complicate. Totuşi mecanismul funcţional al omului e pus, de la zidirea lui, sub controlul a *două foruri de conducere: cenzura raţiunii şi mărturia conştiinţei.*

În creier funcţionează un *centru de cenzură* (medical "inhibiţia") *care are la dispoziţie tot mecanismul bio-chimic necesar* (neuro-psihic, neuro-endocrin, neuro-motor, neuro-static), *capabil să aprobe sau să frâneze tot ce obligatoriu trebuie să treacă pe la acest centru de informaţie.*

Şi ce vine aci?

Vin toate informaţiile dinlăuntru şi din afară ale corpului omenesc: senzaţii, reprezentări (amintiri), dorinţe, temeri, etc.; iar mai presus de acestea sosesc aci şi *directivele conştiinţei.* Acesta e "locul unde răsar gândurile în minte", cum zic Părinţii, iar "mintea vede" pe cine primeşte şi pe cine trebuie să respingă.

Aci se stabileşte, se reflectă, uneori cu iuţeală de clipă, ce trebuie făcut. Căci acest centru al creierului funcţionează în două durate: cu deliberare, dacă e vreme, şi reflex, dacă viaţa e în primejdie. Mai mult chiar, tot aci se stabileşte, în fracţiuni de secundă, şi, dacă e cazul, să se întrerupă *total* starea de conştiinţă şi de mişcare a omului, după gravitatea accidentului, sau după gradul de impresionabilitate a cuiva. Unii sunt atât de "slabi", încât "îşi pierd conştiinţa" doar văzând ţâşnind câteva picături de sânge.

Al doilea for de supraveghere al vieţii nu mai are suport biologic, ci ţine de domeniul vieţii sufleteşti şi religioase a omului: *conştiinţa.*

*

* *

Reamintim că instinctele, în funcţiunea lor normală - nu cea degradată -, toate au în seamă rostul comun al menţinerii în viaţă a omului ameninţat de moarte. Ele sunt, ca atare, forţele oarbe ale firii şi *caută să se impună minţii.*

Între cenzura minţii (centrul inhibitor al creierului) şi între puterea de impunere a forţei oarbe se creează o tensiune, o luptă, război chiar, sau dezechilibru total. Instinctele, câtă vreme cineva nu

iese din rânduiala lor, nu-i dau omului lupte, pentru că acestea primesc aprobarea, satisfacerea şi rostul lor concret. Cum însă marea majoritate a oamenilor au dereglat rostul normal al acestor forţe oarbe ale firii - urmărind exclusiv plăcerea ce-o conferă dar refuzându-le rostul -, oamenii au ajuns în robia patimilor. În cazul robiei, cenzura minţii a slăbit considerabil şi *patimile* conduc mintea, iar omul şi-a pierdut libertatea. Omul care a ajuns rob patimilor sale nu mai are mărturia conştiinţei pentru faptele sale - care a ajuns într-un fel de “adormire”, ca în somn, deşi conştiinţa nu doarme; e într-o stare de necredinţă, de uitare de Dumnezeu, omul trăieşte în starea de păcat. Căci *"păcat"* aceasta înseamnează: *înfrângerea morală a conştiinţei de către Satana, prin patimile trupului.*

Deci forţa instinctelor - forţele oarbe ale firii, altfel în serviciul vieţii rânduite -, creşte când degenerează în patimi, întrucât ele au slăbit stavila cenzurii raţiunii, iar de acum caută să o surpe cu totul şi lumina conştiinţei să o stingă.

Conştiinţa însă, prin natura ei, nu aprobă niciodată viciul şi păcatul, prin natura ei e de a nu se lăsa învinsă, chiar dacă frâna ei nu e luată în seamă şi firea decăzută săvârşeşte păcatul peste oprelişte a ei. De aci vin *mustrările de conştiinţă* - “pârâşul tău, cu care trebuie să te împaci pe drum”, care “nu tace” până ce omul nu-şi revizuieşte înfrângerile sale şi nu se întoarce de la păcat, ca să poată primi iertarea lui Dumnezeu. În cazul când înfrângerile morale se ţin lanţ prin desimea sau gravitatea lor, urmează sancţiuni ale conştiinţei, mai grele decât mustrarea: dezechilibrul minţii - mai uşor sau mai profund, din care se mai poate reveni - şi celelalte forme mai grave, schizofrenia, paranoia, nebunia acută şi, în final, sinuciderea.

Toate acestea sunt *urmarea în organic* a capitulării conştiinţei, ca organ spiritual al omului, şi, ca urmare, cufundarea lui în întuneric şi în muncă. Aceasta-i perspectiva lugubră a vieţii în păcat.

“Gândurile”, oricât de “nebune” ar fi, încă nu sunt înfrângeri şi păcat, oricât “se impun”, muncind mintea. Păcatul începe de la învoirea spre faptă şi fapta propriu-zisă.

Cu acestea înţelese, se limpezeşte şi deosebirea - cât o prăpastie - între trupul şi duhul păcatului şi între făptura cea nouă şi Duhul cel Sfânt. În cazul când omul cel vechi mereu se obrăzniceşte cu “drep-

turile" sale biologice asupra omului ceresc şi biruie, atunci, deosebirea celor două naturi care trăiesc întreţesute în noi, ajungând într-un *contrast nelimitat*, Duhul lui Dumnezeu se retrage din om şi vin pedepse colective cumplite asupra vieţii păcătoase. Aşa avem motivarea potopului: "Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceştia, pentru că sunt numai trup. Deci zilele lor să mai fie o sută douăzeci de ani" (Geneză 6, 3). De asemenea perversiunea sodomiei, care "striga înaintea Domnului" (Geneză 19, 13), a atras asupra Sodomei şi Gomorei prăpădul focului, care a ars pământul 400 m sub nivelul mării, formând Marea Moartă, radioactivă până în ziua de azi.

Să ne apropiem acum de o analiză concretă a tensiunii dintre minte şi patimi. Care este mecanismul biologic, să zicem al instinctului de reproducţie? Alegem pe acesta, întrucât se luptă împotriva votului fecioriei.

Instinctul acesta are ca obârşie materială o glandă endocrină, care varsă o substanţă chimică în sânge, care, la nivelul creierului, *erotizează* scoarţa cerebrală. Această erotizare constă în apariţia pe ecranul minţii a gândurilor şi a imaginilor în favoarea satisfacerii acestui instinct.

Ele cer învoirea.

Cenzura rezistă, le respinge.

Conştiinţa - care ocroteşte viaţa omului şi sub perspectivă transcendentă - aduce "Numele lui Dumnezeu care arde pe draci" şi aduce Crucea Domnului: jertfa - lepădarea de sine, lepădarea de plăcere - "armă asupra diavolului Crucea Ta ne-ai dat", cântă biserica.

Când aceste gânduri de rezistenţă, puternice şi luminoase, sunt afirmate cu toată credinţa şi ştiind cu certitudine că însuşi Iisus se luptă cu Satana în locul nostru, atunci *în organic* se petrece o reacţie chimică în care substanţele endocrine din sânge, care erotizau scoarţa cerebrală, *se neutralizează* printr-o apariţie de anticorpi, care fac această neutralizare. În felul acesta "gândurile" şi "imaginile" şi "reprezentările", *toate pier* şi se restabileşte un echilibru şi o linişte în minte, asemenea

cu liniștea pe care a restabilit-o Iisus când a venit pe mare la ucenicii Săi învăluiți de talazurile înfuriate ale mării, care apoi s-au liniștit.

Liniștirea unei furtuni de gânduri sigur că scoate mărturisirea: "Tu ești Fiul lui Dumnezeu" (Matei 14, 33). Mărturisirile străfunde de credință în Dumnezeu, de pe urma unei evidențe divine, au ca urmare *convertirea, strămutarea* forței oarbe neutralizate într-o energie de o altă calitate și de o înaltă valoare: a iubirii de Dumnezeu și de oameni în genere și nicidecum nu mai rămâne iubire de vreun om, ca trup.

Așa prinde putere viața religioasă din chiar neputința omenească. Iată prilej de câștigat la nivel înalt.

*

* *

Și totuși talazurile mării înfuriate de patimi iarăși vin și izbesc în pereții corăbiei și în digurile portului...

Trupul e indiferent; forțele sale sunt oarbe. Chimismul endocrin nu e biruit - asimilat, neutralizat - decât după o ciocnire, criză; la obârșie, în glande, hormonii, se produc iarăși și iarăși. Satana nu e definitiv biruit pe pământ; abia în Împărăția ce va să vie oamenii nu se mai însoară și nu se mai mărită. Lupta "de gând" iarăși începe. Omul, ca om, ostenește; luarea prin surprindere poate fi aprigă; nevoitorul se sperie. Se vede învăluit, deznădăjduit chiar. Dar *Dumnezeu nu te-a părăsit, chiar dacă pe ecranul minții au apărut gânduri și imagini de hulă împotriva lui Dumnezeu și te vezi în imposibilitate de a te mai ruga chiar. Răbdarea însăși a războiului e ultima ta rugăciune.*

PORUNCILE ȘI LIBERTATEA

Prin Botez scăpăm de jugul robiei, devenim liberi de silnicia păcatului. Poruncile Noului Testament sunt porunci ale libertății, porunci ale Harului, nu ale legii. Dar dacă nu le împlinim ne pierdem iarăși libertatea. Poruncile Noului Testament ne asigură libertatea spiritului, precum neîmplinirea lor ne întoarce iarăși sub tirania păcatului. Deci iată că iarăși și de la cumpăna minții atârnă reușita sau nereușita stră-

daniei lui Dumnezeu cu desăvârşirea noastră. "Sfântul Botez este desăvârşit, dar nu desăvârşeşte pe cel ce nu împlineşte poruncile", zice Sf. Marcu Ascetul. "Credinţa stă nu numai în a fi botezat în Hristos, ci şi a împlini poruncile Lui."[1] Cât de mare e darul libertăţii la care-l vrea Dumnezeu pe om, rezultă şi din cuvintele Sf. Marcu Ascetul: "Nici Botezul, nici Dumnezeu, nici Satana nu sileşte voia omului"[2]. Deci curăţirea deplină a firii, întâmplată prin Botez, aşteaptă şi vremea minţii, când curăţirea e aflată efectiv prin porunci[3]. Mântuirea noastră nu e numai un dar de la Dumnezeu, ci şi o faptă a libertăţii noastre. "Desigur, după cum omul pătimea de silă sub robia Stăpâniilor (rele), Dumnezeu putea să ne slobozească şi să ne facă neschimbători tot cu sila. Dar n-a făcut aşa, ci prin Botez ne-a scos cu sila din robie, desfiinţând păcatul, prin cruce, şi ne-a dat poruncile libertăţii, dar a urma sau nu poruncilor, a lăsat la voia noastră liberă. Drept aceea, împlinind poruncile ne arătăm dragostea faţă de Cel ce ne-a slobozit; iar nepurtând grijă de ele, sau neîmplinindu-le, ne dovedim împătimiţi de plăceri."[4] Deşi înzestraţi cu darurile Botezului, totuşi n-am scăpat de războiul momelilor. Momeala, nefiind păcat, e permisă de Dumnezeu să cerce cumpăna libertăţii noastre. Sf. Marcu Ascetul ne lămureşte: Hristos prin cruce şi prin Harul Botezului "slobozindu-ne de orice silă, n-a împiedicat aruncarea gândurilor în inimă. Aceasta pentru ca unele din ele, fiind urâte de noi, îndată să fie şterse; altele, fiind iubite, în măsura în care sunt iubite să şi rămână; şi astfel să se arate şi Harul lui Dumnezeu şi voia omului, ce anume iubeşte: ostenelile din pricina Harului, sau gândurile din pricina plăcerii."[5] Aici stă pricina pentru care noi, deşi botezaţi, totuşi mai avem trebuinţă şi de al doilea Botez, al pocăinţei, întrucât nu suntem ca îngerii neschimbabili. "Prin Botez, după darul lui Hristos, ni s-a hărăzit darul desăvârşit al lui Dumnezeu, spre împlinirea tuturor poruncilor, dar că pe urmă tot cel ce l-a primit în chip tainic, dar nu împlineşte poruncile, pe măsura neîmplinirii e luat în stăpânire de păcat, care nu e al lui Adam, ci al lui, al celui care a nesocotit poruncile, întrucât luând puterea lucrării nu săvârşeşte lucrul.

[1] Sf. Marcu Ascetul, *Despre Botez*, în *Filocalia* ed. I, vol. 1, p. 279 şi ed. II, p. 275.

[2] *Idem*, p. 280; şi p. 276.

[3] *Ibidem*.

[4] *Idem*, p. 282; şi p. 278.

[5] *Idem*, p. 290; şi p. 286.

Căci neîmplinirea poruncilor vine din necredinţă. Iar necredinţa nu e un păcat străin, ci al celui care nu crede, făcându-se pe urmă mamă şi începătură a oricărui păcat."[1] Iar "cei ce-au împlinit poruncile parţial, pe măsura aceasta vor intra în Împărăţie. Dar cei ce vor să ajungă la desăvârşire sunt datori să împlinească toate poruncile în mod cuprinzător. Iar porunca ce le cuprinde pe toate este lepădarea vieţii proprii, care e moartea (se înţelege că pentru Hristos şi Evanghelie). Şi precum până când cineva mai trăieşte în trup e în lipsă cu împlinirea acesteia, tot aşa până la ieşirea din trup nu poate fi ferit de atacul gândului, pentru lipsa mai sus pomenită."[2] Reţinem de aici că şi moartea e o poruncă, ce ne izbăveşte desăvârşit de nestatornicia firii. Cu gândul acesta ne apropiem de concepţia Sf. Maxim Mărturisitorul. Talasie i-a adresat sfântului întrebarea: "Dacă, după Sf. Ioan: «Cel ce se naşte din Dumnezeu nu face păcat, că sămânţa Lui rămâne în el şi nu poate păcătui»[3], iar cel născut din apă şi din Duh s-a născut din Dumnezeu, cum noi, cei născuţi din Dumnezeu prin Botez, putem păcătui ?" Sf. Maxim, printre altele îi răspunde că "avem Harul înfierii ca potenţă" şi că "Duhul nu naşte o aplecare a voii fără voie, ci pe una voită o preschimbă până la îndumnezeire"[4]. Iar în scolia a 3-a a aceluiaşi răspuns ne lămureşte: "Sunt arătate două chipuri ale naşterii. Primul e cel după fiinţă, aşa-zicând al omului întreg. Prin acesta se sădeşte în suflet desăvârşirea înfierii, în potenţă. Al doilea (chip al naşterii) e cel după buna plăcere a voinţei şi după hotărâre. Prin acesta Duhul Sfânt însoţindu-se cu înclinarea voinţei o preschimbă până la îndumnezeire, unind-o întreagă cu Dumnezeu. Primul chip al naşterii lasă putinţă ca cei născuţi să încline spre păcat, dacă nu vor să traducă în faptă potenţa înfierii sădită în ei, fiind împătimiţi de cele trupeşti. Căci hotărârea voinţei este aceea care întrebuinţează un lucru. Potenţa înfierii e ca o unealtă, care rămâne nefolosită, dacă voinţa nu se hotărăşte să o întrebuinţeze. După chipul acesta al naşterii e cu putinţă, aşadar, ca cei născuţi să păcătuiască; după al doilea însă e cu neputinţă, odată ce

---

[1] *Idem*, pp. 293-294; şi p. 289.

[2] *Idem*, p. 295; şi p. 291.

[3] 1 Ioan 5, 18.

[4] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *op. cit.*, pp. 31-32.

înclinarea voinței și hotărârea sunt îndumnezeite."[1] Încă demult Sf. Pavel scria Romanilor: "Firea întreagă suspină, așteptând cu nerăbdare descoperirea fiilor lui Dumnezeu, prin care să se izbăvească de stricăciune și să se bucure de libertatea măririi fiilor lui Dumnezeu"[2]. Iar peste multe veacuri, în zilele noastre, Blondel scrie: "Aspirația noastră spirituală nu se ivește printr-un fel de generație spontanee; ea are rădăcini în jos prin toată mișcarea universului și a vieții, care este deja un avans divin, făcut cu scopul de a pregăti venirea spiritelor; ea are rădăcini în sus prin pătrunderea (infuzia) transcendenței divine care luminează mintea și consimte să se facă căutată chiar prin insuficiențele ordinii imanente și contingente"[3]. Iată prin urmare că încercările și neliniștile vremii au și ele un rost: ne provoacă la găsirea sensului ce-l avem în Dumnezeu, ca ultimul reazim etern al liniștii, iar pe de altă parte ne conduc la găsirea de noi înșine, ca făpturi renăscute în Dumnezeu și ajunse la libertatea spiritului. Toată cărarea de la porunci la cunoaștere, de la ascetică la mistică, nici un pas n-o facem singuri. Cei ieșiți din "Cale" ar fi niște ieșiți din Cuvânt. "Viața pământească a lui Hristos e astfel o permanentă actualitate, repetându-se cu fiecare din noi, așa cum un dascăl însoțește fiecare copil pe care-l crește în toate stadiile sporirii lui în învățătură. Fiecare din noi poate fi, dacă vrea, contemporan cu toată viața lui Hristos, sau, mai bine-zis, El se face contemporan cu fiecare din noi, ba chiar mai mult decât contemporan: părtaș intim la întreaga traiectorie a vieții noastre. Am spus că mai degrabă Hristos se face contemporan cu noi, întrucât viața fiecăruia din noi își are unicitatea ei, pe care nu și-o pierde. Iisus însă, participând la toate suferințele vieții noastre și ușurându-le, duce cu noi lupta cu ispitele și păcatele noastre, se străduiește împreună cu noi după virtute, iese la iveală în ființa noastră pe măsură ce iese la iveală adevărata noastră fire de sub petele păcatului."[4] Sf. Maxim Mărturisitorul spune: "Până la sfârșitul lumii pătimește tainic pururea cu noi, pentru bunătatea Sa și după măsura suferinței aflătoare în fiecare"[5].

---

[1] *Idem*, p. 35. [2] Romani 8, 19-22.
[3] Maurice Blondel, *L'Action*, Librairie Felix Alcan, Paris, 1936, vol. 1, p. 420.
[4] Pr. Prof. D. Stăniloae, *Curs de Ascetică și Mistică Creștină*, p. 26.
[5] Sf. Maxim Mărturisitorul, P.G. 91, 713, citat după Pr. Prof. D. Stăniloae, *Curs de Ascetică și Mistică Creștină*, p. 26.

Noi ştim că există un schimb de comuniune de la om la om; că oamenii, pe măsura interesului ce şi-l poartă, îşi trec unul altuia în chip tainic poverile, durerile şi bucuriile; că unul poate să simtă toate stările celuilalt, primindu-l pe acela în sine, sau pătrunzând el în acela. Dacă omul ajunge prin sensibilitatea dragostei să cunoască şi să înţeleagă pe semenii săi, cu atât mai mult o poate face Iisus, Omul culminant, Omul desăvârşit în dragostea de oameni, Omul căruia puritatea desăvârşită fără de păcat, de egoism şi nepăsare, îi dă o sensibilitate unică. El e aproape de toţi, sesizează cu fineţe supremă starea ce este în toţi şi participă generos - deci fără păcat - la vibraţiile tuturor inimilor, la năzuinţele lor bune şi la luptele lor împotriva răului, fortificându-le. Chiar înainte de a fi pornit cineva cu hotărâre pe drumul unei vieţi ce duce la mântuire, El îl urmăreşte şi îl atrage la Sine, aşteptând orice prilej, folosind orice mijloc bun. El "urmăreşte - zice tot Sf. Maxim Mărturisitorul - în toate zilele pe toţi cei ce se vor mântui, pentru a-i câştiga"[1]. Iată Cine-i ascuns în comoara de mare preţ, cea îngropată în fiecare ţarină omenească. Comoara dezgropată, ţarina răscumpărată, iată omul pus în valoarea lui Dumnezeu, sau "un duh cu Domnul"[2].

Iată cum Ziditorul făpturii, Mântuitorul nostru, îndură o micşorare a Sa în Duh, pe potriva măsurilor noastre omeneşti, cu fiecare vârstă, cu fiecare rând de oameni, până la sfârşitul veacului. Şi se sileşte, ca un mare smerit, să ne înduplece, prin alegerea cea de bunăvoie, să suim la măsura Sa dumnezeiască. Se micşorează pe Sine la măsură omenească, dându-se minţii noastre să-I semuiască preţul, şi, dacă Îl va afla, să ridice firea omenească la măsura dumnezeieştii Sale smerenii, adică să fim dumnezei după dar.

Iată mărturia Sf. Maxim Mărturisitorul: "Prin darul bunurilor de peste veacuri şi de peste fire... prin acestea Dumnezeu se face neîncetat om în cei vrednici. Fericit este deci cel ce L-a prefăcut în sine, prin înţelepciune, pe Dumnezeu în om. Căci după ce a împlinit înfăptuirea acestei taine, pătimeşte prefacerea sa în dumnezeu prin Har, iar acest lucru nu va înceta de a se săvârşi în continuu."[3]

---

[1] *Idem*, P.G. 90, 17, pp. 26-27.
[2] I Corinteni 6, 17.
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, *op. cit.*, p. 73.

Iată pe Dumnezeu cârmuind lumea şi totuşi, cu mare smerenie, bătând şi aşteptând la poarta zidirii Sale, să I se deschidă şi să fie primit... Într-unii se naşte, într-alţii sporeşte cu vârsta şi cu înţelepciunea, într-alţii propovăduieşte, într-alţii minuni săvârşeşte şi în sfârşit într-unii se schimbă la faţă în lumină dumnezeiască; iar într-alţii - foarte mulţi de aceştia - neasemănat se chinuieşte...

LUCRAREA PORUNCILOR STINGE CRIZELE VOINŢEI

E de la sine înţeles că şi voinţa este energia pe care ne bizuim în războiul nevăzut. Aceasta ascultă de cunoştinţă, care-i îndrumă luptele; iar cunoştinţa e atrasă de iubire, care încălzeşte totul, fie spre Dumnezeu, fie spre lumea sensibilă. Oamenii voinţei însă sunt eroii credinţei şi sfinţii creştinismului. Aceştia sunt cei ce au răbdat până în sfârşit şi s-au mântuit. Dar noi, până să ajungem la o voinţă puternică şi statornică în bine, avem de furcă nu mai puţin decât cu un furnicar de voinţe sau tendinţe sufleteşti, care ne hărţuiesc în toate părţile şi ne ostenesc în toate contrazicerile. De aceea unificarea tuturor tendinţelor sufleteşti într-o singură direcţie bună dă omului o mare putere. Dar la ea se ajunge foarte greu, căci sunt multe tendinţe care se împotrivesc şi atunci se porneşte un război înăuntrul omului pentru înfrângerea protivnicilor.

Iată cum descrie Blondel această strategie:

"Există în om o multiplicitate de tendinţe, de pofte, dorinţe mai mult sau mai puţin concertate sau divergente, un polipsihism de care s-a putut spune că sunt ca un popor numeros, care stă sub şefia sau conducerea raţiunii şi a voinţei, popor în care se găsesc când supuşi docili şi disciplinaţi, când îndărătnici şi unelte de vrajbă. Ceea ce s-a numit asceza şi lupta spirituală nu e decât manifestarea şi metoda aplicabilă acestei istorii lăuntrice."[1]

"Corpul ascultă mai uşor de comanda voinţei (de pildă: mişc degetul când vreau), dar sufletul nu ascultă, ci rezistă. "Aceasta pentru că în faţa oricărei atitudini definite şi hotărâte se ridică, din spirit de contradicţie, partida nemulţumiţilor... Orice efort iniţial e ca o declara-

[1] Maurice Blondel, *op. cit.*, vol. II, p. 194.

ţie de război moliciunii şi împrăştierii forţelor vii, care au şi ele instinctul conservării şi al independenţei." Acestea trezesc în noi "stări de conştiinţă străine sau ostile conştiinţei, voinţe noi care se ridică împotriva voinţei. Şi când efortul voluntar grupează într-un fascicul parţial forţele ofensive, atunci se descoperă puterile adormite şi dorinţele secrete.

"Căci în faţa hotărârii declarate subzistă realitatea tendinţelor eliminate, dar încă vii şi capabile de lucru. Ele nu se atenuează, nu slăbesc prin ele însele. Acordul scopurilor voite provoacă deci o coaliţie a puterilor ostile, care nu se mai mărginesc să producă o simplă impresie în conştiinţa obişnuită, nici să rămână în starea de virtualitate. Ele se grupează, şi din defensivă trec la ofensivă."[1]

Lupta începe deci abia în cei ce s-au hotărât la o viaţă mai conformă cu poruncile dumnezeieşti. Blondel descrie bine aceste lucruri, dar e de mirare cum nu vede că şi tendinţele rele sunt stimulate de duhurile rele, sau cum nu vede că aspiraţiunile bune sunt mânate şi atrase de o forţă transcendentă bună. Probabil că aceasta se datoreşte faptului că romano-catolicismul consideră afectele şi concupiscenţa ca legate mai adânc şi mai organic de natura omului, pe când ortodoxia nu le consideră create deodată cu natura, ci intrate în ea după cădere.

Blondel are în continuare interesante consideraţii din care se poate înţelege teza Sf. Maxim după care, înainte de-a se ridica omul pe treapta mai înaltă a contemplaţiei, trebuie să treacă prin faza împlinirii poruncilor, prin faza dobândirii virtuţilor, prin faza faptelor. Faza contemplaţiei e o fază de pace lăuntrică. Dar omul nu se poate odihni în fericirea contemplaţiei până nu a biruit în sine contradicţiile, tendinţele rele, până nu şi-a unificat şi consolidat fiinţa ca să iubească numai binele. Iar aceasta nu se poate realiza decât prin acţiune prelungită, prin fapte convergente spre bine, prin câştigarea deprinderilor neclintite în săvârşirea binelui. Căci simpla gândire la bine şi chiar simpla voinţă de a face binele, fără trecerea deasă - şi aceea o vreme regulată - la facerea binelui, nu numai că e departe de-a realiza această armonie, unitate şi siguranţă, ci, dimpotrivă, trezeşte opoziţia tendinţelor contrare. Un om de teorie se ştie că e un om slab, măcinat de contradicţii interne, mereu sporite prin reflexiunea care nu trece la fapte.

[1] *Idem* pp. 195-196.

De abia fapta aruncă o decizie în cumpăna acestor balansări şi care, mai ales prin repetare, aduce definitiv câştig la cauza tendinţelor bune. Nu degeaba virtutea înseamnează etimologic bărbăţie. Ea a adus o soluţie bărbătească a vieţii.

"Astfel activitatea voluntară, rupând fără încetare echilibrul interior al vieţii, dezvăluie ceea ce se agită confuz sub suprafaţa sentimentelor aparente. Fără îndoială, automatismul, deja călăuzit de o raţiune obscură, ajunge să provoace în noi aceste contraste de imagini şi dorinţe, care fac posibil exerciţiul reflexiunii; dar iniţiativa cugetării şi efortul acţiunii determinate sunt cele care constrâng tendinţele ignorate să se manifeste prin protestarea intensă (persistentă) a chiar acelora pe care am fi vrut să le nesocotim sau să le distrugem. Iată de ce acţiunea, ca o sabie tranşantă, deschide privirii o pătrundere până în profunzimile tenebroase, unde se pregătesc marile curente ale vieţii interioare...

"Şi uneori chiar ardoarea voinţei face să se nască, ca printr-un fenomen de interferenţă, neputinţa şi indecizia. Cine n-a cunoscut în împrejurările cele mai critice această durere a incertitudinii inactive!... S-ar spune că ajunge să vrei, pentru ca îndată să nu mai vrei şi că, profitând de o hotărâre deschisă, se descoperă în umbră o putere ocultă şi influenţe ipocrite, capabile să ne conducă aproape fără ştirea noastră... Sunt cazuri când nu putem face un pas fără ca să se ridice înaintea noastră şi să ne asalteze o mie de duşmani care pândesc. Şi sentimentele noastre cele mai profunde sunt de asemenea cele care ne divizează şi ne surprind cel mai mult ca nişte necunoscuţi. Ceea ce am dorit mai mult ne înspăimântă de îndată ce trebuie să-l dobândim. Ni-e teamă să părăsim condiţia de mizerie în care ne găsim... Şi uneori e suficient să ne temem de un act, pentru ca pe neaşteptate o năuceală să ne antreneze în săvârşirea lui."[1] E starea pe care o provoacă tendinţele ce se văd ameninţate de acţiune cu nimicirea iminentă. E ultimul lor asalt, dat cu toată disperarea. De aceea, când acţiunea se produce, ea cade ca o sabie biruitoare, ca un sorţ ce-a fost aruncat. Însă, cine nu păşeşte la ea, nu poate trece mai departe spre culmile desăvârşirii. Acela rămâne în "acea mare mulţime de oameni care se acoperă cu florile intenţiei şi care nu aduc niciodată fructul faptelor, fără ca ei înşişi să remarce acest continuu eşec"[2].

---

[1] *Idem* pp. 196-197.

[2] *Idem* p. 198.

Să ne amintim de osânda rostită de Iisus asupra smochinului lipsit de roade.

De cele mai multe ori "omul este ca un tablou, totdeauna cu sabia ridicată asupra vrăjmaşului, dar nedând niciodată lovitura. Când mai face el ceea ce vrea, mergând până la capătul hotărârilor sale cele mai sigure şi cele mai stăruitoare, fără devieri şi fără întârzieri ?...Cu cât hotărârile sunt mai numeroase, mai largi, mai înalte, plutind pe deasupra amănuntelor de realizare şi a reformelor precise, cu atât sunt mai primejdioase; căci omul îşi închipuie că se ameliorează cu atâta şi nu face decât să se privească într-o ficţiune din ce în ce mai iluzorie... Deci în acţiunile noastre există o deficienţă habituală. Noi nu facem, aşa-zicând, niciodată tot ce vrem, cum vrem; rezistenţe neprevăzute, ciocniri, contraste uzează, ştirbesc şi deviază voinţa. Te cunoşti bine în general, dar în fiecare clipă, în orice ocazie singulară te ignorezi; şi acesta este momentul care decide faptele. Dorinţele noastre adesea ne ascund adevăratele noastre dorinţe. Sunt două inimi în inima omenească; şi una nu ştie gândurile celeilalte. Dar, prin simplul fapt că s-a luat o decizie şi că s-a încercat un efort, situaţia interioară s-a schimbat; oaspetele ascuns în noi se dezvăluie."[1]

Dar acestea sunt caracteristicile stărilor dinainte de păşirea la acţiune, sau ale unor fapte care nu sunt executate din toată inima. "Funcţiunea normală a acţiunii este să asigure coeziunea, să convertească şi să construiască forţele difuze într-un edificiu personal, să pregătească expansiunea ulterioară a fiinţei noastre, care nu se consolidează în sine, decât acţionând asupra sa pentru a se răspândi mai bine şi a se dărui generos cu atât mai multă extensiune cu cât viaţa fiecăruia are mai multă intensitate în ea însăşi. Acest rol arhitectonic al acţiunii nu poate fi îndeajuns pus în valoare... Oricare ar fi în noi puterea care ia iniţiativa în momentul în care un act este consimţit, în momentul în care se împlineşte, atunci o colaborare intimă, asociază chiar tendinţele opuse şi stabileşte o solidaritate efectivă între toate părţile organismului fizic şi mintal.

"Împrăştiind efortul central al gândirii şi al libertăţii în confuzia acestui organism, s-ar părea că acţiunea diminuează oarecum şi fărâmi-

---

[1] *Idem*, p. 200.

ţează intenţia, fără ca această obscură difuziune să fie compensată... Dimpotrivă acţiunea uneşte într-un mănunchi toate forţele împrăştiate ale vieţii pentru a servi de mediatoare între toate formele activităţii corporale şi spirituale...

"Nu există unitate în organismul nostru complex decât prin coeziune, şi coeziune numai prin cooperare. Acţiunea e cimentul din care suntem modelaţi: lenea produce disoluţia, moartea produce descompunerea. *Fiat* al voinţei nu e numai lovitura decisivă care taie toate incertitudinile cugetării, care dă unei reprezentări încă flotantă şi multiplă o unitate, o soliditate, o precizie definitivă, care separă radical prezentul de trecut şi realul de posibil; de asemenea, sub formă particulară şi determinată, este funcţiunea generală şi aşa-zicând generatoare a vieţii organizate... In lucrarea care mişcă organele există între mădulare o legătură inevitabilă... Nu există deci decât un singur mijloc de-a cuprinde, de-a ordona şi de-a întrebuinţa energiile împrăştiate în noi şi chiar impulsiile rebele ale concupiscenţei: acela de a le capta în sistemul unei activităţi generale şi de a le face să conveargă prin muncă la integritatea vieţii individuale... Tânărul, pentru a-şi domina simţurile şi a preveni monstruozităţile unei culturi inegale prin care uneori se rupe după bunul plac echilibrul funcţiunilor nervoase, are nevoie de acţiune, acordând forţelor sale tinere expansiunea uniformă care le menţine în ierarhia lor naturală. Nici şcolarul nu-şi formează inteligenţa şi nu-şi mobilizează activitatea mintală decât printr-un exerciţiu, şi anume un exerciţiu sistematic al facultăţilor sale."[1]

"Important nu este deci numai să remarcăm utilitatea sau necesitatea acţiunii, ci de a vedea unitatea pe care o prezidează şi pe care o produce. Fără îndoială acţiunea nu este eficace şi normală decât dacă este o sinteză, şi iată de ce educaţia fizică şi intelectuală trebuie să fie generală: «Spécial bestial» spunea un proverb şcolar. Omul nu este om decât prin ce are în el ca viaţă universală. De voie de nevoie, acţiunea are acest caracter universal, şi oricât de restrânsă am presupune-o ea se exercită întotdeauna *sub specie universi, etiam in singularibus.* A lucra numai cu capul, ca «cerebralii», înseamnă adesea a lăsa bestia să trăiască şi să crească în partea de jos a noastră, împreună cu haita de

---

[1] *Idem*, pp. 212-213.

pofte nesănătoase şi gusturi degenerate. Cu cât cineva e mai incapabil de-a acţiona, cu atât devine mai înverşunată văpaia dorinţelor, pentru că echilibrul între vise şi practica de fiecare zi se rupe tot mai mult... În muncă, capacitatea fizică de a îndura ostenelile, e semnul, preţul, suportul vitejiei interioare a unei voinţe obişnuite să depăşească măsura. Viaţa aspră a ţăranului e mai puţin folositoare întreţinerii naţiunii prin alimentele pe care i le procură, decât prin seva puternică a temperamentului şi a caracterului ce i le dă omului contactul cu pământul; şi dacă trebuie să venerăm aceste membre active care se angajează vitejeşte în sarcinile necesare, o facem pentru că în forţa, în frumuseţea, în sănătatea muncii corporale ei exprimă şi realizează deodată însănătoşirea morală, pacificarea lăuntrică şi vigoarea voinţei.

"Deci nu menajând forţele noastre le întreţinem mai bine... E o tactică greşită de-a ceda moleşelii, de a-ţi da prea mare atenţie ţie însuţi, de a te răsfăţa: tocmai uzându-ne energia, deşi s-ar părea că o sacrificăm şi o mortificăm, dimpotrivă, prin întrebuinţarea ei o reparăm şi o amplificăm. În acest domeniu al acţiunii voluntare cu cât o răspândeşti cu atât o ai mai mult.

"Acţiunea nu se poate produce decât stârnind o luptă internă şi triumfând încă de la început asupra sistemului contradictoriu care s-a format împotriva iniţiativei ei. Ea angajează toată viaţa noastră organică şi mintală, din momentul în care se produce. Dar dacă e adevărat că această unitate totală şi exclusivă a actului contribuie la dependenţa mutuală a corpului şi a sufletului, nu se face aceasta în dauna bogatei varietăţi a cugetării sau a infinitei puteri a libertăţii? Nu. Supunând voinţa simplicităţii strâmte a unei soluţii unice, acţiunea este pentru ea calea de expansiune şi de îmbogăţire."[1]

"Un mare efort pe care-l facem, o decizie bărbătească pe care o susţinem ne aduce un sentiment de trezire şi de mai vie claritate. Câtă vreme nu acţionezi, nu te cunoşti. Până nu acţionezi trăieşti şi cugeţi ca într-un vis, ca într-un scurt moment de luciditate între două somnuri, fără să ai destulă putere să te ridici pentru a deschide ochii ca să vezi şi să porneşti. Această atitudine trebuie condamnată cu hotărâre pentru că e contrară mişcării celei mai sincere şi mai esenţiale a naturii noastre.

---

[1] *Idem*, pp. 215-217.

Dar cum să cunoaştem tot ce se agită în universul nostru interior, cum să ştii dacă ai o atenţie destul de netă, o intenţie destul de precisă, o ardoare destul de vie, o voinţă adevărată?...

"Garanţia şi criteriul sincerităţii este actul care taie incertitudinile şi manifestă cele mai intime secrete pe care le ignorezi sau pe care ţi le ascunzi ţie însuţi. Actul este o descoperire a stării noastre profunde. Manifestând răul spre care suntem înclinaţi, chiar slăbiciunile pot să servească ca avertisment prevestitor şi reconfortant... descoperire cu atât mai importantă cu cât e în contradicţie cu ideea falsă ce ne-o facem despre meritul nostru. De aceea mai degrabă prin observarea actelor decât a gândurilor noastre, putem spera să ne vedem aşa cum suntem şi să ne facem aşa cum vrem... Acţiunile care răsar din adâncurile vieţii inconştiente trebuie să ne slujească a studia curentele care ne poartă uneori fără ştirea noastră...

"Nu numai că acţiunea serveşte să ne descopere ceea ce în noi e mai tare, sau, uneori, chiar ceea ce e mai tare decât noi, ci ea mai constituie adesea, în indiferenţa şi haosul stărilor interioare, un centru solid, care devine ca un sâmbure al caracterului. De câte ori noi nu voim decât după ce am acţionat şi pentru că am acţionat! Copilul are o viaţă alternativă de dorinţe opuse şi de mişcări capricioase; el construieşte şi distruge, plictisindu-se repede de orice: e o anarhie vie. Pentru ca să se organizeze în el un sistem şi pentru ca forţele lui să se grupeze într-un mănunchi în el, trebuie să înveţe a urma hotărât una din tendinţele sale, excluzând pe celelalte... Altfel sfârşeşte prin a nu mai şti ce vrea...

"Astfel reuşim, acţionând, să vrem ceea ce ni se părea că nu putem vrea la început, ceea ce nu voiam din lipsă de curaj şi de forţă, ceea ce am fi vrut să vrem...

"După îndelungi deliberări, decizia este întotdeauna rezultatul unui moment. Apoi, acest punct critic odată trecut, actul îşi desfăşoară consecinţele oricare ar fi fost fluctuaţiile care le-au precedat."[1]

"Trebuie să trecem la faptă, chiar când o facem cu oarecare silă. Pe urmă vine şi plăcerea pentru acel lucru.

"Chiar când nu simţi tot ce zici sau faci, când nu ai decât o dorinţă a adevăratelor dorinţe, când cuvintele şi actele ies mai puţin din

---

[1] *Idem*, pp. 218-221.

abundenţa inimii şi mai mult dintr-o constrângere seacă şi dezgustătoare, faptul acesta produce un efect asupra noastră, coborând puţin câte puţin în realitatea conştiinţei, devenind viaţa noastră... Cine nu face se desface. Nu ajunge deci numai a voi când poţi şi cum poţi, căci nu vei voi multă vreme. Pentru că orice acţiune care se execută, se foloseşte în chip necesar de constrângere, pentru a aduna şi a disciplina forţele împrăştiate; pentru că acţiunea este semnalul unui război civil în care sunt morţi şi răniţi; pentru că noi nu mărşăluim decât zdrobind în noi şi sub paşii noştri legiuni de vieţi, lupta e declarată orice am face; şi, dacă nu luăm ofensiva contra inamicilor voinţei, se coalizează ei împotriva voinţei. Trebuie să ne batem; cel ce va fugi de luptă va pierde în chip necesar libertatea împreună cu viaţa. Chiar în cei mai buni sunt comori de răutate, de necurăţie şi de pasiuni meschine.

"Aceste puteri ostile nu trebuie lăsate să se grupeze în deprinderi şi în sisteme; trebuie divizate prin atac; se impune unirea forţelor credincioase împotriva anarhiei, înainte de a se forma coaliţiile, complicităţile şi trădările... De asemenea pentru a ne apăra de năuceala din ultima clipă şi de sofismele conştiinţei travestite, care dovedesc că actul cutare este permis şi plăcerea cutare e legitimă, trebuie să ne obişnuim a lua ofensiva şi a face mai mult decât să evităm ceea ce nu trebuie; trebuie să putem răspunde cu forţa experienţei anterioare: «Chiar dacă e legitimă, vreau să mă lipsesc de ea». Contra mişcărilor involuntare nu e de ajuns să vrei, căci vei fi surprins şi chiar voinţa îţi va lipsi: nu e de ajuns să rezişti, vei fi învins. Fără să aştepţi trebuie să acţionezi direct împotriva adversarului, să-l provoci, să trezeşti prin luptă stări de conştiinţă noi, pentru a-i înfrânge rezistenţa şi pentru a capta până în originea ei sursa antrenărilor revoluţionare. *Agere contra.* Acţiunea voită e principiul acţiunii, din ce în ce mai voluntară şi mai liberă.

"Şi niciodată opera nu e terminată şi nici cucerirea definitiv consolidată. Această construcţie vie e mereu instabilă şi gata să se împrăştie. Deci mereu trebuie reîncălziţi cu o suflare nouă aceşti aliaţi gata de slăbiciuni, de abandonări, şi mereu concentrată ardoarea sufletului ca într-un focar, pentru a topi la un loc toate elementele necesare actului, care nu poate fi turnat decât dintr-un singur bloc. A fi acţionat, nu scuteşte pe cineva de a acţiona: nu există rentieri în viaţa morală."[1]

---

[1] *Idem* pp. 222-224.

O unificare a voinţei, ba chiar a tuturor facultăţilor noastre sufleteşti izbuteşte s-o ajungă abia rugăciunea.

SPRE RUGĂCIUNEA NEÎNCETATĂ

Matei 18:

19. Dacă doi dintre voi se vor învoi pe pământ în privinţa unui lucru (mântuirea) pe care îl vor cere: se va da lor de către Tatăl Meu, carele este în ceruri.

20. Că unde sunt doi sau trei adunaţi întru numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor.

Cuvintele acestea, pe lângă înţelesul literei, mai au şi următorul înţeles: pământul este trupul, iar mai cu deosebire inima; cei doi sau trei sunt puterile sufletului, care, dacă se vor învoi pe pământ, adunându-se într-un gând, va fi şi Dumnezeu în mijlocul lor. Unirea puterilor sufletului pe pământul inimii, însemnează iubirea, căci numai ea uneşte cele învrăjbite. Iar iubirea, cerând ceva de la Dumnezeu, Tatăl răspunde celor doi, sau trei de pe pământ, dăruindu-le iubirea Sa din ceruri, care este Fiul Său, şi aşa ne aflăm având pe Dumnezeu, carele este iubire, în mijlocul nostru.

Minunea acestei adunări a puterilor sufletului, învrăjbite de fapta ucigaşă a păcatului, nu e cu putinţă decât în numele lui Dumnezeu. Rugăciunea neîncetată a fericitului nume: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul", după îndemnarea Sf. Pavel: "Neîntrerupt vă rugaţi"[1], săvârşeşte minunea unirii în dragoste a celor învrăjbite întreolaltă de păcat.

Stăruim în tot chipul cu putinţă asupra unirii lui Hristos cu fiecare din puterile sufletului, precum şi asupra puterilor înseşi, pentru că mântuirea - singurul bun ce ne trebuieşte cu adevărat - este, pe rând: o lucrare şi a minţii, şi a voinţei, şi a dragostei; mai mult: o

[1] 1 Tesaloniceni 5, 17.

lucrare îmbinată armonic şi mult sporită; puterile sufleteşti înmulţindu-se, nu numai adunându-se.

Sub lucrarea preafericitului nume, puterile sufletului: mintea, iubirea şi voinţa, se întorc de la iubirea lumii, la care le-a încovoiat vicleanul, iarăşi la Dumnezeu, spre care erau zidite. Preafericitul nume ne readuce iarăşi din robia contra firii, la lucrarea cea după fire.

Sf. Maxim Mărturisitorul tălmăcind locul de la 2 Paralipomena 32, 2-3, în care-i vorba de regele Ezechia, care, cu bătrânii şi cu popor mult, astupă izvoarele cetăţii, ca să zădărnicească atacul asirianului, ne învaţă: "Mintea înarmată are alăturea de sine ca pe nişte bătrâni, sau căpetenii: facultatea raţiunii, facultatea poftitoare şi facultatea impulsivă...

"Cu ajutorul acestor trei puteri sănătoase şi neamăgite, mintea adună popor mult, adică mişcările şi gândurile evlavioase care pornesc în mod natural din ele. Iar apele din afara cetăţii, adică din afara sufletului care formează râul ce trece prin mijlocul cetăţii, sunt cugetările ce curg în suflet, trimise prin fiecare simţ din sectorul corespunzător al lumii sensibile, în timpul contemplării naturale. Din ele se formează cunoştinţa celor sensibile, care străbate sufletul, asemenea unui râu care trece prin cetate."

Câtă vreme sufletul e străbătut de această cunoştinţă şi nu leapădă chipurile şi nălucirile lucrurilor sensibile, prin chiar acestea puterea vicleană şi stricăcioasă obişnuieşte să pornească război împotriva lui. De aceea zice Ezechia: «Ca să nu vină regele Asur şi să afle apă multă şi să biruiască». E ca şi când mintea prevăzătoare ar zice către puterile sale, în vremea năvălirii patimilor: «Să oprim cunoaşterea naturală şi să ne îndeletnicim numai cu rugăciunea şi cu chinuirea trupului, prin filosofia practică (dintre acestea rugăciunea e figurată prin urcarea regelui în templul lui Dumnezeu, iar chinuirea trupului prin îmbrăcarea lui Ezechia în saci), ca nu cumva prin ideile lucrurilor sensibile, cel viclean să strecoare în noi şi chipurile şi figurile lor. Căci prin acestea s-ar naşte în noi patimile pentru înfăţişările lucrurilor văzute, iar lucrarea raţională din noi încetând de a mai străbate prin mijlocirea simţurilor spre realităţile inteligibile, cel viclean ar izbuti să surpe cetatea, adică sufletul şi să ne târască în Babilon, adică în confuzia patimilor.»

Prin urmare, în vremea năvălirii patimilor, cel ce-şi închide vitejeşte simţurile şi leapădă cu totul mişcările naturale ale minţii îndreptate spre cercetarea celor din afară, acela a astupat asemenea lui Ezechia izvoarele de apă care sunt în afara cetăţii şi a oprit râul care trecea prin mijlocul cetăţii. La aceasta l-au ajutat puterile amintite şi multul popor adunat, adică gândurile evlavioase ale fiecărei puteri. Sufletul făcând aşa a biruit şi a ruşinat, prin mâna lui Dumnezeu, puterea vicleană şi tirană, pornită împotriva lui, omorând la poruncă dumnezeiască, prin raţiunea destoinică să distrugă patimile, ca printr-un înger, o sută opt zeci şi cinci de mii din ostaşii ei. Iar acest număr indică deprinderea păcatului, care a pătruns în cele trei puteri ale sufletului prin chipurile sensibile, ca şi lucrarea simţurilor îndreptată spre ele.

Prin urmare mintea, care vrea să risipească prin cunoştinţă ţesăturile nevăzute, nu trebuie să se ocupe nici cu contemplaţia naturală şi nici altceva să nu facă în vremea atacului dracilor vicleni, ci numai să se roage, să-şi îmblânzească trupul cu osteneli, să stingă cu toată sârguinţa cugetul pământesc şi să păzească zidurile cetăţii, virtuţile."[1]

Darurile Sf. Botez ne îmbie, lăuntric prin conştiinţă, şi dinafară prin cuvântul Bisericii, la împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Lucrarea poruncilor, care păzesc viaţa curată şi dau viaţă celui ce le împlineşte[2], tocmai slujba aceasta o are: dezgroparea comorii, sau deşteptarea puterilor sădite în noi la a doua naştere, trezirea la viaţa cea după Hristos şi Duhul Sfânt. Că Dumnezeu se găseşte în poruncile Sale şi prin porunci vine la noi şi pe noi ne strămută în Sine; precum şi întors: prin fărădelegi se strecoară vrăjmaşul şi ajungem de-o asemănare cu el. Deci cei ce ajung hotarul morţii în nelucrarea poruncilor nu se vor mântui, ca unii ce n-au aflat comoara, ba şi talantul de negustorie l-au îngropat în pământ[3].

Câtă vreme mergem în voia valurilor, în voia firii povârnite spre păcat, n-avem nici o luptă, nu ne trezim din cursele vrăjmaşului[4]; stăm de bună credinţă că mergem bine, ne isprăvim zilele în fericire şi

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *op. cit.*, pp. 182-184.

[2] Neemia 9, 29.

[3] Sf. Marcu Ascetul, *Despre Botez*, în *op. cit.*, ed. I, vol. 1, p. 294 şi ed. II, p. 289.

[4] 2 Timotei 2, 26.

coborâm cu pace la iad![1] Dar de îndată ce aflăm ce înzestrare avem şi ne trezim spre ce trebuie să fim, puterile iadului vor sări să ne ceară socoteală pentru nesupunere. Dar nu vor sări cu toată urgia răutăţii, că nu le lasă Dumnezeu, ci cu vicleşuguri şi curse, cu minciuni şi cu înfricoşare şi cu alte nemaipomenite zavistii. Pe de altă parte, se vor folosi de unelte de-ale lor[2], oameni amăgiţi de ei, care le-ar face toate câte-i învaţă dracii, - dacă ar fi după ei. De aceea zice Înţeleptul:

> "Fiule, când vrei să te apropii să slujeşti Domnului, găteşte sufletul tău spre ispite"[3].

Sfinţii Apostoli, cei strămutaţi din lumea aceasta de dragostea Mântuitorului şi care, deşi se vedeau în lume, nu erau din lume[4], totuşi au fost preveniţi de Mântuitorul prin cuvântul către Petru:

> "Simone, Simone, iată Satana v-a cerut pe voi să vă cearnă ca pe grâu. Iar Eu M-am rugat pentru tine să nu scadă credinţa ta."[5]

Pricepem din aceasta cum că războiul nevăzut, care se încinge între suflet şi diavol, e îngăduit de Dumnezeu să se dea în stadia vieţii acesteia. El are legile după care trebuie să urmăm întocmai, ca, la sfârşitul alergării, să consfinţească Dumnezeu biruinţa noastră, cea ajutată de El şi pe potriva puterii noastre, ca să nu pierdem vremea, mântuirea şi smerenia. Că zice un Sfânt Părinte: "Ia ispitele şi îndată nu mai e nimeni care să se mântuiască". Războiul ispitelor e focul care lămureşte ce suntem fiecare: lemne, pietre, aramă, paie, câlţi sau "pământ şi cenuşă"[6], aurul smereniei - dulama lui Dumnezeu.

Războiul duhovnicesc seamănă întrucâtva cu războiul lumii. Şi unul şi altul te desface de viaţa aceasta. Numai ispitele, necazurile şi tot felul de încercări ale războiului nevăzut izbutesc să ne tocească pe deplin gustul de lumea aceasta şi să ne aducă la un fel de moarte faţă de lume, care-i smerenia deplină şi condiţia de căpetenie a rugăciunii neîncetate.

---

[1] Iov 21, 13.
[2] Ioan 8, 44.
[3] Înţelepciunea lui Isus Sirah 2, 1.
[4] Ioan 17, 14.
[5] Luca 22, 30-32.
[6] Facere 18, 27.

Sf. Maxim Mărturisitorul zice că: "Precum trupul murind se desparte de toate lucrurile vieţii, la fel şi mintea murind, când ajunge la culmea rugăciunii, se desparte de toate cugetările lumii. De nu va muri cu această moarte, nu poate să afle şi să trăiască cu Dumnezeu." Iar "starea cea mai înaltă a rugăciunii spun unii că este aceea în care mintea a ajuns afară de trup şi de lume şi a devenit cu totul imaterială şi fără formă în vremea rugăciunii. Prin urmare cel ce păstrează nevătămată această stare cu adevărat se roagă neîncetat."[1]

Totuşi e bine să descriem şi războiul în elementele lui, atât din partea omului, când îl unelteşte după sfatul Părinţilor, deci după lege, cât şi din partea protivnicului, când înşelatul nu mai întreabă pe nimeni, ci îşi crede minţii, pe care şi-o duce treptat până la sfărâmarea cea mai de pe urmă a nebuniei.

LUPTA DUPĂ LEGE

Cei ce nu urmăresc în viaţa aceasta nimic mai mult decât să fie fericiţi în lume şi tihniţi în trup, aceştia n-au război cu diavolul: pe aceştia îi are fără de război. Căci, câtă vreme umblă după tihneală şi fericire deşartă, n-au să se trezească din vraja vrăjmaşă[2], care-i ţine bine încleştaţi în lumea aceasta sensibilă, prin care-i duce pe nebăgate de seamă la pierzare sigură. De aceea a zis un Sfânt Părinte că cea mai primejdioasă temniţă e aceea în care te simţi bine: nu vei ieşi din ea niciodată.

Războiul începe abia cu cei ce vor să-şi refacă fericirea Raiului pierdut, strădanie pentru care învaţă să se desprindă pe rând din toată tihneala şi slava deşartă a vieţii acesteia. Şi începe aşa:

Toate patimile sau lucrările împotriva firii se ivesc mai întâi în minte, în partea cea mai subţire a făpturii noastre nevăzute. Aici vine un chip sau un gând al lumii acesteia şi stă ca o momeală. Iar mintea, dacă e neînvăţată sau neprevenită despre lucrătura străină, ca un miel neştiutor, vede lupul şi se duce la el, crezând că e oaie. Iar dacă lupul

---

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, în *op. cit.*, p. 68.

[2] 2 Timotei 2, 26.

mai e şi viclean, se îmbracă în piele de oaie şi bietul miel, neavând mirosul oii cercat, tot de-a zburda se duce în colţii lupului flămând.

Prima întâlnire între minte şi diavol e la linia momelii, pe care o flutură el în văzul minţii. Dacă mintea nu bagă momeala în seamă, vrăjmaşul stăruie cu ea, o arată mai sclipitoare, ca să o facă iubită minţii. Aceasta e a doua înaintare a războiului, sau asupreala. Dacă la asupreală a izbutit să fure mintea cu momeala şi să o facă să vorbească împreună, avem înaintarea la unire.

Mintea însă se trezeşte că a fost furată de gând străin şi că se află în altceva, decât în ceea ce-i era dat după fire; iar când îşi dă seama de ea însăşi şi de cele în care se află, avem lupta cea de gând la o clipă hotărâtoare. Se va învoi mintea să meargă după momeală mai departe, sau se va întoarce de la dânsa ? Aici e lupta, şi clipele sunt scumpe; şi de cele mai multe ori viaţa întreagă a unuia sau a mulţime de inşi atârnă de lupta nevăzută a câtorva clipe. Dacă întârziem să ne luptăm, se poate întâmpla ca fără veste să fim învăluiţi la minte din partea poftei sau a iuţimii, asupra cărora încă aruncă vrăjmaşul aprinderea sa. Prin urmare, ostaş al lui Hristos, lupta trebuie dată grabnic şi după lege.

Iată cum descrie Sf. Marcu Ascetul iscarea războiului nevăzut: "Momeala aruncată de Satana este arătarea unui lucru rău în forma exclusivă a unui gând. Ea foloseşte puţinătatea credinţei noastre ca prilej să se apropie de mintea noastră. Căci dacă am primit porunca să nu ne îngrijim de nimic, ci să păzim cu toată străjuirea inima noastră şi să căutăm Împărăţia Cerurilor din lăuntrul nostru, îndată ce se depărtează mintea de inimă şi de căutarea amintită, dă loc momelii diavolului şi se face în stare să primească şoapta lui cea rea. Dar nici atunci nu are diavolul puterea să stârnească gândurile noastre cu forţa, pentru că dacă ar fi aşa nu ne-ar cruţa şi ne-ar aduce cu sila orice gând şi nu ne-ar îngădui să cugetăm la nimic bun. El are numai puterea să ne arate în forma exclusivă a unui gând, la prima lui răsărire, înţelesuri păcătoase, spre a ispiti lăuntrul nostru, dându-i prilej să încline fie spre ceea ce vrea el, fie spre porunca lui Dumnezeu, întrucât acestea se împotrivesc întreolaltă. Astfel dacă-l iubim, ne mişcăm îndată gândurile noastre spre lucrul arătat şi cugetarea noastră începe să se ocupe în chip pătimaş cu el: dacă însă îl urâm, nu putem zăbovi, ci urâm şi

momeala însăşi. Iar dacă momeala stăruie chiar când e urâtă (căci se întâmplă şi acest lucru) aceasta nu e din pricina unei alipiri proaspete, ci pentru că s-a întărit printr-o veche obişnuinţă. De aceea rămâne neclintită pe loc, ca gând simplu, fiind împiedicată de neplăcerea inimii să progreseze la o cugetare dezvoltată şi la patimă. Căci arătarea aceasta izolată, fiind urâtă de cel ce e atent la sine însuşi, nu are putere să târâie cu sila mintea în învălmăşagul pătimaş de gânduri, decât numai prin împătimirea inimii după plăceri. Aşadar, de vom lepăda cu totul împătimirea după plăceri, nu vom mai putea fi vătămaţi nici de apariţia gândului simplu al vechilor obişnuinţe, iar conştiinţa nu va mai avea îndoieli în ce priveşte siguranţa celor viitoare. Căci cunoscând mintea împotrivirea trândavă a acestei obişnuinţe şi mărturisind lui Dumnezeu vechea pricină, îndată e înlăturată şi această ispită.

Şi iarăşi va avea mintea putere să vegheze asupra inimii şi să o păzească cu toată străjuirea, încercând să pătrundă în cele mai dinlăuntru şi mai netulburate cămări ale ei, unde nu sunt vânturi de ale gândurilor rele - care împing cu sila şi sufletul şi trupul în prăpăstiile voluptăţii şi le aruncă în fântânile de smoală - şi nici vreo cale largă şi încăpătoare, pardosită cu cuvinte şi cu chipuri de ale înţelepciunii lumeşti, care să vrăjească pe cei ce pornesc pe ea, oricât de înţelepţi ar fi. Cămările acestea curate, care sunt cele mai de dinlăuntrul sufletului, şi care sunt casa lui Hristos, nu primesc nimic din lucrurile goale ale veacului acesta, fie că sunt raţionale, fie că sunt neraţionale, fără numai pe acestea trei, pe care le-a numit apostolul: credinţa, nădejdea şi dragostea.

Deci cel ce este iubitor de adevăr şi primeşte osteneala inimii poate să nu fie atras în afară nici de obişnuinţele vechi în felul în care am arătat, ci să vegheze asupra inimii şi să străbată tot mai înlăuntru şi să se apropie numai de Dumnezeu, fără să se teamă de ostenelile atenţiei şi ale stăruinţei. Căci nu poate să nu se ostenească cu inima cel ce ia aminte la împrăştierile gândului şi la plăcerile trupeşti, având să stea mereu închis în anumite hotare (să se circumscrie), nu numai în cele dinafară, ci şi în cele dinlăuntru. Mai ales că acele împrăştieri şi plăceri adeseori abat şi cugetul şi fapta.

Prin urmare e drept că momeala, ca gând simplu, exercită o putere silnică atunci când stăruie, chiar dacă e urâtă. Dar convorbirea

gândurilor ce se adaugă atârnă de voia noastră liberă. Aceasta au arătat-o şi cei ce n-au păcătuit întru asemănarea călcării lui Adam, întrucât momeala n-au putut-o împiedica, dar convorbirea prietenoasă cu ea au lepădat-o cu totul."[1]

Încă din Vechiul Testament se cunoaşte războiul cel de gând, despre care David scrie acestea: "Fiica Babilonului (înţelegeţi: «Satană, Satană»), dornică de pustiire, ferice de cel ce-ţi va plăti după fapta ce ne-ai făcut tu nouă; ferice de cel ce va lua şi va lovi de piatră pruncii tăi"[2].

Gândurile celui rău, nălucirile lui, idolii lui (ideile fixe ale lui), momelile sale, aceştia sunt pruncii vaviloneşti, sau "puii de drac", după cum îi numeşte Sf. Maxim Mărturisitorul. Iar piatra este Hristos sau credinţa în El, temelia cetăţii sufletului, piatra cea din capul unghiului, pe care zidarii vremii de atunci n-au băgat-o în seamă[3]. Or, întru nimeni altul nu este mântuire, căci nu este sub cer nici un alt nume, dat nouă, oamenilor, întru care să ne mântuim[4]. De piatra aceasta trebuie să lovim pruncii vaviloneşti. Căci, cine va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cine va cădea ea, îl va spulbera[5]. De aceea Sf. Ioan Scărarul zice: "Ca numele lui Iisus Hristos, armă mai tare, în cer şi pe pământ nu este!" Cerul este mintea şi pământul inima, în care trebuie să se depene rugăciunea neîncetată a preasfântului nume: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul", întorcându-se ca o armă mereu întinsă asupra vrăjmaşului. Căci Dumnezeu Tatăl I-a dat (Mântuitorului) un nume mai presus de tot numele: ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece şi al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt[6].

Cuvântul acesta poate însemna tot aşa de bine, pe rând, următoarele lucruri, în înţelesul literei: Cerul sunt sfinţii, Biserica biruitoare, îngerii; pământul, locuitorii pământului, Biserica luptătoare şi cel aruncat pe pământ, având mânie mare; cele de dedesubt, cei mutaţi din viaţa aceasta, dar care nu sunt în Biserica biruitoare, ci în închisorile fărădelegilor sau iadul. Altă însemnare poate fi aceasta: cerul e mintea, pământul e inima cu poftele ei, iar cele de dedesubt ar

---

[1] Sf. Marcu Ascetul, *op. cit.*, pp. 303-305; şi pp. 298-300.
[2] Psalm 136, 8.
[3] Matei 22, 42.
[4] Fapte 4, 11-12.
[5] Matei 21, 44.
[6] Filipeni 2, 9-10.

fi cele din subconştient, de care de obicei nu ştim şi nu ne dăm seama, dar le purtăm în noi.

Dacă la ceasul de război, mai bine-zis în clipa de luptă, lovim momeala cu numele lui Dumnezeu, depănând rugăciunea, vom vedea lucru minunat: pentru ostaş luptându-se Împăratul - tocmai întors de cum e în războiul văzut. Căci Împăratul nostru s-a luptat până la moarte, şi încă moarte de cruce[1], şi printr-însa trecând, a rupt zăvoarele şi a spart porţile iadului, biruind pentru ostaşii Săi şi slobozindu-i. Iar de atunci biruie ca un Dumnezeu, oriunde e chemat pe nume. Şi: Îl cheamă dragostea.

Iată ce ne învaţă Sf. Marcu Ascetul, privitor la această clipă de mare însemnătate a războiului: "Cunoaşte deci, o omule, că Domnul priveşte la inimile tuturor; şi celor ce urăsc prima răsărire de gând rău, îndată le vine în ajutor (le face dreptate), precum a făgăduit, şi nu lasă roiul vălmăşagului de gânduri să năpădească şi să întineze mintea şi conştiinţa lor. Iar pe cei ce nu stârpesc primele înmuguriri, prin credinţă şi nădejde, ci se lipesc cu dulceaţă de ele, pe motivul că vor să le cunoască bine şi să le probeze, pe aceia îi lasă - ca pe unii ce nu cred ci vreau să se ajute singuri - să fie izbiţi şi de gândurile ce urmează, pe care de aceea nu le surpă fiindcă vede că momeala lor este iubită în loc să fie urâtă de la prima ei mijire."[2]

PE TREPTE DE-A RÂPA

Deci vremea de luptă are o mare cumpănă, şi anume: dacă mintea nu-şi aduce aminte cu credinţă de "Doamne Iisuse..." i se întâmplă că încuviinţează momeala vrăjmaşului. Aci e granița între luptă după lege şi căderea în fărădelege. Deci mintea căzută în hotarul fărădelegii, dă încuviinţarea ei voinţei, căreia încă-i suflă vicleanul boarea ameţirii. Voinţa ia hotărârea întotdeauna după sfatul minţii şi niciodată înainte: - cel puţin în faptele de conştiinţă, aşa e. De aceea se zice că în orice hotărâre avem libertatea voinţei, adică putinţa de-a

[1] Filipeni 2, 8.
[2] Sf. Marcu Ascetul, *op. cit.*, p. 311; şi p. 306.

alege ce vrem. Darul libertăţii voinţei ni l-a dat Dumnezeu, ca pe o mare cinste, şi prin el avem a spori până la măsuri dumnezeieşti. Iată de ce toată strădania dezrobirii puterilor sufleteşti din patimile contra firii duce de fapt la redobândirea libertăţii de fii ai lui Dumnezeu[1], de fii ai adevărului, care face liberi pe cei ce stau în adevăr[2] şi nu stau în minciună şi-n tatăl minciunii[3]. Prin darul libertăţii voinţei avem a sui de la chip la asemănare. Pentru refacerea, sau crearea din nou a omului a venit Dumnezeu între oameni, şi tot de aceea petrece cu noi, cu fiecare rând de oameni, în tot chipul silindu-se să ne dezlege libertatea voinţei din lanţuri străine; iar noi nepricepuţii, după puţin iarăşi ne predăm spre şi mai grele lanţuri.

Iubirea înclină libertatea ca pe o cumpănă.

Dacă mintea se va afla iubind o momeală străină şi sfatul viclean, va înclina cumpăna liberei alegeri spre momeala şi sfatul străin. Aşa se deschide spărtură în cetate şi se năpustesc puhoaie de vrăjmaşi care aşteptau ascunşi afară. Şi repede urmează jalnică pustiire în cetatea sufletului: împlinirea cu lucrul şi repetarea faptei aceleia, până ajunge deprindere, sau obicei. Înrădăcinarea obiceiului păcătuirii duce întocmirea sufletească şi trupească a omului până la neputinţă de a se mai împotrivi, sau chiar până la a nu vrea să se mai împotrivească. Aşa se întâmplă că lucrarea împotriva firii i se face omului "a doua fire" - firea fărădelegii, sau legea păcatului[4]. Asta e tot una cu pierderea darului libertăţii voinţei.

Totuşi omul, slăbindu-i puterile, îşi dă seama că robeşte vrăjmaşului, căci de unde odată pruncii vaviloneşti erau micuţi şi-i lua în glumă, acum s-au făcut bărbaţi şi-i simte cum îi fură puterile, iar lui, din multa păcătuire, i s-a stins puterea voinţei de-a se împotrivi. Când avea puterile întregi n-asculta povaţa, iar acum, când nu le mai are, le-ar întoarce lui Dumnezeu, dar nu le mai are de unde. Toată vigoarea tinereţii o dă cui nu trebuie, iar bătrâneţea hârbuită umblă să o dea lui Dumnezeu.

Câteodată primeşte Dumnezeu şi cioburile însă numai dacă au mai rămas puteri şi pentru cea mai de pe urmă luptă, mai grea ca cea dintâi, care e pe viaţă şi pe moarte. Căci vrăjmaşul care pustieşte prin

[1] Matei 5, 9; Galateni 3, 26.
[2] Ioan 8, 32.
[3] Ioan 8, 44.
[4] Romani 7, 7.

patimi, când află că mintea, împinsă de strigarea conştiinţei, vrea să facă răscoală împotriva robiei sale, vine cu asuprire mare, dovedind sufletului că n-are chip de scăpare. Iar ca pedeapsă, precum că sufletul a îndrăznit una ca aceasta, diavolul umblă să-l dea legat la un chinuitor mai greu: duhul deznădejdii.

Aşa e de grea robia duhului acestuia, încât sufletul, adunându-şi cele mai de pe urmă puteri, dă lupta deznădejdii. Atunci se află sufletul între viaţă şi moarte. Câte unii mai scapă, alţii o duc aşa, mai mult morţi decât vii; iar alţii, nemaiputând suferi, li se întunecă mintea şi fac şi păcatul cel mai de pe urmă: omorârea de sine. Şi în sfârşit, altora, de durere, li se rătăceşte mintea cu totul, dând în nebunie.

Trebuie să spunem că fiecare din patimile de căpetenie pot duce zidirea lui Dumnezeu până la decăderea cea mai de pe urmă, fie ea omorârea de sine, fie nebunia, fie chiar îndrăcirea. De pildă, lăcomia de avere, lăcomia de putere şi fumul mândriei, pe câţi nu i-a luat de minte şi s-au omorât ! Bolile de pe urma desfrâului, pe câţi nu i-au adus să-şi pună capăt zilelor ? Care a sfârşit bine dintre beţivi, care n-au vrut nicidecum să se lase de patima lor ? Dar şi lenea poate face nebunii când se vede în primejdii.

De unde atâta pustiire ? De la o clipă fără de Dumnezeu a minţii, clipă în care vrăjmaşul i-a furişat undiţa iadului pe gât, învăluită meşteşugit într-o momeală a unui lucru sensibil al lumii de aici. Protivnicul ispiteşte cu momeala plăcerii pe tot omul spre patima spre care-l prinde că are povârnire mai mare: pe cel aplecat spre trup, cu desfrânarea; pe cel înclinat spre gânduri, cu înţelepciunea veacului acestuia[1] care pe mulţi i-a rătăcit de Dumnezeu şi pe puţini i-a întors; pe cei dornici de Cuvântul lui Dumnezeu îi ispiteşte cu Biblia[2], încât în zilele noastre se văd mulţi călători la iad cu Scriptura în mână. Toţi cei ce umblă după plăceri, de orice fel, nu vor scăpa de primejdii, căci sub orice plăcere e încolăcit un şarpe.

---

[1] 1 Corinteni 1, 20.

[2] 2 Petru 1, 20.

CURSELE...

Toată strădania protivnicului aceasta este: să desfacă dragostea şi cunoştinţa noastră de Dumnezeu şi să le dea, prin patimi, ca obiect de preocupare nimicul şi absurdul. De aceea vicleanul nu se dă la o parte de-a reduce la nimic şi la absurd chiar şi virtuţile. Drept aceea e destul să izbutească o mutare mai încoace, mai aici, a scopului ultim al virtuţilor, şi cu asta a redus la nimicul slavei deşarte şi la absurd toată strădania virtuţii. Iată-ne, printr-o singură întorsătură măiastră a vicleanului, deşertând virtuţile în sacul spart al patimilor şi culegând, în schimb, vorbe goale de la oameni şi rânjetul lui sinistru. Trebuie deci multă şi adâncă deosebire a gândurilor.

Ca pildă grăitoare, în această privinţă, ne poate fi tâlcuirea Sf. Maxim Mărturisitorul a locului de la 1 Ezdra 4, 1-3. Împrejurarea istorică e următoarea: Întoarcerea iudeilor din robia Babilonului şi zorul de a-şi reface templul. Vrăjmaşii lor se apropie de ei şi-i roagă să primească şi ajutorul lor la ridicarea templului, pentru că la acelaşi Dumnezeu se închină. Dar căpeteniile iudeilor, Zorobabel şi Iisus (Iosua), resping ajutorul lor.

Refuzul acesta de neînţeles primeşte un adânc înţeles tâlcuit după sensul spiritual, pe care-l desprinde Sf. Maxim, din faptul simplu istoric.

"Dacă Zorobabel şi Iisus (Iosua) înseamnă mintea activă şi contemplativă şi dacă vrăjmaşii lui Iuda înseamnă patimile minţii, atunci, socotind şi însemnarea numelui celor ce vrăjmăşesc mintea, găsim că slava deşartă, mândria, făţărnicia şi dorinţa de a plăcea oamenilor se apropie de mintea abia ieşită din robia babilonică a confuziei patimilor zicând: «Vom clădi împreună cu voi templul Domnului». Căci nici unul din aceşti draci vicleni nu împiedică vreodată râvna omului virtuos ci, înlăturând mai degrabă lipsurile virtuţilor, îndeamnă la şi mai mari silinţe, făcându-se împreună râvnitori cu cei ce se nevoiesc, ca să atragă la ei inima celui ce se străduieşte, după ce a pierdut măsura constantă a moderaţiei şi să-l conducă pe neobservate spre altă ţintă decât cea spre care credea că merge. De aceea spun viclenii: «La fel cu voi ascultăm pe Domnul vostru». Căci nu urăsc viclenii *neprihănirea* şi nu se scârbesc nici de împărţirea de ajutoare, sau de primirea de străini,

sau de cântarea de psalmi, sau de cetanii, sau de cele mai înalte învățături, sau de culcarea pe jos, sau de veghere, sau de toate celelalte prin care se caracterizează viața după Dumnezeu, până ce scopul și cauza celor ce se săvârșesc le slujește lor. De aceea, pe ceilalți draci îi observă ascetul mai repede și scapă mai ușor de vătămarea ce vine de la ei.

Dar pe aceștia care au aparență că ajută omului să umble pe calea virtuții și că zidesc împreună cu el templul Domnului, ce minte înaltă i-ar putea descoperi ? Nu poate mintea, fără numai prin cuvântul viu și lucrător, care pătrunde în toate și străbate până la despărțitura sufletului și a duhului[1], adică cunoaște care dintre fapte și gânduri sunt sufletești, sau forme și mișcări naturale ale virtuții, și care sunt duhovnicești, sau forme și mișcări mai presus de fire și proprii lui Dumnezeu, date firii prin Har...

Căci «nu este înaintea Lui nici o făptură ascunsă» - se înțelege, în noi care credem că ne putem ascunde. «Fiindcă toate sunt goale și descoperite»[2], nu numai cele ce s-au făcut și s-au gândit, ci și cele ce se vor face și se vor gândi. Cred că despre faptele și gândurile viitoare spune Scriptura că «nu este făptură ascunsă» iar nu despre cele ce s-au săvârșit. Căci acestea ne sunt cunoscute și nouă înșine și le sunt și altora descoperite. Deci cu atât mai mult sunt descoperite lui Dumnezeu, care a cunoscut de mai înainte toate veacurile nesfârșite...

Cine deci, neavând acest cuvânt sălășluit în adâncul inimii, ar fi în stare să scape de vicleșugurile ascunse ale fățărniciei dracilor împotriva noastră și să stea de sine cu totul singur fără nici un amestec cu ei, și să zidească templul Domnului asemenea lui Zorobabel ? Căci acesta spune hotărât și cu glas mare duhurilor amăgitoare ale mândriei, ale slavei deșarte, ale plăcerii de la oameni și ale fățărniciei: «Nu vom zidi cu voi templul Domnului Dumnezeului nostru, ci vom zidi singuri Domnului lui Israil». Numai cel ce are acest cuvânt poate cunoaște că amestecul dracilor pricinuiește stricăciunea și surparea întregii clădiri și întinează Harul și frumusețea străduințelor închinate lui Dumnezeu. Căci nimenea nu poate, având ca ajutor la virtute pe vreunul din dracii pomeniți, să o zidească pe aceasta lui Dumnezeu. Pentru că nu are pe Dumnezeu ca scop, în cele ce face, ca să săvâr-

[1] Evrei 4, 12.
[2] Evrei 4, 13.

şească virtutea privind spre El. Deci nu din invidie n-au primit cei ieşiţi din robie pe cei de neam străin să zidească împreună cu ei templul Domnului, ci fiindcă au cunoscut cursele ce se ascundeau în aparenţa de prietenie a dracilor, care voiau, prin bine, să le aducă pe neobservate moartea prin păcat; prin cele de-a dreapta să le furişeze ispitele de-a stânga."[1] Dar cursele nu se isprăvesc aci. Tot câmpul de război e acoperit de curse şi mulţi sunt cei ce le cad în gheare.

UNII-ŞI TAIE MINTEA ÎN SCRIPTURI

Cu trecere de vreme, Satana s-a mai iscusit în rele. Pe cine poate să-l întoarcă împotriva lui Dumnezeu, o face, rânjind[2] bucuros; pe cine iubeşte pe Dumnezeu, dar călătoreşte fără sfat şi întrebare, îl învaţă şi el să iubească pe Dumnezeu, şi-l laudă, că bine face, - fără să priceapă unul ca acesta, că a căzut la laudă străină şi că în credinţa lui s-a încâlcit un fir subţire de putere vrăjmaşă.

Vicleanul bagă de seamă ce face Dumnezeu şi face şi el la fel. Trimite Dumnezeu slujitori, trimite şi el; trimite Dumnezeu vedenii, se arată şi el. Propovăduieşte Dumnezeu iubirea de oameni fără deosebiri şi margini, propovăduieşte şi el. Cu un cuvânt: contraface tot ce face Dumnezeu şi dă de râpă pe oameni cu mulţimea înşelăciunilor. S-a făcut de-o îndrăzneală nemaipomenită, încât şi lumina dumnezeiască o contraface, nu în înţelesul că s-ar putea apropia să strâmbe adevărata lumină, căci l-ar face scrum şi nu poate sta într-însa, ci năluceşte şi el o lumină, cu care amăgeşte pe cine poate şi pe cine vede că umblă cu îndrăzneală după daruri dumnezeieşti, înainte de dobândirea smereniei statornice. Aşa se preface în chip mincinos şi în înger al luminii[3] şi în hristos mincinos[4] şi înşeală pe mulţi, zicând: "Eu sunt hristos!"[5] Şi te trimit să propovăduieşti şi să faci cutare şi cutare...

---

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *op. cit.*, pp. 291-294.

[2] 1 Petru 5, 8.

[3] 2 Corinteni 11, 14.

[4] Matei 24, 24.

[5] Luca 21, 8.

E vremea, mai ales în zilele noastre, de care ne-a prevenit Mântuitorul, zicând:

> "Băgaţi de seamă, să nu fiţi amăgiţi; căci mulţi vor veni în numele Meu, spunând: «Eu sunt Mesia şi ceasul e aproape». Nu vă luaţi după ei!"[1]

De aceea e bine să lămurim, după putere, şi acest ucigaş vicleşug al nălucirilor, fiindcă de la o vreme încoace mulţi înşelaţi se ivesc şi multă tulburare fac printre oameni. Iată cum vine cursa aceasta:

Vicleanul are două feluri de momeli, după iubirea omului, care înclină, fie spre pierzare, fie spre mântuire. Este şi o "ispită a mântuirii" în care au căzut mulţi înşelaţi, zicând că-s mântuiţi, când de fapt ei n-au săvârşit nici alergarea şi nici după lege n-au luptat. Este şi ispita sfinţeniei, este şi ispita misiunii sau a trimiterii de la "Dumnezeu", precum este şi ispita muceniciei. În toate aceste ispite cad cei ce ocolesc osteneala, minţile înguste, care spun că nu mai au nimic de făcut, decât să creadă şi să se socotească a fi şi ajuns sfinţenia, misiunea, mucenicia şi celelalte năluci ale minţii înşelate.

Au şi ei o osteneală: aceea de a ajunge la darurile mai presus de fire, înainte de vreme şi ispitind pe Dumnezeu.

Deci, nu-i de mirare că-i dă în robia înşelătorului de minte, ca să-i chinuiască.

Câte unii mai aprinşi la minte, fie de la fire, fie de la boli, neavând cercarea dreptei socoteli, scâncesc în inima lor după daruri mai presus de fire, îmbulziţi nu de vreo virtute, ci de iubirea de sine. Având aceştia iubire fără minte pe care vor să o cinstească cu daruri mai presus de fire, Dumnezeu îngăduie duhului rău să-i amăgească desăvârşit[2] ca pe unii ce îndrăznesc să se apropie de Dumnezeu, necuraţi la inimă. De aceea, pentru îndrăzneală, îi dă pe seama vicleanului să-i pedepsească. Astfel, când atârnă de la Dumnezeu o atare pedeapsă pentru oarecare, îl cercetează Satana luând chipul mincinos al lui Hristos, şi, grăindu-i cu mare blândeţe, îi trânteşte o laudă, cu care-l câştigă fulgerător şi poate pentru totdeauna, ca pe unul

---

[1] Luca 21, 8.

[2] 2 Tesaloniceni 2, 11.

ce, pe calea cea strâmtă[1] şi cu chinuri ce duce la Împărăţie, umblă după "plăceri duhovniceşti". Iată-l cu momeala pe gât. De-acu, după oarecare şcoală a rătăcirii, când încrederea îi va fi câştigată desăvârşit şi-i va fi întărită, prin potriviri de semne prevestite ajunge încrezut în sine şi în hristosul lui, încât şi moarte de om e în stare să facă, întemeindu-se pe Scriptură.

Iată cum "puiul de drac" al iubirii de sine, făcându-se bărbat şi ajutat prin vedenii mincinoase de tatăl său, tatăl minciunii, strâmbă mintea bietului om, încât i se va părea păcatul virtute dumnezeiască. Ba încă, omorând pe cei ce nu cred ca el, i se va părea că face slujbă lui "Dumnezeu" (dumnezeul care l-a înşelat pe el)[2].

Când stai de vorbă cu câte unul din aceştia, te uimeşte convingerea şi siguranţa lui, uneori şi legătura cu judecată a cuvintelor lui, şi nu poţi prinde repede că stai de vorbă cu un înşelat şi un sărit din minte. Asta, până nu-i afli prima spărtură a minţii, de la care apoi toate meşteşugirile vicleanului trebuie să-şi dea arama pe faţă. Trebuie să-i prinzi momeala pe care a înghiţit-o şi care, de cele mai adesea, e căderea la laude, cu care tatăl minciunii şi-a mângâiat pruncul iubirii de sine, pe care l-a clocit cu atâta osârdie cel amăgit de minte.

Şi nu e mare mirarea, căci zice un filosof: e destul să primeşti în minte o singură prejudecată, ca apoi să nu fie prăpăstenie, la care să nu ajungi în chipul cel mai logic cu putinţă. De aceea Biserica înşiră printre păcatele minţii şi prejudecăţile.

O mărturie din Scripturi a celor zise ne va dumeri mai bine. Era pe vremea proorocilor mincinoşi din zilele lui Ilie şi a regelui Ahav. Proorocul Ilie vestise regelui mustrarea lui Dumnezeu, necazurile şi moartea ce-l va ajunge în zilele urmaşilor săi.

3 Regi 22:

1. Trecură trei ani fără război între Siria şi Israil.

2. În al treilea an s-a dus Iosafat regele Iudei la (Ahav) regele lui Israil. (Urmaşii lui Solomon dezbinaseră regatul.)

---

[1] Matei 7, 14.

[2] Numerii 25, 7-13.

3. Şi a zis regele lui Israil către slugile sale: "Ştiţi voi oare, că Ramotul Galaadului e al nostru, şi noi tăcem de atâta vreme şi nu-l scoatem din mâna regelui Siriei?"

4. Apoi a zis lui Iosafat: "Merge-vei şi tu cu mine la război împotriva Ramot-Galaadului?" Iar Iosafat a zis către regele lui Israil: "Cum eşti tu aşa-s şi eu; cum e poporul tău, aşa-i şi poporul meu; cum sunt caii tăi, aşa-s şi caii mei".

5. Şi a mai zis Iosafat regele lui Iuda către (Ahav) regele lui Israil: "Întreabă dar astăzi, ce zice Domnul?"

6. Şi a adunat regele lui Israil ca la patru sute de prooroci, şi le-a zis: "Să merg eu oare cu război împotriva Ramot-Galaadului, sau nu?" Şi ei au zis: "Să mergi, că Domnul îl va da în mâinile regelui!"

7. Şi a zis Iosafat: "Nu mai e oare aici vreun prooroc al Domnului, ca să întrebăm pe Domnul prin el?"

8. Şi a zis (Ahav) regele lui Israil către Iosafat: "Mai este un om, prin care se poate întreba Domnul; însă eu nu-l iubesc, căci nu prooroceşte de bine pentru mine, ci numai de rău; - acesta e Miheia, fiul lui Imla". Şi a zis Iosafat: "Nu vorbi aşa rege!"

9. Şi a chemat regele lui Israil pe un famen şi a zis: "Du-te după Miheia, fiul lui Imla!"

10. Apoi regele lui Israil şi Iosafat, regele Iudei, s-au aşezat fiecare în tronul său, îmbrăcaţi în haine domneşti, în medianul de lângă porţile Samariei, şi toţi proorocii prooroceau înaintea lor.

11. Iar Sedechia, fiul lui Ghenaan, şi-a făcut nişte coarne de fier, şi a zis: "Aşa zice Domnul: cu acestea vei împunge pe Sirieni până ce-i vei nimici".

12. Şi toţi proorocii au proorocit aceleaşi, zicând: "Să te duci împotriva Ramot-Galaadului, că vei izbuti. Domnul îl va da în mâinile regelui".

13. Iar trimisul, care s-a dus să cheme pe Miheia, i-a grăit acestuia zicând: "Iată toţi proorocii proorocesc într-un glas de bine regelui; să fie dar şi cuvântul tău asemenea cu cuvântul fiecăruia din ei".

14. Iar Miheia a zis: "Viu este Domnul ! Ce-mi va spune Domnul aceea voi grăi".

15. Apoi a venit el la rege şi regele i-a zis: "Miheia, să mai mergem noi oare în război împotriva Ramot-Galaadului, sau nu ?" Şi a zis acela: "Du-te, că vei izbuti, Domnul îl va da în mâna regelui".

16. Şi a zis regele: "Iar şi iar te jur, ca să nu-mi grăieşti nimic, fără numai ceea ce este adevărat, în numele Domnului".

17. Şi a zis el: "Iată, văd pe toţi Israilitenii împrăştiaţi prin munţi, ca oile ce n-au păstor. Şi a zis Domnul: ei n-au domn, să se întoarcă fiecare cu pace la casa sa".

18. Atunci (Ahav) regele lui Israil a zis către Iosafat, regele Iudei: "Nu ţi-am spus eu oare, că el nu prooroceşte bine pentru mine, ci numai de rău ?"

19. Miheia însă a zis: "Nu-i aşa. Nu eu grăiesc: ascultă cuvântul Domnului. Nu-i aşa. (Căci) am văzut pe Domnul, şezând pe tronul Său şi toată oştirea cerească stătea lângă El, la dreapta şi la stânga Lui.

20. Şi a zis Domnul: «Cine ar îndupleca pe Ahav să meargă şi să cadă în Ramot-Galaad ?» Unul spunea una, altul alta.

21.Atunci a grăit un civili şi a stat înaintea feţei
Domnului, şi a zis: "Eu îl voi ademeni". Şi a zis
Domnul: "Cum?"
22.Iar acela a zis: "Mă duc şi mă fac duh min
cinos în gura tuturor proorocilor lui". Zis-a Dom
nul: "Tu-l vei ademeni şi vei face aceasta; du-te şi
fă cum ai zis!"
23.Şi iată cum a îngăduit Domnul duhului
celui mincinos să fie în gura tuturor proorocilor
acestora, ai tăi; însă Domnul n-a grăit de bine
pentru tine".
24.Atunci s-a apropiat Sedechia, fiul lui
Ghenaan, şi lovind pe Miheia peste obraz, a zis:
"Cum, au doară s-a depărtat Duhul Domnului de
la mine, ca să grăiască prin tine?"
25.Iar Miheia a zis: "Iată, ai să vezi aceasta în
ziua când vei fugi din cămară în cămară, ca să te
ascunzi".
26.Zis-a regele lui Israil: "Luaţi pe Miheia şi-l
duceţi la Amon, căpetenia cetăţii, şi la Ioaş, fiul
regelui.
27.Şi spuneţi: aşa zice regele: aruncaţi-l în
temniţă, şi-l hrăniţi numai cu puţină pâine şi cu
câte puţină apă, până ce mă voi întoarce biruitor".
28.Iar Miheia a zis: "Că ai să te întorci biru
itor, aceasta n-a grăit-o Domnul prin mine". Apoi
a zis: "Ascultaţi toate popoarele!"
29.După aceea a purces regele lui Israil şi
Iosafat, regele Iudei împreună asupra Ramot-Ga-
laadului.
30.Şi a zis regele lui Israil către Iosafat: "Eu
îmi schimb hainele şi intru în luptă; iar tu îmbrăca
ţi hainele de rege!" Şi şi-a schimbat hainele regele
lui Israil şi a intrat în luptă.
31.Regele asirian a poruncit însă celor treizeci
şi două de căpetenii ale carelor de război, şi a zis:

"Să nu vă luptaţi nici cu mic, nici cu mare, ci numai cu regele lui Israil".

32. Căpeteniile carelor, văzând pe Iosafat, au crezut că acesta este cu adevărat regele lui Israil, şi s-au repezit asupra lui, ca să se lupte cu el. Iosafat însă a strigat.

33. Atunci căpeteniile carelor văzând că nu este acesta regele lui Israil, s-au abătut de la el.

34. Iar un om şi-a întins arcul şi a lovit din întâmplare pe regele lui Israil (Ahav), cel cu hainele schimbate, într-o încheietură a platoşei; şi acesta a zis căruţaşului său: "Întoarce îndărăt şi mă scoate din oaste, că sunt rănit".

35. Şi s-a pornit luptă mare în acea zi, şi regele (rănit) a stat în căruţa lui, în faţa Sirienilor toată ziua, iar seara a murit; şi a curs sânge din rana sa pe podul căruţei.

36. Şi la asfinţitul soarelui s-a dat de veste la toată tabăra, zicând: "Să meargă fiecare la cetatea lui, fiecare la ţinutul lui!"

37. Şi murind regele, a fost dus în Samaria, şi l-au înmormântat în Samaria.

38. Şi au spălat căruţa lui în iazul Samariei; şi câinii au lins sângele lui Ahav, iar desfrânatele s-au scăldat în spălătura acelui sânge, după cuvântul Domnului, pe care l-a grăit (şi prin Ilie).

Duhul care a ieşit şi a stat înaintea feţei Domnului şi s-a făcut duh mincinos în gura proorocilor, căruia i-a zis Domnul: "Du-te şi fă cum ai zis!" e acelaşi care a cerut de la Dumnezeu să cerce pe Iov, ca să se arate răbdarea şi statornicia dreptului.

Iov 1:

6. Într-o zi îngerii lui Dumnezeu se înfăţişară înaintea Domnului, şi Satana veni şi el printre ei.

7. Atunci Domnul zise către Satana: "De unde vii?" Iar Satana răspunse Domnului şi-I zise: "Am

dat târcoale pe pământ şi m-am plimbat în sus şi-n jos".

Cu îngăduirea lui Dumnezeu, Satana îi cerne şi-i culege pe toţi cei ce mai umblă în lumea aceasta după plăceri, chiar duhovniceşti, numai să-i prindă, că încă nu s-au lepădat desăvârşit de iubirea de sine şi de orice spurcăciune a vieţii, după atâta şi atâta propovăduire a Bisericii. Căci patima aceasta face pe om să cadă, lovit de săgeţile laudei, şi să se trezească cu mintea înşelată şi sărită din socoteala smereniei.

Că iată, pe cei ce n-aveau curăţia vieţii, lingăii de la curtea regelui Ahav, i-a dat înşelăciunii desăvârşite a duhului minciunii, şi sfatul lor era ispită regelui iubitor de slavă deşartă, ispită în care trebuia să cadă şi regele, ascultătorul lor, pentru păcatele sale.

Ca şi înşelaţii aceia care l-au pălmuit pe adevăratul prooroc al lui Dumnezeu, aşa şi proorocii mincinoşi din zilele noastre sunt de o îndrăzneală nemaipomenită şi pălmuiesc smerenia, dându-se pe ei de ceva mare: "Ilie", "Ioan", "Hristos", "Fiul Omului", "Dreptul Judecător", şi aşa mai departe. Pretind ascultare de la oameni pentru că "Dumnezeu" i-a trimis, să spună la lume lucruri de care îţi ţiuie urechile, şi-ţi îngheaţă inima auzindu-i.

Pe semnele următoare se pot cunoaşte că nu mai sunt întregi la minte:

1. Se dau pe sine de ceva mare, cum s-au dat de altfel toţi ereticii (rătăciţii) vremurilor, pe care însă i-a afurisit Biserica, prin sfintele soboare.

2. Cad la laudă, având o smerenie mincinoasă.

3. Se ţin pe sine mai presus de Scriptură (unul chiar mi-a rupt-o), mai presus de Biserică şi sfinţi.

4. Mor după a fi ascultaţi şi crezuţi de oameni.

5. Fierb de mânie când nu sunt luaţi în serios.

6. Adesea au "grăire în duh", cu "duhul" care-i poartă şi-i învaţă.

7. Nu vor nici în ruptul capului să-şi controleze prin preoţi cele auzite de la "duhul" lor.

8. Câte unii cu toate acestea arată o evlavie neobişnuită: mărturisind pe Hristos, pe Maica Domnului, făcându-şi şi Sfânta Cruce, bătând metanii, sărutând icoanele, ba şi Sfânta Împărtăşanie luând-o (!); şi jurându-se că-s oamenii lui Dumnezeu, iar ei sunt înşelaţi.

9. Fac pe proorocii şi împrăştie spaimă între oameni. Multe proorocii li se împlinesc, dar multe nu. Asta atârnă de puterea de străvedere a "duhului" care le spune ce le spune, ca unul ce n-are învelitoarea trupului, şi de aceea prinde cu oarecare vreme înainte, cele ce le apropie Dumnezeu de oameni. Dar asta nu e proorocie.

10. În numele "dumnezeului" lor, sunt în stare să omoare om, întemeindu-se pe Scriptură că şi Avraam a fost în stare de o atare ascultare, iar Finees a şi făcut aceasta şi i s-a socotit acestuia râvnă pentru Dumnezeul său[1]. (Cu amăgirea ascultării până la ucidere de om, a cercat vrăjmaşul pe mulţi, în toate vremurile, chiar şi pe pustnici, de cum pe oamenii lumii.) Prin urmare fiind aşa de săritori cu ascultarea şi credinţa la poveţele "duhului" lor, pe care-l cred că e Hristos, sunt o adevărată primejdie printre oameni; terorişti ai sufletelor simple.

11. Sar de la un lucru la altul şi leagă lucruri fără nici o legătură. Tălmăcesc greşit, strâmbă adevărul şi se propovăduiesc din Scripturi, mai mult pe ei înşişi decât pe Dumnezeu, mergând grăbit spre cea mai de pe urmă sfărâmare şi sărire a minţii.

12. În preajma lor simţi tulburare şi primejdie, căci mulţi dintre ei au fost pe la casa de nebuni, sau vor trebui să se ducă. Nu-i blândeţe pe chipul

[1] Numerii 25, 7-13.

lor. Nu-i ocărâm, ci ne păzim şi-i învăţăm şi pe alţii să se păzească şi ne înfricoşăm cât de groaznic şi-au tăiat mintea în Scripturi[1].

Totuşi, pe cât se poate, să încercăm a-i înţelege, lămurind adevărul lucrurilor şi meşteşugirile vicleanului. E ştiut, că făcând omul gândurile şi voile celui rău, intră acela în el. Sau, altfel zicând: iubind cele rele, pe firul acestei iubiri, intră vrăjmaşul în cetate; adică prin cele de-a stânga, relele. Când însă vede că nu poate amăgi pe om cu cele de-a stânga, sare în cealaltă margine, de-a dreapta de tot, căutând acolo să-l amăgească, ca să-i dea omul crezare. Îi trânteşte o laudă pentru mulţimea credinţei în Dumnezeu şi a iubirii virtuţii, şi-l îndeamnă ca fără măsură şi fără întrebare să se silească în acestea. Pe unul îl trezea la rugăciune, silindu-se să-i strecoare în minte şi-n inimă părere mare despre sine, precum că pe "el" îl trezesc "îngerii" la pravilă. Sau dacă cel ochit spre înşelare nu-i chiar aşa de virtuos, îi mai îngăduie să fumeze, să bea, zicându-i gândurile că-i trebuie putere, şi nu-i păcat. Pe unul l-a săgetat arătându-i-se în chipul lui "Hristos" şi spunându-i: "Pentru dumneata mai răsare soarele !" Douăzeci şi cinci de ani pe urmă l-a mai dăscălit, ca să ajungă să se creadă pe sine că el e fiul omului din Scriptură şi dreptul judecător, care va despărţi oile de capre şi va întemeia Împărăţia lui Dumnezeu pe pământ, şi că în zilele lui va fi sfârşitul şi judecata, care se va face prin el. (De fapt era sfârşitul judecăţii sale, pe care o vedea, nu la sine, ci în afară, la toată lumea.) De fiecare dată când îl zorea credinţa aceasta trecea, după câte o ispravă, şi pe la casa de nebuni.

Firul acestei iubiri, fie că înclină spre păcate, fie că înclină spre Dumnezeu, vrăjmaşul caută să-l prindă de capete, nesfiindu-se ucigaşul să se dea drept "Dumnezeu", numai să prindă pe cine poate. De aceea au zis Părinţii că întotdeauna extremele sunt ale diavolului. Adică şi prea mare iubire de Dumnezeu - înainte de vreme - poate fi pricină de cădere: o iubire oarecum pământească, pătimaşă, neliniştită, nesenină, necurată şi pironită.

Grijă la minte ! Căci războiul nevăzut cearcă pe toată lumea şi n-a cruţat nici iubirea de Dumnezeu a Apostolilor ! Deci, ca să

---

[1] 2 Petru 1, 20.

pricepem mai bine lucrul acesta subţire şi rostul pentru toţi al celor scrise, ne folosim de icoana celor trei iubiri, a celor trei ucenici ai Domnului: Petru, Iuda şi Ioan.

GREŞELILE IUBIRII ŞI DREAPTA SOCOTEALĂ

Aceşti ucenici ai Domnului, din pricina iubirii lor aprinse, fiecare a făcut câte o greşeală în ucenicia lor. Doi s-au îndreptat, unul s-a surpat. Astfel, într-o călătorie, când oamenii dintr-o cetate oarecare necunoscându-i, n-au vrut să-i primească, Iacob şi Ioan au zis: să ne rugăm ca Ilie, să se pogoare foc din cer peste ei să-i ardă.[1] Cinstea şi preţul pe care-l avea Domnul în inima lor, precum şi râvna sau iuţimea lor, încă nu le aveau în cumpănă şi cu dreaptă socoteală şi aşa au ars o greşeală. Mântuitorul i-a adus la blândeţe şi la dreapta socoteală, învăţându-i: "Nu ştiţi ce duh grăieşte prin voi acestea"[2].

Petru, după frumoasa mărturisire de credinţă: "Tu eşti Hristos Fiul lui Dumnezeu celui viu !"[3], şi după lauda Mântuitorului - care în aşa fel i-a spus-o, ca oarecum să-l ferească de primejdia laudei şi a părerii de sine, - când Iisus a început să le spună Apostolilor despre patimile şi răstignirea Sa, Petru, în iubirea lui n-a putut răbda o socoteală ca aceea, ci şi sări cu gura: "Doamne, să nu-ţi fie ţie una ca aceasta !"[4] Atunci, ca unul ce n-avea şi cunoştinţa tainelor lui Dumnezeu care să ţie cumpăna dreaptă cu puterea iubirii aprinse şi înţeleasă omeneşte, căpătă de la Domnul palmele acestea: "Înapoia Mea Satano ! Sminteală Îmi eşti !"[5] Sigur că nu Petru era Satana, ci un gând al Satanei intrase şi se exprimase prin gura lui Petru, - căci era o spărtură, o descumpănire între puterile lui sufleteşti: cunoştinţă, dragoste şi iuţime. Şi se vede că încă nu s-a tămăduit cu îndreptarea aceea. Mai bătrân fiind şi mai greu de leac, iubirea lui încă nu se strămutase, ca a lui Ioan: toată pentru Mântuitorul, ci mai ţinea ceva şi pentru sine. Mântuitorul îl cunoştea şi-i prevesti lepădarea cea de trei ori în curtea lui Caiafa. Petru iarăşi sări cu gura, zicând că nu. Dar la

[1] Luca 9, 54.
[2] Luca 9, 55.
[3] Matei 16, 16.
[4] Matei 16, 22.
[5] Matei 16, 23.

urmă a trebuit să constate că a mai luat trei palme peste obraz, pentru iubirea pe care n-o dase toată lui Dumnezeu, precum făgăduise, ci mai ţinuse şi pentru sine. Sfânta Predanie zice că atâta a plâns Petru şi s-a pocăit, încât lacrimile tăiaseră brazde în obrajii săi.

Iuda, ucenic al Mântuitorului şi el, având minte, iubire şi voinţă, însă după felul lui, iarăşi ne dă o pildă şi o învăţătură. Iuda voia ca şi Mântuitorul să iubească ceea ce iubeşte el, adică să întemeieze o împărăţie pământească a Cerurilor şi Iisus să se facă Împărat, iar pe el, mare sfetnic şi vistiernic al arginţilor, că tare era umilit, să fie trimis desculţ, fără traistă şi numai cu toiag[1] şi să propovăduiască o Împărăţie pe care n-o vedea cu ochii săi de lut, şi pentru care n-avea decât o zdreanţă de pungă goală.

Aşa fiind făcut, parcă era de un gând cu tot neamul său. De aceea, deşi Mântuitorul l-a iubit şi l-a înzestrat cu daruri întocmai ca şi pe ceilalţi, totuşi el a rămas evreul fără leac, iubind un "Dumnezeu al veacului de acum"[2], iar pe Iisus care nu corespundea iubirii sale pământeşti, L-a vândut pe treizeci de arginţi, câştig ce-a mai putut să scoată, pentru slujba de trei ani.

Cele două capete ale iubirii sale erau prinse de diavol. El se iubea pe sine, iar pe Dumnezeu, numai dacă Dumnezeu îi asigura mulţumirea iubirii de sine, - ceea ce adevăratul Dumnezeu n-a putut să-i împlinească. De aceea s-a lăsat păgubaş. Mântuitorul a încercat totul cu beteagul său ucenic, dar în zadar. I-a dat şi Sfânta Împărtăşanie cu Sine, dar în loc să se tămăduiască, a intrat şi mai cu putere Satana în el[3] şi Mântuitorul - în grai omenesc zicând - S-a dat bătut, spunându-i: "Ce faci, fă mai curând !" - că nu puteau dracii face nimic, de nu le îngăduia Dumnezeu.

A avut şi el o clipă de trezire, dar nu mai era el stăpân pe sine, ci acum era mai tare noul său "stăpân", care-l trăgea la plata spânzurării… şi nu i-a mai dat vreme…

Iată ce primejdie grozavă e acea iubire de sine, care nu se dăruieşte lui Dumnezeu, nu se pleacă sfatului, decât cu făţărnicie: necaz mare şi jug greu peste fiii lui Adam.

---

[1] Marcu 6, 8.

[2] 2 Corinteni 4, 4.

[3] Ioan 13, 27.

Unirea celor doi sau trei în numele lui Dumnezeu e o minune nevăzută în suflet, e venirea iuțimii, a cunoștinței și a dragostei la cumpăna liniștită a dreptei socoteli, științoare de taină și științoare de măsuri, asta e ceea ce urmărim cu orice prilej ca pe un dar și un dor al lui Dumnezeu. Ne trebuie - grăind mai pe înțeles - mai multă inimă în minte și mai multă minte în inimă, căci altfel, fără lucrarea de unire a preafericitului nume, o iau razna și inima și mintea.

MĂSURILE...

"Cine nu se leapădă de sine, nu poate să vie după Mine."[1] Cine nu poate să întrebe și nu se poate pleca sfatului unui părinte duhovnicesc, sau nici măcar nu-l caută, nu găsește pe Iisus. Dacă totuși vrea să se ție de urma lui Dumnezeu, dar fiind cu inima și mintea întinate de părere și mândrie, dă de înșelăciuni. De aceea-s rânduiți duhovnicii, să cumpănească duhurile ce le străbat mintea, să cunoască măsurile fiecărui ins, și încotro îi înclină cumpăna.

Încă de mult mărturisea Proorocul Iordanului că: "Nu poate un om să ia nimic, dacă nu i s-a dat lui din cer"[3]. Dar tot așa zic și cei înșelați. Cum să prindem înșelăciunea din urmă? Foarte ușor de prins. Cei ce cu adevărat au darul de la Dumnezeu, vin la duhovnici să întrebe, pe când cei înșelați nu vor, ci se țin pe sine mai presus de orice dar. Ei nu mai știu că fără de smerenie, nu dai de Dumnezeu, ci de înșelătorul; fără întrebare nu intri pe poartă, ci sari pe aiurea și cu tâlharii te socotești. Râvna fără întrebare și părerea sar măsura.

> "În puterea darului ce mi s-a dat spun oricui, care este între voi, să nu năzuiască mai sus decât i se cuvine să năzuiască, ci să cugete cumpănit, fiecare precum Dumnezeu i-a împărțit măsura credinței."[3]

Asta ne-o spune Sf. Pavel, care, deși a văzut lumina puternică din cer și a auzit glasul adevăratului Iisus Hristos, care I-a descoperit

---

[1] Luca 9, 23. [2] Ioan 3, 27. [3] Romani 12, 3.

rostul sfintei Sale nevăzute arătări, totuşi, spre asigurarea şi învăţarea smereniei, l-a trimis orb la sluga Sa în Damasc[1]. Acesta, vestit şi el de Mântuitorul[2], l-a primit, l-a lămurit şi l-a înnoit cu Botezul. Acelaşi Pavel, după altă multă învăţătură, trudă şi propovăduire, după alte vedenii, semne şi răpire în Rai, totuşi s-a dus la Ierusalim, să se întâlnească cu ceilalţi Apostoli şi să le spună şi lor Evanghelia pe care o vestea el, ca nu cumva să fie în înşelare şi toată truda lui zadarnică[3].

Aşa-l povăţuia, nu îndoiala ci smerenia.

În fiecare ins a închis Dumnezeu chemarea către tot rostul şi lucrul, pe care - la vreme - le va avea între oameni. Astfel:

Efeseni 4:

11. El a dat pe unii ca să fie Apostoli, pe alţii prooroci, pe alţii binevestitori, pe alţii păstori şi învăţători,

12. Spre desăvârşirea sfinţilor, la lucrul slujbei, spre zidirea trupului lui Hristos,

13. Până când toţi vom fi ajuns la unirea credinţei şi a cunoştinţei Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei plinirii lui Hristos,

14. Ca să nu mai fim copii şi jucăria valurilor, purtaţi încoace şi încolo de orice vânt de învăţătură, prin înşelăciunea oamenilor, prin vicleşugul lor, spre uneltirea rătăcirii,

15. Ci fiind credincioşi adevărului, prin iubire să sporim întru toate, pentru El, care este capul - Hristos.

El uneşte cele învrăjbite, El ne măsoară darul, El ne cheamă la lucru în vie, El ne ajută pe fiecare în parte, dacă nu uităm să-L chemăm; iar spre desăvârşirea obştei, El luminează slujitorii.

Sunt, între cei trimişi de Dumnezeu, şi oameni ce au darul să vadă dincolo de zare, să audă graiuri şi cuvinte mai presus de fire. Dar

---

[1] Fapte 22, 6-11.
[2] Fapte 22, 10-16.
[3] Galateni 2, 1-8.

aceştia, la vreme de mare însemnătate pentru ei, când li se deschide ochiul vederii şi urechile auzirii celor de dincolo, să nu întârzie a căuta povăţuirea unui duhovnic, care le va feri inima şi mintea de bucurie străină şi care îi va ocroti cu dulama smereniei.

Căci dacă nu fac aşa, cu tot darul de sus, pot cădea pradă înşelăciunii. Iată cum: Darurile lui Dumnezeu ascunse în noi, noi nu le ştim, dar Satana le vede; şi, ca un tâlhar viclean, pândeşte vremea darului de sus să se deschidă în viaţa noastră şi de nu-l va afla acoperit de smerenie şi dreaptă socoteală, varsă el, ca pe un jgheab, pustiirile lui pe făgaşul lui Dumnezeu.

Deci, ce ţi-a dat Dumnezeu dar, asigură-l cu întrebarea şi ocroteşte-l cu smerenia, şi cu atât mai vârtos nu ieşi din sfatul unuia dintre nebăgaţii în seamă slujitori ai lui Dumnezeu. "Cu cât eşti mai mare, mai mult te smereşte, şi înaintea Domnului vei afla Har" zice înţeleptul.[1] Căci de n-ai îndemânare către socoteala aceasta, atunci darului vederii tale i se arată un hristos mincinos şi urechii tale îi va grăi Satana, care se va da pe sine "Hristos" şi te va amăgi desăvârşit.

> "...Se vor ridica hristoşi mincinoşi şi vor da semne mari şi minuni, ca să amăgească, de va fi cu putinţă şi pe cei aleşi."[2]

Hristoşii şi proorocii mincinoşi, de care ne previne Mântuitorul din vreme, sunt viclenii de dincolo de zare, care fac silă mare şi mult meşteşugită, ca să fie primiţi de oameni ca atare. Ei umblă răcnind şi caută pe cineva să-i vadă şi să-i asculte. - Nu cumva li-e vremea aproape, căci tare-şi mai fac de cap !?

Mântuire este şi pentru cei înşelaţi: când îşi vor cunoaşte înşelarea şi se vor pocăi de ea. Iuda însă n-a mai avut vreme.

Iată pe scurt pricinile şi grija pentru care Predania Bisericii Răsăritene se fereşte de vedenii, şi-şi fereşte şi fiii, întrucât acestea nu sunt neapărat trebuitoare mântuirii, şi desăvârşirea, la care suntem chemaţi, lasă în urmă orice vedenie. Revelaţia e deplină, iar cele ce mai lipsesc, le aşteptăm la a doua venire.

---

[1] Înţelepciunea lui Isus Sirah 3, 18. [2] Matei 24, 24.

SFATURILE EVANGHELICE
SAU
PORUNCILE DESĂVÂRŞIRII

Porunca desăvârşirii s-a dat încă prin Legea veche, evreilor[1], dar cu deosebire s-a dat prin Legea nouă, creştinilor[2]. Desăvârşirea şi sfinţenia sunt cele ce măsoară apropierea sau depărtarea noastră de Dumnezeu. De aceea, în trei cete se rânduiesc ostaşii războiului duhovnicesc, în: chemaţi, aleşi şi credincioşi[3], sau cu altă numire: începători, sporiţi şi desăvârşiţi.

Dar s-a ales o ceată de creştini care găsesc înlăuntrul lor îndemnarea sau chemarea numai spre viaţa duhovnicească, ca singurul rost vrednic al vieţii. Aceştia sunt călugării.

Precum când merg la oaste, oamenii lumii lasă toată grija de acasă, ca să nu-i încâlcească în vremea ostăşiei, aşa şi nevoitorii mântuirii lasă toată grija lumii, pentru Împăratul cerurilor.

Dacă la intrarea în viaţă sunt de ajuns poruncile şi sângele Mielului, pentru ajungerea desăvârşirii însă sfaturile evanghelice se fac porunci. Sfaturile evanghelice sunt tot porunci pentru cine are înzestrarea de a le împlini. Şi o au mult mai mulţi, după cum întâmplările vieţii îi dovedesc, şi iarăşi înzestrarea aceasta şi-o desăvârşesc mult mai puţini, din lipsa de povăţuitori desăvârşiţi. Printre sfaturile evanghelice sau poruncile desăvârşirii cea dintâi e lepădarea de lume. Cine se leapădă de lume nu mai stă la cumpănă, între preţul lumii întregi, de i-ar da-o cineva toată în stăpânire până la sfârşitul veacurilor, şi între preţul sufletului, curăţit şi strălucit de slava lui Dumnezeu, în viaţa de apoi. Faţă de slava aceea, ale lumii de aicea toate sunt gunoi[4].

Lepădarea de lume e o convingere, pe care poţi s-o ai şi în mijlocul lumii stând, precum poţi să n-o ai în mijlocul pustiei petrecând. Dar cei ce se mântuiesc, toţi trebuie s-o aibă.

Călugării deci, vrând să înveţe ştiinţa mântuirii[5], sau meşteşugul izbăvirii din cele de aici şi strămutarea în cele de dincolo, dau aceste trei sfinte făgăduinţe: sărăcia, fecioria şi ascultarea.

---

[1] Levitic 11, 44-45.
[2] Matei 5, 48.
[3] Apocalipsă 17, 14.
[4] Matei 16, 26 şi Ioan 2, 17.
[5] Luca 1, 77.

Făgăduinţele acestea, când sunt făcute dintr-o convingere statornică, surpă pe rând toate patimile şi izbăvesc pe nevoitor de toate cursele vrăjmaşului; căci acestea sunt sfaturile evanghelice şi urmarea Mântuitorului. Astfel sărăcia e dezlipirea sufletului de orice lăcomie de avere sau iubire de argint, precum şi dezlipirea de gândul averii. Cel dezlipit cu sufletul de acestea, de va şi avea avere în grijă, nu va fi împătimit de ea, şi nu-şi va pierde cumpătul, când s-ar întâmpla să o piardă.

Fecioria stă împotriva a toată desfrânarea. Nevoinţa ei urmăreşte să aducă firea la linişte sau la nepătimire, ca la o stare de la sine înţeleasă a firii pe care firea a avut-o odată.

Ascultarea însă e făgăduinţa cea mai grea: mucenicia pe viaţă. Toţi i-au zis aşa. Greutatea ei cu adevărat stă şi în îndărătnicia firii, sălbătăcită de păcate, dar stă şi în scăderile povăţuitorilor. Dacă povăţuitorii n-au cuvântul acoperit cu o sporită viaţă duhovnicească şi nu au patimile stinse, n-au cu ce te îndemna la ascultarea desăvârşită, decât cu puterea mărimii, sau cu mărimea puterii. E vorba de o ascultare, care opreşte mintea ascultătorului de a mai cumpăni cuvântul şi sare să-l facă întocmai, chiar de l-ar costa viaţa. Ascultătorul nu mai face nici o socoteală cu viaţa, liniştit că duhovnicescul său părinte i-a luat grija vieţii şi l-a scutit de toate primejdiile socotirii. Desăvârşit nu poţi asculta decât de un sfânt. Aceştia însă fug de slujba poruncirii.

Totuşi spre folosul vieţii duhovniceşti eşti de mare câştig ascultând pe oricine; căci ascultarea e rânduită împotriva patimilor minţii: mândria, părerea şi slava deşartă, şi cine are de gând să scape de acestea nu stă să cumpănească sfinţenia mai marelui. Ascultarea desăvârşită e vestita "tăiere a voii" care, de multe ori, e tot una cu tăierea capului. Ascultătorul desăvârşit nu mai are război cu necazurile ce vin de pe urma iubirii de sine şi nici lupte cu grija vieţii care l-a scos din Rai. Ascultarea e lepădarea de sine, luarea crucii în fiecare zi[1] şi urmarea Mântuitorului. Ea ne învaţă smerenia, care ucide toate patimile şi linişteşte sufletul. Ea stinge orice frământare şi opreşte orice iniţiativă, deci toată energia, cu vremea, trebuie să se convertească în virtuţi duhovniceşti. Ascultarea aceasta stinge personalitatea

---

[1] Luca 9, 23.

de pe planul lumii şi, dacă e ceva de capul ascultătorului, toată înzestrarea lui se preschimbă în sfinţenie, pe care, de multe ori, se poate întâmpla să n-o ştie nimeni fără numai Dumnezeu. Aşa creşte ascultătorul o personalitate a spiritului, când izbuteşte să treacă peste grămada sa de oase ca şi cum ar trece altul.

În fiecare om este închisă o măsură a lui, după cum ne asigură şi Sfântul Pavel[1]; peste aceasta să nu treacă nimeni, dar nici să nu se lenevească nimeni a o ajunge. Arătarea şi împlinirea în firea noastră a tuturor darurilor naşterii noastre de sus, din Duhul Sfânt, e ceea ce numim desăvârşirea, cea la măsura fiecărui ins. Fiecare e înzestrat şi trimis să împlinească un rost al lui Dumnezeu între oameni. Dezvelirea şi înţelegerea acestui rost sau destin ascuns în noi în fiecare, după atotştiinţa de mai înainte[2] a lui Dumnezeu, nu poate fi dezgropat fără cunoştinţa şi luarea aminte a unui duhovnic iscusit, care are grija şi meşteşugul să înlăture toată piedica şi nepriceperea, ca să poată avea loc de ele voia cea bună a lui Dumnezeu, care era ascunsă în tine. Duhovnicul, sau stareţul, ajută şi dezvăluie toate intenţiile lui Dumnezeu din fiii Săi, dăruite lor după măsura credinţei, ce vor avea s-o aibă.

De aceea toţi nevoitorii trebuie să-şi găsească duhovnic, deoarece în cele duhovniceşti, tot ce nu e din povăţuire orânduită şi sub ocrotirea smereniei duce la înşelare şi la mai mare rătăcire, decât înseşi patimile.

> "Prin ştiinţa lui, dreptul, sluga Mea, va îndrepta pe mulţi."[3]

Prin acea prietenie a duhovnicului cu Dumnezeu, despre care nu ne mai tocmim, el va întoarce sau va atrage voia omului la voia lui Dumnezeu, făcându-l să vrea şi el ce vrea Dumnezeu. Atunci vei fi în ascultarea care era în Hristos Iisus[4], şi dreptul, sluga lui Dumnezeu, va întoarce dragostea ta la dragostea lui Dumnezeu, iubind şi tu ce iubeşte Dumnezeu: atunci va fi în noi simţirea care era în Iisus[5]. Duhovnicul va întoarce şi mintea noastră de la atâta umblare pustie în

---

[1] Romani 12, 3.
[2] Romani 8, 29.
[3] Isaia 53, 11.
[4] Filipeni 2, 8.
[5] Filipeni 2, 5.

afară, şi o va face scaun al lui Hristos-Dumnezeu, în care sunt ascunse toate comorile cunoştinţei şi ale înţelepciunii[1].

La aceste stări însă nimeni să nu încerce să ajungă singur, căci nu va ajunge sau va ajunge rău. Toate darurile închise în destinul nostru sunt îngrădite cu suferinţe, şi numai la atâtea daruri ajungem, prin câtă suferinţă putem răzbi cu bucurie. Numai atâta bine putem face, câtă suferinţă putem ridica de pe el. Numai atâta mângâiere putem aduce între oameni, câtă amărăciune putem bea în locul celor ce vrem să-i mângâiem. Atâta strălucire va arăta iubirea de Dumnezeu şi de oameni în noi, sau atât de puternice vor fi mila şi adevărul în noi, câtă văpaie de ură înfruntăm bucuroşi pentru Dumnezeu şi oameni. Şi aşa mai departe.

E bine de ştiut şi faptul că darurile lui Dumnezeu dau o mare putere de a suferi, cu seninătate, orice protivnicie în calea darului, şi, răbdând cu linişte, toate piedicile cad pe rând, printr-o nevăzută rânduială dumnezeiască.

Lupta începătorului este lupta izbăvirii de patimi; straja atenţiei la porţile simţurilor, ca să nu intre pruncii vaviloneşti, care, făcându-se bărbaţi, ar fi mai greu de scos. Deci cum se arată aceia, să-i şi lovească de Piatră, ca să nu ajungă cu ei până la luptă. Năvala de gânduri să nu descurajeze pe începători; toată grija să le fie să nu se nevoiască cu gândurile. A nu avea gânduri e tot aşa de cu neputinţă, ca şi a crede că poţi opri vântul, dar, cu orânduire dumnezeiască, vin şi vremuri fără furtună.

Începătorii pot să vadă cum numele Mântuitorului îi izbăveşte de asuprirea momelilor vicleanului - ceea ce-i îndatorează cu o mare smerenie înaintea lui Dumnezeu, ştiind că se luptă El în locul lor. Partea începătorilor este nevoinţa de a seca izvoarele patimilor din pământul inimii, precum şi grija de a nu se sui cu mintea în văzduhul părerii, căci acolo bat furtuni mari şi se rup aripile minţii. Fiindcă de multe ori e atrasă mintea dincolo şi, furată de vrajă cum e, uşor poate fi mişcată de bucurie străină. De aceea Sfinţii Părinţi ne atrag luarea aminte să ne împotrivim acestei răpiri a minţii, pentru că dincolo, mari şi multe sunt primejdiile, în care începătorii pot să-şi frângă mintea.

[1] Coloseni 2, 3.

Începătorii trebuie să stea cu mintea de strajă la porțile sufletului, ca să nu intre ca un foc bucurie străină în cetate.

Vremea nevoinței pentru unii e mai scurtă, pentru alții mai lungă, pentru unii mai ușoară, pentru alții mai grea, și pentru foarte mulți ține toată viața. Dar pentru cei ce nu judecă pe nimeni, Mântuitorul zice că fără nevoință intră în Împărăție[1].

Fără uscarea izvoarelor rele, fără scoatere din rădăcină a patimilor - ca pe urmă locul să fie ars cu lacrimile pocăinței - fără netezirea scurmăturilor pe care le-au făcut în fire porcii patimilor: dealuri și văi, nu e chip de a primi pe Iisus și-a ajunge în ceata a doua a luptătorilor, a celor sporiți. Ceata începătorilor stă sub fericirea sărăciei desăvârșite. Nimic n-a mai rămas de care să le mai fie împătimită inima, nici de ei înșiși, nici din altceva din cele de aici. Cât despre patimi, singura lor avuție, prin nevoința cea de bunăvoie, au risipit-o, au ajuns săraci și s-au făcut ca un crin în pustie.

CEI CURAȚI CU INIMA

Măsura celor sporiți stă sub fericirea fecioriei sau a celor curați cu inima. Căci una e să făgăduiești că vei petrece în feciorie și alta e să ajungi cu adevărat starea nevinovăției și nepătimirea. Cei ce-și întorc mânia și pofta de la cele de aici, unde altfel ar fi zăcătorit în contra firii, aceia scapă de bărbatul sau de femeia dintr-înșii și vin la starea unui suflet de fecioară.

Sufletul ajuns la starea de fecioară are parte de crinul Bunei-Vestiri a nașterii lui Hristos într-însul. În vremea aceasta, sortită dezvelirii darurilor dobândite prin Sf. Mir, se întâmplă că sufletul trebuie să treacă prin nevoințe fără de voie, neatârnătoare de el, care însă îi vin prin dumnezeiască orânduire, împlinind ceea ce mai lipsea din lămurirea la câtă s-a supus prin nevoințe de bună voie. În vremea aceasta, lucrează asupra nevoitorilor puterea cea mai presus de fire a Duhului Sfânt. Dar, să nu uităm: numai după ce ei, prin nevoințele cele de bună voie, au scos toate puterile sufletului din robia lucrării

---

[1] Luca 6, 37.

contra firii şi le-au adus la lucrarea potrivită cu firea, spre care le erau date. Odată dobândită această convertire şi armonie lăuntrică a puterilor, vine şi lucrarea cea mai presus de fire şi ajută creşterea şi rodirea darurilor Duhului Sfânt, potrivit orânduirii lui Dumnezeu cu fiecare.

Prunc nou s-a născut firii, pe care a întors-o la starea de fecioară fără prihană. Iar Pruncul creştea şi se întărea cu Duhul, umplându-se de înţelepciune, şi Harul lui Dumnezeu era cu El[1]. El e steaua de dimineaţă, care răsare în inimile credincioşilor[2], după cum zice Petru. El e Dumnezeul-lumină - lumina ta - cea care era învăluită de întunericul neştiinţei din vremea patimilor, care va răsări ca zorile şi va grăbi tămăduirea ta[3]. Pe dărâmăturile tale vechi se vor face zidiri din nou, cărora le vei pune temelia cea străveche[4]: Iisus Hristos. Lumina lumii şi lumina ta va creşte tot mai tare, Pruncul Iisus s-a făcut, în ceata celor desăvârşiţi, bărbat desăvârşit, şi vine, plecându-şi capul, sub mâna de ţărână a zidirii Sale, arătându-ne smerenia ca pe un botez.

Duhul lui Dumnezeu, lumina cea adevărată: Hristos, lumina care luminează pe tot omul ce vine în lume[5], ajută sufletul să se cunoască cu adevărat ce este faţă de sfinţenia lui Dumnezeu. La lumina adevărului veşnic îşi vede mulţimea păcatelor, loviturile tâlharilor, tăieturile fărădelegilor şi întârzierea tămăduirii. Pe măsură ce sporeşte într-însul lumina dumnezeiască a cunoştinţei de sine, pe aceeaşi măsură vede câtă stricăciune i-a făcut vremea închisă în necunoştinţa de sine. Aşa se face că sub lucrarea sfântă a Harului, nevoitorii se văd cei mai mari păcătoşi - căci e Cineva sfânt în ei şi le arată aceasta. Iată cuvântul Sf. Marcu Ascetul: "Cu cât sporeşti virtutea astăzi, cu atât te-ai dovedit dator pentru ziua de ieri, făcând arătată capacitatea firii. Fiindcă prin sporul de azi s-a dovedit că nu există un spor sau un scăzământ al firii, ci al voinţei."[6]

Ca atare sfinţii sunt convinşi de păcatele lor. De aceea judecându-se pe ei înşişi vrednici de iad, primesc de la Dumnezeu Raiul şi în dar mântuirea.

---

[1] Luca 2, 40.
[2] 2 Petru 1, 19.
[3] Isaia 58, 8-12.
[4] Isaia 58, 12.
[5] Ioan 1, 9.
[6] Sf. Marcu Ascetul, *Despre Botez*, *op. cit.*, ed. I, vol. 1, p. 302 şi ed. II, p. 297.

Cei înşelaţi nu-şi văd păcatele, ci virtuţile.

Pe când sfinţii sunt "păcătoşi" convinşi de păcatele lor - căci puterea sfinţitoare a lui Hristos se află în ei şi întru recunoaşterea neputinţei se săvârşeşte darul - înşelaţii sunt nişte păcătoşi închişi în neştiinţă, dar convinşi de "mântuirea" lor, căci s-a întărit într-înşii întunericul cel mai dinafară, care-i face să se dea pe ei înşişi mai presus de Biserică şi sfinţi. Sunt cei ce n-au avut grijă şi s-au suit la părerea de sine; văzând darul lui Dumnezeu, şi socotindu-l al lor, şi-au frânt aripile minţii.

Cei desăvârşiţi nu simt numai spinul păcatelor lor, ci găsesc într-înşii murmurând toate păcatele oamenilor. Căci prin cei desăvârşiţi se răsfrânge sfinţenia lui Dumnezeu, ca printr-o oglindă, şi într-înşii iarăşi toată firea omenească-şi simte durerea şi păcatul.

Abia lor le îngăduie atotştiutorul Dumnezeu să bată război cu stricătorul firii omeneşti, şi cu sabia Duhului neîntrerupt să-l ardă. Dar nu spre el le e privirea, ci având toată făptura lor absorbită de dar, s-au făcut ca un pârjol într-un rug nearzător şi, strămutaţi de dragostea lui Dumnezeu, chiar şi numai cu atâta, că sunt în lumea aceasta, ard pe "stăpânitorul" ei în inimă, ca o sabie de văpaie.

Această nebănuită simţire a neputinţelor, întru care se desăvârşeşte darul lui Hristos, ne face înţeleasă mutarea din cele de aici a unui Cuvios Părinte:

> "Venind el la vremea mutării din viaţa aceasta, şi în jurul lui şezând Părinţii, a strălucit faţa lui ca soarele. Şi le-a zis lor: «Iată Avva Antonie a venit». Şi după puţin a zis: «Iată ceata Proorocilor a venit». Şi iarăşi faţa lui mai mult a strălucit. Şi a zis: «Iată ceata Apostolilor a venit». Şi s-a îndoit faţa lui în strălucire. Şi se părea ca şi cum ar vorbi cu cineva, şi i s-au rugat lui bătrânii zicând: «Cu cine vorbeşti, Părinte ?» - «Iată îngerii au venit să mă ia, şi mă rog ca să fiu lăsat să mă mai pocăiesc puţin». Şi i-au zis lui bătrânii: «Nu ai trebuinţă să te pocăieşti, Părinte !» Şi le-a zis lor bătrânul: «Cu adevărat nu mă ştiu pe mine să fi pus început

(pocăinţei)». Şi au cunoscut Părinţii că a ajuns desăvârşirea. Şi iarăşi de năpraznă s-a făcut faţa lui ca soarele, şi s-au temut toţi. Şi le-a zis lor: «Vedeţi, Domnul a venit, şi zice: «Aduceţi-Mi pe vasul pustiului !» Şi îndată şi-a dat duhul, şi s-a făcut ca un fulger şi s-a umplut tot locul de bunămireasmă.»"[1]

Cu aceste graiuri trece pragul dincolo, în adâncul smereniei, nevoitorul ce a ajuns desăvârşirea.

VÂRSTELE IUBIRII - VÂRSTELE DESĂVÂRŞIRII

Sf. Isaac Sirul a numit desăvârşirea o prăpastie de smerenie; dar tot aşa de bine putea să zică şi despre iubire, legând-o de numele desăvârşirii. Căci iubirea a coborât pe Dumnezeu din Ceruri să se facă om, - şi nu este smerenie mai mare ca aceea a locui Dumnezeu în oameni, din iubire. Deci acestea-s semnele celor locuiţi de Dumnezeu: un nesfârşit de dragoste şi o prăpastie de smerenie. Căci: "Cine zice că petrece întru El, dator este precum Acela a umblat, şi el aşa să umble"[2].

Iar dragostea în Duhul lui Hristos, în trei vârste se vede:
În iubirea aproapelui ca pe tine însuţi;[3]
În iubirea mai mult ca pe tine însuţi - iubirea de vrăjmaşi;[4]
În iubirea ca jertfă pentru oameni.[5]

Până la măsura iubirii de vrăjmaşi sunt datori să ajungă toţi creştinii, care au de gând să se mântuiască; pe când la vârsta a treia a iubirii, foarte puţini ajung.

Cei desăvârşiţi fiind o încrucişare a lui Dumnezeu şi a firii omeneşti, şi, răsfrângându-se Dumnezeu cu limpezimea cea mai mare

---

[1] *Patericul*, ed. III, Râmnicul Vâlcea, 1930, pp. 211-212.
[2] 1 Ioan 2, 6.
[3] Matei 19, 19.
[4] Matei 5, 44.
[5] Ioan 15, 13.

în firea omenească, iar firea omenească în Dumnezeu, pe ei îi dor durerile şi păcatele oamenilor, la o măsură dumnezeiască nebănuită. De aceea vor să se jertfească pentru ei, vor să fie osândiţi în locul acelora, ca oamenii, fraţii lor, să ia iertare. Aşa a fost Sf. Apostol Pavel.

Aceşti fii ai Tatălui vin în lume spre aceeaşi soartă spre care a venit Cel Unul Născut Fiul lui Dumnezeu. Aceştia toţi se învoiesc să-I urmeze cărarea întreagă.

"Pe Iisus, iubirea L-a făcut să moară, iubirea I-a dat biruinţa asupra morţii. Iubirea e singura putere care învinge moartea. Iar pe noi, forţa care ne pătrunde în chip zguduitor şi ne hotărăşte să-I dăm viaţa noastră toată, nu e cuvântul Lui, ci Jertfa Lui."[1]

Aceasta e iubirea desăvârşită, iubirea ca jertfă: pârjolul care aprinde lumea, cutremură porţile iadului, şi stârneşte împotrivă-şi toată vâlvătaia de ură, sau ispita a doua prin durere. Iar cel ce iubeşte aşa, se ţine într-o linişte mai presus de fire, căci: "Mintea lui unindu-se cu Dumnezeu şi petrecând în El, prin rugăciune şi dragoste se face înţeleaptă, bună, puternică, iubitoare de oameni, milostivă, îndelung răbdătoare, şi, simplu vorbind, poartă în sine aproape toate însuşirile dumnezeieşti"[2].

De aceea nu-şi pierde cumpătul dacă-l vor părăsi prietenii la ceas de prigoană şi i se vor face protivnici şi-l vor huli şi-l vor osândi ca pe un înşelător, chiar cei din casa lui. Mintea şi toată fiinţa lui ajunsă simplă, va putea trece şi proba cea mai grea când, în viforul de ură al protivnicilor, îl va părăsi şi Dumnezeu, arătându-i gustul iadului şi lăsându-l în mâinile păcătoşilor, ca să se arate că nici urgia răului nu-l va putea desface din dragostea lui Dumnezeu!

Acesta e focul celei mai mari nevoinţe prin care au să treacă cei ce ajung desăvârşirea, că Dumnezeu Însuşi se ascunde din faţa lor, şi se prăvălesc asupra lor puhoaie de ură, căutând cum să-i înghită. Dar de dragostea lui Dumnezeu nimic nu-i mai desface[3]: nici suferinţa, nici îngerii, nici viaţa, nici moartea, nici iadul, de care se dovedesc mai

---

[1] Pr. Prof. D. Stăniloae, *Iisus Hristos sau Restaurarea omului*, Sibiu, 1943, Tip. Arhidiecezană, pp. 241 şi 307.

[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, *op. cit.*, p. 66.

[3] Romani 8, 38-39.

presus, căci desăvârşirea dragostei nu mai are pe acestea îngrădire şi hotar.

Toată această slăvită cale stă sub povaţa Bisericii, ca una ce ne-a născut de sus a doua oară, şi nimeni din cei ce se întorc Acasă nu se răzleţeşte de ea. Căci prin Biserică ne-am născut fiii lui Dumnezeu şi acum avem pe Hristos în parte după darul fiecăruia. Întreg e doar în Biserică, adică în obştea Sa văzută şi nevăzută: iar de la înviere şi zidirea din nou a lumii[1], Hristos va fi totul în toate, desăvârşirea neavând hotar.

În Biserică se nasc de sus şi cresc pe pământ, câştigând în războaie, oamenii mai presus de fire, sau dumnezeii după Dar.

---

[1] Matei 19, 28.

V

EREDITATE ŞI SPIRIT

...Caut rădăcinile durerii...

GÂLCEAVĂ DE CUVINTE

Mult necaz s-a întâmplat între oameni de pe urma neînţelegerii în cuvinte. Nu toţi înţeleg prin acelaşi cuvânt, acelaşi lucru. Cât despre gânduri, neînţelegerea e şi mai mare. Urechea auzitorilor parcă ar fi o adevărată răsucitoare a cuvintelor, iar mintea, vârtelniţă a ideilor. S-a întâmplat că lucruri clare ca lumina zilei să fie înţelese de oameni cu totul pe dos. Istoria ne stă mărturie: Cel care a avut mai mult de suferit de pe urma oamenilor, răstălmăcitori şi suciţi de minte, a fost Dumnezeu Însuşi. Orice s-ar spune, El ştia să vorbească limpede; unii, însă, destul de mulţi, au înţeles că le vorbeşte un ieşit din minte[1], un îndrăcit[2], un hulitor de Dumnezeu[3]. De aceea L-au şi osândit la moarte.

Primejdia, care nu s-a isprăvit, are şi o formă întoarsă. Mulţi, în zilele noastre, zic că cinstesc pe Dumnezeu hulindu-I crucea, sfinţii, Biserica, Tainele, şi, întrucât s-a făcut şi om adevărat, şi pe Sfânta Sa Maică[4]. Aceştia fac acelaşi lucru, adică Îl osândesc la moarte.

La gâlceavă se încaieră şi următoarele perechi de termeni: sufletul cu trupul, raţiunea cu instinctul, ştiinţa cu credinţa, sau mai bine-zis, neştiinţa cu credinţa. Iar cu Dumnezeu se gâlcevesc făpturile Sale: îngerul căzut şi omul decăzut.

La rândul său, omul decăzut, câtă vreme stăruie în decăderea sa, înseamnă că nu vrea să priceapă deosebirea între virtute şi păcat, ci, după mintea lui, totul e natură şi nimic mai mult. Ce nu vede, nu există. Dumnezeu, nemurire, înviere, judecată, diavol şi iad, - astea-s vorbe de ameţire a minţii, bune pentru proşti. (Deşi nu ştiu cum s-ar părea la

---

[1] Ioan 10, 20.
[2] Matei 12, 24.
[3] Matei 26, 65.
[4] Apocalipsă 12, 13-17.

minte omul care, nărăvit să judece aşa, ar sta împotrivă, zicând de pildă despre piramidele Egiptului că nu există, fiindcă nu le-a văzut el !) Da, el e măsura lumii; nu ştiam. Oare cine-l ţine din umbră, că cele pământeşti le crede - de vreme ce nu s-a răsculat nimeni împotriva piramidelor Egiptului - pe când cele cereşti şi veşnice nu vrea să le primească?

Dar felul ăsta de oameni, nu cred nici ce văd; vederea lor nu plăteşte nimic. Mai mult s-ar folosi să fie orbi, decât orbi fără să ştie şi să se ţină că văd. Din nefericire asta e tragedia în care se cufundă mulţime de oameni, dar mai cu deosebire oamenii mărginaşi în ştiinţă şi crescuţi unilateral în cunoştinţe. Nu e bine aşa, ci precum urmărim o armonie între facultăţile sufleteşti, tot aşa trebuie să urmărim o armonie şi între cunoştinţele din cât mai multe domenii, precum şi o sinteză a acestora cu viaţa. Multă ştiinţă apropie pe om de Dumnezeu, puţină ştiinţă îl îndepărtează şi de ştiinţă şi de Dumnezeu. Iar omul atâta preţuieşte câtă apropiere de Dumnezeu şi-a câştigat în sine. Dumnezeu i-a dat o valoare mare, însă trebuie şi el să şi-o câştige. Dar dacă nu vrea, Dumnezeu nu are nici o vină.

Ştiinţa, filosofia, medicina şi celelalte discipline ale preocupărilor omeneşti, chiar şi dreptul, care pune crucea pe masa de judecată, toate la un loc nu pot să dovedească, nici că există Dumnezeu, nici că nu există. Toate aceste discipline ale ştiinţei sunt însă folositoare când îşi cunosc marginile şi când nu trec într-o altă zonă a existenţei, unde nu au competenţă şi nici mijloace de cercetare.

În ştiinţă e savantul care sondează necunoscutul prin teorii şi le verifică pe urmă, dacă aduc lumină şi corespund realităţii sau ba. Savantul se ajută de teorie, teoremă, noţiuni, experienţe, concluzii, care formează o bază pentru noi cercetări. Adevărul lucrurilor, însă, e mult mai mult decât atâta; depăşeşte măsurile omului. Revelaţia n-are a ţine pas cu vremea; nu e cazul adaptării Bisericii la spiritul timpului întrucât toate ştiinţele trebuie să ajungă la ce a revelat Dumnezeu.

În credinţă, în religie este sfântul, care are alte mijloace de aflare a adevărului. Lui i se reveleazǎ, i se descopere o lume mai mare, temelia lumii acesteia. În cunoştinţa lui, nu are teorii, nici aparate, ci e angajată viaţa lui. Sfântul nu cercetează. Viaţa lui curată e mijlocul de

cunoaştere a unei realităţi pe care cercetătorul savant n-o poate prinde niciodată.

Ştiinţa nu angajează viaţa, de aceea nici n-o poate pricepe şi nici n-o poate crea.

Sfinţenia însă tocmai viaţa o angajează. Iar sfântul desăvârşit, care şi-a angajat viaţa şi a arătat că o poate şi crea, înviind morţi şi făcând ochi unde nu erau[1], e singur Iisus. De ce oare nu-L recunoaşte medicina? Ba nici măcar nu-L pomeneşte.

Poate fiindcă Iisus e de-o mărime uluitoare, care ar pricinui spaimă migălelii omeneşti.

De aceea, în interesul cunoaşterii vieţii şi sub unghiul vremelniciei şi sub al veşniciei - lucru care depăşeşte puterea şi cunoştinţa omenească - a venit la noi Dumnezeu Însuşi şi ne-a spus cele de dincolo de ştiinţă, de filosofie şi de medicină, oricât s-ar desăvârşi acestea.

Credinţa are revelaţia cu care omul credinţei nu se tocmeşte. Dumnezeu ne însoţeşte mereu şi, pe măsură ce-L cunoaştem, viaţa noastră biologică şi psihologică se străbate tot mai tare de adevăr şi de lumina cunoştinţei. Asta e ceea ce posedă credinciosul printr-o cale mult prescurtată, cunoştinţa pe care savantul n-o poate prinde prin ştiinţă, ci numai dacă şi-a împins ştiinţa până la toate marginile şi i-a recunoscut neputinţa.

Dumnezeu se revelează smereniei.

Deci, dacă e să înţelegem şi să folosim ceva, să încetăm gâlceava. Drept aceea încerc o lămurire armonioasă a unei porunci a lui Dumnezeu, porunca a şaptea - o problemă de biologie - cu cele câteva cunoştinţe ce mi s-au întâmplat la îndemână. Porunca aceasta e o măsură preventivă a lui Dumnezeu, prin care vom dovedi că urmăreşte stăvilirea degenerării, a stricăciunii şi a toată jalea făpturii omeneşti.

CAD COPIII ÎNTRE TÂLHARI

Pe lângă omul căzut între tâlhari treceau pe rând, neputincioase: Legea şi preoţia Vechiului Testament. Nici una nu i-a putut ajuta

[1] Luca 7, 22.

nimic. A venit Samarineanul milostiv[1], om de alt neam; omul fără de păcat, Iisus, care l-a luat pe cel rănit şi l-a pus pe dobitocul Său. Ceea ce, ascuns, însemnează întruparea lui Dumnezeu în firea de om; omul fără de păcat, adevăratul nostru aproape, în stare să ne care în spate dintre tâlhari, Acasă.

Cel căzut între tâlhari a fost încredinţat Bisericii, ca slujitorii ei să poarte grijă de dânsul, spălându-i rănile, din neam în neam, cu vin şi untdelemn. Bisericii i-a dat de cheltuială doi bani: Vechiul şi Noul Testament, adică după trebuinţă, legea, povăţuitoare la pocăinţă, aspră ca vinul pe rană, şi Harul celor şapte Taine, izvorând din Hristos, pomul vieţii, ca un untdelemn ce unge rănile, curăţite cu asprimea pocăinţei. Amândouă tămăduiesc deplin pe om.

Căderea între tâlhari este căderea firii omeneşti din Rai în lumea aceasta[2]; căderea de la desăvârşire. Căci: "Îndată după călcarea poruncii s-a făcut în om străvezie şi vădită asemănarea cu dobitoacele necuvântătoare. Fiindcă trebuia, după ce s-a acoperit demnitatea raţiunii, ca firea oamenilor să fie chinuită pe dreptate de trăsăturile iraţionalităţii (ale dobitociei), de care a fost atrasă prin voia ei, - Dumnezeu rânduind prea înţelept, ca omul în felul acesta să vie la conştiinţa măreţiei sale de făptură cugetătoare."[3] E vremea când: "A făcut Domnul Dumnezeu lui Adam şi femeii lui îmbrăcăminte de piele şi i-a îmbrăcat"[4].

Chipul cunoscut al naşterii trupurilor a venit omului tocmai din pricina căderii; căci, după Sfinţii Părinţi, şi mai ales după Sfântul Maxim Mărturisitorul, după care ne luăm, ar fi fost cu putinţă şi un alt chip de înmulţire, nepătimaş şi nepăcătos. În urma păcatului însă, Adam urma să moară şi să se stingă omul din zidire; dar văzând Dumnezeu, peste toate veacurile, că mulţi au să se izbăvească din dobitocie, l-a osândit la calea naşterii trupeşti, care constă din pătimire şi păcat[5]. Păcatul îşi are porneala în patima sau pofta pentru acest chip de naştere, ca într-o lege de pedeapsă dată firii. Firea şi voinţa au fost legate într-o înlănţuire rea. Căci, cu cât se silea firea să dăinuiască în

[1] Luca 10, 33. [2] *Liturghier*, Bucureşti, 1937, p. 220.
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, *op. cit.*, pp. 20-21.
[4] Facere 3, 21.
[5] Sf. Maxim Mărturisitorul, *op. cit.*, p. 62.

viaţa aceasta, prin naştere, cu atât se strângea pe sine mai mult în lanţul legii păcatului, sporindu-se şi moartea. I s-a dat omului să se lupte cu moartea, de care se atinsese cu voia.

Dorul după Dumnezeu s-a întors în poftă pătimaşă după trup. Mintea, întunecându-se dinspre Dumnezeu, a căzut în hăţişul simţurilor care se lipesc de plăcere, ca de un bine, şi fug de durere, ca de un rău. Iar plăcerea e momeala cu care "hoţul" înşeală pe om, să se pogoare din Ierusalim la Ierihon.

Pe drumul acestei pogorâri pândeau toate puterile, începătoriile şi stăpâniile cele din văzduhuri[1], şi se sileau ca un puhoi să intre, care mai de care, în partea pătimitoare a firii, adică în poftă şi în iuţime, şi să le povârnească în contra firii. Voinţa i-a împins-o ca să vrea numai ispita vicleanului, plăcerea, şi să ocolească povara, de la Dumnezeu, a naşterii de fii. Mintea, care odinioară vedea pe Dumnezeu într-însa, acum e templu al idolilor, având în loc de un singur Dumnezeu, multe chipuri ale patimilor necurate[2]. Deci mintea nemaidepănând în sine vederea lui Dumnezeu, stăpânitorul lumii acesteia[3], s-a încâlcit în înfăţişările cele supuse simţurilor. Mintea, fiind o putere arzătoare, ca una ce avea să sălăşluiască într-însa pe Dumnezeu, care încă este foc arzător[4], acum născoceşte şi aprinde plăcerile trupului, ea însăşi fiind reţinută astfel în legătură pătimaşă cu simţurile![5] Iată cum s-a furişat în sfatul minţii legea păcatului, care este plăcerea simţurilor şi pentru care s-a hotărât moartea trupurilor, ca nu cumva răutatea să fie nemuritoare[6]. De atunci, mintea multora dă numai sfaturi contra firii sau sfatul fărădelegii.

"Foc de ocară e legea trupului - zice Sf. Maxim - iar imboldirea prin deprinderea patimilor e lumina lui; şi pară de ocară e arderea când lucră patimile. Sau pe scurt: focul de ocară e păcatul; lumina de ocară, deprinderea păcatului; iar flacăra, lucrarea. Prin urmare nu se cade minţii să se încălzească în focul acesta, nici să se lumineze cu lumina aceasta, nici să ardă în această flacără. Căci ceea ce pentru simţuri este

[1] Efeseni 2, 2. [2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *op. cit.*, p. 276.
[3] Ioan 14, 30. [4] Ieremia 20, 9.
[5] Sf. Maxim Mărturisitorul, *op. cit.*, p. 309.
[6] Facere 3, 22 şi *Molitfelnic*, Bucureşti, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, 1937, p. 217.

lumină şi plăcere, pentru minte este adânc de întuneric."[1] "Simţurile nu sunt în stare decât de rătăcire şi nu prind decât stricăciunea trupurilor."[2] Deci mintea, împinsă în aceasta, nu e numai contra firii, ci şi împotriva lui Dumnezeu. Iar o minte înnebunită de simţuri şi de poftele contra firii - prin care lucrează toată pofta vrăjmaşă "vrăjmăşia împotriva lui Dumnezeu"[3] - ce sfaturi poate ea să dea, decât sfaturile tâlharilor care căsăpesc pe cei ce coboară din Ierusalim în Ierihon: copiii ce vin în lumea aceasta?

Oare venirea lui Iisus la nunta din Cana să nu aibă şi un înţeles mai adânc? Oare să nu însemneze ceva mai mult, faptul că la nuntă face prima dovadă a dumnezeirii Sale? Oare nu trebuie de aici înainte socotit şi Dumnezeu ca prezent la nuntă? Oare Dumnezeu nu are nici un cuvânt în biologie? Nici un lucru? Nici un sens? Nici o conducere? A dat legile şi a părăsit lumea? Sau legile Îl exclud pe Dumnezeu? De ce dar a ridicat căsătoria la rangul de Taină între cele şapte, iar Bisericii i-a dat în grijă - deci în răspundere şi în drept - de-a urmări cu luare aminte roadele Tainei, aceşti muguri ai vieţii, copiii? Nu oare de aceea, ca ei să fie fiii Săi, întregi la minte şi la trup, şi nu dimpotrivă, puii fărădelegii? Încetul cu încetul ne vom lămuri cu şuvoiul întrebărilor acestora. Ne trebuie însă câteva cunoştinţe de biologie.

UN CĂLUGĂR CU GÂNDUL LA MAZĂRE

Era un grădinar la o mânăstire din Brno, în Cehia; îl chema Gregor Mendel şi se nevoia cu ascultarea în veacul trecut. Se vede că, de la o vreme, nu se mai mulţumea să rămână simplu săpaş de rând, ci şi-a pus în minte necuviinţa de-a intra în tainele din viaţa buruienilor.

Avea trandafiri albi şi roşii; le-a încrucişat polenizarea şi a obţinut în a doua generaţie trandafiri hibrizi de culoare roz. Aceştia au dat în a treia generaţie trei feluri de trandafiri: roşii, albi şi roz, şi anume, un sfert roşii, un sfert albi şi jumătate roz.

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *op. cit.*, p. 252.
[2] *Idem*, p. 366.
[3] Romani 8, 7.

Îmbinarea caracterelor roşu şi alb avea să se cheme conjuncţie; iar desfacerea elementelor în generaţiile următoare, avea să se cheme disjuncţie. Situaţia redusă la formula de proporţie ar fi 1-2-1. Caracterul sau culoarea se vede că e un factor care se află comprimat în celule de înmulţire paterne şi materne, cam aşa:

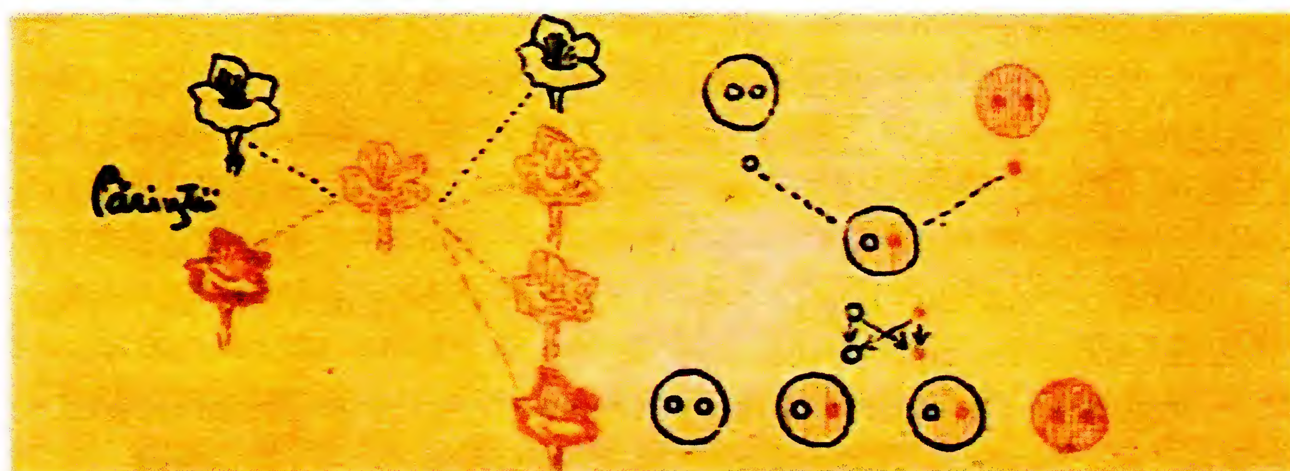

Fig. 1. Diagrama hibridării[1].

Deci aceşti factori ai caracterelor specifice dau, în procesul de fecundaţie, disjuncţia elementelor parentale, şi de asemenea şi proporţia 1-2-1. Aşa se ivi prima lege a lui Mendel, sau "Legea disjuncţiei caracterelor părinteşti în hibrizi", care mai pe larg zice: "Când se încrucişează doi indivizi, ce nu se deosebesc decât printr-un singur caracter, toţi hibrizii din întâia generaţie sunt asemănători, fie că prezintă un tip intermediar între al celor doi părinţi (amestec), fie că se aseamănă numai cu unul din părinţi (dominantă). Aceşti hibrizi, între ei, dau ca urmaşi un sfert de indivizi de tip patern pur, un sfert de tip matern pur şi o jumătate de tip hibrid."[2]

Rezultatul acesta ne duce totodată cu gândul şi la cel mai simplu calcul de probabilitate. Căci luând două monede, pentru cele două caractere de trandafiri, şi aruncându-le, probabilitatea lor de cădere va fi: număr-număr, număr-coroană, coroană-număr şi coroană-coroană. Deci 25% probabilitate pentru câte una din două poziţii pure, şi 50%

---

[1] Dr. René Jeannel, *Curs de biologie generală*, Ed. Universităţii, Cluj, 1930, p.161.

[2] *Idem*, p. 165.

probabilitate pentru poziţii mixte. Exact proporţia 1-2-1. Să nu uităm că între trandafiri era numai un singur caracter deosebitor: culoarea.

Să vedem ce se întâmplă când se încrucişează şi se moştenesc mai multe caractere deodată. Căci Mendel, trebuind să vadă şi de zarzavat, nu numai de trandafiri, şi-a aţintit ochii la mazăre. Mazărea însă i-a dat mai multă bătaie de cap. Avea două soiuri de mazăre: unu cu boabe galbene şi netede şi un alt soi cu boabe verzi şi zbârcite. Aci nu mai avea, ca la trandafiri, o singură pereche de caractere deosebitoare, ci două, pentru fiecare soi în parte câte o pereche de caractere. Deci, încrucişându-le polenizarea, toamna a căpătat, într-a doua generaţie, spre marea lui mirare, numai mazăre cu boabe galbene şi cu coaja netedă. Se vede că s-a întâmplat ceva ca în visul lui Faraon, mazărea galbenă a înghiţit mazărea verde.

Înghiţirea aceasta n-a scăpat nenumită, ci a prilejuit încă o pereche de termeni: dominanţa şi recesivitatea. Dominanţa ar fi însuşirea unor caractere de-a birui alte caractere şi de-a le trece în umbră până la o vreme; iar slăbiciunea şi îndărăptarea în umbră a celorlalte ar fi recesivitatea. Vorbind de mazăre, perechea de caractere galben-netedă se dovedeşte dominantă asupra perechii verde-zbârcită.

În a treia generaţie mirarea i-a fost şi mai mare, căci a căpătat patru soiuri de mazăre: unul galben şi neted, altul verde şi zbârcit, al treilea, verde neted cu o pată galbenă, şi-al patrulea, galben zbârcit. Numărând toate boabele de toate soiurile şi simplificându-le cu un divizor comun, a obţinut recolta la a treia generaţie în proporţia: 9-3-3-1, sau grafic aşa:

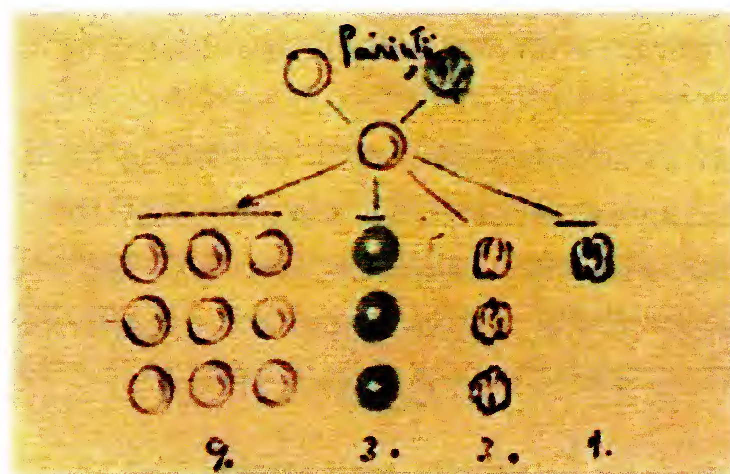

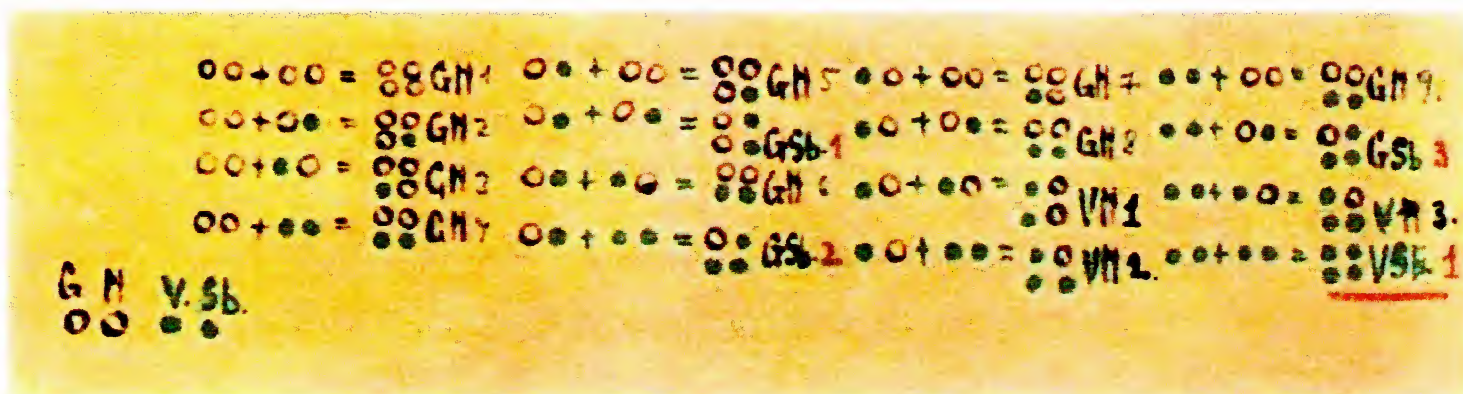
Fig. 2. Diagrama hibridării la mazăre, în cazul când părinţii se deosebesc prin două caractere.[1]

Cele două perechi de caractere:
1. Galben - neted şi
2. Verde - zbârcit.

[1] R. Jeannel, *op. cit.*, p. 167.

"Cum se explică această proporţie 9-3-3-1 ? Foarte simplu: dacă se admite că cele două caractere ale fiecărui părinte sunt independente şi că disjuncţia se face în mod independent în celulele sexuale ale dihibridului (se zice «dihibrid», fiindcă părinţii se deosebesc prin două caractere).

"Celulele sexuale ale dihibridului vor fi deci de patru feluri, căci ele vor înfăţişa cele patru combinaţii de factori, care determină caracterele: galben şi neted, galben şi zbârcit, verde şi neted, verde şi zbârcit. Aceste patru feluri de caractere se vor forma în cantităţi egale, în patru feluri de celule sexuale femele şi patru feluri de celule sexuale mascule, şi vor produce, în număr egal, 16 combinaţii deosebite. În virtutea dominanţei caracterelor însă, 9 combinaţii vor reuni caracterele dominante galben şi neted, trei combinaţii asociaţia galben şi zbârcit, trei combinaţii vor reuni caracterele verde şi neted şi abia una tipul verde şi zbârcit. În cifre 4x4=16 ; 9+3+3+1=16; iar grafic, socotind factorii şi dominanţa avem:

"Experienţa a dus la a doua lege a lui Mendel, sau legea disjuncţiei independente a caracterelor în hibrizi. «Fiecare pereche de caractere se desparte în mod independent şi hibridul formează astfel atâtea feluri de celule sexuale, câte combinaţii posibile există între caracterele părinţilor...»

"Trei perechi de caractere vor determina prin disjuncţia lor, 8 feluri de celule sexuale şi 64 combinaţii de ouă fecundate, care vor apărea ca 8 tipuri distincte, în proporţia de 27-9-9-9-3-3-3-1. Pentru patru perechi de caractere vor fi 16 feluri de celule sexuale şi 256 de combinaţii posibile"[1], şi aşa mai departe.

---

[1] *Idem*, pp. 168-171.

Călugărul nostru, amăgit de mazăre şi rătăcit prin biologia generală, totuşi cu gândul se înalţă de la ascultarea cu sapa la tainele ascunse de Dumnezeu, chiar şi într-o grădină de zarzavat. Aproape nici nu băga de seamă că descoperea legile eredităţii; despre care avea să se spună mai târziu că nu sunt decât o aplicare a legilor probabilităţii[1]. Viaţa prin urmare are o matematică, deci o explicaţie şi astfel se poate interveni în variabilele ei.

O MUSCĂ PRICINUIEŞTE PREMIUL NOBEL

A aştepta de la un an la altul poate un călugăr, dar nu poate un american. Îl cheamă Thomas Hunt Morgan, care, ajutat de-o muscă, a pus bazele geneticii moderne, osteneală pentru care a fost încununat cu premiul Nobel. Musca se cheamă Drosophila, o musculiţă de oţet. Se înmulţeşte foarte repede, fiindcă nu are multe zile de trăit, de aceea americanul nu trebuia să aştepte cu anii, ca Mendel după mazăre. Drosophila s-a făcut vestită, încât e pomenită, de la 1910 încoace, prin toate universităţile lumii. Are şi duşmani, mai ales pe la facultăţile de medicină.

Întâmplându-se mai multe varietăţi de Drosophilă, încrucişarea lor a dus la constatarea că şi gângăniile se supun aceloraşi legi ale eredităţii, găsite de Mendel, anume conjuncţia şi disjuncţia caracterelor în urmaşi. Şoarecii, găinile şi alte orătănii au confirmat şi ele că legile eredităţii animale nu sunt altceva, decât tot legile calculului probabilităţii[2]. Pe cunoştinţa asta se întemeiază selecţionarea şi găsirea de noi soiuri de rase, cu însuşiri anume căutate, neaflătoare la părinţi. Căci o schimbare în factorii ereditari se resimte în întregul organism rezultat, şi egalează cu un nou caracter dobândit.

[1] Nicolae Mărgineanu, *Psihologia persoanei*, Ed. Universităţii, ed. II, Cluj, 1944, p. 149.
[2] *Ibidem*.

TEORIA CROMOZOMICĂ

Cele de până aici sunt experienţe, nu explicaţii. A ajunge la o explicaţie, în cazul nostru, e tot una cu o cufundare în infinitul mic viu, precum în materia moartă, avem infinitul mic, electronul, care nu mai e materie, ci energie. Teoria atomică în fizică s-a dovedit suficient de explicatorie, ajutând intervenţia în constituţia materiei, chiar până la neîngăduita disociaţie atomică. În ce priveşte însă teoria cromozomică în biologie rămâne de văzut până la ce măsură se va ajunge la intervenţia în organizarea vieţii. "Dacă o explicare e posibilă, evident că ea trebuie căutată în structura celulei, fiindcă orice fiinţă vieţuitoare e formată din celule şi provine dintr-o celulă unică, în care trebuie să fie aşezaţi toţi factorii ereditari, care condiţionează caracterele individului."[1]

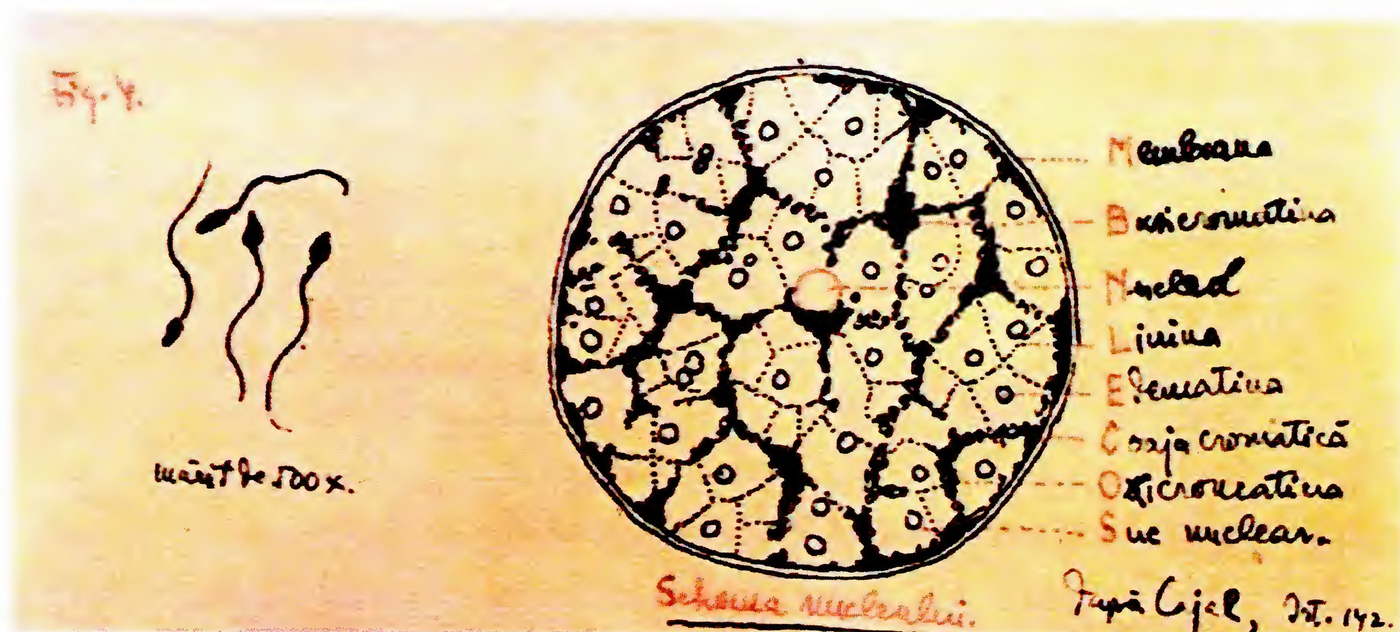
Americanul cu musca nu s-a mulţumit numai cu studierea caracterelor exterioare, rezultate din împerechere, ci a căutat să pătrundă mai ales în mecanismul cauzal sau genetic al eredităţii. Drept aceea, ajutat de unelte şi colegi, a ajuns să stabilească într-un mod care exclude îndoiala, că elementele ultime, de care depinde ereditatea deosebitelor caractere, sunt părticele infinit de mici pe care le-a numit "gene", aflătoare în nucleul celulei germinative. Le-aş numi "geneze", fără să greşesc, botezându-le a doua oară, căci, după Genetică, au rolul să nască şi să organizeze caracterele generaţiei următoare.

CU SFIALA CUVIINŢEI

Să ne apropiem de om. Câteva noţiuni de embriologie ne ajută la adâncirea în infinitul mic biologic şi ne apropie de explicarea multor taine ce ne interesează.

Iată forma şi secţiunea unui spermatozoid de om.

[1] J. Rostand, *Les Chromosomes*, p. 62, după R. Jeannel, *op. cit.*, p. 173.

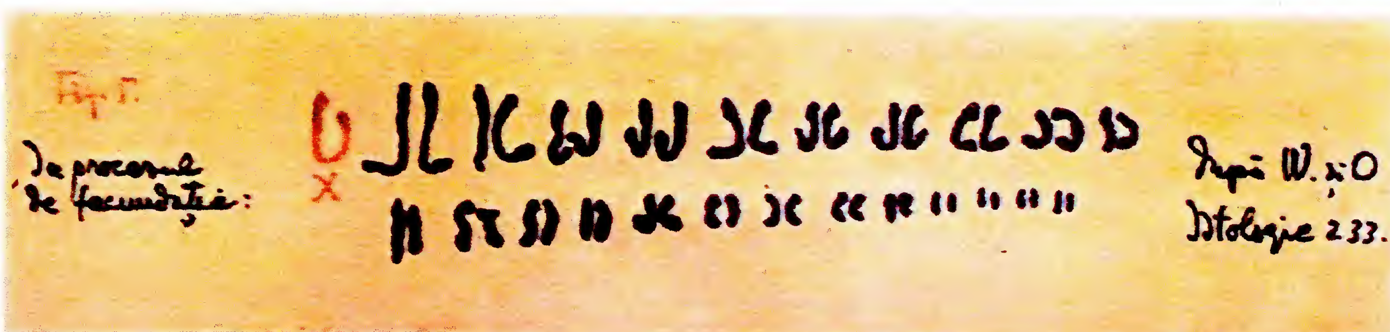

Se compune din elemente cromatice: cromatina şi nucleolui; şi din elemente acromatice: linina, sucul nuclear şi membrana nucleară.

Când celula se prepară pentru diviziune, în procesul fiziologic al fecundaţiei, granulele de cromatină se unesc şi formează un ghem cromatic ce se va segmenta apoi în filamente independente, de lungimi variabile, totuşi în perechi cam egale, numite cromozomi. Aceştia la rândul lor sunt alcătuiţi din granule numite microsomi sau cromioli, aşezaţi în şiraguri ca zalele într-un lanţ.[1] Aceste granule infinitezimale sunt "gene"-zele din Genetică.

Cromozomii se diferenţiază numai în procesul de maturaţie al fecundării şi se pot număra 23 de perechi, plus unul stingher, cromozomul X care determină sexul. Mai este şi un cromozom nedezvoltat Y.[2]

Perechile au forma următoare:

[1] Dr. René Jeannel, *op. cit.*, p. 181.
[2] Acestea au fost datele Geneticii până în perioada 1946-1950 (n.n.).

În sumă totală avem pentru speţa umană în zigot (ouî fecundat) numărul de 48 cromozomi - exact câţi are şi buruiana de tutun.

Asta înseamnează că toate celulele corpului sunt formate dintr-un stoc dublu (2N) de cromozomi, pe când celulele sexuale mature n-au decât un singur stoc (N). Aceste celule sexuale nu sunt jumătăţi de celule, cum s-ar părea; ele sunt celule complete; iar celulele corpului sunt duble (diploide)[1].

Spre ajutarea înţelesului, dăm o diagramă a fecundaţiei la echinoderme, după fazele caracteristice şi cu multă simplificare a elementelor:

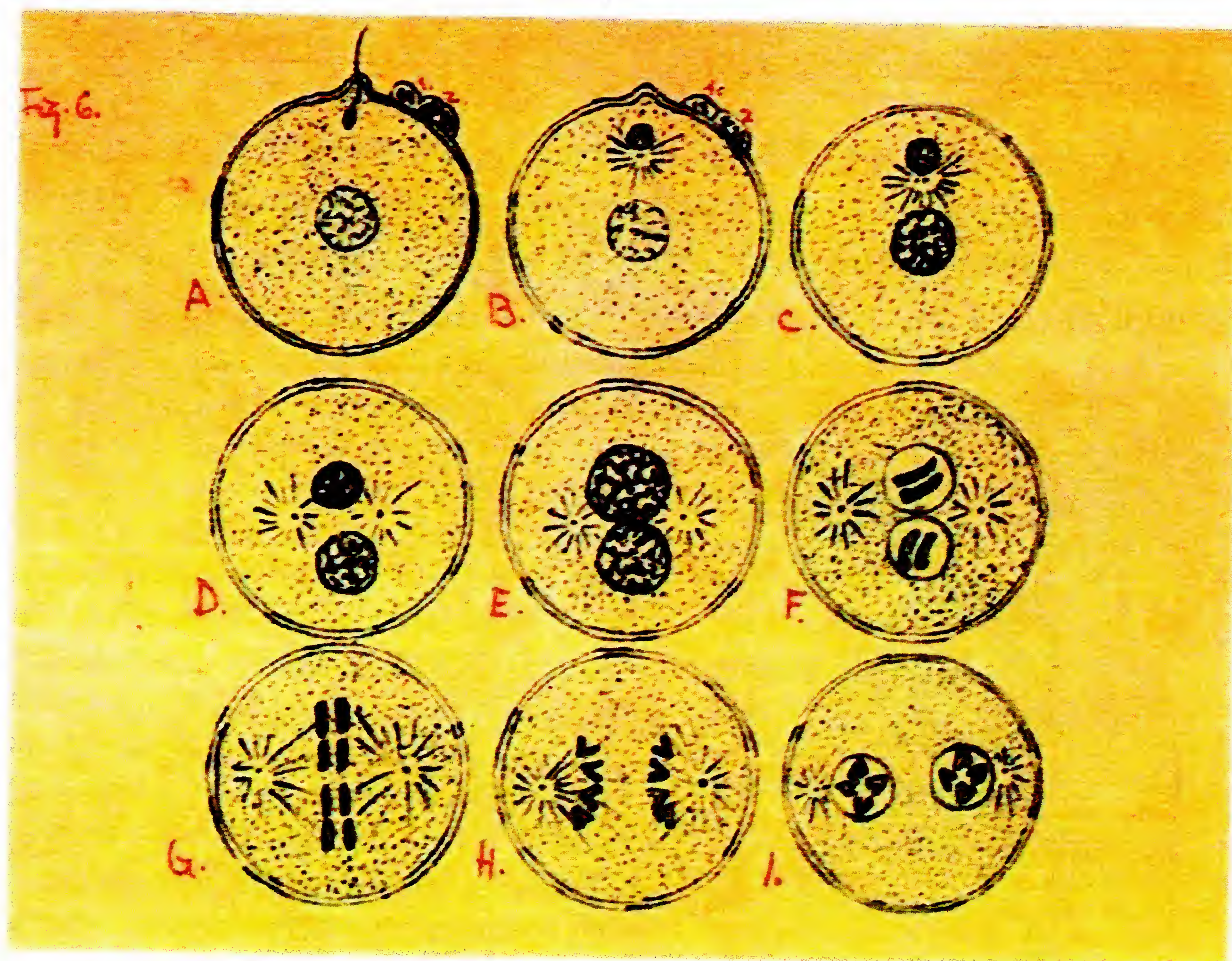

Fig. 6. Diagrama fecundaţiei la echinoderme: A. pătrunderea spermatozoidului în ovul la nivelul conului de atracţie după expulzarea celor două globule polare; B. capul spermatozoidului s-a rotit 180°, spermocentrul orientându-se spre zona centrală a ovulului, în jurul spermocentrului s-a dezvoltat un astru;

---

[1] *Idem*, p. 181.

C. transpunerea nucleului spermic în pronucleul mascul şi dublarea spermocentrului; D. cei 2 spermocentri, fii, fiecare cu câte un aster propriu s-au îndepărtat între ei; E. pronucleul mascul complet dezvoltat s-a alipit de pronucleul femel iar cei doi spermocentri fii se găsesc situaţi pe prelungirea planului de alipire a pronucleilor; F. cromozomii masculi şi femeli s-au diferenţiat în fiecare pronucleu respectiv (profaza); G. dispariţia membranelor pronucleilor şi dispunerea cromozomilor la ecuatorul primului fus de segmentare după ce s-au divizat în sensul lungimii lor spre a-şi dubla numărul (metafaza); H. emigrarea a câte o jumătate din numărul total al cromozomilor spre polii opuşi ai oului (anafaza); I. formarea nucleilor fii, fiecare cu câte 4 cromozomi, doi paterni şi doi materni (după Boveri modificat de Drăgoi: Istologie p. 221).

Ajunşi până aci, e bine să urmărim cu de-amănuntul această simfonie a infinitului mic biologic. Spre ajutorul înţelegerii dăm în desen geometric diviziunile stocului de cromozomi în procesul fecundării.

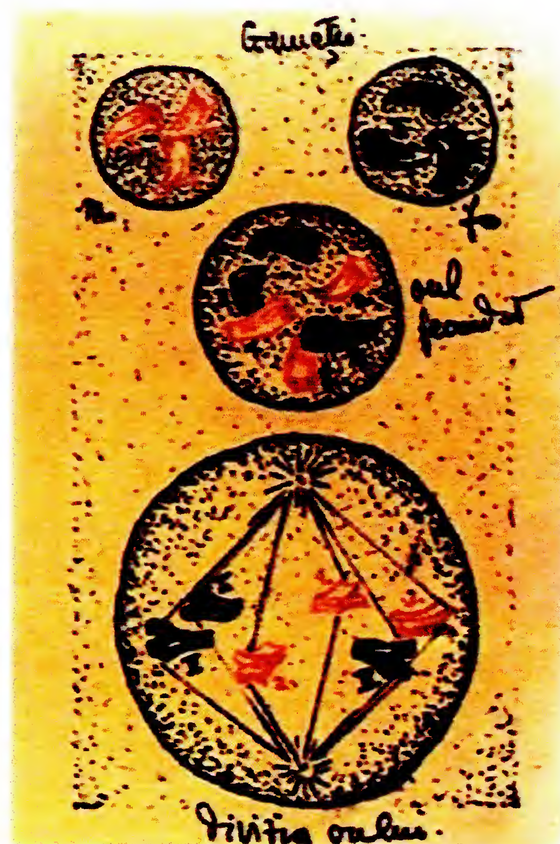

Fig. 7. Schemă arătând constituţia stocului cromozomic în fecundare. Sus gameţii, mascul şi femel, cu un număr N de cromozomi (3); La mijloc oul fecundat, rezultat din unirea celor doi gameţi, cu 2N cromozomi, formând trei perechi (I, II, III), fiecare pereche fiind constituită dintr-un cromozom patern şi unul matern. Jos divizia oului, arătând păstrarea stocului 2N a cromozomilor în fiecare celulă fiică.

Fig. 8. Schemă arătând disjuncţia cromozomilor în momentul maturaţiei celulelor sexuale. Sus, prima diviziune de maturaţie: cromozomii (patern şi matern) ai fiecărei perechi se alătură, şi numărul cromozomilor trece de la 2N la N (reducere numerică). Perechile se orientează însă variabil în fus, aşa că gameţii (jos) primesc fie cromozomul patern, fie cel matern din fiecare pereche. În exemplul acesta, cu stocul 2N=6, există deci 8 combinaţii posibile de cromozomi în gameţi, adică 8 feluri de gameţi, deosebindu-se prin calitatea lor ereditară. (R. Jeannel *op. cit.*, p. 181, pl. 31.)

Potrivit acestor date, accentuăm că în genul uman toate celulele corpului cuprind stocul dublu (2N) al cromozomilor, pe când celulele sexuale cuprind numai stocul simplu (N=23 de perechi +X sau Y).

Socotind cu totalul cromozomilor în speţa umană, avem deocamdată recunoscută situaţia:

Ovul, Spermatozoid, Ou.

$$\left(\frac{N}{2}+X\right) + \frac{N}{2} = N+X \text{ (mascul)}$$

$$\left(\frac{N}{2}+X\right) + \left(\frac{N}{2}+X\right) = N+X+X \text{ (femelă)}$$

Iar când apare şi cromozomul nedezvoltat Y, am avea:

$$\left(\frac{N}{2}+X\right) + \left(\frac{N}{2}+Y\right) = \text{N+X+Y (mascul)}$$

"La toate acestea unii bagă de vină, zicând că cromozomii n-au o constanţă absolută. Nimic nu demonstrează - pentru ei - că cromatina, împrăştiată în sucul nuclear, în perioadele de repaus, se reconstituie în elemente absolut identice la fiecare diviziune celulară şi că numărul cromozomilor, în aparenţă acelaşi în fiecare celulă a corpului, e totdeauna riguros constant. Afară de aceasta oare nu e riscant a te bizui pe realitatea acestor elemente nucleare, pe care nimeni nu le-a văzut în stare vie, şi care nu ies la iveală decât prin artificii de fixare şi de colorare, care desigur alterează după moarte structura substanţei vii?"[1]

Mai cârtesc unii zicând că observaţiile valabile pentru o muscă nu pot fi aplicate cu aceeaşi valabilitate şi rigoare omului.

Bună e frâna oriunde. Totuşi ei rămân datori cu explicarea multor taine şi nevoi arzătoare, pe care numai partizanii teoriei cromozomice sunt în măsură să le poată da, măcar şi numai până la un loc.

EREDITATEA, MEDIUL ŞI DESTINUL

Aceştia sunt factorii de căpetenie care configurează diferenţialele persoanei omeneşti. Ereditatea ar fi repetiţia părintelui în fii. După cum se vede aievea şi după cele de până aci, fiii repetă pe părinte numai cu oarecare aproximaţie. Aşa e firesc, de vreme ce copilul e o sinteză a celor doi părinţi, o sinteză a celor 4 bunici, a celor 8 străbunici, a celor 16 stră-străbunici ş.a.m.d. Adică: pe măsură ce creşte numărul ascendenţilor în progresie aritmetică, contribuţia lor în descendenţi scade în progresie geometrică. Grafic ar fi aşa:

[1] *Idem*, pp. 174-175.

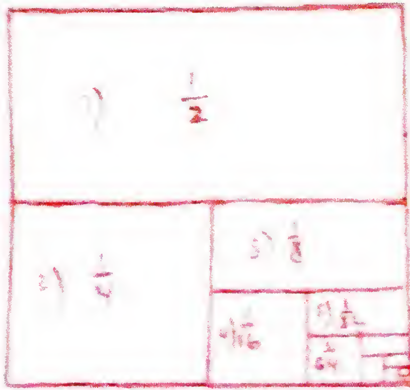

Fig. 9. 1/2 ereditate de la 2 părinţi
1/4 ereditate de la cei 4 bunici
1/8 ereditate de la cei 8 străbunici
1/16 ereditate de la cei 16 stră-străbunici
etc. etc.

Aşadar, în persoana noastră trăiesc mai multe generaţii şi un număr mare de inşi. Nu strică să ne luăm puţin pe urma lor; însă - potrivit înţelesului - deocamdată, în cadrele teoriei genetice.

Care este suportul de transmisie al eredităţii?

"Gena" (voi zice mereu geneza); acea granulă infinitezimală de cromatină, din lanţul cromozomilor.

Fig. 10. Aşezarea genezelor în lanţul dublu (diploid) al cromozomului, după Jennings[1].

Geneza e un centru condensat de materie vie, având să conducă: multiplicarea celulelor, obţinerea formei anatomice a organelor şi a sistemelor, ritmul fiziologic, armonizarea şi sincronizarea funcţională cu organismele vecine din competenţa altor geneze, precum şi durata acestora. Geneza trebuie să ştie şi să facă: arhitectură, anatomie, calculul rezistenţelor, chimie, fiziologie, apărare activă, apărare preventivă, armonie muzicală, cutii de rezonanţă, armonizare istorică, previziune,

---

[1] N. Mărgineanu, *op. cit.*, p. 150.

serviciu de siguranţă - multe de toate. Pe scurt: forma, ritmul şi durata: astea dau tonul în materie de ereditate. Chiar aşa mare minune nu e, dacă socotim că numărul genezelor în cromozomii de om e variabil şi pot urca până la câteva mii într-un lanţ cromozomial. Numărul cromozomilor e constant; numărul genezelor din cromozomii constanţi e variabil.

Ştiind elementele, să ascultăm de acum poema simfonică a misterului persoanei, descrisă de Jennings, biolog la Institutul de Genetică din California - descriere pe care ne-a făcut-o cunoscută *Psihologia persoanei*, cartea profesorului N. Mărgineanu, de la Institutul de Psihologie al Universităţii din Cluj.

"Vrednic de ştiut e faptul că fiecare din miile de geneze e o substanţă aparte, care are o funcţiune diferită şi bine definită, adică un anumit lucru de împlinit. Dacă una sau alta din ele e distrusă sau schimbată, dezvoltarea organică, la rândul ei, e şi ea atinsă într-un anumit fel, iar individul care rezultă vine cu o schimbare corespunzătoare în caracterele sale, cum ar fi: culoarea ochilor, forma nasului, statura, temperamentul şi celelalte. De asemenea se ştie că fiecare fel de geneză are, în mod regulat şi invariabil, locul său în lanţ, sau în cromozom. Astfel diferitele geneze pot fi şi numerotate şi, o anumită geneză, să zicem 4, sau 47, este totdeauna aceeaşi, având acelaşi rol de îndeplinit şi găsibilă în acelaşi loc al cromozomilor...

De asemenea la fel de important e faptul că fiecare din cei doi părinţi ai noştri ne dau o serie completă de geneze, înlănţuite împreună, în forma descrisă mai sus. Astfel, în fiecare celulă, noi avem două feluri de geneze fiecare complete în ele însele, după cum am văzut în figura 10. Prin urmare noi suntem dubli în ce priveşte genezele noastre. Fiecare din cele două lanţuri de geneze conţine tot materialul necesar pentru formarea unui individ, fapt care are foarte stranii consecinţe. Mama ne dă tot materialul (în germene, în geneză) pentru producerea unui individ de un anumit tip; tata, pe de altă parte, ne dă tot materialul pentru producerea altui individ, de alt tip. În acest chip, noi începem viaţa ca fiinţe duble. Fiecare suntem, într-un anumit sens, două persoane, destul de legate împreună în întregime, deşi în anumite privinţe, legăturile nu sunt chiar complete. Această dublă natură a sarcinii noastre ereditare are o mulţime de urmări asupra vieţii...

Duplicarea se aplică fiecărei părticele din miile de geneze, cu care începem viaţa. Fiecare fel de substanţă este prezentă în fiecare celulă în două doze: perechea de geneze. O geneză din fiecare pereche vine de la tată, cealaltă, de la mamă.

Diferitele perechi de geneze au funcţiuni diferite în dezvoltare. Cei doi membri ai fiecărei perechi de geneze au una şi aceeaşi funcţiune. Dacă una din cele două geneze are de-a face cu culoarea ochilor, atunci tot cu culoarea ochilor are de-a face şi cea de-a doua. Dacă una din geneze are de-a face cu producerea şi determinarea unei anumite părţi din creier, cu acelaşi lucru are de-a face şi cealaltă. Dacă una influenţează creşterea corpului, o influenţează şi cealaltă...

Acum, un fapt de o extremă importanţă practică: deşi cei doi membri ai unei anumite perechi de geneze au de a îndeplini unul şi acelaşi lucru, totuşi ei se deosebesc în felul lor de a-l face. Geneza care vine de la tată tinde să producă o anumită culoare a ochiului, în vreme ce geneza de la mamă tinde să producă o altă culoare. Geneza de la tată produce un creier sărac şi astfel un individ stupid; geneza de la mamă un creier superior şi, astfel, un individ înzestrat. O geneză poate produce ceea ce e bun şi sănătos; cealaltă, ceva ce e bolnav şi infirm...

Rânduiala firii de-a avea doi părinţi, adică avantajul de a fi dubli, e de la sine înţeles. De pildă o geneză de la tată poate fi defectuoasă; dacă ea ar fi singura geneză care ar conduce lucrul, copilul ar fi infirm în funcţiunea aceea; deci ar fi un idiot sau un debil mintal. Se poate însă întâmpla, ca geneza corespunzătoare, din aceeaşi pereche, care vine de la mamă, să fie normală; atunci această geneză normală, ea singură, preia întreaga sarcină, aşa încât copilul e normal; el nu e idiot, nici înapoiat mintal. În chipul acesta, defectuozitatea unei singure geneze din pereche, nu are urmări rele, sau dacă are, le are aşa de mici încât nu pot fi observate. Activitatea genezelor în dublu este o măsură de asigurare; individul are două şanse - în loc de una - de a-şi dezvolta în mod normal fiecare din funcţiunile sale. Numai atunci când genezele din cele două lanţuri, nimerite în pereche, sunt defective - adică atât cea de la mamă cât şi cea de la tată - numai atunci funcţiunea respectivă a urmaşului e şi ea defectivă şi, ca urmare, copilul e pe rând, fie lipsit de pigmentaţia pielii, sau a ochiului, fie stupid, fie leneş, fie înapoiat mintal, sau ceva asemănător...

Socotind dublarea genezelor în această lumină, e lămurit că asigurarea pe care o aduce constituie raţiunea biologică pentru care avem doi părinţi în loc de unul...

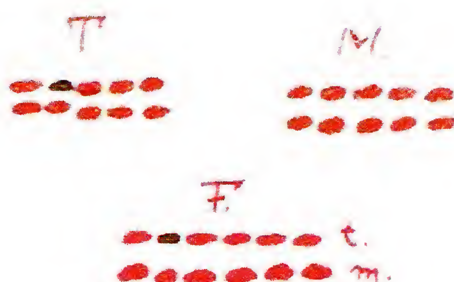
Geneza normală, care formează organul şi-i conduce funcţiunea în condiţii normale, a fost numită geneză dominantă; iar geneza defectuoasă, a cărei funcţiune nu se mai manifestă, a fost numită geneza recesivă. Geneza care creşte creierul, prin care se mijloceşte funcţiunea inteligenţei, e o geneză dominantă; iar aceea care-l împiedică, şi deci produce prostia, e o geneză recesivă. Genezele dominante sunt de 3 ori mai numeroase decât genezele recesive sau defective."[1]

MECANISMUL EREDITĂŢII

Să înşirăm cazuri de ilustrare concretă, cum se lucrează ereditatea:

"Presupunem un tată slăbănog la minte, cu amândouă genezele privitoare la inteligenţă recesive, şi o mamă inteligentă, cu ambele geneze normale. În conformitate cu legile probabilităţii de la baza mecanismului eredităţii, copiii vor fi hibrizi, adică vor prezenta o geneză dominantă şi alta recesivă. Cum însă caracterele genezei recesive nu se manifestă decât atunci când ambele geneze sunt recesive, dar nu şi atunci când cealaltă e dominantă, înseamnă că geneza dominantă îşi manifestă singură acţiunea. Copiii, rezultaţi din atari părinţi, vor avea inteligenţă normală ca şi mama, atât numai că ei poartă cu ei, în mod latent şi germenul slăbănogiei, care - cum vom vedea îndată - poate să apară în urmaşii lor.

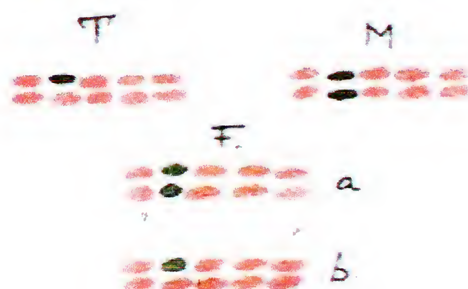
Figura 11 ilustrează cazul:

[1] N. Mărgineanu, *op. cit.*, pp. 150-151.

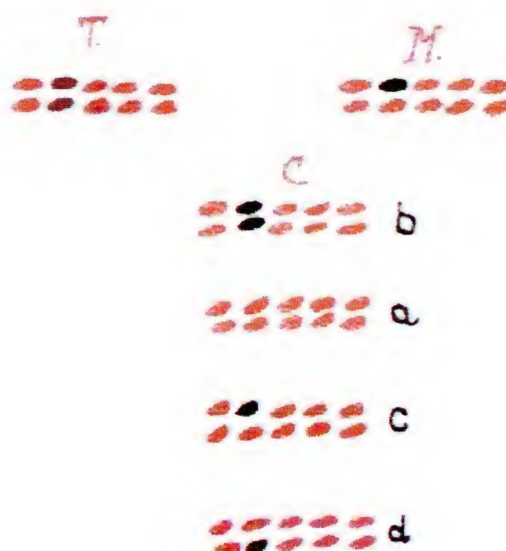
Presupunem acum că un atare copil, cu o geneză recesivă moştenire, se face mare şi se căsătoreşte cu o parteneră care are două geneze recesive. Potrivit legilor probabilităţii, jumătate din urmaşi vor avea ambele geneze recesive, şi, deci, vor fi proşti; cealaltă jumătate vor avea numai o singură geneză recesivă şi astfel vor fi deştepţi.

Figura 12 ilustrează cazul:

Presupunem acum că un urmaş din primul caz, (fig.11), cu o singură geneză recesivă, se căsătoreşte cu o parteneră (partener), care, la fel, are tot o singură geneză recesivă. Întrucât defecţiunile nu se manifestă, amândoi părinţii sunt normali, adică inteligenţi sau sănătoşi fiziceşte, etc.; atât numai că amândoi poartă sâmburele stricăciunii in structura lor genetică. În conformitate cu legile probabilităţii, ale cazului când aruncăm doi bani deodată, vom avea 4 permutări şi 3 combinări. Cei doi bani pot cădea - cum am văzut - număr-număr, număr-coroană, coroană-număr şi coroană-coroană, adică 4 posibilităţi de aranjare, sau 4 permutări. Întrucât ordinea nu importă, ci numai faptul dacă un element e cel puţin diferit, cele 4 permutări pot fi reduse la următoarele 3 combinări: odată număr-număr, de 2 ori număr-coroană sau invers, şi odată coroană-coroană.

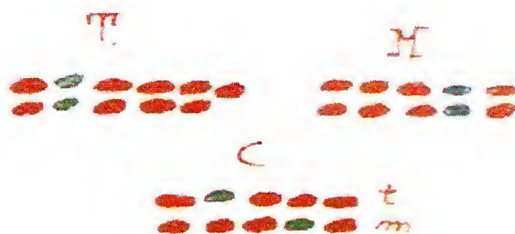
Figura 13 ilustrează cazul:

Avem astfel un copil (a) complet normal și în aparență și în fond, adică cu amândouă genezele dominante; un alt copil (b) idiot, cu ambele geneze recesive, deci fără putință de tămăduire; și doi copii (c,d) cu câte o geneză recesivă și alta dominantă, în aparență normali, ca și primul copil, dar în fond numai pe jumătate sănătoși, și care, la un recurs, adică în căsătorie, pot pierde, dând 25% din urmași pe de-a-ntregul stupizi, atât în aparență cât și în fond...

Presupunem că individul b, din schema de adineauri, se căsătorește cu un partener cu ambele geneze corespunzătoare normale, dar având o altă pereche complet recesivă. Urmașii acestor doi părinți, unul defectiv într-o privință, altul defectiv în altă privință, vor purta în ei sâmburii ambelor defecte, dar altfel, în manifestările lor, vor fi normali în amândouă privințele...

Figura 14 ilustrează cazul:

Se zice că o artistă din Holywood, cetatea filmului, cu multă atenție față de ideile genetice, privitoare la regenerarea rasei omenești, a scris lui Bernard Shaw, care în ochii ei trecea drept cel mai deștept om din lume, propunându-i sacrificiul de a-l lua în căsătorie, în credința că urmașii lor vor avea inteligența lui și frumusețea ei, fiind astfel cei mai frumoși și mai deștepți din lume. Se spune de asemenea că Shaw ar fi respins oferta, temându-se, ca lucrurile să nu se petreacă pe de-a-ndoaselea și copiii să moștenească... inteligența artistei și frumusețea lui Shaw. Judecând după cazul de adineauri, se pare totuși că artista a avut dreptate...

Doi părinți idioți, cu ambele geneze ale inteligenței recesive, nu pot avea decât toți copiii idioți - ceea ce, în conformitate cu aceleași legi ale probabilității, e perfect natural. Un ban ale cărui amândouă fețe sunt leu, nu poate cădea decât leu, și niciodată coroană...

Figura 15 ilustrează cazul:

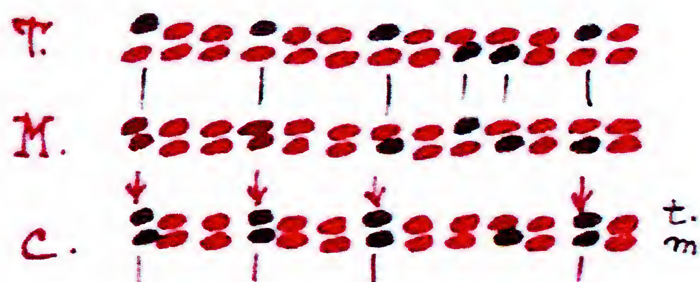

Cât de binefăcătoare e orânduirea că înmulţirea noastră se face totdeauna prin unirea genezelor a doi părinţi se vede şi din schema următoare, în care părinţii sunt defectivi într-o serie de geneze, fără însă a fi defectivi la unele şi aceleaşi geneze amândoi deodată. În mod latent, copiii poartă sâmburele tuturor defectelor părinţilor, dar pe plan de manifestare reală, ei sunt deplin normali...

Figura 16 ilustrează cazul:

Dar lucrurile se pot întâmpla şi întors, de pildă aşa:

În lumina exemplelor de până aici, putem trage concluzia că posibilităţile de grupare a genezelor - şi astfel - de determinare a configuraţiilor biologice sunt nespus de multe. Ele sunt aproape infinite. Într-adevăr numărul combinărilor ce se pot face cu cele 24 perechi de cromozomi, se ridică - aşa cum a arătat Th. H. Morgan - la astronomica

cifră de 282.429.536.481 de posibilităţi. Ceea ce, raportat la populaţia globului, de aproximativ două miliarde de inşi[1], înseamnează de 141 de ori şi ceva mai mult. De vreme ce însă caracterele ereditare nu depind numai de combinările posibile cu numărul de 24 de cromozomi, ci şi de genezele din ei, al căror număr se ridică la sute sau mii, de fiecare cromozom - numărul combinărilor posibile, pe care le-am obţine cu cele câteva mii, sau zeci de mii de geneze, depăşeşte pur şi simplu închipuirea omenească!"[2]

ÎNTREBĂM ŞTIINŢA

1. Prin ce împrejurare vine defectarea genezelor, încât avem de-a face cu geneze recesive? 2. De unde accidentele astea genetice ale vieţii? 3. Cine ţine contabilitate în infinitul mic? 4. Cine face calculul probabilităţilor şi încă n-a sfârşit probabilităţile? 5. Aş mai vrea să ştiu de asemenea: de ce legi ascultă celula generatoare maternă, când în procesul de fecundare elimină prin cele două globule polare jumătate din nucleolul său, ceea ce înseamnează reducerea formulei cromozomice de la 2N, la N, sau din 48 la 23-24 perechi cromozomice[9] 6. Acelaşi lucru se întâmplă tot atunci şi cu celula generatoare paternă, când îşi frânge gâtul şi păţeşte aceeaşi reducere cromozomică? 7. Ce calcul se face atunci, ce sentinţă se pronunţă atunci, de pică hotărârea expulzării, pe materialul acelor perechi şi nu pe-al altora; căci încă nu se diferenţiaseră boabă de boabă, şi iată se şi treziră afară din simfonia vieţii?

-Hazardul, întâmplarea? E ăsta un răspuns?

-Legile? Ale cui legi? Ale lui Mendel? Legile sunt ale celui ce le găseşte, sau ale Celui ce le-a făcut? Cine urmăreşte aplicarea lor?

Mendel, Morgan, ştiinţa, sau Autorul lor? Ce vreţi să înţelegeţi prin legile vieţii? Că viaţa şi le-a dat sieşi de la sine şi se supune lor?

Aşadar ştiinţa, cunoscând legile, de ce nu creează şi ea viaţa? Nu poate Nu! Fiindca si viata si legile depasesc hotarele stiintei si nu pot

fi cuprinse şi ştiute absolut decât de Cel ce a creat viaţa din nimic. Autorul vieţii şi al legilor ei e Dumnezeu, ştiutorul şi susţinătorul lor, în desfăşurarea timpului.

Realitatea, oricare, nu se explică suficient, fără referinţă şi la autorul ei, care e Dumnezeu, nu ştiinţa omului.

De aceea se şi întâmplă atâta gâlceavă, fiindcă realitatea vie, şi îndeosebi omul e socotit mai mult numai din partea lui materială, supusă simţurilor, analizelor şi microscoapelor. Omul, în întregul lui, e din ce în ce mai necunoscut. De aceea, cei ce se mărginesc numai la cunoştinţa unilaterală, inevitabil ajung în înfundătura aroganţei care nu ştie nimic - ceea ce păţesc numai peticarii ştiinţei.

A nu şti şi a recunoaşte aceasta, nu e totdeauna o vinovăţie - uneori e chiar virtute; însă a şti puţin, şi a face gâlceavă că ştii totul, asta e descalificare şi ruşine, şi totdeauna o vinovăţie.

"Cel ce ştie mult, cu adevărat, încât împingând întrebările a ajuns să dea de limitele cunoaşterii ştiinţifice, pe acela consecvenţa şi adeverirea teoretică îl duc până în sanctuarul religiei. În adevăr, să presupunem ca fapt împlinit, că am împins consecvenţa cercetării aşa de departe, încât ştiinţa a ajuns a cunoaşte toate legile care guvernează procesele lumii. Să mai presupunem că spiritul teoretic şi-a sărbătorit şi acest ultim triumf al lui, de-a putea întruni într-un sistem închis toate relaţiile şi cauzele care compun fenomenalitatea lumii, şi că, în ochii savantului unor îndepărtate vremuri viitoare, universul a ajuns să fie cunoscut, până în ultima lui taină, ca o icoană perfect închegată, ca un ciclu închis de relaţii. În momentul acela va fi rămas totuşi o întrebare căreia ştiinţa nu-i va fi răspuns încă, şi anume: de ce universul are tocmai forma pe care o are; de ce ciclul închis, pe care ştiinţa a izbutit să-l obţină, are tocmai limitele pe care le are, şi nu altele şi, în definitiv, de ce lumea este supusă tocmai acelor legi, pe care ştiinţa, găsindu-le, le-a stabilit, şi nu se supune altor legi?

Iată nişte întrebări cărora ştiinţa nu le va fi dat răspuns, nici măcar la capătul ultim al cercetărilor sale. Iată însă o întrebare, căreia îi răspunde religia, atunci când afirmă fierbinte existenţa unui Dumnezeu personal, exterior lumii, dar totuşi străbătând-o, şi care a creat-o din nimic, aşa cum e, printr-un act suveran de alegere din infinitul

posibilităţilor, şi, prin urmare, cu afinitate, cu iubire pentru această unică formă a ei.

Ni se pare, fără îndoială, că spiritul de consecvenţă şi veracitate trăit cu ultima adâncime, vine să mărturisească nu numai relativitatea spiritului ştiinţific şi nu numai insuficienţa sa în faţa ultimelor probleme ale speculaţiei, ci mai mult decât atâta. Cele două atitudini, ştiinţifică şi religioasă, se transformă chiar în ardoare, în simţ pentru misterul, care-i înconjoară domeniul, asupra căruia se întinde ancheta ştiinţifică, în adoraţie pentru Fiinţa care, stând în afară de lume, a creat-o, o conduce şi o susţine cu iubire.

Se poate vedea - pentru cine vrea să vadă - că un atare chip de-a rezolva gâlceava între ştiinţă şi religie nu presupune nicidecum o renunţare la atitudinea ştiinţifică. În marele cadru de mister al lumii, atât în infinitul mare, cât şi în infinitul mic, atitudinea ştiinţifică poate continua să-şi dezvolte valorile ce-i sunt proprii. Ceea ce însă trebuie combătut, în lumina analizelor de până acum, este aroganţa ştiinţifică, dogmatismul ei îngust şi miop, vicii pe care, de altfel, adevăraţii savanţi nu le practică niciodată."[1]

Pricepem prin urmare, fără să trebuiască a mai înghesui Genetica la colţul neputinţei cu urgia întrebărilor, că problema eredităţii mai are un capăt, dincolo de biologie şi probabilitate. Chiar numai factorul eredităţii, ca să fie cunoscut îndeajuns, depăşeşte limitele ştiinţei pozitive.

LEGILE ŞI FĂRĂDELEGILE

Dacă ştiinţa ar putea prinde momentul când apare în părinţi o geneză defectivă, ar însemna pentru ea un adevărat triumf. Aceasta, numai când ar fi posibilă examinarea pe viu, un interval de vreme, fără ca experienţa să stingherească insul de observaţie cu nimic, în mersul său obişnuit de vieţuire - ba nici măcar să nu ştie că e urmărit cumplit de microscoape, raze, reacţii, ani de-a rândul, zi şi noapte, ca să se prindă momentul şi împrejurarea când o cromiolă sau geneză domi-

[1] Tudor Vianu, *Filosofia Culturii*, Ed. Publicom, Bucureşti, 1945, pp. 92-93.

nantă devine o geneză recesivă. Cam aşa cerea doctorul Carrel - alt american, francez de baştină, şi la început preot - om de impresionantă sinteză a formelor culturii. Fireşte, nu se va întâmpla niciodată ca ştiinţa omului să ajungă în condiţiile absolute ale cunoştinţei.

În condiţiile absolute ale cunoştinţei nu e decât Dumnezeu, care cunoaşte desăvârşit totul, fără să stingherească libertatea de mişcare a omului. De aceea, fiindcă ştie absolut, a dat omului legile vieţuirii sale şi puterea de-a vrea sau a nu vrea să le respecte - cinstea primejdioasă a libertăţii voinţei. Deci, dacă se învoieşte să rămână între rosturile sale, gândite de Dumnezeu, vieţuieşte după fire în toată libertatea. Dacă însă omul nu vrea să rămână în rosturile firii, ci merge împotriva legilor vieţii, împotriva firii, atunci îşi viciază libertatea sa, îşi primejduieşte viaţa sa, aduce infirmitatea în fire. Întrucât omul vieţuieşte contra intenţiei lui Dumnezeu, întru atât zicem că păcătuieşte. Păcatul deci e călcarea legilor vieţii, printr-un abuz de libertate. Fapta aceasta are urmări. Dumnezeu l-a prevenit pe om şi-l previne mereu.

GENETICA ACUM 3.500 DE ANI

Cu toată mirarea multora, documentul există, şi, cu oarecare bunăvoinţă, textul desluşeşte problema eredităţii mult mai bine, decât teoria cromozomică modernă, întrucât indică şi factorul primordial al eredităţii - Dumnezeu: mobilul, izvorul şi susţinătorul a tot ce se mişcă, trăieşte şi există[1].

Iată Genetica modernă, dată în nucleu lui Moise, de Mântuitorul Însuşi prin revelaţie, acum 3.500 ani pe muntele Sinai. Nu e nici o mirare: Iisus avea conducerea spirituală şi înainte de venirea Sa în trup omenesc. Pe urmă, că iniţia pe Moise în tainele eredităţii nu este nici o mirare, întrucât cine poate să cunoască mai bine omul, decât Cel ce l-a făcut şi i-a dat legile vieţii ? Cuvântul acesta rămâne adevărat chiar dacă Dumnezeu ar fi făcut numai prima celulă vie şi în ea ar fi comprimat toate posibilităţile ulterioare de dezvoltare, până la formele

---

[1] Fapte 17, 28.

prezente şi viitoare, încă nebănuite de noi. Dacă va fi fost creaţia aşa, Dumnezeu e cu atât mai mare.

Stăruim asupra faptului că Iisus e creatorul omului şi ca gen aparte şi ca persoană îndeosebi până la sfârşitul vremii. În această creaţie conlucră cu părinţii pământeşti menajându-le libertatea, dar prevenindu-i că, în cazul când Îi calcă legile, calcă viaţa propriilor lor copii.

Deuteronom 5:

> 9. Eu, Domnul Dumnezeul tău, sunt Dumnezeu râvnitor, care pedepseşte vina părinţilor în copii până la al treilea şi al patrulea neam - pentru cei ce Mă urăsc.
> 10. ...Şi Mă milostivesc până la al miilea neam, către cei ce Mă iubesc şi păzesc poruncile Mele.

După teoria cromozomică, văzurăm cum apar genezele recesive în urmaşi: după legile eredităţii, care nu sunt altceva decât legile probabilităţii. După textul Scripturii e clar că toată recesivitatea apare în părinţi pe urma vreunui păcat. Ştiinţa, neavând termenul, nu poate da răspunsul la întrebarea: cum au apărut în ascendenţi genezele defective, prin ce accident, sau după care legi ? Sau mai pe larg: prin ce împrejurare, independentă şi anterioară procesului eredităţii, apar în cromozomi, de unde nu erau, aceste granule infinitezimale degenerative şi cu urmări dezastruoase, pentru o eventuală progenitură ? Ca să răspund pe scurt, genezele recesive apar în ascendenţi în chip independent, nu după legile probabilităţii, ci după legile care atârnă peste fărădelegi.

Toate faptele omului, toate mişcările lui, se înseamnă undeva, într-o nevăzută carte, şi se înseamnă şi în sămânţa sa, şi cu aceasta îşi trage urmaşii sub povara isprăvilor sale. Legile vieţii sunt legile Creatorului; păcătuieşti împotriva lor, nu scapi fără mustrarea lui Dumnezeu. Deci, nu ne mai tocmim, că Dumnezeu n-ar avea cuvânt în biologie şi că venirea lui Iisus la nuntă ar fi numai un simplu fapt divers, fără o semnificaţie neînchipuit mai largă pentru aducerea şi conducerea personală a fiecărui om ce vine în lume.

Înainte de a exista ca persoane pământeşti, existăm ca gând, ca intenţie a lui Dumnezeu. Cine ştie, dacă nu El are de adus în viaţa

pământească, în fluviul timpului, atâtea feţe omeneşti, încât numărul lor să împlinească toate posibilităţile de configuraţie câte le oferă structura noastră genetică?

De faptul că suntem oarecumva anteriori faţă de forma noastră pământească, Dumnezeu ne spune, învăţându-l pe Ieremia, când acesta încerca să se apere de misiunea cu care-l rostuise pe pământ:

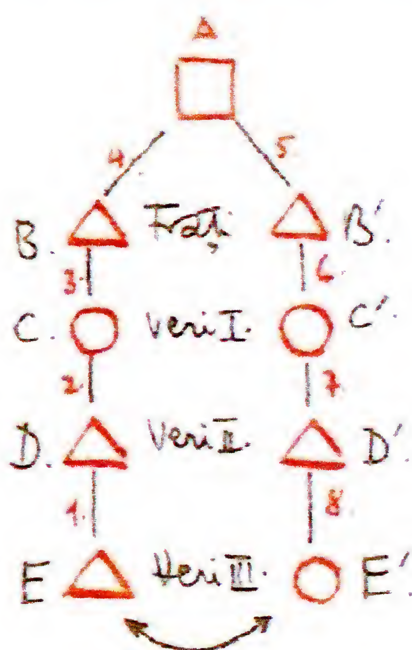
Ieremia 1:

5. Înainte de a te urzi în pântece... te-am sfinţit
şi te-am rânduit prooroc printre popoare.

Suntem prin urmare de obârşie spirituală, făpturi spirituale, trimise vremelnic într-o închisoare de carne şi oase, şi împlinind un destin, între ceilalţi fii ai lui Dumnezeu şi fraţi ai noştri.

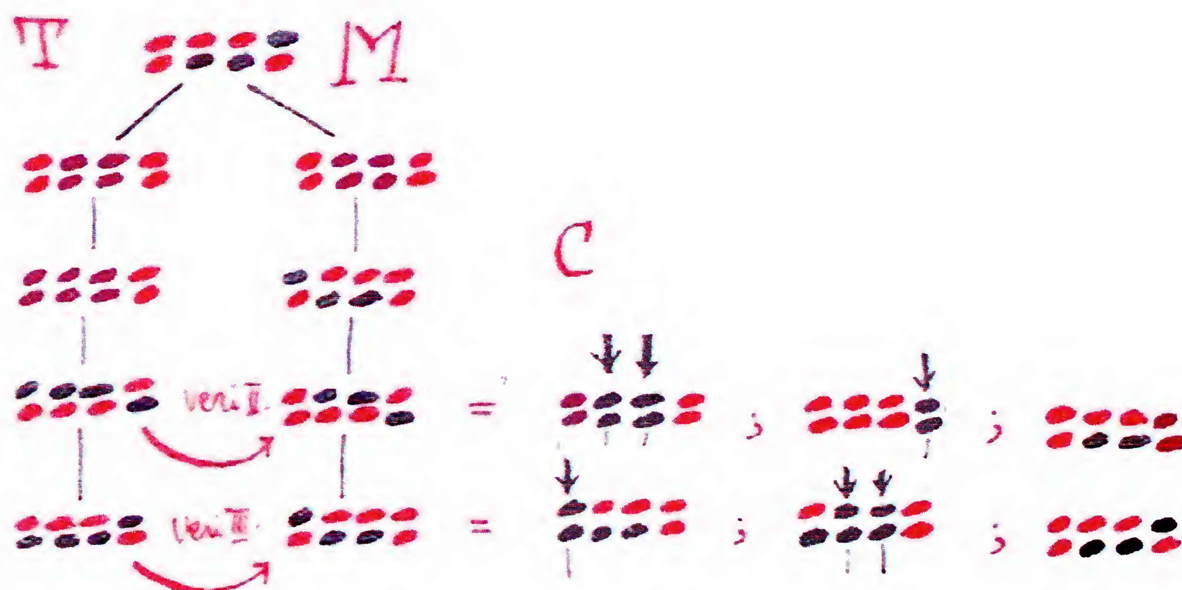
DISPOZIŢII DE DREPT BISERICESC CONFIRMATE DE GENETICĂ

În spiritul teoriei cromozomice, putem înţelege şi unele norme de drept bisericesc, ca de pildă oprirea căsătoriei între rudenii. Astfel, la rudenia de consângenitate, în linie directă, căsătoria e oprită la infinit; iar în linie colaterală se îngăduie abia la depărtarea gradului opt:

Dela E la E' 8 grade depărtare.

Situaţia transpusă în schemă genetică ar avea forma şi interpretarea următoare:

De la un strămoş primar, se transmit în copii, nepoţi, strănepoţi, - cum zice Scriptura - până într-al treilea şi al patrulea neam, câteva grupuri de geneze recesive - urmare a cine ştie ce păcate - însă în stare latentă. Dacă se urmează şirul căsătoriilor cu persoane sănătoase în privinţa aceea, genezele lor dominante acopăr infirmitatea corespunzătoare şi, astfel, urmaşii au toată aparenţa sănătăţii.

Dacă însă urmaşii, în gradul 4, 5, 6, 7 sau 8 de rudenie se vor căsători întreolaltă, atunci în copiii lor vor apărea, cu probabilitate maximă, genezele recesive ale străbunului, în pereche perfectă, şi deci, infirmitatea fără leac, corespunzătoare acestei perechi.

Iată de ce Biserica, observând degenerările ce trebuie să le îndure urmaşii căsătoriţilor rudenii, declară vinovate asemenea căsătorii şi le opreşte. Unirea averilor a fost pricină de multă bătaie de la Dumnezeu; sau multă bătaie au mâncat oamenii de la lăcomie.

ENDOCRINOLOGIE, NEUROLOGIE ŞI PSIHOLOGIE

Instinctul, sau porunca aceasta iraţională a firii în vederea rodirii de copii, are binecuvântările şi primejdiile ei. Când omul se amăgeşte, ieşind din rosturile firii, nu scapă nepedepsit, şi încă aspru pedepsit.

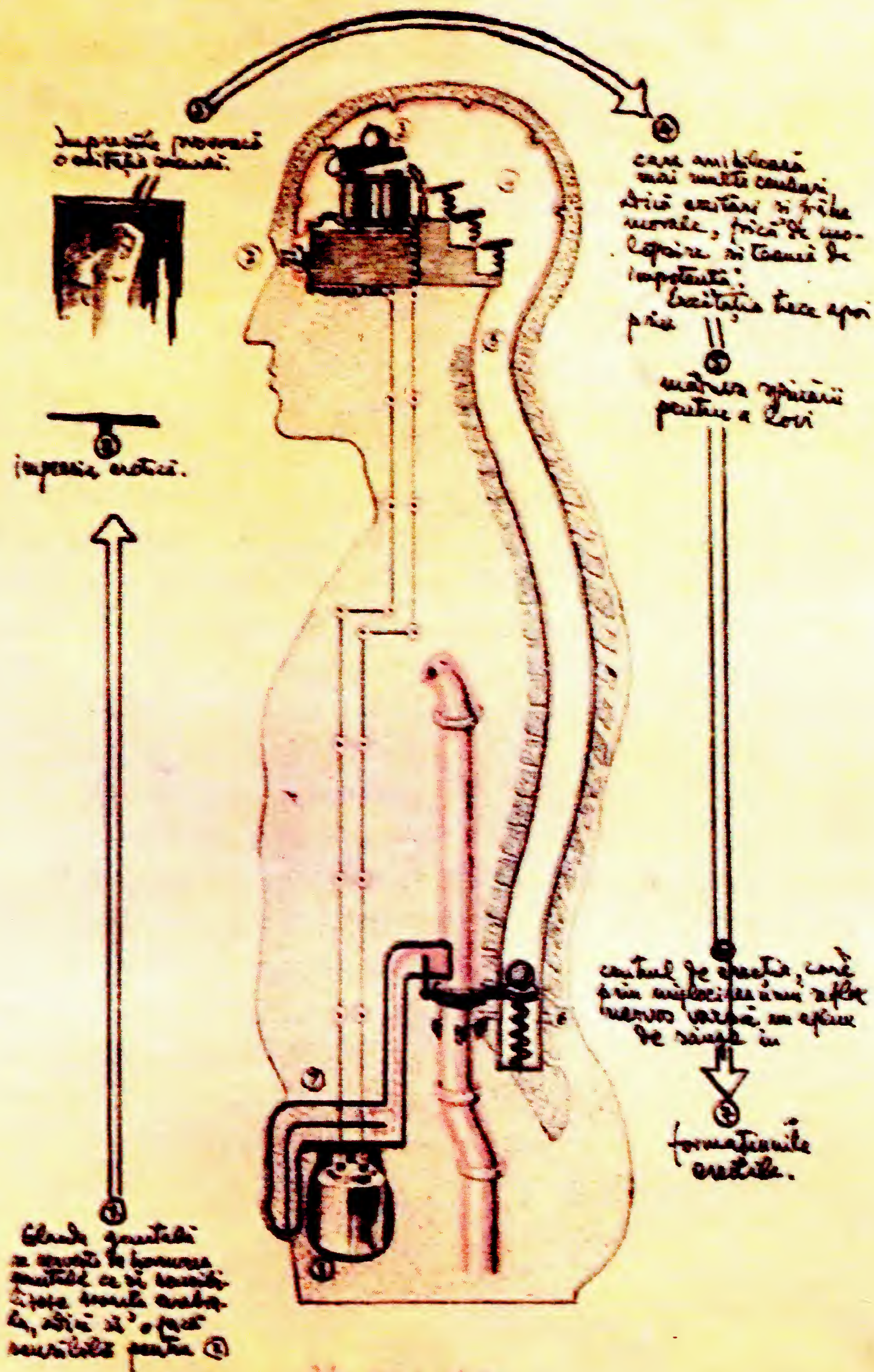
Ca să înţelegem această pedepsire automată a viciilor, la care ajunge instinctul, şi-i împinge pe oameni într-o viaţă contra firii, nu strică şi oarecare cunoştinţe de endocrinologie şi neurologie.

Aşa de pildă, avem răsfirate în organismul nostru vreo 7-8 glande cu secreţie internă. Studiul acestor glande se cheamă endocrinologie, iar secreţiile lor, hormoni. Acestea sunt un fel de substanţe chimice, un fel de săruri care au rostul să agerească nervii, să stârnească la lucru diferite organe interne, să înviorează gândirea, să ne facă viaţa plăcută şi cu interes pentru ea - cu un cuvânt hormonii sunt agenţii de stimulare a vieţii. În sânge se mai află şi vitaminele, secreţia celulară a fiecărui ţesut aparte, toxine, microbi şi celelalte. Toate la un loc dau ceea ce se numeşte mediul nostru interior, mediul endocrin, sau mediul umoral. Pentru ca organismul să funcţioneze bine, acest mediu interior trebuie să aibă o compoziţie normală, determinată; iar dacă n-o are, apar tulburările organice şi funcţionale, un întreg convoi de neputinţe. Printre aceste glande sunt şi cele ce rodesc sămânţa de om; acestea, spre deosebire de celelalte, au o funcţiune dublă: una internă, secretând hormonii, şi a doua externă, producând celulele germinative. Ne interesează efectele, defectele şi conflictele.

Glandele care izvorăsc hormonii şi se află în sectorul cel mai de jos al corpului au, pe lângă alte rosturi, şi pe acela de a da o configuraţie specifică, foarte energică şi netă, corpului întreg, fie ca bărbat, fie ca femeie. Mai au pe urmă rostul să stimuleze funcţiunea celorlalte glande, ale căror hormoni încă au misiunea să agerească şi să activeze alte funcţiuni, printr-alte zone ale corpului.

Toate împreună au rost şi influenţă cu deosebire asupra sistemului nervos şi a capitalei sale, creierul. Iată cam cum are să se schiţeze o relaţie de conflict, precum şi de bună învoială între raţiune şi instinct.

Schema următoare ne face să înţelegem care-i cumpăna ce trebuie urmărită:

impresia erotică.
Excitația trece apoi prin
formațiunile erectile.
Un cerc vicios.

Din această schemă tehnică, putem înţelege, pe rând, următoarele: că instinctul, deşi e fără minte, totuşi nu poate trece la faptă, fără învoirea minţii şi fără încuviinţarea câtorva cenzuri. (Ce bine! Şi ce rău, când însăşi stăpânirea minţii e coruptă şi cenzura cumpărată!) Apoi, că hormonii, gloanţele instinctului, iau la ţintă capitala sistemului nervos, creierul, nu pe vreo cale a lor aparte, ci, aflându-se în orice moment în toată structura sângelui, la cel dintâi motiv semnalat de ochi, deodată se şi reped în poarta forului de judecată, anunţând ocazia şi poruncile instinctului. De altfel, ochii, urechile, nările şi gura sunt zone erogene; tot atâtea porţi de cremene şi iască în care mediul din afară loveşte cu amnarul în mediul dinlăuntru şi-l aprinde cu scânteile poftelor spre văpaia faptelor. Schema ne mai pune pe gânduri asupra unui lucru. Funcţiunile genezice se deşteaptă încă din vremea copilăriei, când mintea nu ştie să înfrâneze unele ca acelea.

De ce oare e rânduiala de-a-ndoaselea...?

Dacă socotim datoria părinţilor de a-şi supraveghea şi de a-şi preveni copiii, la vreme, despre aceste noutăţi gingaşe, fireşte că răspunderea căderilor nu rămâne numai în seama copiilor, sau a lui Dumnezeu, ci părinţii au să dea seama. Copiii se reazimă pe mintea părinţilor.

În privinţă neurologică şi endocrină, deci după fire, aşa trebuie să fie: încă din copilărie să izvorască această energie interzisă, ca, sub acţiunea ei, să se dezvolte şi să se agerească întreg organismul şi cu deosebire sistemul nervos. Deci hormonii se dovedesc izvorând cu rost, dar acţiunea lor trebuie întovărăşită de înfrânare, altfel creşterea sănătoasă a organismului şi a sistemului nervos ar fi profund alterată, atât organic cât şi funcţional, fie că ar lipsi hormonii, fie că ar lipsi înfrânarea.

Se pare că în multe privinţe şi în multe domenii, valorile ies din conflictele susţinute, ca mai toate scânteile.

INVITAȚII LA DREAPTA SOCOTEALĂ

Înțelegând înfrânarea ca o condiție de sănătate a sistemului nervos, iar desfrânarea ca o povârnire spre dezechilibru, e bine să precizăm limitele biologice și psihologice ale acestei porunci a firii, evitând bănuiala de neînțelegere a chestiunii și, pe cât cu putință, cârteala și vijelia mâniei.

Sunt oameni care ar vrea să petreacă după dreapta socoteală, dar nu îndrăznește nimeni să le-o spună. Chiar autorii de cărți privitoare la această poruncă a firii dau sfaturi mai rele de cum ar da la vite. Ei nu consideră omul și în natura lui morală și spirituală. De i-ar îndruma măcar la rânduiala vitelor, ar fi cu mult mai înțelepți. Medicul, care crede că, povățuind pe oameni, n-are trebuință de suflet și de Dumnezeu - autorul și stăpânul vieții - e, până la un loc, un bun veterinar. Dar dorm cam tot pe aceeași dungă și oamenii ce nici nu vor să știe de vreo socoteală, de vreo frână morală, sau de vreo pedeapsă automată și fără îndurare a libertinajului lor, care-i va ajunge din urmă.

Mă folosesc însă de orientarea spre psihologie și spirit a medicinii moderne, în urma căreia își dă silința să fie mai mult o medicină preventivă. Deci n-am să strâmtorez pe nimeni spre porțile Cerului, ci ajut numai lămurirea problemei și libera hotărâre a oricui, spre un câștig mai bun, aprofundând corespondența mediului endocrin cu mediul moral, și reflexul lor în conștiință.

Este o corespondență între trup și suflet, între calitatea trupului și caracterul sufletului; o interpătrundere ondulatorie. Presupuneți o noapte cu lună și un lac liniștit, în care cineva aruncă două pietre în puncte diferite; se văd valurile apei, întretăindu-se în cercuri, și pe ele mișcându-se petece de lună. Cam așa ceva ar fi atingerea sufletului cu undele trupului, deși sufletul e de altă natură, nu mai puțin deosebită de trup, decât oglindirea de lună pe vălurelele apei. Și totuși se răsfrâng întreolaltă.

Hormonii, prin trup, influențează spiritul; într-un fel, al bărbatului, și într-alt fel, al femeii. Astfel bărbatul dobândește, pe lângă configurația vigorii anatomice, și sentimentul virilității sale. Intelectualitatea biruie asupra sensibilității; puterile minții se dovedesc creatoare. Cu alții e activ; înclinat mai mult spre tiranie, decât spre

supunere; mai curând spre brutalitate, decât spre bunătate. Cu cât notele diferenţiale sunt mai accentuate, cu atât avem de-a face cu un caracter mai agresiv. Mi se pare că tot aici trebuie căutat şi suportul trufiei.

Poate de aici îşi are obârşia faptul că, mai ales bărbaţii, nici lui Dumnezeu nu vor să se supună, iar când se aprind la mânie, nu găsesc cuvânt mai expresiv ca înjurătura de Dumnezeu şi de toate cele sfinte. Caracterul agresiv al masculului se observă ca o notă comună şi în firea animală. Omul gândeşte cu toate organele sale.

Foliculina, hormonul feminin, are o acţiune cu totul diferită. Astfel, pe lângă configuraţia anatomică, proprie destinului de mamă, îi păstrează totuşi însuşirile copilăriei: voce subţire, înfăţişarea de copil, prietena copiilor; mai mult sensibilă decât intelectuală, mai mult primitoare decât creatoare. Presimte prin instinct, nu prin judecăţi. Mintea ei e inima. E înclinată mai bucuros spre suferinţă şi supunere, decât spre asuprire şi dominaţie şi, după Scriptură, veşnic atrasă (preocupată) spre bărbat[1].

Deci, dacă am socoti numai capătul fiziologic al deosebirii bărbat-femeie, găsim o mare disonanţă. Tot rostul fiziologic al bărbatului - ca de altfel în întreg regnul animal - nu e altul decât aventura, cu prima întâmplată în cale.

Bărbatul e poligam din fire - aşa ca evreii de odinioară şi ca turcii de până mai dăunăzi. Înţeleptul Solomon avea o mie de femei, însă i-au plătit femeile bine - că l-au smintit la minte, încât s-a lepădat de Dumnezeu[2].

Tot rostul şi configuraţia femeii e maternitatea. Chiar şi mântuirea ei e condiţionată de naşterea de fii - dacă stăruie cu deplină înţelepciune în credinţă, în iubire şi în sfinţenie[3].

Între instinctul poligamic şi instinctul maternităţii e un adevărat conflict biologic şi pricină de tragedii. Ce vrea unul, nu corespunde cu ce vrea altul. Drept aceea, li s-au dat oamenilor normele divine şi minte, ca să trăiască într-o rânduială după fire - rânduială morală şi spirituală, dispuse ierarhic - iar nu să-şi facă de cap, trăind împotriva

---

[1] Facere 3, 16.
[2] 3 Regi 11, 3-4.
[3] 1Timotei 2, 15.

firii, împotriva moralei, împotriva spiritului, cu totul anarhic, ceea ce de multe ori au să plătească cu capul, sau ei, sau urmaşii lor.

Şi încă n-am isprăvit corespondenţa endocrinologie - neurologie şi psihologie, mai trebuie şi genetică, fiindcă un convoi nesfârşit de necăjiţi mă sileşte să le scriu durerea.

Reamintim orânduirea firii, că organismul întreg şi îndeosebi sistemul nervos se dezvoltă bine datorită şi hormonilor genezici - însă numai sub o cenzură de înfrânare. De aceea, până la căsătoria legală, toţi tinerii trebuie să fie curaţi, cu fecioria păzită, şi băieţi şi fete. Minunea e şi cu putinţă şi cu trebuinţă. Din ce în ce, se află tot mai mulţi medici care zic aşa. Dar chiar de n-ar zice nici unul, omul e o realitate mult mai complexă decât sectorul studiat de medic, şi vom vedea că situaţia lucrurilor, în realul lor, impune categoric frâna a şaptea a lui Dumnezeu, ca să normalizeze în ierarhia naturală, morală şi spirituală, năbădăile acestui instinct anarhic, binecuvântat şi plin de blestem.

COPIII NĂSCUŢI ÎN LANŢURI

Presupunem că un copilandru, la primele anunţări ale instinctului, cade în viciul onaniei. Nu-l află părinţii, face excese, e din ce în ce mai retras, mai tăcut, mai obosit, nu mai învaţă la şcoală; memoria - scoarţa cerebrală a minţii - e atinsă; nu mai e agerită de hormonii ce izvorau din sectorul respectiv, încleştat de viciu. Cu alte cuvinte, mintea se tâmpeşte şi încă repede. Creşterea corpului încetinită, cearcănele vinete pe lângă ochi îl dau de gol - pentru cine ştie să vadă. Imaginaţia nu mai e vioaie, nu-i mai place joaca, parcă e bătrân, serios, şi, mâinile - cu care a greşit - îi tremură. Iarăşi dovadă că nervii sunt într-o primejdie.

Dacă n-are norocul să dea de un sfat, sau măcar de o carte, sporind cu vârsta, sporesc şi urmările viciului, după cum urmează.

Pomeneam că glandele genezice au o dublă funcţiune: una endocrină, vărsând hormonii în sânge, şi alta externă, formând celule genezice. De îndată ce viciul sau desfrânarea de orice fel, şi la orice

vârstă - cazul e acelaşi - încleştează pe om, atunci ţesuturile glandelor, masculine sau feminine, sunt peste măsură de mult solicitate şi silite să furnizeze material extern şi, prin urmare, nu mai pot secreta şi hormonii trebuitori în sânge. Se întâmplă adică un dezechilibru în mediul endocrin. Acest dezechilibru se răsfrânge asupra sistemului nervos, în felul că celulele nervoase, nemaiavând agenţii stimulatori cuveniţi, degenerează, mai întâi funcţional, şi insul respectiv începe să fie un fleşcăit; iar dacă desfrânarea continuă, celula nervoasă moare. Desfrânarea omoară milioane de celule nervoase.

Mai trebuie ştiut şi aceasta că toate ţesuturile se refac, afară de celula nervoasă. Omorâtă odată, nu mai învie niciodată.

Presupunem că tânărul-bătrân vrea să fie şi el în rând cu lumea, vrea să se însoare. Nu izbuteşte. Nici pe el nu-l prea atrage femeia, şi nici fetele nu se simt atrase spre el. Ce e la mijloc? Viciile instinctului i-au stins vioiciunea, i-au şters farmecul, l-au fleşcăit cu totul, nu mai aprinde dragoste, ci milă. De milă ca de silă nu faci casă.

Doctorii sfătuiesc: femeile sau căsătoria. Fireşte, un viciu nu va ieşi cu alt viciu, - chestiunea rămâne mereu într-un cerc vicios. Dar căsătoria, chiar dacă se face, poartă ponoasele trecutului şi mustrările viitorului.

Astfel bărbatului, de pe urma viciilor de tot felul şi de pe urma dezechilibrării funcţionale totale sau locale a sistemului său nervos, i se întâmplă că pierde frâna nervoasă a ritmului său funcţional şi nu se va potrivi poate niciodată cu ritmul femeii sale - neostenită în astfel de vicii. Osteneala şi scârba ei abia acum începe, căci mereu va rămâne nemulţumită, ceea ce îi va pricinui nevroze, dureri regionale şi gânduri de căutare în altă parte. Nu e ea de vină că-l va părăsi, ci trecutul bărbatului se răzbună. Bărbatul, aşa cum l-au desfrânat viciile, nu mai corespunde instinctului maternităţii femeii sale, şi aşa trebuie să-şi tragă plata: rămâne fără urmaşi sau şi fără soţie.

Dar să presupunem că, totuşi-totuşi, i se va nimeri ca să aibă şi urmaşi. Aceştia vor purta următoarele poveri părinteşti: o sănătate şubredă, un chip îmbătrânit, diferite neputinţe fără leac, iar de scapă cu zile vor fi nişte chinuiţi ai soartei şi slabi de minte. Cum şi de ce? Iată cum şi de ce: ştim de adineaori că toate faptele insului se însemnă în două locuri: undeva într-o contabilitate nevăzută, şi al doilea, ceva

mai văzut, în grăuncioarele de cromatină, în genezele cromozomilor, adică în factorul biologic al eredităţii. Şi-a distrus părintele cu viciile lui milioane de celule nervoase ? Acestea, nemairefăcându-se niciodată, ci totalul celor distruse şi sănătatea la care se găsea în momentul când îşi chema un urmaş pe lume, reprezentând situaţia lui, se şi însemnase în stocul de cromozomi, cu atâtea geneze recesive mai mult, ceea ce n-ar fi păţit dacă ar fi avut o purtare mai bună. Vreţi dovadă la îndemâna oricui ? Iată-o: nu lovesc pe nimeni, dimpotrivă simt alăturea cu durerea oricui.

Să zicem că o pereche de oameni n-au avut pacoste cu viciile tinereţii, deci n-au sistemul nervos şubrezit dintr-o vină ca aceea. Totuşi, nevoile vieţii ostenesc nervii oricui. Această ostenire a vieţii e de fapt o ostenire a elanului, a agerimii, a vioiciunii rezistente a sistemului nervos şi a celorlalte ţesuturi şi umori. Acestea toate se înscriu numaidecât în patrimoniul genetic al eredităţii, în vreme şi pe măsură ce se adaugă. Factorul biologic al eredităţii rezumă starea oricărui moment, precum şi situaţia biopsihică a părinţilor, fie aparte, fie angajaţi în procesul rodirii. Proba o dau copiii, care vin la intervale mai mari de vreme. Cei din tinereţe sunt mai vioi, mai sprinteni, mai sănătoşi, mai ageri la minte; pe când copiii veniţi mai la bătrâneţea părinţilor sunt mai molâi, mai împiedicaţi, mai bătrâni. Nu au nici o vină şi nici un leac. Aşa sunt construiţi genetic şi ireversibil, realizându-se armonia ce se vede, cu materialul ce li se dete, în răstimpuri de vreme. Revenind la corespondenţă, pricepem mecanismul după care apare în lanţul cromozomilor roiul boabelor de neghină, genezele recesive şi ravagiile ce le pot face ele, dacă nu sunt scoase din lucru de perechea mai sănătoasă a celuilalt părinte.

Mai sunt urmări ale desfrânării şi destul de grele încă din tinereţe. Poate s-a bănuit din cele de până aci, că organismul întreg se pipemiceşte, glandele în totalul lor rămân atrofiate, scoase din lucru şi cu toate urmările acestui dezechilibru umoral. Aşa se ajunge pe rând la atrofierile diferitelor organe din iconomia generală a corpului, şi aşa apar sterilitatea, nevrozele şi o stare generală de boală, sau o predispoziţie spre tot felul de boli.

Nu mai vorbesc de stările sufleteşti: frica, slăbirea minţii, obsesii, ideile fixe, răstălmăcirea înţelesurilor, şi o continuă muncire de

conştiinţă. E reacţiunea sufletului la starea mizerabilă în care i-a ajuns casa prin patimi.

CEI CE-ŞI BEAU MINTEA

Grozavă expresie şi adevărată cuvânt cu cuvânt. Ne reamintim efectul hormonilor asupra scoarţei cerebrale: excită spre poftele genezice. Exact acelaşi lucru îl face şi alcoolul, sub orice formă şi la orice grad de tărie; aprinde mintea spre aceleaşi pofte. Nu suplineşte însă nici un hormon în rolul lui binefăcător, ci pe oriunde trece ameţeşte, arde şi atrofiază. Omoară alte milioane de celule nervoase şi fire telefonice. Toate isprăvile se trec la activ, întocmai ca mai sus şi se transmit zestre părintească la copii.

Mai grav: dacă prea din tinereţe se dedau flăcăii la must, se întâmplă că ajung neroditori. Glandele lor genezice se vor atrofia şi vor produce nişte celule incapabile de rodire. Se apără şi firea pe cât poate: nu ia în spate orice i se-ncarcă. Chiar dacă se dau la vin mai târziu şi încă nu scapă de pedepse. Aşa de pildă, cercetătorii în chestiune au găsit forme monstruoase de spermatozoizi, având ba două capete, ba două cozi, ba alte forme, efecte ale beţiei.[1] Beţia îşi înscrie urmările până şi în celula genezică, mică de 60 de miimi dintr-un milimetru.

Ceea ce e dureros e faptul următor: de se întâmplă vreo zămislire cu o atare sămânţă beată, şi care-i mai mult siluire decât iubire, urmaşul va fi, cu maximă probabilitate, epileptic - boală de nervi fără leac. Aceasta e cu atât mai sigur, cu cât la scârba şi spaima bietei mame, se mai adaugă şi bruftuluiala câtorva înjurături de Dumnezeu. Deci, dezechilibru în toate părţile, dezechilibru în mediul umoral, dezastre în patrimoniul ereditar, dezechilibru moral, o mai fi având şi mama ceva de adaus, dacă nu alta, cel puţin spaima ce-o mănâncă, şi încă e de ajuns ca să se arate pe lume, în loc de un chip senin, un chinuit de draci şi martor la judecată împotriva părinţilor săi.

Sfârşitul beţivului e sau în şanţ sau în casa de nebuni; iar sufletul în iad încă de aici. Urmaşii lui - nu mai zic nimic, mila mă opreşte; totuşi mai am şi o milă preventivă, pentru viitor, care mă face să scriu.

---

[1] Jeannel, *op. cit.*, p. 153.

JALEA ÎNTR-UN CONVOI DE MONŞTRI

Un scriitor, de foarte creştină formaţie, şi probabil doctor, descrie fizionomia unui azil, de undeva, din Apus, în felul următor:

"Copiii: Dom'le doctor! Dom'le doctor!

Şi doctorul D. înainta, făcându-şi drum prin mulţimea groaznică şi de plâns a micilor monştri: o umanitate neizbutită, pierdută, rău făcută, slută şi neisprăvită, copii cărora le lipsea craniul sau bărbia, sau care nu erau decât un trunchi, sau un cap, nenorociţi, mici, respingători, urâţi, ca nişte oale de lut strâmbe, plini de urdori, de bube, de coji, de puroiuri care le curgeau din ochi, din nas, din urechi şi din pielea de pe cap. Pitici şi uriaşi, slăbănogi nevinovaţi, cu braţe şi mâini de schelet. Tinere bestii, băieţi prea dezvoltaţi, cu fălci straşnice, cu umerii obrajilor ieşiţi ca nişte maiuri, făcuţi aşa pentru omoruri - viitori ucigaşi - ursiţi dinainte şi a căror privire tristă te urmărea fără să înţeleagă nimic. Cei mai mari şi mai limpezi puţin duceau de mână pe cei mai năuci, pe cei cu desăvârşire tâmpiţi; se ocupau de ei, îi ocroteau, îi adoptau. Îi târau spre doctorul D. şi însoţitorii săi. În jurul celor trei oameni, izbucneau strigăte nelămurite şi urlete, toată bucuria micilor nenorociţi de-a revedea pe aceia ce erau buni cu dânşii. Şi chiar aceia, care niciodată nu vor mai fi în stare să vorbească, mârâiau, gângăveau, behăiau înspre medici câte ceva, un strigăt nedesluşit şi barbar de dragoste. Cu mâinile lor mici, îi apucau, îi atingeau, îi mângâiau, îi pipăiau ca nişte tentacule. Priveliştea asta i se părea întotdeauna un vis urât. Dar doctorul îi iubea pe toţi, pe aceşti mici nenorociţi, chiar pe aceia care aveau un cap de scafandru, de peşte, sau de gânganie mare. Chiar pe cei rău nărăviţi, pe acei şi pe acelea care se frecau... În trecere îi chema deoparte, le cerceta mâinile, îi privea, părând că vrea să-i hipnotizeze:

- Ai fost cuminte?
- Da, Dom'le doctor.
- Vei fi şi azi cuminte?
- Da, Dom'le doctor.
- Bine. Du-te şi te joacă. Uite o bucată de ciocolată. Şterge-o!

Erau fetiţe, pe care trebuia să le lege ca să le împiedice năravul. Dar şi cu mâinile legate izbuteau încă să-şi aţâţe simţurile cu călcâiul lor.

Toate păcatele ereditare mişunau în străfundul acestor suflete părăsite, reîntoarse la brută, şi care coborau scara evoluţiei.

Fetelor, care erau mai tăinuitoare, mai păcătoase, mai destrăbălate, şi care îşi simţeau pubertatea, le plăcea să se ascundă, să roşească şi să se ţină de apucăturile lor. Băieţii aveau feţe de urangutan şi porniri primejdioase în jocurile lor. Câţiva singuratici plângeau prin colţuri, nemângâiaţi şi sălbătăciţi pentru totdeauna. Un copil, blond ca Sfântul Ioan, cu ochi albaştri, subţire, drăguţ, aproape frumos, încerca să se apropie de doctor, îl apuca de mână pe la spate şi vorbea încet:

- Domnule, aş vrea să mă întorc la mămica mea... Domnule când pot să mă întorc la mămica?

Mamele! Prea adesea au părăsit pe aceşti bieţi monştri, care au ieşit din ele, şi care le-au dezgustat. Erau căsnicii de alcoolici care, în fiecare an, regulat, aduceau la azil câte un nou copil tâmpit, încă un gunoi al societăţii pentru ca în anul următor s-o ia de la capăt.

Dealtfel, în tot azilul, părăsirile erau regula, şi cei uitaţi acolo nu se mai număráu. Câţi dintre nenorociţii nebuni de la Azilul S. Clé. mureau fără să mai fi apucat să vadă vreodată chipul iubit al mamei, al soţiei, al copilului, chip care mai plutea ca o nălucire dureroasă în trista lor memorie întunecată şi care singur încă mai trezea la ei un rest de conştiinţă, o lacrimă a lucidităţii deznădăjduite..."[1]

O MARE PACOSTE CU DESCOPERIREA AMERICII

Acum cinci veacuri, la 1492, Columb aduce în Europa vestea descoperirii Americii, iar mateloţii lui aduc Europei sifilisul. Isprava lor a luat proporţii, încât, pentru stăvilirea urmărilor dezastruoase ale spirochetei, facultăţile de medicină au creat catedra de sifiligrafie.

[1] Maxence van der Meersch, *Trupuri şi suflete*, Ed. Contemporana, Bucureşti, 1944, pp. 163-165.

Aci ne mărginim la câteva ciudăţenii, mai mult ale organismului, decât ale bolii. Astfel e recunoscută de toţi extraordinara repeziciune şi putere de adaptare a organismului la orice accident şi împrejurare; adaptare aproape automată. De pildă, unui tăietor de lemne îi alunecă mâna în pânza fierăstrăului său, cu câteva sute de turaţii pe secundă. De-abia a simţit grozăvia şi cade în nesimţire. Un şoc nervos opreşte afluenţa sângelui la creier, ceea ce aduce căderea în nesimţire, organismul stă astfel locului, fără vreo mişcare, căci altfel ar conturba lucrul zorit al apărării automate. Un val de sânge învăluie rana care se coagulează în atingere cu aerul şi formează un înveliş izolator. Ca la o comandă, fibrina din sânge se şi transformă în mici aţe, pe care le ghemuie ca un dop, în corpul tăieturii, unde se şi apucă să repare, lipind, completând, etc. Temperatura locală se ridică, atingerea devine dureroasă, ca să fie asigurată liniştea apărării organice. Toată această adaptare la noua situaţie dovedeşte un serviciu automat de siguranţă a vieţii.

Alt caz. Prin oarecare împrejurări, nişte musafiri nepoftiţi au intrat în sânge - microbii. Construcţia firii, serviciul automat de siguranţă, i-a şi luat în primire. Nişte celule din sânge le dau ocol şi se încaieră la trântă şi, de drag, îşi mănâncă musafirii - de unde şi numele, fagocite. Dacă musafirii sunt mulţi sau se înmulţesc vertiginos, pe măsură ce creşte primejdia, creşte şi temperatura, încât urcă până la 39 grade, 39 grade şi mai multe linii, urcă şi la 40 grade, şi când încăierarea e pe viaţă şi pe moarte, urcă şi la 41 grade. La temperatura asta, toţi musafirii şi bacilii capătă sentinţa de moarte. După osteneală, organismul se reface; nălucirile, de pe urma temperaturii la cap, încetează; totul reintră în normal.

Faţă de bacilul sifilisului, atitudinea serviciului de siguranţă e cu totul stranie: nu se apără, nu dă alarmă, îi lasă deschise toate căile, îi îngăduie să umble în inspecţie prin întreg organismul şi-l lasă să "mănânce" ce pofteşte, până şi scoarţa de pe creier. De aceea a trebuit ştiinţa să ia măsuri împotriva lui, fiindcă natura nu vrea să se apere.

Nu cumva Treponema asta e o pedeapsă neîndurată, aruncată, ca o frână, împotriva destrăbălării? Nu cumva în faţa acestei pedepse i s-a luat firii dreptul de apărare? De ce nu se apără?

Tare-mi vine-a mă gândi la locul din Ieremia proorocul, unde zice: “Iată, voi trimite asupra voastră şerpi şi scorpii, împotriva cărora nu-i descântec şi vă vor muşca, zice Domnul”[1].

Agentul patogen al sifilisului are chiar forma unor şerpi alergând. Un lucru e sigur, că organismul n-are, în iconomia constituţiei sale, nici un leac, sau apărare. Că totuşi ştiinţa, apucându-i urma din vreme, după tratament îndelungat, poate curăţi organismul de sifilis, asta e adevărat. Însă mai e ceva de zis. Musafirul ăsta, pornit să roadă firele minţii îşi are calendarul lui. Isprava şi-o arată cu etape legate de numărul doi: la două săptămâni şi mai târziu după isprava cu păcat, apare un ulcer în regiunea inquinală; la două luni, atacă căile sângelui. În perioada aceasta apar ulceraţii prin alte părţi şi pe frunte. După doi ani inima, ficatul şi rinichii se află foarte tulburaţi şi bolnavi. Acum se întâmplă scleroza arterelor, care devin fragile, iar dacă se rupe vreo arteră la creier, asta pricinuieşte apoplexia, o moarte fulgerătoare. Dacă însă nu pricinuieşte vreo apoplexie, rezistând construcţia arterelor, sifilisul se retrage din sânge în lichidul cefalorahidian, care învăluie toată măduva spinării şi creierul, lichid care, prin elasticitatea lui, are rostul să apere de lovituri măduva şi creierul, neutralizând şi împrăştiind neprevăzutele presiuni ale accidentelor. După 20 de ani, îşi arată isprava asupra nervilor, rupând legăturile cu centrala de comandă, rupând corespondenţa între senzaţie şi reacţie, pricinuind paralizii prin toate părţile, ticuri nervoase, paralizii progresive şi pierderea unor însuşiri sufleteşti.

Cum devin toate astea? Aşa, că defectându-se mijlocul de transmisie, sufletul nu mai are prin ce se exprima. Şi aşa, treptat-treptat, sifilisul, rozând scoarţa cerebrală, împinge facultatea sufletească a cugetării în fundul întunecat al nebuniei.

Iată dar pedeapsa neîndurată peste care dă mintea când nu-şi înfrânează poftele: e dată jos de pe tronul conducerii, şi cu totul, trup şi suflet, prăvăliţi, legaţi în casa de nebuni.

Nu mai vorbim de psihiatria sifiliticilor, decât că, până la o vreme, Treponema ca şi hormonul e un agent de foarte mare stimulare creatoare pentru scoarţa cerebrală. Asta ar veni aşa: agentul acesta

[1] Ieremia 8, 17.

ucigaş, dacă găseşte sistemul nervos, în speţă creierul, de-o sănătate şi de-o rezistenţă maximă, în tentativa lui de a-l roade, nu face deocamdată alta decât că-l mobilizează, îl dinamizează în procesele sale intime de ardere, şi astfel el se face un mediu foarte bun de transmisie a ideilor sufletului şi a lumii nevăzute. Asta face până la un loc ca agentul nebuniei să fie şi un agent al geniului. Dar de la o vreme, geniul acesta se întunecă în nebunie. E un foc, fireşte, însă un foc arzător, care nu iartă, ci arde aripile minţii, spre deosebire de focul divin, nearzător, care străluceşte în toate facultăţile minţii, fără să le ardă, adevăratul geniu al spiritului.

Geniile care sunt ajutate şi de agentul nebuniei, mai toate manifestă o mândrie mare, o nesupunere faţă de Dumnezeu, un dezechilibru spiritual. Ei sunt cei ce zic: "Nu este Dumnezeu !" Scriptura constată realitatea lor şi le dă diagnosticul: "Zis-a cel nebun întru inima sa: «Nu este Dumnezeu !»"[1]. Prin urmare ateismul e o alienaţie mintală, nebunia mândriei, sau mândria nebuniei.

Alţii zic acelaşi lucru întors: "Eu sunt Dumnezeu" - altă nebunie. Tiranii, teroriştii, alte genii rele, altă mândrie luciferică. Egoismul tiran, altă alienaţie; indiferent: cu agent, sau fără agent patogen.

Şansele ştiinţei sunt cât se poate de reduse, faţă de întinderea acestei pedepse groaznice. Ar trebui un control al tuturor oamenilor şi o izolare absolută a tuturor contaminaţilor, cumva, undeva, etc.

Deocamdată e bine şi atât: că în vederea căsătoriei, legile cer analiza sângelui; iar pe beţivi, pe nebuni şi pe contaminaţi de boli venerice, îi opreşte de-a mai împrăştia răul pe lume.

Organismul omenesc are de asemenea atitudine pasivă şi faţă de acea anarhie celulară, numită cancer. De obicei, pătimesc de cancer cei ce nu postesc niciodată. Cancerul încă n-are leac şi apare fără alte explicaţii, decât ca o frână pedepsitoare a desfrânării stomacului. Se vede că prin el se pedepseşte lăcomia mâncărilor şi obârşia desfrânării. Grele osânde au aceste trei iubiri nelegiuite: iubirea de sine, care străbate în suflet prin ultimele două: iubirea de trup şi iubirea de mâncare. Sf. Pavel le zice: "Dumnezeul lor e stomacul"[2].

Cancerul, această misterioasă anarhie celulară, mi se pare că vine tot cam din aceleaşi pricini din care vine şi o anarhie socială, tot

[1] Psalmul 52, 1.

[2] Filipeni 3, 19.

un dezechilibru dovedeşte în vreo zonă necunoscută a organismului, sau vreo slăbire în serviciul de siguranţă al sistemului nervos. Bănuiesc despre roiul celulelor canceroase că au chiar o altă formulă cromozomică; în tot cazul recesivitatea e sigură.

De ce mutaţiile acestea care nu cruţă nici regii?

FURTUNĂ ÎN PICURII DE ROUĂ

Nu ştiu, văzut-aţi aceste frumuseţi simple ale dimineţilor? Oglindesc soarele, îi răsfrâng razele, oglindesc pământul şi-i atârnă deasupra ca nişte mărgeluşe sclipitoare, în arcul unui vârf de iarbă. Kneipp, un preot bun, mai mult medic balneolog şi bucătar milostiv al necăjiţilor, nu găsea alt tratament al epilepsiei, decât umblarea cu picioarele desculţe câteva minute prin iarbă, ca bolnavul să-şi reînvioreze nervii, scuturând la pământ şi luând în picioare aceste buburuze de soare.

Nu asta e furtuna; asemăn numai conştiinţa cu picurii de rouă. Căci de fapt, în sfera conştiinţei se răsfrâng şi se frâng, se tulbură şi se ciocnesc scânteieri de soare, cu fioroase luciri de păcură.

Situaţia, isprăvile şi tendinţele ce le avem, toate se răsfrâng, se rezumă şi se înscriu în structura noastră genetică, dar şi în sfera conştiinţei. Aci, în conştiinţă, se răsfrâng isprăvile pământului, şi, peste ele, în aceeaşi sferă, tot atunci, sau mai târziu, luminează seninul cerului, sau fulgerele dreptăţii divine.

În iconomia organică, genezele recesive, deşi latente, sunt ca şi inexistente, dacă sunt dublate de perechea genezelor dominante. Nu tot aşa e cazul şi în ce priveşte sfera conştiinţei.

Iarăşi o mică asemănare: de când undele hertziene ale posturilor de radio-difuziune circulă în jurul nostru, ne străbat fără să prindem nimic, oriunde ne-am afla, veştile şi poveştile din lumea întreagă. Le prind însă aparatele de recepţie, care le transformă pe înţelesul nostru. Cam aşa ceva se întâmplă şi cu energia germenilor infirmi ai structurii noastre genetice: organismul nu înregistrează această energie, dar o înregistrează sfera conştiinţei, şi ne-o tălmăceşte printr-un conflict

străfund în temelia noastră. Ceea ce încercăm aci, e o scufundare în străfunduri, o experienţă existenţială.

UN FEL DE PSIHANALIZĂ

Aproape la toate vârstele se întâlneşte, de pildă, conflictul acesta între a crede şi a nu crede în Dumnezeu; adică ciocnirea minţii sănătoase cu săgeţile nebuniei. Sunt unii convinşi de existenţa lui Dumnezeu, de dumnezeirea lui Iisus şi de iconomia mântuirii; dar, în răstimpuri, se pomenesc munciţi şi de chingile ateismului. Sunt alţii, care n-au muncirile acestea, chiar dacă aud de ele. Evidenţa interioară a credinţei lor e absolută. Alţii sunt bântuiţi de furtuni şi, în sfârşit, alţii, liniştiţi că au scăpat de Dumnezeu: pentru ei nu există. Adevărul e că aparatul conştiinţei lor nu mai prinde nimic, s-a defectat, realitatea spiritului e inexistentă pentru ei.

Ce poate să fie la mijloc ? Ceea ce poate să fie cu un aparat de radio, care nu mai prinde undele. Undele există, dar pentru el nu mai există. El are câteva lămpi arse, bobine arse, lovituri şi piese frânte etc. E infirm pe undeva.

Aşa şi oarecare om pătimeşte multe feluri de arsuri şi frângeri lăuntrice, mai pătimeşte şi arsurile mediului social, care-i zdruncină nevinovăţia, şi iată-l un ateu, la diferite grade de tărie.

Toată situaţia lui se înscrie întocmai în granulele de cromatină. Ateul s-a armonizat cu acest dezechilibru. Sământa îl reproduce întocmai. Presupunem că e căsătorit cu o femeie, nu aşa de răvăşită la minte, aşa de dezechilibrată în mediul moral, ci o femeie credincioasă. Copiii se nasc cu două predispoziţii contradictorii: una necredincioasă, a tatălui; şi a doua credincioasă, a mamei, potrivit probabilităţilor arătate.

Sufletul nu se moşteneşte, ci se creează de Dumnezeu. Credinţa e o însuşire a sufletului, e drept; dar de la Dumnezeu nu vine nimic rău. Atunci ? Atunci, însuşirea sufletului de a-şi cunoaşte şi recunoaşte pe Tatăl, sau de-a se lepăda de El, e dependentă şi de construcţia genetică a trupului, în care va avea să petreacă o vreme. Cuprinsul

credinţei se învaţă; înclinarea de-a o învăţa sau nu se moşteneşte. Înclinarea sufletului ştim că e către obârşia sa: "Anima naturaliter christiana". Înclinarea sufletului face interferenţă cu înclinarea trupului în care a fost trimis. Deci, dacă vine într-un trup în care găseşte numai dezechilibru, nu-şi va putea manifesta înclinarea sa către cele de sus, ci va asista neputincios lângă un aparat stricat, care nu cântă, ci huruie.

Toate chinurile conştiinţei izvorăsc din simţirea acestor infirmităţi, ce zac în străfunduri, şi de unde ele răbufnesc până în suprafaţa faptelor văzute. Ca să uşureze Dumnezeu povara unui suflet, de multe ori îl cruţă de cunoştinţa infirmităţii în care trebuie să petreacă. Aşa vedem seninătate şi la idioţi.

GÂNDURI DE HULĂ

Din câte ne-au dat în scris pricepătorii, abia o zecime din psihicul nostru îl avem luminat şi cunoscut în sfera conştiinţei; nouă zecimi stau întunecate în sfera subconştientului. Se dă şi comparaţia cu un cartof, al cărui vârf, ca o zecime din total, ar fi luminoasă, - lumini de putregai, noaptea; restul, întuneric. Cam aşa sunt gândurile de hulă: răbufniri de păcură în raza de soare.

Să presupunem aceleaşi zăcăminte genetice surde, arătându-şi existenţa, şi ţinându-se de energiile dominante; acestea sunt ca o pereche ce-o face lumina cu umbra.

Să presupunem într-un ins aceste moşteniri contradictorii a două dispoziţii deosebite; când respectivul vrea, de pildă, să se roage lui Dumnezeu, deodată cu energia luminoasă a conştiinţei se ridică din subconştient şi răbufnirea energiei contrare. La momentul conflictului se mai adaugă şi acţiunea hormonilor genezici asupra scoarţei cerebrale, care stârnesc, pe ecranul minţii, o imaginaţie cu totul alta decât momentul şi icoana de rugăciune. Dacă persoana respectivă e mai în vârstă şi de cumva are la activ oarece aventuri contra firii, conflictul îl mai sporeşte şi însuşirea sufletească a memoriei. Un trecut păcătos n-a prea trecut: însoţeşte ca un cazier judiciar. Ispăşirea e

obligatorie; așa se asigură și se menține iertarea tot prin concursul memoriei, răbdând palmele trecutului peste obrazul minții.

Prima iubire e către părinte. Primul copil avea tată pe Dumnezeu. Iubirea vrea ca ceea ce iubește ea să dăinuiască veșnic; nu poate concepe ca obiectul ei să moară. De pildă cârmuitorii de neamuri, abia dacă mai pot fi văzuți ca muritori. Pe vremuri, iubirea îi trecea printre zeii nemuritori. Asta dovedește că iubirea își are sensul în Dumnezeu, care e veșnic și înveșnicește și pe cel ce iubește pe Dumnezeu. Dar oamenii se mai încâlcesc și cu iubirea de trup. Iubirea aceasta nu e egală în toate cazurile cu păcatul, ci zicem că în tot cazul e infectată de păcat. Întrucât păcatul sălășluiește în trup și din trup înrâurește sufletul spre corupție, prin căile pomenite mai sus, înțelegem că întâmpină o rezistență în zestrea divină a sufletului, care caută să-l influențeze spre virtute și sfințenie.

Faptul dragostei trupești lasă o puternică impresie în toată pivnița ființei, în acea zonă de nouă zecimi a subconștientului. Aci, fapta, rezumată în simbol, se sedimentează ca un conflict cu conștiința. Cenzura morală astupă un depozit de dinamită, după ce n-a reușit să-l refuze.

O înjurătură de Dumnezeu e explozia acestui depozit. Iată de ce, când înjură bărbații, folosesc cuvântul - ce nu se scrie - al iubirii trupești. Partea de înjosire și păcat a acestei iubiri, pe care o simt în trupul lor, le izbucnește din subconștient și, cu ea, izbesc furios cenzura morală și idealul de dragoste - pe Dumnezeul celui pe care-l înjură. O înjurătură e un moment de îndrăcire a mâniei, o clipă de întunecare a minții, - așa plătește cenzura conștiinței negrija de mai înainte.

Înjurăturile dovedesc prin urmare că această iubire între trupuri a fost închisă într-un blestem, într-o rușine și într-o necinste. Totul, schematizat în simboluri, coboară în întunericul subconștientului. Când deci pe unii cu cenzura slabă - înțelegeți genetic slăbiciunea aceasta - îi scoate din sărite vreo împrejurare oarecare, afluxul de sânge și fiere la creier face de li se întunecă orice conștiință, și încep rafalele înjurăturii.

Deci unii înjură pe Dumnezeu pe față; alții Îl înjură când se roagă. Situația îngrozește pe cei ce pătimesc neputința asta. Ea vine, din cât se poate vedea, din poveri ereditare, din fapte consumate, din auzire, din conținutul memoriei conștiente sau inconștiente, printr-un

mecanism al suprapunerii de imagini, şi anume, peste cele cuvioase, cele necuvioase, stârnite de hormoni, sau, în sfârşit, prin mecanismul de contrast.

Când mediul interior sau exterior e favorabil genezelor recesive, energia lor latentă nu întârzie să răbufnească prin subconştient asupra conştiinţei, şi astfel s-o înlăture, s-o întunece, şi aşa mai departe.

Tot într-o situaţie de contrast e şi trupul ce se roagă. De aceea unii, nesuferind contrastul, rezolvă situaţia greşit: nu se mai roagă. Sfinţii însă, purificându-şi trupul de patimi, au izbutit să-l aducă în armonie cu ţintele superioare ale conştiinţei, încât trupul lor prezenta multe din caracterele sufletului. Dincoace, multe din patimile trupului se fac şi însuşiri ale sufletului.

Înjurăturile au aceeaşi obârşie cu hulele; numai că unele sunt învoite de minte, celelalte sunt cenzurate. De aceea vinovăţia celor de pe urmă e neasemănat mai mică. Hulele dovedesc o vinovăţie mai veche, nu una de acum. Ele sunt o pedeapsă, însă nu duc la nebunie, cum se tem cei mai mulţi. Înjurătura însă îl dovedeşte pe respectivul că, cel puţin în momentul acela, e un iresponsabil, deci dezechilibrat în structura genetică, în mediul umoral, în serviciul de cenzură şi în sistemul nervos. Temniţa îi deschide porţile şi-l va lua în braţe, de nu va fi cu luare aminte.

*
* *

O hulire mai primejdioasă e minciuna, păcatul împotriva adevărului. Sunt construcţii de oameni aşa de bizare, capabile de adevărate mutaţii biologice. Minte câte unul, în chipul cel mai firesc cu putinţă, de stă soarele în loc; iar după ce-i trece unda asta, nici măcar nu-şi mai aduce aminte, iar dacă-i aduci probele în obraz, nu recunoaşte nimic. O putere dinlăuntru îl împinge să mintă mereu şi să i se pară că e omul cel mai cinstit. E ca şi când o noapte s-ar fi lăsat peste mintea lui, ca şi când o altă persoană ar fi înjurat, ar fi minţit sau ar fi furat, aşa sunt câte unii de înfundaţi în contraziceri. Acesta e un alt neajuns al căsătoriilor greşite, în care nu s-a ţinut seamă şi de calităţile sufleteşti ale celeilalte părţi. Acestea se pot vedea mai bine în părinţii celor ce se căsătoresc, întrucât vremea le-a scos la iveală toate scăderile sau însuşirile, şi, aşchia nu sare departe de butuc.

Zgârcenia, lăcomia, invidia, beţia, necredinţa, minciuna, desfrânarea şi celelalte configurează organismul potrivit cu fiecare din aceste patimi şi se rezumă apoi în factorii ereditari, şi aşa se seamănă în urmaşi patimile contra firii, ca tot atâtea boabe de neghină în ţarina lui Dumnezeu. Iar ei, la rândul lor, ce vrei să rodească? Sau aceleaşi, sau urmările acestora, sau pe amândouă, urmând, fie modul dominant al eredităţii, după care caracterele normale sau patologice trec de la generatori la urmaşi aproape obligatoriu, fie urmând modul atavic, când caracterele se ascund o generaţie sau două şi apar, dintr-o dată, pe neaşteptate, într-al 3-lea sau al 4-lea neam de oameni. Nu cumva aşa vin repetiţiile istoriei?

OAMENI DIN IAD

Nu vorbesc de iadul teologic, ci de iadul vieţii mizerabile, de convoiul mizeriei asupra căreia desfigurarea şi degenerarea se întind ca o pereche de gheare, trăgând pe cine prind într-o enormă gloată de chinuiţi şi dosădiţi ai sorţii.

Tot spaţiul ocupat odinioară de moarte e deţinut azi de boală şi de infirmitate. S-au redus bolile infecto-contagioase prin măsurile medico-preventive, au sporit în loc cele degenerative şi afecţiunile cronice ale pielii şi ale sistemului nervos, circulator, digestiv şi respirator; pe urmă cancerul, bolile dentiţiei şi bolile ereditare. Boala încleştează umanitatea în suprafaţă şi în adâncime, cantitativ şi calitativ. Asta o spune un profesor de medicină[1]. Nu vorbesc de cei ce ajung în spitale, străpunşi de una sau mai multe din cele peste 800 de feluri de cleşti ai bolii. Ce curios e numărul ! În bolile spiritului, numai deviaţia în materie de credinţă pe bază de Biblie, a dat până acum 800 de secte religioase[2]. Contagiunile spiritului, în totalitatea lor, sunt pur şi simplu nenumărate. Câte capete atâtea non-sensuri ! Lucrul cel mai imposibil din lume ar fi o unificare a minţilor. Fiecare e unic în lume;

---

[1] M. Kernbach, *Spiritul ştiinţific şi problemele fundamentale ale medicinei contemporane*, Institutul de arte grafice "Dacia Traiană", Sibiu, 1942, pp. 7-8.

[2] 800 în 1946, acum cca. 3000.

de-ar învia toţi oamenii de la Adam până la sfârşitul lumii, n-ai să găseşti doi oameni identici. Aceasta e genetic adevărat. Diferenţierile astea dezechilibrate, din ce în ce mai prăpăstioase, creează haos între oameni, creează metereze de război, creează mizerie, creează chingile iadului, care strâng viaţa, de-o frâng.

Lazării de la porţile bogaţilor nu ridică o pretenţie, ci o răbdătoare rugăminte. Bogaţii ăştia sunt ei sănătoşi la minte? Le-a zis Dumnezeu "nebuni"[1] pe degeaba? Căci acestor două feluri de oameni le-a zis Dumnezeu nebuni: celor ce leapădă pe Dumnezeu şi celor ce leapădă pe oameni din inima lor. De fapt, nu mai sunt buni decât să facă din viaţa celorlalţi un iad. Ura, această desfigurare spirituală, face mii de victime, căci stinge pe Dumnezeu şi din ochii celorlalţi. Ura îşi ridică împotrivă şi mai mare ură, atât a oamenilor cât şi a lui Dumnezeu. Ea e un climat al mediului viciat, o vifornită, o boare a haosului. Ea face din viaţa aceasta o anticameră a iadului. Acesta e mediul exterior. Să zic mediul social? Mediul: cu acestea pricepem ce pot să dea variabilele vieţii, netezite de iubire, sau desfundate de ură. Configuraţia persoanei umane nu e determinată numai de elementele eredităţii, ci şi de elementele mediului. Omul, aşa cum e, e rezultatul interferenţei dintre cei doi factori. Ereditatea nu fixează poziţii fatale, din care nu putem ieşi, ci limite mai mult sau mai puţin fixe, după cum e vorba de o însuşire sau alta, în cadrul cărora mediul ne fixează poziţia[2].

Energia de creştere şi orânduire a configuraţiei nu apare în mod automat în cromatină, ci ca o reacţiune a cromatinei faţă de un diferenţial al mediului. Viaţa şi organismul nu sunt o simplă actualizare a virtualităţilor native date în sistemul genezelor, ci un rezultat al interferenţei dintre aceste virtualităţi şi mediu, în care configuraţia genezelor se dezvoltă. Surprindem la mijloc şi un mic cerc vicios, dar real: structura genezelor atârnă de mediul - de toate mediile - în care s-au configurat; iar dezvoltarea lor în filogeneză atârnă, pe lângă acestea, şi de toate configuraţiile mediilor viitoare, din tot parcursul creşterii. Desigur că şi ideea aceasta nu poate fi împinsă până la absurd; dintr-un ou de muscă nu poţi ajunge la un pui de găină. Acţiunea mediului nu e fără frâu; are margini, şi încă bine definite,

[1] Luca 12, 20.
[2] N. Mărgineanu, *op. cit.*, p. 158.

totuşi destul de elastice ca să ne permită - zic specialiştii - ca printr-un mediu dirijat să obţinem o muscă numai cu un ochi, sau cu trei ochi. A denatura firea e uşor, mult mai uşor, decât a scoate denaturarea introdusă în fire. Cu alte cuvinte, putinţele de dezvoltare, pe care le închide sistemul genetic, nu se reduc niciodată numai la una singură, ci la mai multe, chiar foarte multe. Din acestea foarte multe, mediul totdeauna alege una singură[1].

Cu treaba asta, a mediului dirijat, s-a angajat educaţia; aceeaşi datorie o au religiile. Câteodată însă vin vremuri când pare că se năruie stihiile; - cine mai poate dirija furtuna? De multe ori haosul îl anunţă prima celulă a mediului: familia necreştină.

UN RĂSPUNS FIOROS

Un învăţător întâlni un copil pe drum. Copilul era mic, nu venise la vremea de şcoală şi nu ieşise printre oameni.

- Al cui eşti tu?
- Al dracului, - răspunse copilul. Învăţătorul încremeni.
- Cum te cheamă?
- Satana.
- De unde vii?
- Din iad.

Învăţătorul cercetă obârşia acestui răspuns fioros şi află lămuririle următoare:

Mama copilului se certa foarte des cu tatăl lui care era beţiv şi-i zicea: "Ce-i drace, iar ai venit beat pe capul meu?" La asta, tatăl holba ochii, încleşta pumnii, şi-un potop de înjurături îi ieşea pe gură. Copilul fugea speriat, plângând, în braţele mamei, dar mamă-sa îl alunga, zicând: "Fugi, satano, nu mă mai năcăji şi tu în iadul ăsta de casă".

De aci a învăţat copilul că pe tată-său îl cheamă "dracul", pe el "satana" şi că ei toţi trăiesc "în iad".

---

[1] *Idem*, p. 160.

O RĂDĂCINĂ A DURERILOR

Am rămas înţeleşi, deocamdată, că păcatul este o călcare a legilor vieţii; introducerea în viaţă a unui dezechilibru consimţit de minte. Dacă urmează mereu aşa, mintea slăbeşte şi nu mai poate stăvili dezechilibrul din ce în ce mai mare, care invadează spaţiul vieţii cu spectrele sinistre ale morţii pe picioare[1].

Călcarea unei legi omeneşti dă infracţiunea legii şi se pedepseşte, precum se ştie. Călcarea legilor divine ale vieţii se numeşte păcat şi se pedepseşte precum s-a spus şi precum se vede - cine vede.

O mare disarmonie constă în faptul că instinctul bărbatului e în conflict cu instinctul femeii. Instinctul bărbatului vrea mereu femeia, ca prilej al descărcărilor sale genezice. Instinctul femeii însă e maternitatea. Copilului până se desprinde de mamă, îi trebuie doi ani, deci, după rânduiala firii, trebuie să fie lăsată în pace.

Deci, ce va face bărbatul? Sau îşi va perverti soţia, făcând-o să umble şi ea după plăcerea pătimaşă, căutând să scape de rostul firii sale, sau o va face criminală, punând-o să-şi ucidă în pântece fiinţa fără apărare, sau va practica scârba onaniei cu femeia sa[2], păzind-o de rostul zămislirii, dar necinstind-o, cum nu se mai poate spune. Alţii recurg la sterilizare, alţii la aventuri, sau la lupanare. Un atare bărbat nu-şi va mântui soţia prin naşterea de fii[3], ci o va osândi cu ucigaşii şi curvarii, printre care şi el de asemenea va fi[4].

Prea puţini sunt bărbaţii care-şi stăpânesc instinctul iraţional, prin puterile raţionale ale sufletului, reglementându-l potrivit cu rostul său originar. Şi iarăşi, şi mai puţini sunt cei ce-i convertesc energia prin înfrânare, săltând sensul firii la rosturi mai presus de fire.

Deci plăcerea, căutată numai pentru ea însăşi, cheamă repetarea din ce în ce mai deasă a actului, până ce ajunge la distrugerea sistemului nervos. Mai mult chiar: ea aprinde organismul şi-l împinge până dincolo de posibilităţile sale funcţionale; ea provoacă frângerea oricărei cenzuri morale şi-şi duce supuşii până la doaga nebuniei.

---

[1] Apocalipsă 3, 1.
[2] Facere 38, 9.
[3] 1 Timotei 2, 15.
[4] Apocalipsă 21, 8.

De multe din nevoile acestea sunt de vină şi părinţii celor două părţi. Aşa, de pildă, aş vrea să ştiu de ce nu-s părinţii la fel de grăbiţi şi cu însurarea băieţilor, pe cât sunt de grăbiţi cu măritarea fetelor.

Fapta lor greşită încurajează tăinuit sau pe faţă frauda neomaltusiană - onania cu femeie, fereala, păzirea - ceea ce e o plagă de-o nebănuită întindere în toate mediile sociale. Iată că, după scurtă vreme, se arată şi pedepsele acestei fraude, cu deosebire la femei: tulburări grave ale sănătăţii, fenomene dureroase ale pântecelui, tulburări îndeosebi nervoase şi mintale, cu desăvârşire necunoscute nici chiar medicilor. Aşa zic medicii. De la pântece durerile se întind la rinichi şi în josul pântecelui, uneori în membrele inferioare. Durerile se stârnesc şi cresc în vremea mersului, în vremea ridicării sau aşezării pe scaun, a ridicării vreunui lucru şi peste tot în vremea intimităţii, - lucru care aduce uneori grave neînţelegeri conjugale. Deodată cu durerile acestea, apar tulburările nervoase, care schimbă profund starea psihică şi mintală a bolnavelor. Caracterul schimbător ajunge iritabil, irascibil până la exces. Din nimicuri, explozii violente, furii, adevărate sincope ale judecăţii, care nu mai pot fi înfrânate sau stăpânite. E un adevărat dezechilibru umoral, care face biata victimă să treacă de la explozia violenţei, până la tristeţea şi melancolia cea mai profundă, şi uneori, până la ideea sinuciderii. Asta-i frauda şi isprava. De aceea nu tăcem, ci demascăm, împinşi de milă şi ajutaţi de ştiinţă.

Explicaţia. Într-un raport conjugal normal, organele genitale feminine trec succesiv printr-o fază de congestie intensă şi o fază de slăbănogire bruscă, ce stabileşte cursul regulat în circulaţia sângelui. Actul conjugal falsificat, neisprăvit, fără concluzia naturală, lasă să persiste în vase o stare de înecare ce, cu vremea, ia un caracter permanent. Urmează o tulburare a nutriţiei ţesuturilor, pe urmă alterarea lor anatomică.

Mulţimea firişoarelor nervoase ale plexului hipogastric, firişoare care pleacă de la uter şi se unesc cu sistemul cerebro-spinal, îndură apăsări, iritaţii, care, la obârşie sunt dureri locale, dar cu tulburări reflexe la distanţă; iar cu vremea, aruncă pe bolnave în plin domeniu psihiatric.

Congestiile acestea cu repetiţie produc alterări intense şi profunde în sânul ţesuturilor, care-şi pierd astfel funcţiunea lor normală.

Aşa se instalează, cu vicleşug, sterilitatea definitivă, incurabilă, după câte-o lungă perioadă de sterilitate voită. Atunci în zadar mai doreşti copiii, mugurii vieţii, căci firea te pedepseşte cu această crudă întoarcere a lucrurilor: îţi califică fapta şi îţi condamnă neamul la moarte.

Ultimul efect: denatalitatea, depopularea, etc. Aşa se stinge neamul...

Parcă auzim glasul de foc al lui Osea proorocul, zicând:

> 4, 1-10: Domnul stă la judecată cu locuitorii pământului, fiindcă nu mai este credinţă, nici iubire, nici cunoaştere de Dumnezeu în ţară. Toţi jură strâmb, mint, ucid, fură şi sunt desfrânaţi; săvârşesc fapte silnice. De aceea ţara e în mare jale, iar locuitorii fără vlagă... Poporul meu va pieri, pentru că nu mai cunoaşte pe Domnul. Când se vor desfrâna, nu se vor înmulţi, căci au înşelat pe Dumnezeu.

Problema iscată are şi urmări, suntem chiar pe cale să înhăţăm câteva cercuri vicioase, de pildă: însuşirile copilului atârnă de gradul de pervertire la care a ajuns instinctul maternităţii la femeie. Dacă i-a fost stârnită senzualitatea - ceea ce e o decădere de la rostul firii sale, o pervertire convenabilă pentru mascul - evoluţia embrionului în atari condiţii de viaţă intrauterină aduce pe lume un copil uşor aplecat spre onanie precoce şi târzie, şi va fi un copil arţăgos, ereditar nervos, şi predispus spre boli nervoase. Toată această povară îşi are rădăcina numai în această trezire afară de cale a senzualităţii mamei.

Invers, dacă mama n-a fost încă împinsă în acea aprindere a senzualităţii, nici în vremea dezvoltării intrauterine n-a fost tulburată de bărbat şi nici în vremea alăptării copilului, noul venit va fi un copil prea puţin înclinat spre trezirea genezică prematură, neatras spre onanie şi aproape deloc dispus spre nervozitate.

Deci, dacă mama îşi perverteşte rostul maternităţii sale, aduce pe lume copii predispuşi unor pervertiri sporite care le va distruge sistemul nervos sau, de se vor căsători, vor mări decăderea şi necazurile. Ăsta-i ocolul de cercuri şi se soldează cu stingerea neamului celui ce apucă pe panta pervertirii rosturilor firii.

De aci și de până aci, urmează că toată vremea sarcinii și a alăptării bărbatul trebuie să se înfrâneze, ca să nu tulbure viața viitoare a celui ce vine în lume cu un anumit rost de la Dumnezeu.

Desfrânarea bărbatului și pervertirea femeii zădărnicește rosturile urmărite de Dumnezeu cu oamenii, de aceea El a dat oamenilor poruncă, frâna a șaptea: "Să nu desfrânezi".

COPIII NATURALI, SAU ÎN FĂRĂDELEGI NĂSCUȚI

Instinctul poligamic al bărbatului mai face și isprava asta: nu păzește porunca lui Dumnezeu, și, cum am văzut, nu se dă-napoi nici de la crimă. Faptul că un bărbat nu se poate stăpâni, îl degradează, îl coboară de la cinstea de om și de la rangul de bărbat, și-l cufundă în regnul din subordine, al oricărui mascul.

Situația aceasta mai are și alte urmări, pe lângă cele zise mai sus. Dacă omul e construit pe mai multe planuri de existență, pe mai multe zone, orice nesocotire, orice dezechilibrare a condiției sale armonioase, are urmări. Omul care se întunecă despre Dumnezeu și suflet, despre morală și orânduirea spirituală a venirii copiilor pe lume, omul care n-are nici un Dumnezeu și nu-l interesează nimic decât desfrâul lui, sigur că roada sa va însuma în sine toată lipsa lui de echilibru cu marele mediu divin, în care ne mișcăm, trăim și suntem[1].

Moise, care prin revelație știa genetică, ne dă câteva documente potrivite și la poziția la care ajunserăm, astfel:

Geneza 5:

27. Toate zilele lui Matusalem pe care le-a trăit au fost 969 de ani și apoi a murit.

Geneza 6:

1. Iar după ce au început oamenii a se înmulți pe pământ și li s-au născut fiice,

---

[1] Fapte 17, 28.

2. Fiii lui Dumnezeu, văzând că fiicele oamenilor sunt frumoase, şi-au ales din ele soţii, care pe cine a voit.
3. Dar Domnul Dumnezeu a zis: "Nu va rămânea Duhul Meu pururea în oamenii aceştia, pentru că sunt numai trup. Deci zilele lor să mai fie o sută douăzeci de ani".

Cu toate acestea pricina s-a lecuit abia în puhoaiele potopului. Răutatea însă a trecut asupra urmaşilor şi prin puntea lui Noe, încât pe vremea lui David le-a mai făcut Dumnezeu o reducere:

Psalmul 89:
10. "Zilele omului sunt 70 de ani, iar de vor fi în puteri 80 de ani, şi ce este mai mult decât aceştia, osteneală şi durere".

Care va fi media vieţii în zilele noastre, urmăriţi buletinul necrologic şi aflaţi. Dar fără nici o urmărire, fapt este că nu mai sunt bătrâni - bătrâni venerabili, adevărate chipuri ale lui Dumnezeu printre oameni.

Scurtarea vieţii, prin urmare, a venit neamului omenesc ca o plată pentru căderea în desfrânare. Nici că se poate mai drept. L-a înzestrat Dumnezeu pe om cu atâtea daruri minunate, ca el să renunţe la ele şi să se coboare satisfăcut la singur rolul de mascul şi femelă? Asta-i toată aspiraţia lui? Neînvăţat la un ideal mai înalt, sau nevrând să ostenească mai sus, aşa după cum a rânduit Dumnezeu o instituţie, Biserica, tocmai cu acest scop, ca să-l îndrepte şi să-l ajute spre împărăţia spiritului, sigur că se află în disonanţă şi în dezechilibru cu Dumnezeu. De Dumnezeu nu scapi pe simplul motiv că nu-L asculţi, sau Îi tăgăduieşti existenţa, şi-I nesocoteşti Biserica, pentru că El are o rânduială şi-ţi cere s-o urmezi.

Solomon, ca unul ce avea s-o păţească, a întrevăzut acestea:

Înţelepciune 3:
10. Cei nelegiuţi pedepsiţi vor fi...
12. Femeile lor sunt fără minte şi copiii lor stricaţi, iar spiţa lor blestemată.

13. Drept aceea, fericită este cea stearpă care nu s-a pângărit şi care n-a cunoscut pat cu păcat; ea avea-va roadă la cercetarea sufletelor...

16. Fiii desfrânaţilor nu vor avea desăvârşire şi sămânţa din patul nelegiuit se va stinge.

17. Căci, deşi vor avea viaţă lungă, nu vor fi de nici o treabă, şi bătrâneţele lor, la urmă de tot, vor fi fără cinste.

18. Iar de vor muri de timpuriu vor fi fără nădejde şi fără mângâiere în ziua judecăţii.

19. Căci neamul celui nedrept are groaznic sfârşit.

Înţelepciune 4:

3. Mulţimea pruncilor la cei nelegiuiţi nu este de nici un folos; din mlădiţele lor spurcate nu se înfige rădăcină în adânc şi nu vor avea temei nezdruncinat.

4. Chiar dacă se vor îmbrăca vremelnic cu ramuri, fiind fără temeinicie, se vor zgudui de vânt şi se vor dezrădăcina de puterea vijeliei.

5. Ramurile lor vor fi frânte mai înainte de maturitate, rodul lor va fi netrebnic, crud la mâncare şi de nimic bun.

6. Fiindcă pruncii născuţi din somnul necurat sunt martori ai nelegiuirii părinţilor, când stai să-i cercetezi.

Acestea sunt mărturii biblice despre destinul de mizerie al roadelor fărădelegii, de pe urma instinctului desfrânat şi poligamic.

*

* *

Prin cuvântul lui Iezechiil proorocul străbate totuşi o rază de îndurare, pentru câteva excepţii. Ne interesează enorm lucrul acesta, al redresării unei moşteniri mizerabile. Astfel în locul ce urmează e vorba de un tată făcător de toate relele, dar - printr-un concurs de

ajutoare văzute şi nevăzute - copilul său pricepe deosebirea dintre bine şi rău şi se fereşte de faptele tatălui. Biruie în el moştenirea, probabil mai bună, a mamei. Deci, dacă unui atare părinte:

Iezechiil 18:

14. De i s-a născut un fiu, care văzând păcatele, văzând toate câte le-a făcut tatăl său, el se păzeşte şi nu face nimic asemenea...

17. ... acest om nu va muri pentru nedreptăţile părintelui său, ci în veci va trăi.

19. Dar veţi zice: pentru ce fiul său nu poartă nedreptatea tatălui său ? "Pentru că fiul a făcut ceea ce era drept şi legiuit şi toate legiuirile Mele le-a ţinut şi le-a împlinit: de aceea va trăi."

Adică e cu putinţă, pentru fericite excepţii, despovărarea de sub o moştenire mizerabilă? Da, e cu putinţă, cu preţul şi cu osteneala unei vieţi curate.

NU SE POATE, SĂ NU SE POATĂ

Conflictul sau disonanţa dintre instinctul poligamic al bărbatului şi instinctul maternităţii femeii nu se poate înfrânge, nu se poate rezolva şi nu se poate converti, decât în cazul când ambele părţi trăiesc învăţătura creştină din toate puterile fiinţei. Creştinismul e a doua creaţie a lumii, a doua creaţie a omului, o creaţie din nou a firii. Iisus Hristos însoţeşte pe om prin învăţătura Sa, prin Biserica Sa, prin rânduielile Sale, prin cuvântul Său; ajută pe om prin darurile Sale, prin sălăşluirea Sa în noi, şi în toţi, ca un Dumnezeu pretutindeni de faţă; iar mai mult decât acestea - care se ştiau şi până aci - Iisus Hristos întovărăşeşte, cârmuieşte chiar, creaţia fiecărui om ce vine în lume, în temeiul pretutindenităţii şi atotputerniciei Sale de Dumnezeu. El este cauza primară care configurează viaţa în toate particularităţile sale, încât fiecare ins e unic între oameni. El decide, în infinitul mic, ce calităţi sau defecte să fie expulzate prin cele două globule polare, care

cuprind jumătate din numărul cromozomilor, şi nicidecum hazardul. El înclină să fie una sau alta din configuraţiile - probabile pentru noi şi sigure pentru Dumnezeu; El formează destinul nostru în aşa fel încât o aşezare specifică în infinitul mic să aibă urmări imense în configuraţia şi în faptele noastre viitoare. Toate acestea le face contabilitatea absolută a lui Dumnezeu, care creează în dependenţă cu omul şi potrivit cu faptele sale, ajungându-l cu răutăţile lui din urmă şi întorcându-i-le în braţe, sau iertându-l de ele, dacă s-a silit, prin lupta cu sine însuşi, să-şi dobândească iertarea.

Ieşirea din înghesuirea aceasta, după care: "Tu singur te pedepseşti cu răutatea şi tu singur te loveşti cu ateismul tău", nu e cu putinţă, decât trăind prezenţa nevăzută a lui Hristos în noi, trăind învăţătura creştină în toate fibrele fiinţei, - ceea ce face cu putinţă lui Dumnezeu să scoată afară, prin mecanismul eredităţii, neghina recesivă şi, în vremea străduinţei celui din cauză, să facă să revină mulţime de geneze recesive în geneze dominante, ceea ce lui Dumnezeu îi este foarte cu putinţă. Puterile credinţei, amplificate de puterea şi binecuvântarea lui Dumnezeu, au influenţă nebănuit de mare asupra eventualelor noastre infirmităţi. Minunea acestei refaceri se întâmplă oriunde se află credinţă îndeajuns, ca să strămute configuraţia recesivă într-una dominantă, fie prin calea naşterilor, fie de-a dreptul. Puterea lui Dumnezeu nu are hotarele neputinţei noastre şi de aceea nimic nu-i este cu neputinţă. Unde însă nu vrem şi noi, nu intervine; ne-a făcut fără noi, dar nu desăvârşeşte lucrul fără noi.

Abia un bărbat, care are cap pe Hristos[1], va fi în stare să-şi înfrângă pornirile pervertirii şi să păzească netulburat, în vremea cuvenită, mugurul vieţii, de la rodire până la desprinderea deplină de la sânul mamei.

Un atare bărbat păzeşte fără vrajbă predania pravilei bătrâne, care-l opreşte în posturi şi sărbători şi în zilele asupra lor - ca pe unul ce ştie: ce binecuvintează Dumnezeu şi ce pedepseşte.

Vorbim aci cu toată înţelegerea şi cunoştinţa ce s-a nimerit la îndemână, că bărbaţii cu un sistem nervos rezistent sunt capabili de înfrânare. Pe când slabii, nervoşii, dezechilibraţii devin şi mai

[1] 1 Corinteni 11, 3.

anormali în urma înfrânării poftelor lor genezice. Persoanele tari se fac mai tari, prin această formă de asceză. Asta o spune Carrel[1], un mare doctor al timpului.

Iată de ce la căsătorie nu ajunge numai numărul anilor, îngăduiţi de lege, ci se cere şi vârsta credinţei în Dumnezeu, prin care, "păzind hotarele legii", să se asigure stăpânirea peste patimi. Majoratul părţilor îl decide mintea, nu instinctul; credinţa, nu necredinţa; înfrânarea nu desfrânarea.

Viaţa noastră are trei faze, în dezvoltarea ei: faza vegetativă - până la naştere; faza bio-psihică, fără limite precise; şi faza spirituală. Mulţi nu trăiesc decât primele două faze ale vieţii, iar mai sus n-au nici gând s-ajungă. Trăind într-o căsătorie cu aceştia, nu poţi fi decât într-un permanent dezechilibru cu cerinţele spiritului. Viaţa acestora e o înjurătură continuă la adresa spiritului, iar pentru partea creştină e un fel de mucenicie fără nădejde sigură.

Creşterea normală desfăşoară viaţa omului în faza spirituală, în trăirea intensă a credinţei creştine; abia acum, tinerii ajunşi la trăirea creştină a vieţii, numai cu aceasta aduc garanţii suficiente că în căsătorie vor trăi, păzind legile lui Dumnezeu şi înfrânând patimile contra firii. Căci oricum s-ar căuta, nu i se găseşte acestui instinct alt rost de la Dumnezeu, decât singur rostul rodirii de copii. Orice denaturare a acestui rost e desfrânare şi cădere de la trăirea creştină la viaţa păgână.

PUI DE OM ÎN PUI DE CER

Biserica creştină mereu atrage aminte fiilor săi duhovniceşti să nu se cufunde, ca într-un rost ultim al vieţii, în emoţiile iraţionalităţii, ca să nu-şi închidă astfel uşa de ieşire din întuneric în lumină, în vârsta lor spirituală.

În opera recreaţiunii omului în Hristos, cele două părţi trebuie să se simtă că sunt chemate la cinstea de colaboratori ai lui

---

[1] Alexis Carrel, *Omul, fiinţă necunoscută*, Ed. Cugetarea, Bucureşti, 1944, ed. III, p. 151.

Dumnezeu[1], care urmăreşte printr-înşii o intenţie divină, îmbrăcată în pui de om. O căsătorie cu o aşa socoteală o binecuvintează Dumnezeu când ridică nunta de la instinct la rostul ei spiritual, la cinstea de Taină. E singura garanţie a unei căsătorii durabile şi plăcute lui Dumnezeu.

Tobie, călătorind în altă ţară să-şi ia nevastă, a zis cuvintele acestea pline de socoteală:

> "Doamne, iată iau pe această soră a mea, nu pentru împlinirea poftelor mele, ci într-adevăr ca femeie"[2].

Când vrea Dumnezeu să întrupeze un gând în lumea văzută, ca pe un nou fiu al Său şi să-l suie pe treptele desăvârşirii fǎpturilor Sale, neapărat îi trebuie şi o căsătorie corespunzătoare pe pământ. Situaţia aceasta a lui Dumnezeu o găsim exprimată în Scripturi, sub diferite forme.

Astfel, prin Isaia proorocul, Cuvântul se tânguie:

> "Piere dreptul şi nimeni nu ia aminte; se duc oamenii cinstiţi şi nimănui nu-i pasă că din pricina răutăţii a pierit cel drept"[3].

- Cum pier drepţii şi nimeni nu ia aminte?

- Foarte simplu: Că nu se mai nasc.

- Şi e de vină omul? Trebuie să se întrebe omul, de ce nu se mai nasc drepţii?

- Iată că trebuie, de vreme ce-i aflat de vină; iată că dispariţia dreptului e o problemă, de care suntem traşi la răspundere. Căsătoria are cuvântul.

*

* *

Din cele de până aci s-a înţeles ceva din mecanismul eredităţii, al mediului dirijat de religie şi de educaţie, iar aci, vorbind de trăirea

---

[1] 1 Corinteni 3, 9.
[2] Tobit 8, 7.
[3] Isaia 57, 1.

creştină, ne aflăm în plină structuraţie spirituală, atârnătoare totuşi de factorii omeneşti ai căsătoriei.

Într-o atare perspectivă ni se face pe deplin înţeles cuvântul Sfântului Pavel, care chiar condiţionează mântuirea femeii de menirea ei de mamă.

1 Timotei 2:

> 15. "Se va mântui prin naştere de fii, dacă stăruieşte cu deplină înţelepciune (aşa numeau cei vechi înfrânarea), în credinţă, în iubire şi în sfinţenie".

Naşterea de fii, deodată cu o petrecere de acest fel, e ceva care contravine instinctului poligamic şi fără altă socoteală al bărbatului fără Hristos; deci nu e cu putinţă împlinirea intenţiei divine, decât cu un soţ în stare de aceeaşi credinţă şi petrecere. Convingerea că se poate şi ceea ce ni s-ar părea că nu se poate, e o putere nebănuită; un fel de amplificare a voinţei omului cu voinţa lui Dumnezeu.

Avem probe unde nici n-am bănui: în fizica modernă, despre puterile sufletului asupra lumii fizice, deci şi asupra trupului. Prin simpla atingere a unui obiect structura acestuia s-a schimbat întrucâtva. Prin simpla îndreptare a energiei cunoscătoare a sufletului asupra unui lucru, acesta se influenţează şi se schimbă întrucâtva, încât nu e identic în mod absolut cu el însuşi de mai înainte de experienţă. Drept aceea, nu se poate vorbi de o determinare riguroasă a configuraţiei materiei, ci cel mult de un indeterminism în fizică. Pachetele acestea de energie, care bombardează materia sau celula vie, dau acele mutaţii neprevăzute în structura obiectivului lor. S-a scris chiar despre biologia cuantelor. Toate constatările astea sunt legate de nume proprii, recunoscute de lumea întreagă.

De aci reţinem faptul că organismul viu înregistrează cu atât mai uşor un bombardament al energiei sufletului şi-i pricinuieşte mutaţia infinitezimală, după dorinţă. Iar o mică schimbare în microbiologie dezlănţuie, prin amplificare, procese uriaşe în configuraţia persoanei, uneori chiar şi în macrobiologia societăţii.

Deci, cum să nu fie în stare blestemul unei babe, aproape cojită de materie, zvârlit cu urgia cea mai mare pe urma unui vinovat, ca

voinţa ei să nu-l ajungă şi să nu-i schimbe configuraţia fizică şi psihică ? Gândirea îndreptată ca o săgeată poate pricinui la ţintă leziuni organice. Şi iarăşi: cum să nu fie în stare rugăciunea cu iubire să-l folosească şi să-l schimbe, din rău în bun? Cu ce să fie mai prejos rugăciunea unei mame pentru mugurele său, zisă cu tot focul fiinţei sale, ca aceasta să nu-l folosească în chipul pe care îl doreşte? Mai mult: toate stările trupeşti şi sufleteşti ale celor doi părinţi, iar mai cu deosebire ale mamei în vremea celor nouă luni, se întipăresc în copil, ca tendinţe sau predispoziţii, pe care copilul le va avea pentru toată viaţa. Supărări, amărăciuni, dureri, predispun copilul la tristeţe, melancolie, nesănătate. Deci toate acestea trebuie ocolite. În vremea aceea, dacă mama fură oarece, copilul va fura toată viaţa. Se îmbată mama odată, copilul se va îmbăta toată viaţa - mai ales beţia are şi suport ereditar. Se roagă mama lui Dumnezeu, se va ruga şi copilul ei.

Nota sufletească dominantă în familie, cu deosebire din vremea aceea, şi mai ales a mamei, va fi caracteristica întregii vieţi a urmaşilor.

Acum e vremea când să faci ce vrei din copilul tău, acum eşti cu deosebire datoare să-l păzeşti de toate relele, cu care n-ai vrea să te supere, fiindcă numai acum poţi şi te ascultă cu desăvârşire. Deci nu te lăsa coruptă de soţul mai slab de fire şi nepricepând minunea ce o săvârşeşte credinţa ta, ca să nu plângi degeaba pe urma ticăloşiilor copilului tău pe care nu l-ai păzit curat, în vremea în care trebuia păzit.

Îndreaptă purtările tale, mamă, către Dumnezeu, care săvârşeşte prin tine minunea îmbinării unui pui de om cu un pui de cer, răsplată de fericire pentru ostenelile tale.

În atari strădanii, orice mamă se va mântui.

Iată faza spirituală a vieţii de familie, răbdând pentru un rost divin o pravilă sfântă, despre care zice Sfânta Scriptură:

Înţelepciunea lui Solomon 6:

10. "Cei ce-au păzit pravila sfântă, sfinţi-se-vor,
şi cei ce-ar învăţa-o vor şti ce să răspundă".

Iată de ce vin: Iisus la nuntă şi nuntaşii la judecată.

VI

ICONOMII TAINELOR

CUVINTE HOTĂRÂTOARE

Sfânta Scriptură, prin Apostolul Pavel, împarte oamenii în două cete: în trupeşti şi duhovniceşti. "Cei ce se ţin de trup poftesc cele trupeşti, iar cei ce se ţin de duh, cele duhovniceşti. Ci pofta cărnii este moarte, deoarece este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu, fiindcă nu se supune legii lui Dumnezeu şi nici nu poate. De aceea cei ce sunt în carne, nu pot să placă lui Dumnezeu."[1]

Cei ce sunt însă ai lui Hristos, trupul şi l-au răstignit împreună cu poftele[2]. "Nu suntem datori trupului, ca să vieţuim după trup. Căci, dacă vieţuiţi potrivit trupului, veţi muri; iar dacă ucideţi cu duhul poftele trupului, veţi fi vii. Fiindcă toţi câţi sunt mânaţi de Duhul lui Dumnezeu, ei, fiii lui Dumnezeu sunt."[3] Căci: "Voinţa lui Dumnezeu aceasta este: sfinţirea voastră, ca să vă feriţi de desfrânare, ca să ştie fiecare dintre voi să-şi stăpânească vasul său în sfinţenie şi cinste, nu în patima poftelor, cum fac necredincioşii, care nu cunosc pe Dumnezeu. Căci Dumnezeu nu ne-a chemat la necurăţie, ci la sfinţire."[4]

Pe vremea acestui mare iconom al tainelor lui Dumnezeu, Pavel Apostolul, sufla urgie mare peste creştini. De aceea mulţi erau hotărâţi pentru înfrânarea desăvârşită în căsătorie, ca să fie gata oricând de Sfânta Împărtăşanie şi de mărturisirea muceniciei. Sfântul Pavel însă, socotind copiii mugurii căsătoriei, n-a îngăduit înfrânarea desăvârşită decât pentru vremile de post şi rugăciune[5]. Post era - şi este - luni, miercuri şi vineri, iar rugăciune şi Sfânta Împărtăşanie sâmbăta şi

---

[1] Romani 8, 5-8.
[2] Galateni 5, 24.
[3] Romani 8, 12-14.
[4] 1 Tesaloniceni 4, 3-5, 7.
[5] 1 Corinteni 7, 5.

duminica. Slăbănogindu-se creştinii, cu trecerea vremii, Sfinţii Părinţi au adăugat pe rând cele patru posturi mari, care sunt post în toate privinţele. De atunci au băgat de seamă Părinţii că omul fără înfrânare decade, iar fără post nu se poate înfrâna şi, ca urmare, nu mai poate pricepe cele ale vieţii duhovniceşti. Ioil proorocul de mult cuvântase: "Gătiţi postiri sfinte... Să iasă mirele din cămara lui şi mireasa din iatacul ei!"[1]

Sf. Pavel, socotind însă şi nevoia ceasului de faţă, urgia vremii de atunci, le dă sfatul acesta: "Bine e pentru oricine să fie aşa cum se găseşte. Legat eşti cu femeie, nu căuta desfacere. Dezlegat eşti de femeie, nu căuta femeie. Căci de-acum vremea s-a scurtat. Aşa încât cei ce au femei să fie ca şi cum nu ar avea; cei ce cumpără ca şi cum n-ar stăpâni, şi cei ce se folosesc de la lumea aceasta, ca şi cum nu s-ar folosi de ea. Căci faţa acestei lumi se trece."[2] În zilele urgiei de pe urmă, la acelaşi sfat se va ajunge.

Până atunci, băgăm de seamă că preoţii vremurilor noastre, cu aceeaşi datorie ca Pavel, nu mai urmăresc desfrânarea ca pe un păcat care dărâmă alcătuirea omenească, în întindere şi în adâncime, ci o lasă să-şi facă de cap. Ei nu mai au îndrăzneala să o măture afară din Taina căsătoriei creştine, de aceea se ajunge la sărăcirea şi rătăcirea roadelor ei, copiii. Aşa se întâmplă că: "lipsind preotului cunoştinţa legii şi bătrânului sfatul", cum se tânguia Iezechiil[3], oamenii orbecăie în mulţimea neştiinţei şi a lipsei de sfat, care s-au întins ca o noapte de osândă peste bieţii oameni. Acesta e un somn de primejdie, din amândouă părţile. Căci scrie: "Dormind oamenii, a venit vrăjmaşul şi a semănat neghină printre grâu şi s-a dus"[4].

Deci nu fără rost atragem luarea-aminte că neghinele vrăjmaşului vor sălbătăci oile împotriva păstorilor...

Ceea ce se petrece în mic, într-un om, se petrece şi în mare, în omenirea întreagă. Ceea ce se petrece în microbiologie se petrece şi în macrobiologie, în societatea omenească; cu deosebirea că o mică strâmbare dintr-un ins, cu întinderea şi cu lungimea de vreme, poate da între oameni o rătăcire cum nu s-a mai pomenit. De la faptul neînsemnat că unuia, învestit cu putere, i s-a strâmbat mintea, e cu putinţă

[1] Ioil 2, 15-16.
[2] I Corinteni 7, 26-31.
[3] Iezechiil 7, 26.
[4] Matei 13, 25.

să se ajungă la izgonirea a milioane de oameni de sub ascultarea lui Dumnezeu.

Faptul că Iisus a venit la nuntă cu ucenicii Săi[1] dovedeşte că de la nuntă se începe prima minune dumnezeiască spre bine; de aci se ridică o stavilă împotriva pustiirii firii omeneşti. De aceea se ridică şi nunta din desfrânare la cinstea de Taină, între cele şapte, tocmai pentru ca oamenii să se simtă şi să nu mai îngăduie într-însa şerpăria fărădelegilor.

Drept aceea, zice Sfântul Maxim: "Nimenea păcătuind, nu poate avea spre apărarea păcatului slăbiciunea trupului. Căci unirea cu Dumnezeu-Cuvântul a întărit toată firea, prin dezlegarea ei de blestem, nemailăsându-ne nici o apărare pentru pornirea cu voie spre patimi. Căci dumnezeirea Cuvântului, fiind totdeauna după Har în cei ce cred în El, veştejeşte din trup legea păcatului."[2]

În veacurile de aur ale creştinismului, trăirea în Hristos era mai puternică şi mai întinsă între creştini; aceasta le făcea uşoară lupta cu patimile; în veacul nostru însă, când Dumnezeu a ajuns de râs[3] chiar între creştini, a mai vorbi de luptă cu patimile înseamnează să-ţi aprinzi paie în cap. De aceea azi, oricât ne-ar costa îndrăzneala aceasta, trebuie să înduplecăm pe oameni la o viaţă mai curată, - căci de ea atârnă o credinţă mai luminată, şi deci mântuirea. Drept aceea iau în ajutor propria lor mizerie, precum şi înfricoşarea de urmări, ca şi mai mari mizerii. Calea aceasta e treabă de cârpaci, pentru că o trăire în Hristos ne-ar scuti de vorbă. De aceştia însă care să trăiască viaţa în Hristos, rar dacă se mai află; trebuie născuţi, altă cale nu rămâne; căci cu ce vine, cum vine, credinţa va ajunge să se strâmbe şi în tot felul să se stingă.

Cunoştinţa mântuirii[4], de unde odată lumina ca soarele între noroade, azi abia se mai zăreşte ca o stea, căci gloatele şed în întuneric[5] şi în umbra morţii.

Cunoştinţa mântuirii trebuie, cu orice preţ, reaprinsă între oameni.

---

[1] Ioan 2, 2.
[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, *op. cit.*, p. 255.
[3] Ieremia 6, 10. [4] 1 Timotei 2, 4. [5] Matei 4, 16.

DESTINUL TALANŢILOR

Dacă rămânem înţeleşi despre faptul că în fiecare ins ce vine în lume, Dumnezeu ascunde un gând al Său, un plan pe care-l urmăreşte între oameni, şi, potrivit cu el, tocmirea celui ce vine capătă însuşirile de a-l putea îndeplini, ne aflăm în raza unei mari taine.

Dumnezeu ocârmuieşte lucrurile în multe feluri. Dintre aceste multe feluri alegem două spre tălmăcire: cârmuirea cea peste ştirea şi putinţa minţii omeneşti, cârmuirea prin simpla atotputernicie a voinţei Sale. Iar a doua e ocârmuirea la care leagă şi slujirea omenească; ocârmuirea atârnătoare de om, iubitoare de om, hotărâtoare de om. Adică libertatea lui Dumnezeu făcută, din iubire, atârnătoare de libertatea omului.

Astfel de libertate însă nu are decât dreptul, fiindcă el a câştigat iubirea lui Dumnezeu. Păcătosul e rob păcatului, n-are voinţă liberă. Ceea ce i se pare lui libertate, e un dezechilibru în creaţiunea lui Dumnezeu. Drept aceea, pe când dreptul cunoaşte un Dumnezeu personal, plin de iubire şi apropiat oamenilor, păcătosul simte un Dumnezeu aspru, ascuns, ameninţător, atotputernic şi tare departe. Dar sunt păcătoşi cu totul vrăjmaşi lui Dumnezeu, care nici nu îngăduie să li se zică păcătoşi. Aceştia nu sunt împreună lucrători cu Dumnezeu. Peste lucrul lor trebuie să vină corecturi divine. Aşa se face că simţim un Dumnezeu atotputernic, care restabileşte, peste voinţele oamenilor, echilibrul creaţiei şi echilibrul vieţii, stricat de fărădelegile oamenilor. Acţiunea aceasta a lui Dumnezeu, prin care constrânge faptele oamenilor cu urmările lor, o numim ispăşire. Ispăşirea e un chip de veghe a lui Dumnezeu în destinul insului şi în destinul neamurilor. Dar cu toate că răul se pedepseşte prin sine însuşi, iubirea divină dă totuşi putinţă de ieşire din înfundătura răutăţii ce se pedepseşte pe sine însăşi: de se va găsi cineva să stea bun pentru fraţii săi înaintea lui Dumnezeu.

Aceştia, prevăzuţi de Dumnezeu cu slujba aceasta încă mai înainte de-a se naşte[1] şi trimişi să o împlinească, sunt slugile Sale, cărora le-a dat avuţia Sa pe mână.

---

[1] Galateni 1, 15; Ieremia 1, 5.

Luca 19:

12. Un om de neam mare (Iisus) s-a dus într-o ţară îndepărtată ca să-şi ia întărire crăiască şi să se înapoieze. (A doua venire ca Împărat şi Judecător.)

13. Şi a chemat pe zece robi ai săi şi le-a dat zece talanţi şi a zis către ei: Neguţătoriţi cu ei până vin.

14. Dar cetăţenii lui aveau ură pe el, şi au trimis solie în urma lui, zicând: Nu vrem ca acesta să fie crai peste noi.

15. Când a venit înapoi, "după multă vreme"[1], cu întărire de crai, a poruncit să-i cheme pe acei robi cărora le dăduse banii, ca să afle cine ce neguţătorie a făcut.

Talanţii sunt talentele: înzestrări cu daruri, misiuni, slujbe duhovniceşti şi slujiri cetăţeneşti; meşteşugul artelor; meşteşugul ştiinţei, al oricărei ştiinţe, darul chivernisirii avuţiei; pe scurt valorile culturii: valoarea morală, politică, teoretică (ştiinţa), estetică, economică şi religioasă[2]. Iar slujitorii sunt oamenii înzestraţi cu toate aceste valori sau talente.

Şi fără vorbă, s-ar pricepe, din felul cum e pusă problema, că toate valorile, talentele, ar trebui să se negustorească între oameni, în favoarea lui Dumnezeu, căci precum este o ierarhie a valorilor, tot aşa este un Ierarh al lor.

Dar, zice parabola, că unii din talentaţi, n-au vrut să-l recunoască de stăpân, 80% au făcut rebeliune împotriva Stăpânului averii.

Aceştia sunt cei ce socotesc că sunt ale lor darurile date de Dumnezeu. Ei se umflă cu părerea de sine, îşi afumă mintea cu mândria şi scot afară pe Dumnezeu din negustoria lor. Toată zdroaba lor e egală cu îngroparea talantului în pământ. A nu lucra cu valorile, în sensul în care le-a rostuit Dumnezeu, înseamnă a ieşi din ierarhie şi a

[1] Matei 25, 19.
[2] Tudor Vianu, *op. cit.*, p. 30.

face anarhie. Deci 20% petrec în ierarhie şi 80% în anarhie: exact situaţia a 20 de oi în mijlocul a 80 de lupi.

Dar minunea lui Dumnezeu e că oile biruie lupii ! Avem mărturie istoria creştinismului. Când puterii politice, în persoana împăratului din Roma sau Bizanţ, i se suia mândria luciferică la minte, pretindea poporului, nu numai supunere, ci şi închinare. Se făcea pe sine zeu, îşi comanda statuie, o ducea la Panteon şi cerea lumii închinare.

Creştinii însă nu se închinau la idoli.

Zeul împărat se ciocnea astfel de Dumnezeul creştinilor, şi, fiindcă nu-L putea înlătura din cale, ucidea pe creştini fără judecată, îi ardea de vii, îi răstignea pe cruce; creştinii, fără să aibă vreo vină, cu răbdarea lor, scoteau din minţi pe zeul mincinos. Se întâmpla vreo nenorocire ? Creştinii sunt de vină ! Nu plouă, creştinii sunt de vină; ieşeau apele, creştinii sunt de vină; încolţeau barbarii imperiul, creştinii sunt de vină, - creştinii la lei !...

Iată valorile în conflict: puterea politică, umflată de trufie, înfigând ghearele în grumazul smereniei, şi totuşi, s-a văzut trufia căzând frântă în faţa smereniei.

Pavel învăţa pe creştini: "Supuneţi-vă stăpânirii, căci nu este stăpânire, fără numai de la Dumnezeu; iar cele ce sunt: de Dumnezeu sunt rânduite"[1].

Năravul ghearelor e cu rădăcini bătrâne. În istoria Egiptului, câtă vreme faraonii respectau religia, dinastiile lor dăinuiau multe mii de ani. De îndată ce şi-au ridicat mâna asupra preoţilor, s-a isprăvit cu ei; templele şi-au închis luminile ştiinţei, piramidele au rămas monumente ale morţii şi dinastiile s-au stins. Unul dintre faraoni sfârşeşte cu toată oastea în fundul Mării Roşii[2].

Dezechilibrul mintal al trufiei a contaminat aproape toate valorile şi le-a pus în conflict. În valoarea politică trufia stârneşte tirania, terorismul, dictatura; în religie, inchiziţia, despotismul, protestantismul; în ştiinţă şi economie, materialismul; în artă, senzualismul; în toate a băgat anarhia faţă de Dumnezeu, Ierarhul lor de drept. Deci, ce vor zice, când li se va cere socoteală?

---

[1] Romani 13, 1.

[2] Ieşire 14, 28.

VEDEREA PRIN VĂL

Să nu se creadă îngust, că dreptul apare numai în religie. Dreptul poate să se arate în oricare dintre valorile sau talanţii lui Dumnezeu. Dacă însă abia apare în religie, asta se datoreşte faptului că abia aci se mai ştie ceva despre atârnarea omului de Dumnezeu. Deci purtătorul oricărei valori, dacă va ajunge la cunoştinţa atârnării sale de Dumnezeu, va ajunge drept.

Dreptul e omul lui Dumnezeu, ori de poartă slujba preotului, ori pe-a împăratului, ori pe-a învăţatului, ori pe-a artistului, ori pe-a vistiernicului, ori pe-a bogatului, ori pe-a săracului. Un singur lucru i se cere pentru aceasta: să se cunoască pe sine ca avându-şi obârşia spirituală şi toată înzestrarea de la Dumnezeu. Sunt mulţi drepţi care nici nu ştiu despre ei că sunt drepţi. Pentru ei neştiinţa e o mare acoperire de primejdii, şi anume, primejdia căderii în mândrie a celor conştienţi de virtutea lor. În sfânta lor neştiinţă ei sunt simpli ca florile, nu ştiu nimic despre frumuseţea lor.

Pentru cei ce însă au o răspundere între oameni, e neapărat de trebuinţă să-şi cunoască atârnarea lor de Dumnezeu şi Lui să-I întoarcă cinstea şi slujba, pe care le au între oameni.

Tot ceea ce împiedică această situaţie normală e vălul de pe minte, e zidul, despărţitor de Dumnezeu, al păcatului.

Dumnezeu pe toţi îi trimite înzestraţi şi în stare să fie drepţi. Dar, trecând ei prin poarta naşterii pământeşti, iau în spate poveri părinteşti, care-i spetesc şi-i încovoaie spre pământ. Pe urmă, slăbiţi de osteneala vieţii şi de mediul înconjurător, greu se vor decide să reprezinte cauza lui Dumnezeu.

"Înainte de-a te urzi în pântece... te-am sfinţit şi te-am rânduit prooroc pentru popoare", zice Dumnezeu lui Ieremia[1], care se cam lepăda de slujba de prooroc. Iona s-a lepădat mult şi bine, Petru s-a lepădat; împăraţi s-au lepădat, preoţi s-au lepădat. Se vede că e un risc al vieţii de-a te ţine de Dumnezeu. E o ciudată ruşine de oameni în a te face mai bun. Iar îndrăzneala de-a sluji lui Dumnezeu şi a-i îndemna şi pe ei să-I slujească, de cele mai multe ori, te pune în primejdie cu

[1] Ieremia 1, 5.

oamenii. E frica oii de lup. Dar dacă şi Iisus s-ar fi înfricoşat de oameni şi de iad, ce s-ar fi ales de nădejdea noastră ? Taina lui Iisus era că în trupul Lui se ascundea Dumnezeu; iar taina noastră, a creştinilor, e că în făptura noastră se ascunde Hristos. Aci e minunea că oile biruie lupii, oricât de mare le-ar fi haita. Spre a vedea cu ochii o minune ca aceasta, nu e decât o singură cale de urmat: viaţa curată - potrivită cu firea - care ajută şi oamenilor, şi-I ajută şi lui Dumnezeu, ca să ne poată ajuta. Nu-i alt chip obişnuit de-a surpa zidul şi de-a subţia vălul ce desparte pe oameni de Dumnezeu şi bagă haosul în zidire.

Căci păcatul desfrâului şi a toată fărădelegea întârzie sau face cu neputinţă arătarea şi desăvârşirea vieţii lui Hristos în noi. Că numai de se va arăta viaţa lui Hristos în noi, vom cunoaşte ţinta spre care trebuie să tindem şi ne vom înţelege rostul pe pământ.

În copiii veniţi dintr-o vieţuire curată a căsătoriei, precumpănesc înclinările bune şi nu-i biruie împrejurările rele ale mediului, ce eventual l-ar găsi şi, poate că, chiar împotriva acestui mediu sunt rânduiţi. Ei sunt de mici mai străvezii pentru Dumnezeu şi prin aceasta se vede că au chemare să-I fie ucenici, iar, dacă vremea le-o va cere, Îi vor fi şi mucenici.

Un bărbat de ştiinţă, care mărturiseşte în mediul său pe Dumnezeu, adeseori e mucenic; un conducător de neamuri, dacă se declară atârnător de Dumnezeu, de asemenea e mucenic, ca şi cum atârnarea de Dumnezeu ar fi o mare slăbiciune şi vinovăţie. Şi aşa păţesc pe rând toţi dăruiţii lui Dumnezeu, când nu se învoiesc la sfatul lumii, să tâlhărească pe Dumnezeu de darul ce li-l dase spre tot lucrul bun, ce au să-l împlinească în lume.

Cu cât "vălul" ţesut din păcate şi aşternut peste ochiul conştiinţei e mai subţire, cu atât cei dăruiţi află mai repede cine sunt şi ce trimitere au de la Dumnezeu. Iisus, ca om adevărat, n-avea nici un văl despărţitor, încât la 12 ani spunea dreptului Iosif şi Sfintei Fecioare, cu aerul cel mai natural cu putinţă: "N-aţi ştiut că în casa Tatălui Meu mi se cade să fiu ?"[1] Era în templul din Ierusalim, înconjurat de bogoslovii legii vechi, întrebându-i şi răspunzându-le din Scripturi.

---

[1] Luca 2, 49.

Deci sfinţii, drepţii prin excelenţă, pe măsura credinţei şi a curăţiei lor moştenită din părinţi şi sporită cu propria lor osteneală, sunt o cuvântare vie, pentru că au într-înşii pe Dumnezeu-Cuvântul, Cel ce strigă printr-înşii voia Sa către ceilalţi oameni. În jurul acestora se întăreşte şi se întinde credinţa, şi mulţi se mântuiesc. Prin ei se potoleşte anarhia, prin ei se restabileşte echilibrul şi armonia şi prin ei şi ceilalţi întrevăd pe Dumnezeu. Sfinţenia e tocmai această transparenţă a lui Dumnezeu în făptura Sa, prietenia aceea de mare cuviinţă a sufletului cu Tatăl său - singura situaţie normală şi de la sine înţeleasă a omului şi a oamenilor.

DREPTUL ÎNTRE IUBIRE ŞI SABIE

Dezechilibrul, haosul şi anarhia sunt cam acelaşi lucru; o schimonosire, o degenerare, un accident, un păcat colectiv. Dezechilibrul sau păcatul nu e o realitate cu suport propriu, ci sunt ghearele haosului în grumazul realităţii, o pândire a nimicului care vrea să înghită în sine toate câte sunt. Dumnezeu vrea să stăvilească năvala anarhiei în făptură, însă, respectând libertatea omului, nu poate, decât dacă va câştiga şi convingerea omului pentru intenţia Sa. Pe drepţi îi are câştigaţi pentru această cauză. Pe nedrepţi, pierzând aceştia libertatea lor - de vreme ce robesc păcatului - nu-i mai poate câştiga prin libertatea pe care n-o mai au, de aceea pentru aceştia nu-I mai rămâne decât sabia. Prin sabie se înţelege aci: asprimea dreptăţii, legea, autoritatea, stăpânirea, pedeapsa, până chiar şi pedeapsa cu sabia.

Când cineva, cu faptele sale păcătoase, cade din dragostea Tatălui său, dă de dreptatea Lui, care, ca pe un rob, îl va readuce la cale cu sila. Îi dă şi timp, doar va simţi să vină de bună voie; dacă însă nu bagă în seamă, îi ia şi timpul şi cade fără de veste urmărit de dreptate.

O mare putere de refacere asupra celor căzuţi din dragostea lui Dumnezeu o au drepţii, care stau înaintea Stăpânului vieţii pentru fraţii lor. Ei fac cumpănă între Dumnezeu şi oameni: dobândind de la oameni pocăinţa şi de la Dumnezeu, milostivirea. Când lipsesc drepţii

dintre oameni, iubirea nu se poate împlini, ci trebuie să se împlinească dreptatea.

Chemarea aceasta de mijlocitor între Dumnezeu şi oameni au avut-o mulţi, dar mai cu seamă Iisus, şi de la El toţi iconomii Tainelor, Apostolii şi urmaşii lor legiuiţi. Preoţii reactualizează, prin jertfa cea fără de sânge, prin Sfânta Împărtăşanie, permanenţa acestei mijlociri. De aceea preotul - care se înţelege că trebuie să fie un drept - e numit chiar mai mult decât atâta; el e îngerul Domnului Savaot[1] (Savaot e tot Iisus). "Îngerii Bisericii" din Apocalipsă erau şapte episcopi, care au luat îndreptare pentru oarecare nebăgări de seamă.

Preoţii au grija de-a îndupleca pe oameni în vremea rânduită întoarcerii, ca să nu cadă din milostivire sub strivirea dreptăţii. Lor li s-a dat marele dar să ierte în numele lui Dumnezeu. Mare, covârşitor de mare dar. Oare de ce nu-l pricep oamenii?

A osândi pe preoţi e lucrul cel mai uşor şi cel mai fără rost. Să fim drepţi: slujba preoţilor e sfântă, darul lor e de la Dumnezeu, e sfânt. Că firea lor pământească mai dă uneori prilej de sminteală, iară să fim drepţi: neavând cum să vină altfel decât prin naştere din trupuri pământeşti în care mişună pornirile fărădelegilor ca şerpii şi rod înclinările patimilor ca viermii, sigur că ei vor fi covârşiţi de moştenirea aceasta şi nu-şi vor putea îndeplini fără umbră trimiterea lor de la Dumnezeu. Chemarea le este învăluită, vor şovăi în hotărâri[2], biruindu-se de lume, în loc ca ei să biruie lumea. Sigur că aceştia, prin viaţa lor, nu vor lăsa poporul să creadă, şi aşa se vor sălbătăci oile asupra păstorului şi vor face bucurie lupilor. În jurul lor se va întări întunericul a toată neştiinţa şi va începe foametea, nu de pâine, ci de Cuvântul lui Dumnezeu, pâinea cea din Cer. Sarea pământului o vor călca-o oamenii în picioare şi aşa vine că: "Şi preotului i se va întâmpla ca şi poporului"[3]. Dar, de toată starea asta rea a lucrurilor are să dea seama şi poporul, căci toată decăderea e de la părinţi începătură.

Iată în ce mare măsură milostivirea lui Dumnezeu e atârnătoare de oameni. Dreptatea însă nu mai e atârnătoare de oameni, aceştia trebuie să o sufere fără de tocmeală.

---

[1] Maleahi 2, 7.
[2] Isaia 28, 7.
[3] Isaia 24, 2.

Iubirea şi sabia lui Dumnezeu lucrează neîntrerupt şi deodată între oameni: pentru fiecare, după cum îi trebuie; asta nu numai fiindcă oamenii sunt amestecaţi, dar şi pentru că fiecare ins îşi are vremile sale când îi străluceşte milostivirea, precum şi vremi când îl prigoneşte sabia - ca să vie iarăşi la starea de milostivire.

În toată această întoarcere a lucrurilor, preotul, şi în general dreptul, îşi are slujba sa de-a tălmăci tainele iconomiei divine, înduplecând spreolaltă amândouă părţile, şi pe om şi pe Dumnezeu. De multe ori dreptul o păţeşte, că primeşte săgeţi din amândouă părţile. "Dreptul care moare osândeşte pe nelegiuiţii care trăiesc... vedea-vor sfârşitul înţeleptului, dar nu vor înţelege ce sfat a avut Dumnezeu cu el..."[1]

Dacă primim ce spune Carrel, persoana omenească se întinde în felurite chipuri şi dincolo de marginile sale anatomice. Suntem totodată şi persoane duhovniceşti. Dragostea şi ura sunt realităţi. O dragoste distrusă poate pricinui uneori chiar moartea. O dragoste reînviată e o înviere. Dacă am putea vedea firele, care ne leagă unii de alţii, forma oamenilor ar fi destul de ciudată. Unii oameni ar depăşi cu puţin suprafaţa pielii lor, alţii s-ar întinde până la un depozit de bancă, alţii până la trupul oarecui, alţii până la cârciumă, alţii până la avuţie. Unii ni s-ar părea cu nişte mâini întinse peste mări şi ţări, până la familia lor, până la munţii şi cerul ţării în care s-au născut, la o ceată de prieteni, la o casă veche. Conducătorii de neamuri, marii binefăcători, sfinţii, ar fi nişte uriaşi care-şi întind mulţime de braţe asupra unei ţări, a unui continent, sau a lumii întregi[2].

Cine ştie, dacă nu cu rost sfătuiau Părinţii pe ucenicii lor de a-şi avea sufletul adunat acolo unde le e şi trupul; că, împrăştiaţi cu sufletul, căpătau multe răni şi nu sporeau. Cine ştie, dacă nu mărturiile unor văzători Părinţi despre stâlpul de foc ce urca de la câte un sporit duhovniceşte până la cer, nu era tocmai această concentrare a personalităţii fericitului: a minţii în inimă şi a amândurora în Dumnezeu, căpătând forma unui stâlp de foc.

---

[1] Înţelepciunea lui Solomon 4, 16-17.

[2] Alexis Carrel, *op. cit.*, p. 264.

Sunt mult mai multe lucrurile pe care nu le ştim, decât cele ce le ştim despre om; dar ceea ce ştim sigur e că spiritul nu e îngrădit de cele 4 dimensiuni ale lumii văzute.

CÂRMA DIN ZARE

Oare de ce învinuieşte Dumnezeu pe oameni de faptul că nu se mai naşte dreptul printre dânşii, şi că ei nu bagă de seamă? Răspunsul e următorul: drepţii sunt uneltele lui Dumnezeu, prin care sfătuieşte neamurile şi, prin rostul lor, face cu putinţă milostivirea Sa peste oameni; pe când dacă nu-i are, oamenii vor da peste urgia dreptăţii Sale, după faptele lor. Familia, cu roadele ei împovărate de fărădelegi, Îl aduce pe Dumnezeu la impas; drept aceea oamenii sunt traşi la răspundere şi se află în aceeaşi primejdie ca smochinul fără roadă[1].

> "Căutat-am printre ei, să găsesc un om ca să se poarte cu dreptate înaintea feţei Mele pentru ţara aceasta, ca să nu o pierd, şi n-am găsit."[2]

Primul drept, care a stat înaintea lui Dumnezeu pentru alţii, a fost Avraam[3]. Altul a fost Moise, care chiar a strâmtorat pe Dumnezeu, ca să ierte norodul care făcuse păcat mare, închinându-se la viţelul de aur, zicând:

> "Rogu-mă acum, de vrei să le ierţi păcatul acesta, iartă-i; iar de nu, şterge-mă şi pe mine din Cartea Ta, în care m-ai scris!"[4]

Şi Dumnezeu ascultă de om.

Alt drept, Iisus Navi, urmaşul lui Moise, intrând în pământul făgăduinţei, la o luptă cu Amoreii, s-a rugat să stea soarele şi s-a oprit soarele, până ce i-a făcut Dumnezeu izbândă asupra vrăjmaşilor. "Şi

---

[1] Luca 13, 6; Marcu 11, 13.
[2] Iezechiil 22, 30.
[3] Facere 18, 23.
[4] Ieşire 32, 32.

n-a mai fost nici înainte, nici după aceea, o astfel de zi, în care Domnul să asculte aşa glasul omului"[1], mărturiseşte Scriptura.

De obicei oamenii stârnesc cu faptele lor anumite furtuni nevăzute; acestea tot în capul lor se întorc, dar în chipul cel mai văzut cu putinţă. Dumnezeu, ştiind de mai-nainte sfârşitul tuturora, rânduieşte fiecăruia ispăşiri în lumea aceasta.

"Dumnezeu este îndelung răbdător şi mult milostiv, dar nepedepsit nimic nu lasă."[2] Însă nimic nu face fără să arate taina Sa slujitorilor Săi[3]. Iată dreptul ca vestitor al voinţei lui Dumnezeu, ca văzător înainte, dincolo de zarea dimensiunii a patra, timpul. Sfânta Scriptură ar fi o copie de pe nevăzuta Carte de la cârma lumii. Dreptul ajunge la obârşia Scripturii. Astfel, Dumnezeu ţine sfat cu oştirea cerească, rânduind sfârşit cu pedeapsă regelui Ahav şi arată taina Sa proorocului Miheia[4].

Aspra îndreptare a împăratului din Babilon, care făcuse abuz de putere şi se suise la mândrie mare, "se sprijină pe vrerea îngerilor şi pe porunca sfinţilor"[5].

Taina o înţelege Daniil, care-i dă trufaşului împărat sfatul răscumpărării păcatelor sale, lucru prin care ar fi putut ocoli nemaivăzuta pedeapsă, ce atârna asupră-i. Iar Dumnezeu, Cel ce împlineşte sfatul slugilor Sale[6], i-a dat 12 luni, vreme la îndemână. Împăratul însă, nedeprins să asculte, n-a vrut de bunăvoie să-şi ispăşească păcatele, după calea milostivirii, de aceea l-a ajuns din urmă legea dreptăţii, a ispăşirii fără de voie. N-a vrut să se îndrepte după minte, de aceea i s-a luat mintea şi a fost izgonit dintre oameni, şapte ani păscând cu boii[7].

Ca rânduit de Dumnezeu cu slujba de împărat al Babilonului, el nu trebuia să se semeţească şi să ceară poporului să i se închine lui, ispitire care e mai presus de putere, şi a fost întinsă şi asupra poporului evreu, pe care i-l dăduse Dumnezeu în robie, iar nu în rătăcire. Pe lângă asta, era un tiran înfricoşat, încât tocise umerii ostaşilor săi şi de osteneala zidirii marei cetăţi a Tirului, toţi cheliseră[8].

---

[1] Iisus Navi 10, 14.
[2] Naum 1, 3.
[3] Amos 3, 7.
[4] 3 Regi 22, 19.
[5] Daniil 4, 14.
[6] Ibidem.
[7] Daniil 4, 24, 26, 29.
[8] Iezechiil 29, 18.

Era dator să se poarte ca o slugă a lui Dumnezeu şi nu ca un tiran, făcând atâta tulburare în zidirea lui Dumnezeu. Urgia, pe care a dezlănţuit-o asupră-şi, a stins fărădelegile sale, încât, după trecerea vremii de pedeapsă, şi-a văzut rostul şi atârnarea sa de Dumnezeu. Iată mărturia de înţelepţire a acestui tiran al istoriei vechi, dată de el însuşi:

> "Şi după trecerea acestei vremi (cei şapte ani de nebunie), eu, Nabucodonosor, am ridicat ochii mei la Cer, şi mintea îmi veni din nou, şi am binecuvântat pe Cel Preaînalt şi veşnic viu, şi I-am adus laudă şi preamărire. Căci puterea Lui este putere veşnică, iar Împărăţia Lui peste vârste şi vârste... Toate căile Lui sunt drepte, iar pe cei ce umblă mândri poate să-i smerească."[1]

*

* *

Cârmuirea neamurilor tot de sus se face. Este şi o ispăşire a neamurilor. Aceasta s-a destăinuit prima dată lui Avraam:

> "Să ştii bine, că urmaşii tăi vor nemernici în pământ străin, unde vor fi robiţi şi apăsaţi patru sute de ani; Dar pe neamul acela, căruia vor robi, îl voi judeca Eu, şi după aceea vor ieşi să vină aicea cu avere mare. Ei însă se vor întoarce aici în al patrulea veac de oameni, căci nu s-a umplut încă măsura nelegiuirilor Amoreilor."[2]

La plinirea vremii prezise, când evreii s-au întors din Egipt, alte taine din Cartea ispăşirii vede Solomon, privind îndărătul timpului. Iată cum i-a judecat Dumnezeu pe egipteni:

Dintre cele 10 pedepse, cea mai grea a fost noaptea cea de trei zile, cu înfricoşările ei cumplite, "care veniseră peste ei din iad"[3]. Într-însa li se dezveleau păcatele lor ascunse. Ea era icoana

---

[1] Daniil 4, 31, 34.
[2] Geneză 15, 13-14, 16.
[3] Înţelepciunea lui Solomon 17, 14.

întunericului ce avea să-i înghită pe urmă. Azvârliţi încoace şi încolo pe pământ şi pe jumătate morţi, ei dădeau pe faţă pricina pentru care mureau. Căci vedeniile ce-i îngroziseră le destăinuiseră lucrul, ca să nu moară în neştiinţă: pentru ce pătimesc atâta rău[1]. Iată şi sfârşitul judecăţii lui Dumnezeu cu ei: dezastrul militar al lui Faraon:

Înţelepciune 19:

1. O mânie neîndurată prigoneşte pe nelegiuiţi până în sfârşit, fiindcă Dumnezeu ştia de mai-nainte care va fi petrecerea lor.
2. Că adică egiptenii, după ce au lăsat pe Israil ca să plece şi cu mare stăruinţă i-au zorit la drum, avea-vor păreri de rău şi vor începe să-i urmărească.
3. Cu adevărat, când nu isprăviseră de jelit pe morţii lor şi plângeau încă la mormintele celor ucişi, un alt gând nebunesc le-a venit şi au început ca pe nişte fugari să urmărească, pe aceia pe care îi zoriseră cu rugăminţi, să plece de la ei.
4. La aceasta îi atrăgea pedeapsa de care erau vrednici, căci despre cele mai-nainte întâmplate ei nu mai aveau ţinere de minte, ca să se împlinească şi ceea ce mai lipsea din urgiile suferite de ei,
5. Aşa încât poporul Tău să săvârşească necrezuta lui trecere prin mare, iar egiptenii să dea peste o moarte năprasnică.

În vreme ce miluia Dumnezeu pe unii, prăpădea pe alţii, căci li se împlineau măsurile fărădelegilor. Iar ca cei miluiţi să ia aminte, alte taine din Cartea ocârmuirii neamurilor se descoperă lui Moise, în vreme ce poporul se apropia de pământul făgăduinţei. Dumnezeu îi înşiră lui Moise toate fărădelegile desfrânării, de care îi atrage luarea aminte să păzească poporul, iar la urmă adaugă:

[1] Înţelepciunea lui Solomon 18, 19.

Levitic 18:

24. Să nu vă întinaţi cu nimic din acestea, căci cu toate acestea s-au întinat păgânii, pe care Eu îi izgonesc dinaintea feţei voastre,

25. Că s-a întinat pământul şi am privit la nelegiuirile lor şi a lepădat pământul pe cei ce trăiau pe el.

26. Iar voi să păziţi toate poruncile Mele şi toate legile Mele şi să nu faceţi nici una din ticăloşiile acestea, nici băştinaşul, nici veneticul, care trăieşte între voi,

27. Că toate urâciunile acestea le-au făcut oamenii pământului acestuia, care-i înaintea voastră, şi s-a întinat pământul;

28. Ca nu cumva să vă lepede şi pe voi pământul, când îl veţi întina, cum a aruncat el de la sine pe popoarele care au fost înainte de voi.

Iată că pe locuitorii cu o viaţă stricată, când îi sorteşte Dumnezeu pedepsirii, nu-i apără nici o graniţă şi nici o armă, dar pentru o viaţă curată îi apără Dumnezeu, cum nu-i apără nimic pe lume. Neamurile au un destin ascuns în Dumnezeu. Când îşi urmează destinul, au apărarea lui Dumnezeu, când îl trădează, să se gătească de pedeapsă.

Dar ei n-au ascultat, ci din neam în neam tot mai răi s-au făcut, încât iată cum tună glasul lui Osea:

Osea 4:

1. Ascultaţi cuvântul Domnului, voi feciori ai lui Israil, căci Domnul stă la judecată cu locuitorii pământului,

2. Căci nu mai este credinţă, nici iubire, nici cunoaştere de Dumnezeu în ţară.

3. Toţi jură strâmb, mint, ucid, fură şi sunt desfrânaţi; săvârşesc fapte silnice, iar sângele vărsat curge peste sânge.

> 4. Pentru aceasta ţara e în mare jale, iar cei ce-o locuiesc sunt fără vlagă.

Nărăviţi cum erau cu păcatele, n-au ascultat; de aceea mai multă urgie şi-au îngrămădit peste cap, adăugând a face rele, până când, prin Ieremia proorocul, Dumnezeu le dă de ştire dărâmarea Ierusalimului şi ducerea în robie. E interesant momentul acesta istoric, în care proorocul se luptă cu regele ca să-l înduplece să se predea fără rezistenţă, ca să scape cu viaţă, dar regele - în temeiul datoriei de rege - preferă să moară, dar să se predea, ba. Prevestirea aceasta, care era o urmare a vieţuirii ticăloase a poporului şi a regelui, o motivează Dumnezeu lui Ieremia, zicând: "Poate, auzind toate necazurile ce Mi-am pus în gând să le fac[1], vor asculta şi se vor întoarce fiecare de la calea sa cea rea şi atunci voi schimba strâmtorarea pe care vreau să le-o fac, pentru faptele lor cele rele"[2].

Pentru cuvântul acesta însă, erau să-l omoare pe Ieremia[3]. Căci cuvântul Domnului era de râs la ei[4] şi şi-au bătut joc de trimişii lui Dumnezeu şi n-au ţinut seamă de cuvintele Lui, pe proorocii Lui i-au batjocorit, până ce mânia lui Dumnezeu s-a pogorât peste poporul Său, cât acesta n-a mai avut scăpare[5].

În vremea aceea Ieremia se ruga:

> "Mărturisim Doamne necredinţa noastră şi fărădelegile părinţilor noştri, căci am păcătuit înaintea Ta. Nu ne lepăda pe noi, pentru numele Tău!"[6]

Primeşte însă răspunsul următor:

> "Chiar Moise şi Samuil de-ar sta înaintea Mea, tot nu M-ar îndupleca spre poporul acesta. Goneşte-i de la faţa Mea, să se ducă. Iar de-ţi vor zice: «Unde să ne ducem ?» să le răspunzi: Aşa

---

[1] Ieremia 36, 3.
[2] Ieremia 26, 3.
[3] Ieremia 26, 11.
[4] Ieremia 6, 10.
[5] 2 Paralipomena 36, 16.
[6] Ieremia 14, 20.

zice Domnul: «Cel rânduit la moarte, să se ducă la moarte, cel pentru foamete, la foamete şi cel pentru robie, la robie !»"[1] Iar calea rugăciunii desăvârşit a închis-o[2], apoi a adus prăpădul.

"Căci El a adus pe regele Chaldeilor şi acela le-a omorât pe tinerii lor cu sabia, în casa cea sfântă a lor... Apoi a dat foc Casei lui Dumnezeu, a dărâmat zidul Ierusalimului, toate cămările lui le-a ars cu foc şi toate palatele cele mari le-a nimicit. Iar pe cei ce au scăpat de sabie i-a strămutat în Babilon"[3], în robia celor 70 de ani.

La jalea aceasta se adăuga una şi mai mare:

"Femei miloase, fiert-au cu mâinile lor copiii,
care le-au slujit de hrană în vremea prăpădului"[4].

De ce atâta urgie? se întreabă Ieremia. Şi capătă răspunsul din rădăcini; un răspuns profund:

"Profeţii tăi nu ţi-au dat pe faţă fărădelegea ta,
ca să-ţi schimbe calea ta!"[5]

E drept, că darea pe faţă a fărădelegilor e cea mai primejdioasă predică, dar şi singura care mai poate ceva. Toţi fug de metoda aceasta. Chiar pentru câştigul lui Dumnezeu, nu vor să se primejduiască cu oamenii. N-au putere! Oare de ce? Iată de ce:

"În proorocii Ierusalimului văd grozăvie: aceştia fac desfrânare şi umblă cu minciuni; ajută mâinile făcătorilor de rele, ca nimenea să nu se întoarcă de la necredinţa sa. De aceea aşa zice Domnul Savaot (numele Mesiei în V. T.) despre prooroci: Iată îi voi hrăni cu pelin şi le voi da să

[1] Ieremia 15, 1-2.
[2] Plângeri 3, 8.
[3] 2 Paralipomena 36, 17-20.
[4] Plângeri 4, 10.
[5] Plângeri 2, 14.

bea apă cu fiere, căci de la proorocii Ierusalimului s-a lăţit necredinţa peste tot pământul."[1]

"Vai de părinţii care pierd şi împrăştie oile turmei Mele, zice Domnul!"[2]

*

* *

Oare de ce s-a ostenit Dumnezeu 1500 de ani cu ucigaşii drepţilor, trimiţându-le pe toţi vestitorii Săi, în fiecare zi, dis-de-dimineaţă[3], adică la o vreme când se mai putea înlătura osânda ce le atârna peste creştet şi se mai putea abate urgia, care se pogora ca focul, peste fărădelegile lor fără seamă?

CRINUL DE PE CRUCE

Era ascuns în neamul acesta un mare destin: Taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută. Trebuia, era scris în istoria nevăzută, ca la plinirea vremii, să răsară între oameni crinul neamului omenesc: Sfânta Fecioară, Maica Domnului.

Trebuia re-crearea acestei zidiri, povârnită iremediabil spre plata păcatului, spre neîndurata moarte. Prin poporul iudeu era prevăzută era creştină, cea din urmă strădanie a lui Dumnezeu în persoană, cea din urmă dintre măsurile ce mai rămâneau. Singura rezolvare, care face viaţa neamurilor cu putinţă, nu află între iudei, decât fapta cea mai ucigaşă a lor, cea din curtea lui Pilat şi de pe dealul Căpăţânii.

Crinul Bunei Vestiri, pe care dragostea L-a coborât din Cer între oameni, iudeii Îl răstigniră pe cruce. Cu fapta aceasta ucigaşă, ei ieşiră din destinul lor, pentru care ostenise Dumnezeu cu ei atâta amar de vreme, şi-şi băgară neamul sub roţile blestemului.

---

[1] Ieremia 23, 14-15.

[2] Ieremia 23, 1.

[3] Ieremia 7, 25.

De aceea:

> "Zile fără număr fiii lui Israil vor rămâne fără rege, fără căpetenie, fără jertfă, fără stâlp de aducere aminte, fără efod şi fără terafimi. După aceea fiii lui Israil se vor întoarce la credinţă, iar la sfârşitul zilelor celor de pe urmă se vor apropia cu înfricoşare de Domnul şi de bunătatea Lui."[1]

Până la plinirea vremii atârnă peste ei blestemul pe care şi l-au cerut în curtea lui Pilat:

> "Sângele Lui asupra noastră şi asupra feciorilor noştri"[2].

De aceea sunt urâţi de toate neamurile - că ăsta e ponosul blestemului, pe care singuri şi l-au cerut peste urmaşi. Blestemul acesta îi zoreşte să ia în braţe pe toţi antihriştii vremurilor, până la cel mai de pe urmă, pe care şi-l vor pune rege. Le va sosi şi vremea aceea mult dorită, dar chiar pentru ei ivirea antihriştilor e un destin blestemat. Când se vor convinge de aceasta, vor veni înfricoşaţi la credinţa creştină.

Deci până la capătul zilelor, când se vor întoarce şi ei, moştenirea lor este a noastră, a noului Israil, a neamurilor creştine. Până atunci pentru ei, sângele lui Iisus e blestem şi mânie. Pentru noi sângele lui Hristos, dimpotrivă, e izbăvirea de mânie[3]. Dovada celei mai mari iubiri de oameni - trecerea Mântuitorului pentru noi prin moarte - are putere de mântuire pentru cei ce-o primesc, şi are faţă de osândă pentru cei ce nu vor s-o primească. Unii stau sub dar, alţii sub sabie.

În toată lumea lui Dumnezeu, nu este altă predică mai puternică, decât a Sfântului răstignit de ură şi Care-şi iartă ucigaşii. Asta dovedeşte ceva atotputernic şi fără de sfârşit: desăvârşirea.

---

[1] Osea 3, 4-5.
[2] Matei 27, 25.
[3] Romani 5, 9.

Ei n-au înţeles, că de aceea petrec acele "zile fără număr", zile de foamete: "Nu foamete de pâine şi nu sete de apă, ci de auzit cuvintele Domnului. Şi ei se vor clătina de la o mare până la cealaltă şi de la Miazănoapte la Răsărit, şi vor cutreiera pământul, căutând cuvântul Domnului, dar nu-l vor afla."[1]

Asta-i foametea lor de mii de ani: Dumnezeu nu le mai vorbeşte!...

Toată tragedia acestui popor, ce se vrăjmăşeşte de moarte cu Iisus Hristos, e o mare lecţie a lui Dumnezeu pe care o arată neamurilor creştine până la sfârşitul zilelor. Istoria se va repeta cu oricare dintre neamurile care vor face ce-au făcut ei. Aceleaşi fapte aduc aceleaşi urmări, deci pricinuiesc aceeaşi istorie; pentru asta nu trebuie să fii prooroc deloc.

RĂSPUNZĂTORII

Faptul că din partea Sa Dumnezeu a făcut totul pentru om, până şi jertfa Sa de pe cruce, dovedeşte că omul are un preţ imens, necrezut de mare. Omul are dimensiunile intenţiei divine; centrul şi sinteza creaţiunii Sale: lumea văzută îmbinată cu lumea nevăzută.

Iată de ce suntem datori a vieţui potrivit acestei intenţii divine; adică să trăim deodată, şi ca persoane văzute, şi ca persoane nevăzute; căci omul are valoarea arătată de jertfa de pe cruce. Când omul trăieşte în adevărata lui valoare, e subiect de istorie, pe când, dacă renunţă la dimensiunile sale divine, ajunge obiect de istorie, în rând cu oricare dintre obiecte; nu mai poartă un nume, ci poartă un număr.

Deci, ce poate să însemneze coborârea omului la simpla valoare economică, decât o degradare a lui în rândul vitelor, care se vor sălbătăci întreolaltă şi-şi vor împinge conducătorii până la marginile nebuniei. Asta înseamnă treaba unuia, care ar încovoia crinii în gunoi, preţuind mai mult gunoiul, decât mirosul crinului.

---

[1] Amos 8, 11-12.

Pentru o alunecare a omului de la nume la număr, au să dea seama toţi înzestraţii lui Dumnezeu, cei cu daruri, cu răspunderi, cu măriri, cu puteri şi cu tot felul de haruri.

Regele David, înzestrat deodată cu darul stăpânirii şi cu darul proorociei, a căpătat o straşnică pedeapsă, numai fiindcă a îndrăznit să numere poporul[1]. Darul proorociei i s-a luat o vreme, iar din popor i-au murit 70 de mii de oameni - şi doar el greşise, nu poporul[2].

Deci înaintestătătorii şi deţinătorii puterii au să dea seama, chiar de venirea sabiei după dreptate, după cum ni se destăinuie aceasta prin Iezechiil, văzătorul tainelor.

Iezechiil 33:

1. Fost-a cuvântul Domnului către mine şi mi-a zis:

2.“Fiul omului, rosteşte cuvânt către fiii poporului tău şi le zi: de voi aduce sabie asupra unei ţări şi poporul ţării aceleia va lua din mijlocul său un om şi-l va pune străjer,

3. Şi el, văzând sabia venind asupra ţării, va trâmbiţa din trâmbiţă şi va prevesti poporului;

4. De va auzi cineva sunetul trâmbiţei, dar nu se va păzi, când va veni sabia şi-l va prinde, sângele aceluia va fi asupra capului său.

5. Pentru că a auzit glasul trâmbiţei şi nu s-a păzit, sângele lui asupra lui; iar cel ce se va păzi, îşi va mântui viaţa sa.

6. Dacă însă străjerul a văzut sabia venind şi n-a sunat din trâmbiţă, şi poporul n-a fost prevestit, atunci când va veni sabia şi va ridica viaţa cuiva, acela s-a răpit pentru păcatele lui, dar sângele lui îl voi cere din mâna străjerului.

7. Şi pe tine, fiul omului, te-am pus Eu străjer casei lui Israil, şi tu vei auzi cuvântul din gura Mea, şi-i vei vesti din partea Mea.

---

[1] 2 Regi 24.

[2] 2 Regi 24, 17.

8. Când Eu voi zice păcătosului: «Păcătosule, vei muri !», şi tu nu vei grăi nimic, ca să prevesteşti pe păcătos, ca să se abată de la calea lui, atunci păcătosul acela va muri pentru păcatele sale, iar sângele lui îl voi cere din mâna ta.

9. Iar dacă tu ai prevestit pe păcătos să se abată de la calea lui, şi să se întoarcă de la ea şi el nu s-a întors din calea lui, atunci el va muri pentru păcatele lui, iar tu ţi-ai mântuit sufletul tău."[1]

Slujba cea anevoioasă şi plină de primejdii o au însă drepţii, când trebuie să dea pe faţă păcatele poporului.[2] "Prin ştiinţa lui, dreptul, sluga Mea, va îndrepta pe mulţi."[3] De aceea trebuie să fie deodată şi stâlp de fier şi zid de aramă[4] şi faţă de cremene[5]; şi, pe deasupra tuturora, trebuie să fie păstorul cel bun, care-şi pune viaţa pentru oile sale[6].

Într-adevăr, slujba aceasta n-o poate face decât un lepădat de viaţă şi un îndrăgostit de Dumnezeu. De aceea zice Petru, că şi dreptul abia se mântuieşte[7], socotind greutatea sarcinii. Căci nimeni nu e drept fără vreun rost de la Dumnezeu, fără vreo treabă de făcut. Mântuirea dreptului e condiţionată de împlinirea destinului său de la Dumnezeu, şi e primejduită de cruţarea vieţii proprii, când o face în dauna intenţiei divine.

Nici Dumnezeu n-a avut alt cuvânt mai tare decât jertfa. Jertfa e maxima apropiere a voinţei şi iubirii lui Dumnezeu de libertatea omului. Ea e hotarul de atingere între voinţa divină şi libertatea omului. Iar în ucenicii Săi trimişi în fiecare veac de oameni, tot El e Cel ce-şi repetă cuvântul, şi aduce aminte preţul pe care-l are omul înaintea lui Dumnezeu. El, trăit din toată sinceritatea fiinţei, e singura cale care mai poate aduce pace între oameni şi bună învoire; toate celelalte rezolvări alăturea de trăirea creştinismului grăbesc apoca-

---

[1] Iezechiil 3, 21.
[2] Plângeri 2, 14; Ieremia 14, 10; Isaia 58.
[3] Isaia 53, 11.
[4] Ieremia 1, 18.
[5] Isaia 50, 7.
[6] Ioan 10, 11.
[7] 1 Petru 4, 18.

lipsul. Ştiinţa fără Dumnezeu şi împotriva omului, s-a apucat să facă şi nebunia ei cea mai de pe urmă: desfacerea şi aprinderea stihiilor.

2 Petru 3:

10. Ziua Domnului va veni ca un fur. Atunci cerurile pieri-vor cu vuiet mare; stihiile, arzând se vor desface, şi pământul şi lucrurile de pe el vor arde de istov.

ICONOMUL NEDREPT

Deci rostul iconomilor e de-a întoarce marea turmă a oamenilor iarăşi la Dumnezeu în "ţara de obârşie"[1]. Au însă şi protivnici care zi şi noapte, îi pârăsc înaintea lui Dumnezeu[2], precum că i-ar fi risipind avuţiile[3]. Căci de când protivnicul a fost aruncat pe pământ, se dă pe sine stăpân al pământului şi al tuturor împărăţiilor lumii. Nu se sfieşte protivnicul nici de obrazul lui Hristos, ci-i zice: "Ţie îţi voi da toată puterea aceasta şi strălucirea ei, căci mie îmi este dată şi o dau cui vreau. Deci, dacă Tu te vei închina mie, toată ţi-o dau Ţie"[4].

Se înţelege dar, că orice milostenie, orice binefacere, orice folosire a lumii după legea iubirii de oameni, e o pagubă, o mare daună în stăpânirea acestui înger nebun. Ştiţi cum sunt nebunii: se dau pe sine de ceva mare şi pretind să li se supună oamenii, se cred pe sine stăpâni şi împăraţi, că aşa cere boala lor; cu atât mai vârtos o cere Lucifer, începătorul nebuniei. Deci orice iubire, în păruta lui împărăţie, e o risipire; şi orice ură - după voia lui cea rea - o mare faptă bună. Dar împărăţia fiind de drept a lui Dumnezeu, care este lumea întreagă, chivernisită de oameni cu ură, nu cu iubire, îngrămădeşte pe cheltuitorii ei cu o mare datorie de plată lui Dumnezeu. Orice ascultare de Stăpânul adevărat al lumii e o daună în împărăţia "stăpânului" nebun şi orice ascultare de stăpânul nebun al pământului îngrămădeşte pe oameni sub povara unei datorii sau greşeli făcute lui Dumnezeu.

[1] Ieremia 22, 10.
[2] Apocalipsă 12, 10.
[3] Luca 16, 1.
[4] Luca 4, 6-7.

Deci, dacă de fapt şi de drept, proprietatea şi stăpânia lumii e a lui Dumnezeu, atunci omul e numai un fel de chiriaş, un fel de administrator şi nicidecum proprietarul absolut al lumii. Că, de se va crede stăpân absolut al lumii, seamănă cu credinţa îngerului nebun. Pentru ca să înfrâneze pe om de la o cădere ca aceasta, Dumnezeu 1-a numit iconom nedrept, pe de o parte, pe motivul că n-are proprietatea absolută, ci numai proprietatea relativă; iar pe de altă parte, ca să-l ferească de căderea în nebunia îngerului rău. Aşadar, de îndată ce se dă pe sine proprietar absolut al lumii, se ciocneşte cu Dumnezeu, îl tăgăduieşte, îl înlătură, îl expropriază, şi cu asta crede întocmai ca Lucifer. Nu-şi dă seama bietul om că, primind ispita, va fi zdrobit sub dărâmăturile propriei sale iubiri nebune. Când omul se lipeşte de făptură, de avuţie, de slavă, acestea i se fac mamona, care însemnează bani sau bogăţii. Deci nu poţi sluji şi lui Dumnezeu şi lui mamona. Cu toate acestea, Dumnezeu laudă pe iconomul pârât, care şi-a făcut prieteni din mamona nedreptăţii, şi-i făgăduieşte că-l va primi în împărăţie când o va isprăvi de risipit, după legea dumnezeiască a iubirii de oameni - se înţelege că e vorba de risipirea mamonei. De aci putem scoate înţelesul bogăţiei: nu sărăcia te mântuieşte, nici bogăţia nu te osândeşte; şi, precum nici bogăţia nu te mântuieşte, aşa nici sărăcia nu te osândeşte, ci precum ai sufletul, şi faţă de bogăţie şi faţă de sărăcie.

Eşti sărac şi zorit cu gândul după avuţie, iată că nu te mântuieşte sărăcia. Eşti bogat, dar desfăcut cu inima de bogăţia ta, iată că nu te primejduieşte bogăţia ta. Faptul cum stai cu sufletul: şi faţă de una şi faţă de alta, de asta atârnă mântuirea sau osânda ta.

Mamona nedreptăţii are un mare apărător: viţelul de aur, care împunge pe toţi cei ce-ar încerca să o risipească la săracii lumii. Stăpânul viţelului face pâră la Dumnezeu asupra iconomilor nedrepţi, care însă, risipind viţelul prin iubirea de oameni, s-au făcut mai înţelepţi decât fiii luminii.[1]

Bietul Dumnezeu, săracul, n-are unde să-şi plece capul, că bogaţii şi pana cea vicleană a cărturarilor[2] lumii acesteia L-au expropriat din dreptul de proprietate si autor al lumii. Cine stie,daca

[1] Luca 16, 8.

[2] Ieremia 8, 8.

nu cumva I-a rămas totuşi dreptul să se supere pe ei şi să le mături toate gândurile cu mamona lor cu tot. Căci dreptul de proprietate derivă din atributul de autor, mai mult ca din actul de proprietate. Deci, când clatină Dumnezeu mamona (bogăţia), e semn că n-a fost iconomisită bine de oameni, şi le cere socoteală; a zis doar: "Fii celor săraci ca un tată !"[1] Deci, fiind în drepturile absolute peste valoarea economică, poate să-şi pună iconomi pe cine vrea, chiar şi pe cei ce-l tăgăduiesc. Cu această orânduire atotputernică, prin care Dumnezeu îşi lucrează voia Sa, întrebuinţând chiar şi pe vrăjmaşii Săi, mai pălmuieşte din când în când pe mărturisitorii Săi, ca să-i trezească din împietrirea inimii cu care ţin Lazării la poartă.

*

* *

Părinţii au zis că singura noastră avuţie cu adevărat sunt păcatele. Căci, după ei, nu eşti proprietarul decât al lucrului pe care l-ai făcut din nimic. Iar, împlinind condiţia asta, din nimic Dumnezeu a făcut făptura, iar făptura a făcut păcatul.

Deci, de drept, omul nu e al lui însuşi, nici al altui om, ci al lui Dumnezeu. Pe de altă parte păcatul, al cărui autor este, îl reclamă pentru el şi i se ţine de urmă, ca proprietate de drept - balast de accident - care poate duce pe om până la starea să se lepede de Dumnezeu şi să-I stea împotrivă, ca un creator al unei teribile noutăţi - păcatul - fără să bage de seamă că printr-asta se întoarce, cu ispravă cu tot, sub amara tiranie a neantului, adică a haosului de tot felul şi în toate privinţele şi poate că pentru totdeauna.

Asta-i noutatea grozavă, că omul a putut să facă ceea ce Dumnezeu nu poate, adică răul. Faptul că, după judecata tuturora, pe cei păcătoşi îi închide în chinurile haosului veşnic, nu e o răzbunare din partea lui Dumnezeu, ci o consfinţire a libertăţii şi a deciziei viciate a omului, pentru ca acesta să fie împreună cu creaţia sa iubită - păcatul - în infinitul eternităţii.

Păcatul, această mamonă cu adevărat nedreaptă a omului, trebuie risipit; trebuie să cerem iertare de la Dumnezeu pentru atare agoniseală, precum şi ajutorul ca s-o împrăştiem. Preoţii sunt acei

[1] Înţelepciunea lui Isus Sirah 4, 10.

iconomi ai tainelor lui Dumnezeu, care scad pentru semenii lor, această mamonică agonisire, iertându-le din datorie. De aceea Lucifer ridică pâră mare asupra lor înaintea lui Dumnezeu, zi şi noapte, şi le răscoală împotrivă toate urgiile împotrivirii.

> "Ci ei l-au biruit prin sângele Mielului şi prin cuvântul mărturiei lor, şi nu şi-au iubit viaţa lor, până la moarte."[1]

De aceea, avea dreptate Sfântul Ioan Gură de Aur, zicând că: "Mai multe sunt furtunile care zbuciumă sufletul preotului, decât talazurile care bântuie marea"[2]. Iconomii tainelor, slujitorii Sfintei Liturghii, sunt şi ei în măsura iubirii, jertfă neîncetată, arsă în lumea aceasta, pentru mântuirea lumii.

---

[1] Apocalipsă 12, 11.
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre Preoţie*, Craiova, 1941, p. 61.

VII

ÎMPĂRĂŢIILE IUBIRII

O SORĂ A VIEŢII...

Nu suntem născuţi de timp, ci de veşnicie. Aşa se face, că avem într-o fărâmă de ţărână şi celălalt tărâm. Deşi trăim o vreme îmbrăcaţi de lumea aceasta, totuşi ni se întâmplă clipe când fratele vis şi sora moarte ne dau târcoale şi ne despică făptura în două.

Avem clipe în care scăpăm de sub chingile celor patru dimensiuni ale lumii văzute şi ne trezim deodată într-un alt mod de-a fi şi pătrundem într-un alt mod de-a cunoaşte.

Întâmplările următoare ne pot pune pe cale:

Povestea cineva, zicând: "Se făcea că eram un om sărac, cu nevastă şi copii şi n-aveam nici o avere. Lumea se-nrăise şi nimeni nu mă ajuta; drept aceea, m-am gândit să mă fac şi eu la fel şi să merg să fur. Deci într-o noapte am plecat să fac isprava ce o plănuisem. Dar, nefiind un priceput în meserie, mi s-a întâmplat să fiu prins de paznici, care m-au legat şi m-au băgat în temniţă. După mai multă vreme m-au chemat la judecată pentru tâlhărie. M-au judecat şi m-au osândit la moarte. Drept aceea, ducându-mă afară din cetate, legat fedeleş cu mâinile la spate, ne-am oprit într-o pădure, unde aveau să mă spânzure de-o cracă. Când îmi strânseră ştreangul de grumaz, tresării de spaimă şi mă trezii din vis. Eram leoarcă de sudoare, dar izbăvit de ştreang.

Ce se întâmplase ? Dormisem pe spate şi din tavan, drept de deasupra mea, se dezlipise o bucată de tencuială care-mi căzuse tocmai pe grumaz şi care mă trezise.

Aşadar, eu trăisem o istorie întreagă, care cuprindea atâtea lucruri răsfirate pe aşa de multe zile, adunate într-o clipă."

*

În hrisoavele unui bătrân din Sfântul Munte, se găseşte întâmplarea următoare:

"Un slăbănog venise în Kapsala. Era bolnav de mai mulţi ani de zile şi-şi pierduse răbdarea. Slăbise cu sufletul şi, plângând, se ruga lui Dumnezeu să-i scurteze viaţa.

Un înger se arătă şi-i zise bolnavului:

- Prea bine, frate, Domnul în milostivirea Sa nemărginită îţi ascultă rugămintea: El scurtează viaţa ta pământească, dacă te învoieşti, ca pentru un an de suferinţe ce-ai mai avea de răbdat pe pământ - ca să te curăţeşti printr-însele, ca aurul prin foc - să petreci trei ceasuri în muncile iadului. Păcatele tale cer curăţirea ta prin suferinţele propriului tău trup, ca tu să trăieşti slăbănog încă un an de zile, căci pentru tine, ca şi pentru toţi credincioşii, nu este altă cale spre Cer, decât calea Crucii, care a fost arătată de Dumnezeu-Omul, Cel fără de păcat. Calea Crucii te face să suferi. Încearcă deci ce sunt suferinţele veşnice, unde merg toţi păcătoşii; dar tu nu vei suferi decât vreme de trei ceasuri, după care vei fi scăpat din munci, prin rugăciunile Bisericii.

Nenorocitul începu a cugeta:

- Încă un an de suferinţe pe pământ e o vreme tare lungă ! Mai bine rabd trei ceasuri suferinţele de dincolo; şi zise îngerului: mă învoiesc să merg în iad.

Îngerul îi luă sufletul şi-l închise în temniţele iadului.

- După trei ceasuri voi veni să te caut, îi spuse îngerul, cu mângâietoare grăire.

După plecarea îngerului totul se întunecă, un întuneric de smoală, o strâmtoare cumplită, un vuiet sfâşietor de suspine ale sufletelor păcătoase, duhuri rele cu ochii de văpaie şi cu urâciunea lor, îl împrejmuiau, şi-i îngheţau făptura, iar el nu se putea apăra cu nimic; toate acestea îl cuprinseră ca nişte gheare de groază şi-l cufundară într-o spaimă nespusă. Nu vedea nimic, deşi suferinţa şi plânsul strigau de pretutindeni. Ochii arzători ai demonilor luceau în întuneric şi se vedeau deasupra umbrele lor pocite, care se repezeau la dânsul, gata să-l sfărâme şi să-l înghită într-o sorbitură de fiară.

Nenorocitul suflet începu a striga de spaimă, însă nu răspundea nimeni la strigătele sale, decât răsunetul hăului, prăpăstuit de dihănii.

Ceasurile i se făcură ani. Ba chiar i se păru că are sute de ani în muncile acelea, şi îngerul tot nu mai venea. Aşa-l încleştă deznădejdea că îngerul nu se va mai întoarce, şi scrâşni deodată din dinţi. Nu-l auzi nimeni, căci toţi păcătoşii din temniţă nu se ocupau decât de ei înşişi şi de propria lor muncă; iar sălbaticii demoni luau în bătaie de joc suferinţele lor.

Tocmai când scrâşni a doua oară, dulcea lumină a slavei îngereşti coborî deasupra chinuiţilor şi cu zâmbet ceresc îl întrebă:

- Cum te afli, frate?

- N-aş fi crezut vreodată ca şi îngerii să mintă! mormăi nenorocitul, cu glasul frânt de durere.

- Ce voieşti să zici? întrebă îngerul cu liniştea de cer.

- Vreau să zic că mi-ai făgăduit să mă scoţi de-aici după trei ceasuri şi iată c-au trecut sute de ani de când mă chinuiesc aici!

- Ce zici tu? Sute de ani? zise îngerul, cu zâmbetul lin. Un ceas a trecut de când te-am părăsit şi mai ai încă două de rămas aici.

- A trecut un ceas şi mai am două! Oare-i cu putinţă să nu fi trecut decât un ceas? Nu mai pot îndura chinurile acestea, nu mai am putere. De cumva e cu putinţă şi ar vrea Dumnezeu, rogu-te scoate-mă de-aici. Vreau mai bine a răbda pe pământ ani şi sute de ani, ba chiar până la ziua de apoi, numai scapă-mă de-aici: fie-ţi milă de mine.

Aşa se sfârşea de durere bietul suflet, întinzându-şi mâinile spre îngerul luminii, care îi răspunse:

- Dumnezeu, fiind Tatăl îndurării, s-a milostivit de tine şi te scoate de-aici; dar tu, frate, să-ţi aduci aminte când te-i întoarce pe pământ cât de mari sunt muncile de-aici, faţă de oricare dintre cele pământeşti şi că-i mai bine să-ţi împlineşti pocania până eşti în trup, decât după aceea.

Când îngerul isprăvi cuvântul, bietul slăbănog se trezi pe pământ, învăluit de soare, iar ceasul de alături arăta mai mult c-o oră..." Era fericit ca un izbăvit din iad.

*

* *

Pozne de astea ne mai face sora moarte şi cu alte prilejuri. Aşa, de pildă, e îndeobşte cunoscut faptul că cei ce cad năprasnic într-o primejdie de moarte, într-o clipă îşi văd toată viaţa lor trecută. Tot

conţinutul memoriei se dezlănţuie ca un potop şi se prăvăleşte peste strunga conştiinţei pe care o îneacă, şi pe urmă uită totul: şi-au pierdut conştiinţa...

Faptul acesta, al filmării vieţii de ani de zile într-o clipă, fireşte, nu e de firea trupului, ci de firea sufletului.

Dacă îmbinarea sufletului cu trupul n-ar fi strunită din voia lui Dumnezeu, însuşirile sufletului ar fi ca nişte fulgere, care ar pârli într-o clipă fărâma de ţărână în care zăboveşte suflarea lui Dumnezeu.

Suntem însă o suflare de iubire a lui Dumnezeu. Aşa se face că, după trup, suntem un picur de rouă, faţă de un cosmos fără margini, care însă încape tot în conştiinţa noastră.

Când sora moarte ne dezleagă de trup, ne face un mare bine, fără să ştim şi fără să vrem. Tot ce e rău în lumea asta: neştiinţă, neputinţă, întunericul, păcatul cu miile lui de gheare, prin moarte încetează. Răul e osândit la moarte, deci moartea ni-i un ajutor. Nu trupul este răul, dar prin moarte se omoară răul cu desăvârşire, de aceea la vreme trupul va învia din morţi. În moarte-i învierea.

Deocamdată, moartea pentru suflet e o adevărată slobozire din temniţă; iar pentru trup, încetarea răului ce dăinuia prin mecanismul naşterilor pătimaşe. Deci, când va fi învierea morţilor, trupurile vor dobândi acea mutaţie cosmică după care nu vor mai fi supuse, ca-n veacul de acum, îngrădirilor vremelniciei.

Oamenii fug, cât pot mai mult, de fiorul cunoaşterii - a unei cunoaşteri de ei înşişi în relaţie cu Dumnezeu, în relaţie cu nemurirea sufletului, în relaţie cu binele şi răul. Cu un cuvânt, fug până la moarte de orice cunoaştere existenţială. Astfel, ceea ce nu cunosc ei, fiind stăpâniţi de o lene biologică, li se pare că nu există de fapt şi dorm vremea vieţii pământeşti, pe urechea aceea.

Situaţia se schimbă brusc în momentul morţii. Toate lucrurile pe care trebuiau să le cunoască în vremea vieţii, dar au fugit de ele sau le-au tăgăduit, năpădesc peste ei cu o evidenţă de neînlăturat. În vremea vieţii pământeşti cunoaşterea rămâne la libertatea omului: dacă voia să cunoască, putea cunoaşte; nu voia să cunoască, rămânea în necunoştinţă. Îndată după moarte însă, libertatea aceasta se suspendă, şi sufletul cunoaşte fără să vrea, ceea ce s-a ferit să facă pe când era îmbrăcat în trup.

Cunoașterea are două momente mari: momentul morții, când sufletul se dezleagă de necunoștință, și momentul învierii, când se dezleagă și trupul de necredință. Căci necredința își are obârșia mai mult din conviețuirea sufletului cu trupul. Or și el trebuie să întovărășească și cunoștința și credința. Moartea dezleagă sufletul de trup și astfel sufletul ajunge la cunoștința spiritualității și a nemuririi sale; învierea dezleagă trupul desăvârșit de moarte și de necredință. Moartea și învierea împlinesc, în privința conștiinței și a izbăvirii de rău, ceea ce nu pot împlini nici cele mai impresionante nevoințe ale sfințeniei. Până ce nu trecem și prin porțile acestea, cunoștința noastră e numai frântură.

VAMEȘII VĂZDUHULUI

Când a sunat ceasul ieșirii din lume, sufletul se retrage din trup și se adună înspre cap. De aceea, pentru cei ce au dus o viață duhovnicească intensă, li se înseninează fața cu o lumină neobișnuită. La mulți dintre sfinții nevoitori ai pustiei, în vremea ieșirii sufletului le străluceau fețele ca soarele. Sufletul e o făptură spirituală care nu are îngrădirea pe care o are trupul și nici nu-i stau în cale piedicile trupului. În vremea aceea o conștiință împăcată răsfrânge o față senină, pe când o conștiință tulburată răsfrânge o față îngrozită.

De aceea Înțeleptul dă sfatul:

> 1. "Adu-ți aminte de Ziditorul tău, în zilele tinereții tale, înainte ca să vină zilele de restriște...
>
> 5. ...fiindcă omul merge la locașul său de veci...
>
> 6. (Adu-ți aminte de Ziditorul tău) mai-nainte ca să se rupă funia de argint...
>
> 7. Și ca pulberea să se întoarcă în pământ, precum a fost, iar sufletul să se întoarcă la Dumnezeu, Care l-a dat."[1]

---

[1] Ecclesiastul 12, 1,5,6,7.

Desfacerea sufletului de trup se face în vreme de trei zile pământeşti, începând de la momentul pe care-l numim noi moarte. Slujba înmormântării corespunde cu dezlegarea deplină a sufletului de trup.

Să urmărim, aşadar, călătoria sufletului dezlegat de trup. La ieşirea din cortul pământesc, sufletul trece în lumea asemenea cu el, a făpturilor nevăzute, fie cu îngerii buni, dacă a fost bun, fie cu îngerii căzuţi, dacă faptele lui au fost rele. De unde pe pământ erau ceasuri, zile şi ani, dincolo e un veşnic "astăzi", o veşnicie luminoasă pentru sufletul care a dobândit sfinţenia, sau o veşnicie întunecoasă, neagra veşnicie, pentru sufletul care a iubit stricăciunea.

Acum dă sufletul de datoria cunoaşterii.

Dacă sufletul n-a ajuns, sau n-a vrut să ajungă pe pământ la desăvârşita cunoştinţă de sine însuşi, el trebuie neapărat, ca fiinţă spirituală, să se cunoască dincolo de mormânt. Sufletul trebuie să-şi dea seama de ceea ce şi-a câştigat; trebuie să-şi recunoască şi să-şi pronunţe judecata, înainte de a-l judeca Dumnezeu.

Pe pământ avea ajutorul Harului dumnezeiesc din Sfintele Taine, care-l ajuta să se cunoască şi să-şi judece purtarea. Dincolo nu se mai poate cunoaşte pe sine însuşi prin propria lui libertate, căci misiunea de-a descoperi sufletului starea sa de stricăciune o au îngerii căzuţi. Demonii, stăpânii răului pe pământ, au să-i dea acum pe faţă toate faptele sale rele, pe care sufletul şi le va recunoaşte şi se va teme cumplit. Prin recunoaşterea aceasta va preveni judecata lui Dumnezeu, cea asupra sa. Deci toate greşelile mărturisite la duhovnic, cu inimă înfrântă şi smerită şi pentru care sufletul şi-a făcut canonul, nu se mai află ca piedică în cale, la trecerea printre cumpliţii vameşi ai văzduhului, căci puterea lui Dumnezeu le-a şters pe acestea din cărţile lor. La această înfricoşată cercetare a sufletului stă de faţă şi îngerul păzitor, care însoţeşte sufletul toată călătoria aceasta.

Vămile cunoştinţei sunt pentru sufletele de mijloc, care mai văd faţa lui Dumnezeu, chiar dacă vor fi osândite. Vrăjmaşii lui Dumnezeu, ateii, care se înnebunesc, zicând cu ură că nu este Dumnezeu, nu mai trec prin vămi, ei fiind cu totul fiii pierzării. Sufletul acestora îl trag din trup cu silă mare o droaie de diavoli şi osânditul suflet n-are nici măcar mângâierea să vadă de departe faţa îngerului păzitor, dacă necredinciosul acela era dintre cei botezaţi.

Precum nu se apropie îngerii buni de sufletul ce s-a dat pierzării, aşa nu se apropie îngerii răi de sufletele sfinţilor care, într-o stare de contemplaţie, se suie la Dumnezeu ca un şuvoi de foc. Acum, sufletul se închină lui Dumnezeu, Tatălui său, nu prin credinţă, ci prin vedere. Cei curaţi cu inima vor vedea pe Dumnezeu - asta-i fericirea.

Cunoştinţa trebuie să fie deplină, pentru stadiul în care se află sufletul acum. De aceea e condus de înger să vadă Raiul, fericirea drepţilor, răsplata faptelor bune, dar mai ales e condus să-şi vadă faptele sale bune pe care le-a făcut, sau pe care le-ar fi putut face, dar nu le-a făcut. Acum va pricepe sufletul ce înzestrare îi dăduse Tatăl, şi ce putea să facă, iar din acestea, cât a făcut. Acum cunoaşte care-i era măsura dată lui de Dumnezeu şi cât a împlinit-o el.

Iar ca la a noua zi pământească (a şasea zi de la îngroparea trupului) sufletul se reîntoarce la Dumnezeu şi I se închină. Pe pământ, Biserica face rugăciune a noua zi pentru cel ce s-a mutat. Cunoscuţii şi rudeniile de pe pământ, în obştea Bisericii fiind, ridică rugăciune către Dumnezeu şi iubire către fratele lor, ca să fie rânduit în ceata drepţilor, cu îngerii buni.

De la aceasta, a doua închinare a sufletului, din porunca lui Dumnezeu, sufletul merge să vadă şi iadul, suferinţele păcătoşilor, scrâşnirea dinţilor, focul cel veşnic, întunericul cel mai de dinafară, unde e plângerea deznădejdii ultime.

Dincolo nu e timp, ca la noi, ci veşnicia. Totuşi călătoria asta a sufletului prin iad, ţine ca la 30 de zile pământeşti. În vremea aceea sufletul cunoaşte cu de-amănuntul plata păcatului, urmările relelor pe care le-a făcut el. Dacă s-a pocăit de ele, se va teme mai puţin; dacă nu se pocăise de ele şi-l prinsese moartea într-însele, îngrozirea lui va fi cumplită. Acum îşi cunoaşte "locul" după dreptate, în care are să se muncească şi tremură de frică.

JUDECATA PARTICULARĂ A SUFLETULUI

După vederea iadului, sufletul se întoarce pentru a treia oară să se închine Domnului. Acum e lămurit. A văzut binele şi răul. Acum nu

mai vorbeşte, ca pe pământ, că nu este Rai şi Iad. Acum nu mai zice, ca hoţul fără minte: "Nu cred că este temniţă !" Şi fiindcă nu crezi, urmează că nu există? Dar dacă există, ce te faci? Dacă crezi că este iad şi - să zicem, prin absurd, că nu este - n-ai pierdut nimic. Dar dacă este? Te-ai pierdut pe tine însuţi, ai pierdut totul!

Iată de ce ne spun Părinţii nouă pământenilor, că de aceea ne târguim noi cu credinţa, fiindcă n-am văzut nici Raiul, nici Iadul. Parcă pricepem întrucâtva râvna propovăduirii lui Pavel Apostolul, care a fost răpit în Rai[1]: cu asta avea evidenţa absolută a împărăţiei spiritului, de care era mai sigur decât de toată existenţa celor văzute[2]; acesta era zorul unei nemaiîntâlnite apostolii.

În împărăţia nevăzută a duhurilor, la a patruzecea zi pământeană, are loc o mare hotărâre asupra sufletului, care s-a lămurit în aşa de scurtă vreme, cât nu se lămurise în zeci de ani de zile de viaţă pământeană.

Biserica pe pământ se roagă lui Dumnezeu a treia oară, pentru sufletul care-şi aşteaptă judecata Împăratului lumii. Stăpânul vieţii are în mână cheile morţii şi ale iadului[3]. Deci, dacă sufletul, în viaţa pământeană, a fost ostaş bun al Împăratului Hristos, intră în obştea sfinţilor, a îngerilor buni, bucurându-se de toate ostenelile şi suferinţele ce le-a îndurat bucuros pentru Hristos pe pământ. Dacă însă n-a trăit pentru Hristos, ci pentru sine şi pentru toate amăgirile lumii acesteia, petrecerea lui va fi cu diavolii, în "locul" de muncă.

Deci judecata particulară, adică a fiecărui suflet îndeosebi, iese a patruzecea zi de la mutarea sufletului din cortul lui de lut. Hotărârea pe care o dă Dumnezeu asupra sufletului de-a petrece în Împărăţia luminii, sau a se osândi în împărăţia chinurilor, e o hotărâre provizorie, şi ţine până la judecata cea de obşte, judecata de pe urmă. Aceea e definitivă şi fără de sfârşit.

---

[1] 2 Corinteni 12, 3.
[2] Ibidem.
[3] Apocalipsă 1, 18.

O DESCRIERE A IADULUI

Întâi o descriere teologică.

În Împărăția lui Dumnezeu nu intră nimic necurat. Deci ne putem închipui ce puțini sunt aceia care rămân în Împărăție, încă de la judecata particulară, pentru veșnicia nesfârșită.

Și toți ceilalți?

- Toți ceilalți, deși credincioși, dar dacă nu s-au curățit prin pocăință de păcatele lor, de mândria lor, de slava deșartă și celelalte, trec în lumea nevăzută, așa-zicând, în stare de boală, dar n-au pierdut putința de-a ajunge odată și ei în obștea Bisericii lui Hristos.

Dar până atunci?

- Până atunci suferă în iad. Căci în iad sunt mai multe feluri de osândiți. Unii pentru vecii vecilor, alții până la judecata de pe urmă, când îi scoate Biserica luptătoare de pe pământ, prin rugăciune și milostenie.

Aici, în viața pământeană, vrei să te pocăiești, poți să o faci. E o faptă a libertății voinței. Dincolo, nu mai e libertatea voinței. Cei ce în viața trupească au robit păcatului, cu voia erau robi încă de aici, și de aici și-au pierdut libertatea voinței. Deci în ce stare de libertate i-a surprins moartea, în aceea vor petrece, cât le va hotărî Dumnezeu.

Sufletul a plecat din viața aceasta cu îndemnare de pocăință? Îndemnarea aceasta i se socotește ca bună deși, pentru că n-a desăvârșit-o, are să petreacă în iad; dar în iad nu poate să continue pocăința - nemaiavând libertatea voinței - ci suferința lui e socotită de Dumnezeu și cândva, odată, când Dumnezeu știe, e iertat și el. Pocăința nu și-o poate desăvârși sufletul în iad și pentru motivul că acolo nu mai lucrează Harul lui Dumnezeu. Deci, dacă cineva ar fi scos din iad, aceasta se datorește ostenelii rudeniilor și rugăciunilor Bisericii luptătoare, pe care socotindu-le Dumnezeu ca pe-o faptă a iubirii de oameni, care trece dincolo de hotarele mormântului, va împlini cu ele ceea ce lipsea din pocăința sufletului osândit. Fără libertate și fără Har, nici o suferință nu plătește nimic, cu atât mai puțin suferința din iad. Suferința aceea, deși foarte mare, nu rodește nici o nădejde de pe urma ei. Dar libertatea, iubirea și Harul celor de pe pământ pot îndupleca pe Dumnezeu să scoată din muncă sufletul ce

n-a ajuns la sfinţenie deplină. Căci, precum nimic necurat nu intră în Împărăţia lui Dumnezeu, aşa nimic bun, oricât de puţin ar fi, nu rămâne în iad pentru totdeauna, subînţelegându-se prin acest bun şi rugăciunile Bisericii. Iubirea a coborât pe Dumnezeu în trup, iubirea a sfărâmat porţile iadului, iubirea "scoate din moarte şi nu te lasă să te pogori în întuneric"[1]. E vorba de-o iubire arătată prin fapte. De aceea zicem că iubirea n-are marginile omului, nici spaţiul, nici timpul; nu piere niciodată, e puternică, încât străbate dincolo de mormânt şi ajunge pe cel iubit; străpunge iadul care nu-i poate sta împotrivă şi străbate cerul. Iubirea e însuşirea lui Dumnezeu, prin care a creat lumea văzută şi nevăzută, şi toată făptura care-L cunoaşte de Tată e străbătută de iubire. Dacă am stărui cum trebuie în iubirea aceasta fără margini, s-ar răsfrânge şi în noi obârşia noastră divină, chipul şi asemănarea fiilor cu Tatăl, am avea şi noi mulţime de însuşiri dumnezeieşti, prin Har nu prin natură, în primul rând n-am fi aşa de mărginiţi într-o mulţime de privinţe.

Iată ce rost are îmbunătăţirea celor vii, nu numai pentru folosul mântuirii lor personale, ci şi pentru izbăvirea celor din închisoare, care au plecat din viaţa pământească cu pocăinţa începută dar neisprăvită.

Cu adevărat, iubirea e calea cea mai scurtă şi mai presus de orice cale, spre desăvârşire[2]; printr-însa avem înlăuntrul nostru Împărăţia Cerurilor.

*

Trupul trăieşte, dacă e locuit de suflet; iar sufletul trăieşte, dacă e locuit de Dumnezeu. Aşadar, sunt oameni care au într-înşii suflete vii, şi sunt oameni care au suflete moarte[3]. Moartea trupului este despărţirea sa de suflet; iar moartea sufletului e despărţirea lui de Dumnezeu. Astfel, un trup viu poate fi locuit de un suflet viu sau de un suflet mort.

Starea sufletului dincolo de mormânt este continuarea stării sale pământeşti, fie de viaţă, fie de moarte. Cel ce a înviat în sufletul său cunoştinţa şi iubirea lui Dumnezeu, câtă vreme era pe pământ, acela a înviat pentru veşnicie; iar cel ce a omorât acestea în sufletul său şi

---

[1] Tobit 4, 10.
[2] 1 Corinteni 12, 31.
[3] Apocalipsă 3, 1.

moartea l-a prins în acestea, acela a murit pentru veșnicie. Acela a omorât Împărăția lui Dumnezeu dinlăuntrul său și a înlocuit-o cu împărăția chinurilor veșnice, în care a intrat încă din viața pământească.

Trupul nu are o consistență sau temei în sine însuși, ci dăinuiește în temeiul sufletului, al acestei făpturi spirituale, nemuritoare, de obârșie divină. Iar ceea ce dă sufletului pecetea de ființă spirituală e funcțiunea conștiinței, a acelei cunoștințe de sine însuși, în relație cu Dumnezeu, Tatăl său, și cu toate câte decurg din rudenia aceasta[1]. Acestei ființe spirituale i s-a dat trupul ca o unealtă, nu ca un tovarăș. Iar dacă un om oarecare nu ascultă de conștiință, ci de animalitate, se întâmplă că glasul conștiinței tot mai slab se aude, mintea tot mai mult se întunecă, și așa, faptele trupului pun pecetea lor întunecoasă pe suflet. Sufletul, cu negrija lui, se face el o unealtă a trupului.

Sufletul, amăgit de conviețuirea cu animalitatea trupului, are să poarte chinurile răsturnării rolurilor de îndată după despărțirea sa din robia uneltei sale.

Într-un cuvânt de mai-nainte s-a văzut că orice faptă trupească a fost mai întâi o faptă sufletească. O cădere în desfrâu e mai întâi o cădere în spirit. În spirit e înclinarea și căderea. Iar aceasta e de la conviețuirea cu trupul în care s-a retras ispititorul și-l muncește cu pofte. Dar ispititorul nu poate face nimic fără consimțirea spiritului. Această consimțire însă înnegrește sau spurcă fața sufletului; îl face din ce în ce mai mânjit de poftele împotriva firii. Iar cu trecerea vremii, trupul slăbește și se satură de pofte, pe când sufletul, fiind nemuritor, nărăvindu-se cu ele, caută să le împlinească, chiar dacă trupul nu mai e în stare să le facă. Sunt patimi trupești care înrăuresc sufletul și sunt patimi sufletești care se răsfrâng asupra trupului. Slava deșartă, mândria, orgoliul, viclenia, părerea de sine și altele asemenea, se văd de departe în ținuta dinafară a trupului. Această spurcare a obrazului, sufletul are să o plătească de pe urma consimțirii cu patimile iscate de vrăjmaș contra firii, printr-un chin de nedescris. Totuși încerc.

Deci, în cazul când trupul și-a robit stăpânul, când petele animalității s-au întipărit pe făptura nemuritoare a sufletului, când sufletul s-a aprins de dorințele trupului, aceste pofte, toate, însoțesc

---

[1] Fapte 17, 29.

sufletul, şi-l aprind mereu, zorindu-l să le împlinească în faptă, chiar dacă nu mai are unealta trupească, precum o avea în viaţa pământească. Sufletul, în viaţa pământească, nu avea o corvoadă aşa grea de purtat cu poftele, pentru că ele, împlinite cu trupul, îi dădeau sufletului iluzia stingerii lor şi deci, mulţumirea odihnei. Dar de îndată după încetarea trupului, poftele, stropii aceştia de noroi împroşcaţi din trup pe suflet, stârnesc în sufletul desfăcut de trup, o văpaie de pofte, care-l muncesc cel puţin tot atâta, cât l-ar chinui setea până la moarte, pe unul care ar trece Sahara şi n-ar găsi apă.

Sufletul, izgonit din trup de moartea acestuia, are să se chinuiască în felul fiecărei patimi, care l-a ros în viaţa pământească.

Orice întoarcere a voinţei, deci orice faptă, dincolo e cu neputinţă. Deci uşor putem pricepe că fiecare patimă pe care a iubit-o sufletul, nemaiavând cum să se împlinească, se stârneşte mereu, creşte mereu şi-l chinuieşte pe clipă ce trece cu o tot mai aprinsă văpaie. Sufletul, deşi chinuit de zădărnicia văpăii, nu mai are libertatea voinţei de-a scăpa de muncirea aceasta, cum o avea pe pământ. Dacă n-a vrut să scape de poftă câtă vreme putea s-o facă, acum, trecând vremea, a ajuns să nu mai poată voi una ca aceea, ci culege silit roadele amare ale robiei cu voia. Chinuirea poftelor ce cresc - şi, pe măsură ce cresc, măresc chinuirea - nu are nici o izbăvire, de vreme ce sufletul e nemuritor şi nu se poate ucide pe sine, ca să nu mai simtă văpaia care-l arde cu o iuţime din ce în ce mai mare. Un iubitor de argint, un lacom de avere, un lacom de mâncare, un beţiv, un desfrânat, nu scapă de tirania poftelor sale, ci acestea îl chinuiesc fără de sfârşit şi se măresc pe măsură ce nu pot fi satisfăcute - lipsind trupul, iar conştiinţa îi strigă mereu osânda lui Dumnezeu şi zădărnicia suferinţei sale. Invidiosul, trufaşul, iubitorul de sine, sunt roşi de ură asupra oamenilor, asupra sufletelor pe care nu le cunosc şi asupra lui Dumnezeu. Ura creşte mereu şi le macină mintea, zvârlindu-i într-o nebunie furioasă, dar desăvârşit neputincioasă. Iar chinul cel mai mare tocmai acesta este, că răutatea se vede pe sine mărindu-se în deşert şi zvârcolindu-se, în neputinţa de-a mai face ceva. Toată isprava acestor patimi e muncirea neîncetată, până la nebunia absolută a sufletului. Sufletul arde ca într-o mare de foc. Conştiinţa îi vesteşte neîncetat pedeapsa lui Dumnezeu, îi arată sufletele drepţilor în Rai - ceea ce îi

mărește suferințele - dar nu vede pe cei ce se muncesc ca și el în văpaia acelorași pofte; vede însă chipurile fioroase ale demonilor, care întețesc văpaia care-i arde.

Precum în viața pământeană, lucra Harul asupra celor ce se sfințeau și sporea în ei iubirea, iar la dezlegarea lor din trup, rămânând în Împărăția Harului, acesta sporește, desăvârșind în ei iubirea; așa prin contrast, în starea de iad a conștiinței, în împărăția fără de Har, lucrează demonii asupra sufletelor chinuite și sporesc în ele ura. Ura aceasta care nu poate face nimic, zvârcolirea neputinței furioase, ura demonilor care chinuiesc sufletele și văd că nu isprăvesc nimic, ura aceasta arde, ura aceasta infernală e focul nestins, care nu luminează nimic. Sufletele acelea, care s-au amăgit de poftele lumii, de slava deșartă și de trufia vieții[1], înșelate de iubirea de sine care le-a povățuit la toate poftele, iată-le înecându-se în ura care le arde și care s-a întărit peste ele ca o mare împărăție a răului. În această împărăție infernală i-a dus iubirea de sine, primul pui al diavolului și tată a toată amăgirea.

Într-o așa împărăție au să sufere toți cei ce n-au scos cu desăvârșire iubirea de sine din lăuntrul lor, ci au mângâiat-o cu toate plăcerile, și i-a surprins moartea încă neînțelepțiți la minte și necurățiți la inimă. Au plecat cu nădejde, le rămâne nădejdea. Și dacă se va afla cineva dintre rudenii sau urmași, ca să împlinească pentru ei faptele iubirii, cu acestea acopăr mulțime de păcate și-i scot din moarte[2]. Iar dacă Dumnezeu nu pune nimănui în gând să împlinească mila și pocăința pentru ei, e semnul că nu are planul să-i scoată din muncă.

*

Pentru cei ce vor fi scoși din muncă se roagă și Biserica luptătoare de pe pământ și mijlocește către Dumnezeu și Biserica biruitoare din Ceruri. Obștea Sfinților în frunte cu Maica Domnului mijlocește cu mare osârdie luminarea noastră a pământenilor, că mult mai ușoară ne este nouă izbăvirea de munci până ce suntem în viața pământeană, decât după moarte când vom fi lepădați de la nunta Fiului de Împărat, legați de mâini și de picioare[3], adică fără libertatea voinței de-a ne mai

---

[1] 1 Ioan 2, 16.
[2] Tobit 4, 10.
[3] Matei 22, 13.

putea schimba şi fără putinţa de-a mai lucra ceva pentru pocăinţa noastră, de vreme ce puterile sufletului sunt legate.

Până la judecata din urmă - cum zice Sfântul Nichita - "lumea de sus fiind încă nedesăvârşită, aşteaptă plinirea, aşteaptă întoarcerea celor dintâi născuţi ai lui Israil, care văd pe Dumnezeu. Căci lumea de sus se desăvârşeşte împlinindu-se prin cei ce aleargă spre cunoştinţa lui Dumnezeu. Şi, odată desăvârşită, hotărăşte sfârşiturile lumii de jos, a credincioşilor şi a necredincioşilor."[1]

SEMNUL LUI IONA

Cel ce S-a străduit mai mult pe pământ cu luminarea oamenilor în cunoştinţa de Dumnezeu şi de cele viitoare, a fost însuşi Fiul lui Dumnezeu. Boierii şi mazoreţii lui Israil, muşcaţi de vipera răutăţii, clocoteau de ură şi-şi astupau urechile şi-şi rupeau hainele de pe ei, ori de câte ori Iisus Se afirma pe Sine a fi mai înainte de Avraam şi mai înainte de a fi lumea. Cuprinşi de ură împotriva lui Iisus, că le strică stăpânirea despotică asupra poporului pe care-l ocărau din vârful mândriei, se închideau în nebunia necredinţei, care nu mai primeşte nici o învăţătură despre viaţa veşnică. Drept aceea se luau la vrajbă cu Mântuitorul, încât nici un semn al dumnezeirii Sale nu răzbea la inima lor înrăită, şi totuşi cereau semn.

Mântuitorul făcea ochi unde nu erau din naştere, învia pe Lazăr, şi iudeii voiau să-i omoare pe amândoi, tocmai ca să nu rămână semn. Pe aceşti iudei necredincioşi şi pe toţi urmaşii lor, de atunci şi până astăzi, Mântuitorul n-a putut să-i vindece, fiindcă orice boală sufletească are leac şi iertare, numai păcatul împotrivirii faţă de adevărul propovăduit, arătat şi dovedit, nu are nici îndreptare, nici iertare. Neîntrerupt au stat împotriva Fiului lui Dumnezeu, cerând un semn, ca prin el să fie constrânşi să creadă. Dar ei nu voiau să creadă, ci doar ispiteau pe Dumnezeu, de aceea Iisus le răspunde cuvintele acestea:

---

[1] Sf. Nichita Stithatul, *Despre cunoştinţă, despre iubire şi despre desăvârşirea vieţii*, *Filocalia*, Bucureşti, 1977, vol. 6, p. 352.

> "Neam viclean şi desfrânat, cere semn, dar nu i se va da decât semnul lui Iona proorocul. Că precum a fost Iona în pântecele chitului trei zile şi trei nopţi, aşa va fi şi Fiul Omului în inima pământului, trei zile şi trei nopţi."[1]

Dar necredincioşii de atunci şi din toate vremile nu se dau bătuţi nici de semnul lui Iona. Iar semnul lui Iona e minunea Învierii Domnului, chezăşie şi a învierii noastre şi temelia creştinismului.

Dar, să lărgim puţin "semnul lui Iona":

Dumnezeu slăvitul, în nemărginita-I cunoştinţă, prin care ştie toate mai înainte de a fi lumea, ştie că răutatea necredinţei nu va fi învinsă decât atunci când fiecare dintre oameni va trece el însuşi prin semnul lui Iona. Şi vor trece nu numai trei zile şi trei nopţi, ci toate zilele şi anii ce vor fi până la semnul ce-i va birui, care este: învierea morţilor.

> "Iată Eu voi deschide mormintele voastre şi vă voi scoate pe voi, poporul Meu, din mormintele voastre şi voi pune în voi Duhul Meu şi veţi învia, numai astfel veţi cunoaşte, că Eu sunt Domnul, Cel ce am zis şi am făcut acestea."[2]

Minunea aceasta dumnezeiască va fi deodată cu a doua venire a Mântuitorului, - după Sfinţii Părinţi tot într-o zi de Duminică, precum a fost şi Învierea Domnului. Mirele vine la miezul nopţii, adică pe neaşteptate, când nimeni nu se mai gândeşte tocmai la învierea morţilor şi la a doua venire în slavă a Mântuitorului. Va fi într-o vreme de adâncă noapte a minţii oamenilor.

> "În cele din urmă vremi ale împărăţiei, când cei căzuţi de la credinţă vor fi fără număr... ."[3]

Iată semnul lui Iona, prin care au să treacă toţi oamenii din toate vremile şi locurile, când spaima va fi mare, încât mulţi ar vrea să

[1] Matei 12, 39-40.
[2] Iezechiil 37, 12-14.
[3] Daniil 8, 23.

moară, dar nu mai pot, - tânguirea e degeaba; şi aşa vor fi traşi din iad şi de prin morminte, la darea de seamă în ziua-nfricoşată a judecăţii din urmă.

Înţelepciune 4:

20. Veni-vor înspăimântaţi de ştiinţa păcatelor lor, şi fărădelegile lor îi vor mustra pe faţă.

Înţelepciune 5:

1. Atunci cel drept va sta cu multă îndrăzneală înaintea celor ce l-au prigonit şi au dispreţuit preţul ostenelilor lui.

2. Iar ei, văzându-l, se vor tulbura cu cumplită frică şi se vor minuna de minunea mântuirii dreptului.

3. Ei vor zice, căindu-se în inima lor şi gemând întru strâmtoarea duhului lor: acesta este pe care-l aveam altă dată de batjocură şi tobă de ocări.

4. Nebunii de noi ! Am socotit viaţa lui o căpială şi moartea lui o ticăloşie.

5. Şi iată, cum a fost socotit printre fiii lui Dumnezeu, şi partea lui între sfinţi.

6. Aşadar noi am rătăcit de la calea adevărului şi lumina dreptăţii n-a strălucit pentru noi şi nouă soarele nu ne-a răsărit.

7. Ne-am săturat de cărările fărădelegii şi ale pierzării, am străbătut pustietăţi neumblate, iar calea Domnului n-am cunoscut-o.

8. Ce folos ne-a adus trufia ? La ce ne-a slujit bogăţia şi toată fala ei ?

9. Toate acestea au trecut ca umbra şi ca o veste, ce se duce pe aci încolo.

. . . .

13. Tot aşa şi noi ne-am născut şi am isprăvit cu viaţa şi nu putem să arătăm nici un semn de faptă bună, ci întru răutatea noastră ne-am risipit.

În ziua aceea nu mai încape târguială între credinţă şi necredinţă, atunci văd toţi, - nu mai trebuie să creadă. Atunci, dar cu desăvârşire târziu, sufletul, primindu-şi trupul pentru totdeauna, îşi va desăvârşi cunoştinţa pe care n-a vrut s-o primească până ce era în viaţa pământească.

MĂRIMEA RĂSPUNDERII

În ziua acelei înfricoşate cunoştinţe cu Dumnezeu va fi o vedere minunată: toate faptele fiecăruia, pe care le-a făcut întru ascuns, acum sunt date pe faţă şi le vede nu numai cel ce le-a făcut, ci toţi oamenii, dimpreună cu îngerii, văd deodată întreolaltă toate faptele lor şi ale tuturora. Mai mult decât atâta: oamenii au să vadă şi toate urmările faptelor lor, în urmaşii şi în înaintaşii lor. Au să vadă pe Cuvântul lui Dumnezeu, pe care trebuiau să-L primească şi să-L asculte, ca să nu pricinuiască osândă peste aşa mulţime de oameni.

Cuvântul lui Dumnezeu îi va judeca pe ei după faptele lor. Vor vedea toate vorbele ce au spus cât au trăit în lume, şi-şi vor vedea şi gândurile şi cărţile ce au scris, dimpreună cu toate urmările lor peste oameni. Părinţii îşi vor vedea faptele în copiii lor; toate se vor descoperi în ziua aceea .

Iată de ce o judecată dreaptă şi veşnică nu se face decât chemându-se toţi martorii, toţi oamenii, din toate vremile, să-şi vadă toate faptele şi să-şi cunoască toate urmările lor şi pe dreptate să-şi ia plata veşnică. Atunci mateloţii lui Columb vor vedea turma de nebuni, pentru care au să dea seama, că le-au adus cu fapta lor germenele nebuniei. Luther se va vedea pricinuitorul puzderiei de secte, iar înşelaţii lui se vor apăra şi ei de urgia judecăţii, zicând: "Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am profeţit şi în numele Tău am scos demoni şi în numele Tău multe minuni am făcut ?" Dar capătă răspunsul: "Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Duceţi-vă de la Mine, cei ce lucraţi fărădelegea !"[1] Şi vor merge cu lucrătorii fărădelegii toţi cei ce-au ascultat de ei. Şi aşa mai departe, fiecare va vedea şi va

[1] Matei 7, 22-23.

culege roadele, nebănuit de mari, ale faptelor sale, fie bune, fie rele. Căci viaţa pământeană era vremea semănatului, iar viaţa viitoare, vremea secerişului.

LEGILE JUDECĂŢII

Ziua judecăţii omului e totodată şi ziua naşterii din nou a lumii[1], când va fi cer nou şi pământ nou, căci acestea care sunt, de istov vor arde[2]. Deodată cu această minune a înnoirii cosmosului prin foc, omul e înnoit prin focul judecăţii. Astfel pe pământ sunt adeseori puzderii de legi omeneşti; la judecata lui Dumnezeu sunt numai două: legea iubirii de Dumnezeu şi legea iubirii de oameni, în care se cuprinde toată Scriptura. În loc de dosare, sunt cărţile morţii şi Cartea Vieţii, în care-s scrise toate faptele oamenilor.

În ziua judecăţii se împlineşte desăvârşit cuvântul, care zice: "Mila şi adevărul merg înaintea Ta"[3], căci atunci oamenii vor fi întrebaţi despre: 1. faptele iubirii şi 2. mărturisirea dreptei credinţe, după cuvântul:

> "Cine se va ruşina de Mine şi de cuvintele Mele în neamul acesta desfrânat şi păcătos, şi Fiul Omului se va ruşina de el când va veni întru mărirea Tatălui Său, cu sfinţii îngeri"[4].

Mila şi adevărul, iubirea şi curajul mărturisirii lui Dumnezeu, iar pe de altă parte, ura şi minciuna, acestea îi despart pe oameni în două, în buni şi răi, precum desparte păstorul oile de capre; oile de-a dreapta şi caprele de-a stânga.

Iubirea lui Dumnezeu nici la judecată nu uită pe săracii pe care i-a iubit, numindu-Se în locul lor şi binecuvântând pe cei ce au avut milă:

---

[1] Matei 19, 28.
[2] 2 Petru 3, 13.
[3] Psalm 88, 15.
[4] Marcu 8, 38.

> "Flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc, însetat am fost şi Mi-aţi dat să beau, străin am fost şi M-aţi primit, gol, bolnav şi în temniţă am fost şi aţi venit la Mine, - că întrucât aţi făcut acestea săracilor, fraţilor Mei mai mici, Mie Mi-aţi făcut. Veniţi, binecuvântaţii Tatălui Meu, de moşteniţi Împărăţia, cea gătită vouă de la întemeierea lumii."

Faptele iubirii de oameni i-au adus pe aceştia în Împărăţia iubirii lui Dumnezeu.

Iar celor de la stânga, pentru faptele iubirii de sine, care calcă peste oameni şi nesocoteşte pe Dumnezeu, le va spune osânda:

> "Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, gătit diavolului şi îngerilor lui".

Pentru că:

> "Flămând am fost şi nu Mi-aţi dat să mănânc; însetat, şi nu Mi-aţi dat să beau; străin, şi nu M-aţi primit, gol, bolnav şi în temniţă am fost şi n-aţi venit la Mine".

Şi se vor apăra aceştia zicând:

> "Doamne când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în închisoare şi nu ţi-am slujit Ţie?"
>
> "Întrucât nu aţi făcut acestea săracilor, fraţilor Mei mai mici, pe care pururea i-aţi avut între voi, nici Mie nu Mi-aţi făcut!"[1]

---

[1] Matei 25, 31-40.

LUCIFER ŞI ANTIHRIST

Dar, între cei de-a stânga va mai fi de faţă încă cineva: Lucifer, sau Satana, cu îngerii săi. Cel din urmă va fi judecat şi Satana[1], şarpele cel mare care a amăgit atâta lume. El, Lucifer, care a fost odată înger, va fi judecat de sfinţi[2], adică de creştini. Căci sfinţii, sub povară de trup fiind, au dobândit sfinţenia, pe câtă vreme el, duh fiind, a pierdut-o, pierzând cu dânsul şi puhoaie de oameni.

Dar Lucifer, în nebunia răzvrătirii, vrând să se facă mai presus de Dumnezeu, nici în ziua judecăţii nu se va supune cu una cu două, căci trufia nu are îndreptare niciodată, ci se va apăra:

- Ce vrei, Dumnezeule, asupra mea? Nu vezi că-s mai presus de Tine? Că mai mulţi sunt cei ce mi-au slujit mie, decât Ţie?

"Satană, Satană, (Fiica Babilonului) dornică de pustiire,"... cu dor aştept ziua înfricoşatei judecăţi să văd răsplătindu-ţi Atotputernicul Dumnezeu, "după fapta care ne-ai făcut tu nouă."[3]

Căci atunci Mântuitorul nostru, Dreptul Judecător, cu suflarea gurii Sale, îi va prăvăli pe toţi: iadul, moartea, diavolii, pe Antihrist şi pe dumnezeul nebun şi pe toţi cei nescrişi în Cartea Vieţii îi va cufunda în marea cea de foc, în moartea cea de-a doua[4]. Aşa începe Gheena de conştiinţe chinuite şi de trupuri arse de un foc întunecos şi fără de sfârşit, foc ce se deosebeşte de cel cunoscut de noi, precum se deosebeşte focul zugrăvit de pictori de focul adevărat.

Dumnezeu taie para focului în două; cu puterea arzătoare, dar neluminoasă, arde păcătoşii, iar cu puterea luminoasă, dar nearzătoare, străluceşte pe sfinţi. Aşa că pe unii îi luminează nearzându-i, ca un Soare neapus în vecii vecilor; iar pe alţii îi arde neluminându-i, întunecaţi şi la întuneric, în vecii vecilor...

Şi dăinuieşte Gheena ca mărturie veşnică, pentru toată zidirea Sfântului Dumnezeu, ca să nu mai cadă nimeni ispitit de noutatea păcatului, care, desăvârşindu-şi răutatea, a dărâmat atâta zidire.

---

[1] 2 Petru 2, 4.
[2] 1 Corinteni 6, 2.
[3] Psalm 136, 8.
[4] Apocalipsă 20, 11-15.

PENTRU O GREŞEALĂ VREMELNICĂ, O PEDEAPSĂ VEŞNICĂ?

Întrebarea aceasta zvâcneşte aproape în toate minţile. Într-adevăr, pentru că n-ai fost milostiv cu săracii, fraţii mai mici ai lui Dumnezeu, pentru că nu le-ai dat să mănânce, nu i-ai îmbrăcat, nu i-ai primit când erau străini, nu i-ai cercetat când erau în temniţă, numai pentru atâta vină, făcută într-o viaţă scurtă, se poate ca Dumnezeu să te dea focului şi diavolilor să te muncească în vecii vecilor?

Ce taină ar putea răspunde şi la întrebarea aceasta?

Totuşi este răspuns:

Cel flămând şi însetat, gol, străin şi bolnav şi, peste toate acestea, în temniţă, în înţelesul tainic, nu mai sunt săracii, ci Mântuitorul Iisus Hristos Însuşi, pe Care îl avem în noi, în fiecare, de la Botez.

Dacă în vremea vieţii, în vremea minţii depline nu ne întoarcem de la cele dinafară şi vremelnice la cele dinlăuntru şi veşnice, la făptura noastră cea născută de la Dumnezeu, la Hristos Cel ce petrece în adâncul profund, dar apropiat al fiecărui om; dacă nu vom căuta darul naşterii noastre celei din Duhul Sfânt, atunci Hristos Iisus se află în noi: flămând şi însetat, gol, străin şi bolnav de durerea întunecării noastre, şi pe deasupra, într-o temniţă în care mişună viermii patimilor şi şerpii răutăţilor.

> "Se poate să nu cunoaşteţi că Hristos Iisus este în voi ? Afară numai dacă nu sunteţi creştini netrebnici"[1], zice Sf. Pavel, asprindu-se către Corinteni.

Iată se face lumină...

Adică noi, fiecare din noi, ori ştim, ori nu ştim, ori credem, ori nu credem, purtăm pe Hristos Iisus şi pe Duhul cel Sfânt în temelia făpturii noastre celei duhovniceşti. Hristos Iisus cel cu Cruce, este aşadar piatra unghiulară, temelia zidirii noastre celei duhovniceşti. Aceasta e adevărat pentru toţi cei botezaţi. Când însă, "din înmulţirea

---

[1] 2 Corinteni 13, 5.

fărădelegii, dragostea de Dumnezeu a multora se va răci"[1], când "grija acestei lumi şi înşelăciunea avuţiei (materialismul), înăbuşă cuvântul lui Dumnezeu şi-l face neroditor"[2], atunci credinţa se va stinge, şi atunci se vor arăta cei nebotezaţi care nu vor mai avea de temelie pe Hristos şi nici temelia în Hristos. Pricepem de aici, că în aceeaşi situaţie a nebotezaţilor sunt şi toţi sectarii care se leapădă de primul şi singurul Botez, de vreme ce: "Este un Domn, o credinţă şi un Botez"[3]. Deci botezul al doilea e lepădarea de primul şi singurul Botez. Vai de zilele şi veşnicia lor. Iată prin urmare un răspuns descoperit.

Acum ştim pe Cel ce flămânzeşte şi înseteazâ după noi, acum ştim pe Cine ţinem în temniţă pe viaţă, dacă nu cumva ne-am lepădat de El cu voia noastră, sau cu înşelăciunea diavolului, şi aşa Îl răstignim zi şi noapte, cât trăim.

Sfântul Pavel ne învaţă:

> "Nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea odată pusă, care este Iisus Hristos. Iar pe această temelie, care ce zideşte: aur, argint, pietre scumpe, lemne, fân sau trestie: lucrul fiecăruia se va face cunoscut; îl va da pe faţă ziua Domnului. Pentru că această zi se descoperă prin foc, şi ce fel este lucrul fiecăruia: focul însuşi va cerca-o. Dacă lucrul lui, pe care l-a clădit, va rămâne, plată va lua; dacă lucrul lui va arde, va fi păgubaş de plată, dar el se va mântui, însă aşa, ca prin foc."[4]

E limpede. Faţă de Hristos Iisus din noi şi de Duhul Său cel Sfânt, temelia şi viaţa noastră cea după Dumnezeu, putem avea în vremea vieţii noastre pământeşti una din cele două atitudini: fie trădarea lui Iuda, fie iubirea lui Ioan. De la acestea se decide soarta noastră în vecii vecilor. Dacă am trăi anii lui Matusalem tot aşa am face.

Prin urmare: "Nu este nedreptate la Dumnezeu", când ne dă o plată veşnică pentru o mică decizie.

---

[1] Matei 24, 12.
[2] Matei 13, 22.
[3] Efeseni 4, 5.
[4] 1 Corinteni 3, 11-15.

CHEMAREA LA ÎNVIERE

Tainele lui Dumnezeu glăsuiesc înainte:

> "Amin, Amin, grăiesc vouă, cine ascultă cuvântul Meu, şi crede în Cel ce M-a trimis pe Mine, are viaţă veşnică şi la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viaţă"[1].

Hotărăşte-te suflete al lui Dumnezeu pentru cuvântul Tatălui tău!

Când a trimis Mântuitorul pe cei doisprezece ucenici, deprinzându-i la propovăduirea Împărăţiei Cerurilor, printre alte porunci, le-a dat şi aceasta:

> "Înviaţi pe cei morţi"[2].

Porunca aceasta o avem şi noi preoţii, urmaşii Sfinţilor Apostoli, ucenicii de azi ai Domnului. Însă, nu pentru trupuri i-a fost grijă Domnului, ci pentru sufletele moarte, pentru oamenii cărora le merge numele că-s vii dar, netrăind învăţătura creştină, sunt morţi[3].

A găsi în tine pe Hristos, Cel cu Cruce, temelia ta dumnezeiască, şi a clădi pe ea viaţa ta, a dezvolta viaţa lui Hristos în viaţa ta, asta e învierea ta din morţi, înainte de învierea cea de obşte.

> "Fericit şi sfânt este cel care are parte de învierea cea dintâi. Peste acesta moartea cea de-a doua, nu are putere."[4]
>
> "Amin, Amin, grăiesc vouă, că vine ceasul, şi acum este, când morţii vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi care vor auzi vor învia."[5]

---

[1] Ioan 5, 24.
[2] Matei 10, 8.
[3] Apocalipsă 3, 1.
[4] Apocalipsă 20, 6.
[5] Ioan 5, 25.

Aci e vorba de morţii aceştia, cărora li se pare, după nume, că-s vii. E vorba de o înviere îndeosebi, nu de învierea cea de obşte, când vor învia şi trupurile, de aceea zice:

"CARE vor auzi, vor învia".

Căci glasul Fiului lui Dumnezeu, este glasul Care, prin preoţii Bisericii, ucenicii şi trimişii Săi din toate vremile, cheamă morţii la înviere.

Clopotniţa Mânăstirii Prislop,
concepută şi zidită de Părintele Arsenie
în stil athonit, în anul 1952.
Desen realizat în email.

Părintele Arsenie, la 36 de ani,
când a început să scrie *Cărarea Împărăției*, în anul 1946

Iubite Părinte Arsenie,

A fost o vreme când te-am ştiut pictor de suflete după modelul Domnului nostru Iisus Hristos. Ce vreme înălţătoare când toată ţara lui Avram Iancu se mişca în pelerinaj, cântând cu zăpada până la piept, spre Sâmbăta de Sus, ctitoria voevodului martir ! O fi fost aşa de la Dumnezeu ca toată acea bulboană spirituală uriaşă să se desumfle la comandă ca şi cum n-ar fi fost?

Ceea ce am admirat la Sfinţia Ta e că nu te-ai lăsat. Din zugrav de suflete, fericite să se modeleze după Domnul tuturor, iată-te zugrav de biserici, adică al celor ce poartă pe chipurile cuvioase reflexul desăvârşirii Fiului lui Dumnezeu. E o mare mângâiere, acum când nu mai ai prilejul să desăvârşeşti pe aspiranţi, să poţi mângâia cu penelul pe cei desăvârşiţi pentru a-i da pildă pe zidurile sacre.

Mica biserică de la Drăgănescu are norocul să simtă pe zidurile ei zugrăvite predicile fierbinţi, pe care miile de oameni le ascultau la Sâmbăta de Sus.

E o pictură nouă ca şi predica de-atunci.

Nimic întunecat în această primăvară care îmbracă cu plai înflorit bolţile bisericii. E o lumină de tonuri deschise către lume ca spiritul şi chipul Mântuitorului coborât să ne aducă lumina de sus, ce iradiază din pictura Sfinţiei Tale. E un stil nou, e o pictură nouă, după viziunea nouă pe care o porţi în suflet.

Pictura sacră e istoria în imagini a vieţii Mântuitorului şi a celor transfiguraţi de El. Adică imaginea raiului. Sfinţia Ta ai înţeles să faci o pictură transfigurată în nuanţe clare şi deschise, paradiziace pentru a sugera lumea feerică de dincolo. Biserica de la Drăgănescu iradiază lumina raiului. Ceea ce domină în ea până acum e imaginea Maicii

Domnului. Cea care ocroteşte biserica din bolta altarului e pur şi simplu magnifică în milostivirea ei de mijlocitoare a lumii către dumnezeescul ei Fiu. Cea care pluteşte vizionar peste Sinodul de la Efes e făcută din atâtea nuanţe şi numai din nuanţe încât nici nu pare pictură, ci o apariţie vaporoasă şi diafană care, cu cerescul Prunc în braţe, apare să întărească pe sinodali că ea e într-adevăr Maica lui Dumnezeu - Θεοτόκος.

Notă:

Această scrisoare a fost dată de Nichifor Crainic ucenicului său spiritual Părintele Arsenie Boca după întâlnirea de câteva ceasuri pe care au avut-o în toamna anului 1971, în biserica din satul Drăgănescu de lângă Bucureşti, pe care Părintele începuse să o picteze.

După mai multe convorbiri avute în Bucureşti, Nichifor Crainic a venit să pecetluiască, cu iubirea şi competenţa cu care scrisese *Nostalgia Paradisului,* valoarea picturii ucenicului său ajuns părinte duhovnicesc de statură filocalică.

Menţionăm că în vremea când la Mânăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus izbucnise acea "bulboană uriaşă spirituală", Nichifor Crainic era ocrotit de Părintele Arsenie, cu încuviinţarea Mitropolitului Nicolae Bălan şi cu consimţământul tacit al lui Petru Groza care, cu prilejul unei întrevederi, îi spusese Părintelui Arsenie: "Omul acesta trebuie păstrat pentru neamul românesc".

Aşa se explică primele trei paragrafe ale scrisorii, care descriu atât de sugestiv şi înălţător ceea ce Nichifor Crainic a văzut şi a trăit cu 25 de ani în urmă.

Scrisoarea e neterminată, urmând să o completeze pe măsura înaintării picturii. Dar în 1972 Nichifor Crainic s-a săvârşit din viaţă la vârsta de 83 de ani.

Monahia Zamfira Constantinescu

Iubite Părinte Arsenie,

A fost o vreme când te-am ştiut pictor de suflete după modelul Domnului nostru Iisus Hristos. Ce vreme înălţătoare când toată ţara lui Avram Iancu se mişca în pelerinaj, cântând cu zăpada până la brâu, spre Sâmbăta de Sus, cetatea voevodului martir! Oare a fost aşa de la Dumnezeu, ca toată această bulboană spirituală uriaşă să se desumfle la comandă ca şi cum n-ar fi fost?

Ceea ce am admirat la Sfinţia Ta e că nu te-ai lăsat. Din zugrav de suflet, fericit să se modeleze după Domnul tuturor, iată-te zugrav de biserici, adică al celor ce poartă pe chipurile cuvioase reflexul desăvârşirii Fiului lui Dumnezeu. E o mare mângâiere, acum când nu mai ai prilejul să desăvârşeşti pe aspiranţi, să poţi mângâia cu penelul pe cei desăvârşiţi pentru a-i da pildă pe zidurile sacre.

Mica biserică de la Drăgănescu are norocul să simtă pe zidurile ei zugrăvite predicile fierbinţi, pe care mii de oameni le ascultau la Sâmbăta de Sus.

E o pictură nouă ca şi predica de-atunci.

Nimic întunecat în această primăvară care îmbracă cu flori înflorit bolţile bisericii. E o lumină de tonuri deschise către care ca spiritul şi chipul Mântuitorului coborât să ne aducă lumina de sus, ce iradiază din pictura Sfinţiei Tale. E un stil nou, e o pictură nouă, după viziunea nouă pe care o porţi în suflet.

Pictura sacră e istoria în imagini a vieţii Mântuitorului şi a celor transfiguraţi de El. Adică imaginea raiului. Sfinţia Ta ai înţeles să faci o pictură transfigurată în nuanţe clare şi deschise, paradisiace pentru a sugera lumea feerică de dincolo. Biserica de la Drăgănescu iradiază lumina raiului. Ceea ce domină în ea până acum e imaginea Maicii Domnului. Cea care ocroteşte biserica din bolta altarului e pur şi simplu magnifică în milostivirea ei de mijlocitoare a lumii către dumnezeescul ei Fiu. Cea care pluteşte uşoară peste Sinodul de la Efes e făcută din [illegible] şi numai din nuanţe încât nici nu are pictură, ci o apariţie vaporoasă şi diafană care, cu copilul Prunc în braţe, apare să încredinţeze pe sinodali că ea e într-adevăr Maica lui Dumnezeu. – Θεοτόκος.

Scrisoarea lui Nichifor Crainic în original.

MĂRTURISIRI

Apariţia cărţii *Cărarea Împărăţiei* a Prea Cuviosului Părinte Arsenie Boca, este ca o adevărată "mană cerească" pe care fiii săi duhovniceşti - şi nu numai - o aşteaptă de aproape cincizeci de ani. Concepută şi realizată în urma numeroaselor experienţe spirituale pe care Sfinţia Sa le-a avut în minunata lucrare pe care a desfăşurat-o în mijlocul credincioşilor, lucrarea de faţă este un răspuns creştin la unele probleme esenţiale care au frământat, frământă şi vor frământa existenţa umană.

Pornind de la alegerea titlului cărţii: *Cărarea Împărăţiei,* putem spune că lucrarea Părintelui Arsenie are o linie orientativă, întrucât în ea ni se arată "calea" care duce spre Împărăţia lui Dumnezeu.

Sfânta Scriptură ne învaţă că există două "cărări": una duce la pieire şi mulţi sunt cei ce merg pe ea; iar alta (cf. Ioan 14, 6) duce spre "Cetatea noastră stătătoare" din ceruri (cf. Evrei 13, 14) şi puţini sunt cei ce merg pe ea (cf. Matei 7, 13-14).

Mântuitorul nostru Iisus Hristos "S-a micşorat pe Sine, a luat chip de rob, făcându-se asemenea oamenilor, şi la înfăţişare dovedindu-se ca un om" (Filipeni 2, 7), tocmai pentru a ne arăta "calea", mergând El însuşi primul pe ea.

Cărarea Împărăţiei e strâmtă şi "plină de spini", pe ea vor putea să meargă numai cei ce s-au hotărât irevocabil să lupte cu ispitele, cu păcatele, cu cel rău. E o cale anevoioasă, deoarece a călători pe ea înseamnă să fii într-o continuă trezvie, întrucât cel rău: "răcneşte ca un leu, căutând pe cine să înghită" (cf. I Petru 5, 8).

Lucrarea Părintelui Arsenie *Cărarea Împărăţiei* descrie punct cu punct taina mântuirii neamului omenesc săvârşită de Mântuitorul

nostru Iisus Hristos şi "oferită în dar" tuturor celor care cred şi-L mărturisesc cu viaţa şi cu faptele lor.

Prea Cuviosul Părinte Arsenie a fost unul dintre cei mai mari teologi-duhovnici ai monahismului românesc din ultimii 50 de ani. Înzestrat de Dumnezeu cu multe daruri, "ce nu au fost puse sub obroc", a căutat "să se facă tuturor toate", după îndemnul Sfântului Apostol Pavel. Lumina intelectuală şi spirituală care era în Sfinţia Sa, dobândită prin studiu şi meditaţii adânci, dar şi prin şcoala suferinţelor şi a răbdărilor de tot felul, a luminat pe toţi cei ce i-au ascultat şi urmat sfaturile, fie la Mânăstirea Sâmbăta de Sus sau Mânăstirea Prislop (de lângă Haţeg), fie la Biserica din satul Drăgănescu (de lângă Bucureşti) sau la Aşezământul mânăstiresc de la Sinaia.

Părintele Arsenie a simţit că în Biserica noastră strămoşească este nevoie de un nou duh, cel al Sfinţilor Părinţi. Preocupat din tinereţe de viaţa şi operele Sfinţilor Părinţi, a dorit cu toată ardoarea ca învăţătura şi viaţa lor să fie cunoscută şi trăită de toţi credincioşii.

"Prea Cuviosul Părinte Ieromonah Arsenie a reînviat cu viaţa şi cu propovăduirea duhul Filocaliei în viaţa religioasă a poporului nostru", spunea Părintele Profesor Dumitru Stăniloae (vezi dedicaţia *Filocaliei*, vol. III, Sibiu 1948). Apoi, "**Prea Cuviosul Părinte Arsenie Boca împreună cu mişcarea religioasă din jurul Mânăstirii Brâncoveanu sunt ctitorii Filocaliei româneşti**", afirma din nou Părintele Profesor Dumitru Stăniloae în: Cuvânt înainte, (*Filocalia* vol. III, Sibiu, 1948, p. 2).

A fost preocupat de tot ceea ce este bun şi sfânt pentru viaţă căutând "să culeagă, după sfaturile Sfinţilor Părinţi, mierea şi nectarul" inteligenţei şi spiritului uman spre a le converti în izvoare de progres spiritual.

Generaţii de credincioşi au crescut şi s-au format sub impresia şi lucrarea personalităţii de excepţie a Părintelui. Locurile pe unde a trecut au rămas marcate pentru totdeauna de amintirea Sfinţiei Sale. A fost cunoscut în ţară şi peste hotare. De viaţa şi opera Părintelui s-au interesat oameni şi teologi de seamă; unii dorind să-i editeze opera în străinătate înainte ca să apară în ţară.

A fost căutat și ascultat în timpul vieții sale de o mulțime de oameni: de la oamenii simpli până la profesorii universitari, și continuă să fie căutat și după moarte.

Cartea *Cărarea Împărăției* este dialogul de taină pe care Părintele l-a avut și-l are cu fiii săi duhovnicești de atunci și de acum. Ea este o adevărată sinteză a învățăturii filocalice din Biserica Ortodoxă.

În duhul Sfintei Scripturi și al Sfinților Părinți a căutat să tămăduiască sufletele și trupurile bolnave de cancerul păcatului. S-a folosit cu destulă chibzuință și de rezultatele științei timpului Sfinției Sale, în scopul pătrunderii cât mai adânci în tainele ființei umane, în vederea descoperirii cauzelor păcatelor și a înlăturării lor prin lucrarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos lăsată Bisericii. Iată de ce lucrarea Părintelui este așteptată atât de mult.

Tonul blând și părintesc, plin de înțelepciune - aproape fiecare propoziție este o axiomă - îi rezervă lucrării de față un loc unic în literatura teologică românească, așa cum unic în trăire și învățătură a fost și autorul ei.

Preot Conf. Univ. Dr. Simion Todoran

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI I

13 iunie 1946

Dăruiesc Părintelui Protopop Nistor din Braşov, aceste prime patru capitole, în manuscris, probabil ale unei cărţi viitoare, pentru ostenelile ce-a făcut ca să le afle cuprinsul înainte de şlefuirea lor definitivă - cu rugămintea de-a opri multiplicarea şi publicitatea manuscrisului, din pricina repetatelor revizii.

Dăruită cu părintească iubire tuturor cititorilor şi ostenitorilor,

Arsenie.

Această dedicaţie scrisă de Părintele Arsenie lămureşte deplin începutul şi evoluţia *Cărării Împărăţiei*. Am găsit-o pe un exemplar care cuprindea cele patru prime capitole. N-am putut afla încă dacă mai este cineva din familia Părintelui Protopop, dar faptul dovedeşte că ori Părintele Protopop, ori urmaşii n-au respectat rugămintea Părintelui Arsenie, şi aşa se face că s-a răspândit această primă schiţă şi s-a multiplicat între credincioşi.

Pe contracoperta manuscrisului se află următoarea notiţă:

Prima schiţă a *Cărării*, pentru iulie 1947.
Corecturile de faţă s-au făcut după un an,
în vederea lui august 1948.

Urmează, mai jos, trei subtitluri, dintre care Părintele a subliniat pe ultimul:

Un răspuns creştin la trebuinţele vremii.
Un răspuns creştin la unele probleme ale vremii.
Un răspuns creştin la neliniştile vremii.

Pe pagina următoare stă scris cu creionul: 3 iunie 1946 - 19 iulie a.c. (probabil 1946), ceea ce dovedeşte că scrierea *Cărării* a început în vara anului 1946, când au venit la Mânăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus prima serie de studenţi din Bucureşti şi din alte centre universitare.

Această vacanţă spirituală, la care ne-am dus întâi cu scepticism, ne-a cucerit repede şi ne-a înflăcărat pe toţi, încât şi în anii următori, 1947-1948, mergeam cu convingere şi entuziasm în minunata aşezare de atunci a Mânăstirii Brâncoveanu, ca să ascultăm îndrumările Părintelui Arsenie devenit duhovnicul nostru. Aş putea spune că pentru fiecare era altul, după structura, educaţia şi cerinţele fiecăruia. Se identifica cu fiecare, ca să-l ajute să-şi descifreze intenţia divină ascunsă în destinul fiecăruia, fapt care la vârsta tinereţii nu-l prea pricepe nimeni, sau întrebare pe care aproape nici un tânăr nu şi-o pune, nu şi-o punea atunci şi cu atât mai mult nu şi-o mai pune astăzi, când nu duhovnicul este călăuza tinerilor. Astăzi se folosesc toate mijloacele, mult mai mult decât atunci, pentru a trezi cât mai devreme instinctele şi a îndepărta astfel pe tineri de interioritatea, de sufletul şi de spiritualitatea lor. Părintele Arsenie a dorit să lămurească mai ales pe tineri să-şi îndrepte viaţa încă din tinereţe după legile divine, prevenindu-i de urmările care atârnă asupra păcatelor, sfătuindu-i să-şi clădească viaţa pe temelia Hristos. Fie deci ca această carte ieşită din cea mai profundă conştiinţă duhovnicească să fie primită spre zidirea sufletească a generaţiei de acum.

Avalanşa poporului şi a tineretului spre Mânăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus, foarte sugestiv prinsă şi descrisă de Nichifor Crainic în scrisoarea de mai târziu, a determinat "şlefuirea" şi amplificarea continuă a *Cărării Împărăţiei* până în noiembrie 1948, când Părintele a fost dus cu maşina de Mitropolitul Nicolae Bălan personal, însoţit de Protoiereul-Vicar T. Belaşcu şi Arhidiaconul Circov, la Mânăstirea Prislop de lângă Haţeg, străveche mânăstire ortodoxă de la 1399-1405, ctitoria Sf. Nicodim de la Tismana şi Vodiţa, rectitorită de Domniţa Zamfira fiica lui Moise Vodă din Bucureşti, redobândită de curând de sub stăpânirea absurdă a greco-catolicilor, pentru a fi restaurată. De faţă au mai fost preotul Faur din Silvaşul de Sus şi autorităţile locale.

Văzând Mitropolitul Nicolae Bălan paragina locului, a bisericii şi a clădirii, a spus Părintelui Arsenie: "Din orice lucru urât, un om cu talent poate face un lucru frumos; dar când ţi se va urî te-ntorci înapoi".

Deci nu autorităţile vremii l-au scos pe Părintele de la Mânăstirea Sâmbăta, trimiţându-l la un schit gol, fără importanţă, cum se insinuează într-o carte tipărită la Braşov în 1993. Iar schitul este tocmai Mânăstirea Prislop al cărei al treilea ctitor a devenit Părintele Arsenie, care a adus-o la înfăţişarea şi frumoasa dezvoltare de astăzi.

Mai există de asemenea documente, atât personale cât şi oficiale, de unde reiese clar că nu autorităţile locale l-au scos de la Mânăstirea Brâncoveanu, ci Mitropolitul Nicolae Bălan i-a dat ascultarea de a restaura Mânăstirea Prislop, ceea ce a şi făcut. Altă dovadă este şi misiunea avută între uniţi, cu care a fost încredinţat de Patriarhul Justinian, curând după aceea.

O altă insinuare se încearcă acum prin sfinţirea unui monument, care s-a făcut duminică 29 octombrie 1995 la Mânăstirea Brâncoveanu, în amintirea celor care au murit în lupta împotriva comuniştilor, în rezistenţa din Munţii Făgăraş, în care este implicat şi Părintele Arsenie, cu ştirea Prea Cuv. Părinţi de la Mânăstirea Sâmbăta şi cu binecuvântare arhierească.

Or, toţi cei care au participat la acele cursuri de spiritualitate creştină din anii 1946-1948, care alcătuiesc *Cărarea Împărăţiei*, ştiu foarte bine că Părintele n-a îndrumat pe nimeni la rezistenţă şi nesupunere, ci tuturora le-a spus că n-au căderea şi puterea să împiedice ce trebuie să vină, îmbiindu-le trăirea cu toată sinceritatea a idealului creştin, sintetizat în Predica de pe Munte, pe care l-a mărturisit până în ultimele ceasuri ale vieţii. Deci Dumnezeu este Cel care rânduieşte ce trebuie să vină asupra oamenilor, în funcţie de purtările lor, de ascultarea lor de Dumnezeu, şi de încreştinarea vieţii lor cea de toate zilele.

Aşa se explică de ce, arestat ca legionar în vara anului 1948, i s-a dat drumul după o lună, o lună jumătate, în orice caz la 1 septembrie era la mânăstire. Oricine îşi poate da seama că dacă ar fi fost dovedit legionar sau partizan, nu ar mai fi fost eliberat. Şi de câte ori a fost arestat, tot aşa i s-a întâmplat, încât chiar Patriarhul Justinian a făcut următoarea afirmaţie la Seminarul Monahal Horezu, în faţa maicilor

profesoare, care şi ele participaseră la acele cursuri de neuitat: "Nu ştiu ce-i cu omul acesta, că mereu e luat, şi mereu eliberat, şi de fiecare dată iese mai luminat".

Cititorii acestei cărţi vor putea să-şi dea seama singuri că este cel mai puternic argument împotriva acestor insinuări, al căror scop nu-l înţelegem: nu există în *Cărarea Împărăţiei* vreun rând măcar, care să îndemne la rezistenţă sau insurecţie de orice fel.

Părintele a fost cercetat întotdeauna pentru popularitatea pe care a avut-o, fiindcă se bănuia că acolo unde este adunare de oameni trebuie să fie şi instigaţie. Adevărul e că în mijlocul mulţimii erau şi unii care nu veneau pentru formarea lor religioasă, ci ca doară, doară, să găsească în spusele Părintelui vreun sprijin al convingerilor sau ideilor lor. Şi erau câte unii care răstălmăceau şi interpretau greşit vorbele - şi de aceştia mai sunt până astăzi! Un alt motiv de cercetare a mai fost şi faptul că unii au venit să-i ceară sfat şi ajutor, şi era destul să declare că s-au întâlnit şi cu Părintele Arsenie ca să fie ridicat, până la proba contrarie.

Ca ultimă dovadă că niciodată n-a îndemnat la revoltă, stă răspunsul pe care mi l-a dat mie - pe atunci stareţa Mânăstirii Prislop - în anul 1959, când s-a petrecut scoaterea forţată a călugărilor şi călugăriţelor din mânăstiri. În faţa dispoziţiilor primite am fost de părere să ne opunem. Părintele mi-a răspuns : "N-ai dreptul să antrenezi poporul într-o persecuţie; de unde ştii câţi sau câte vor rezista în puşcărie ?" Am înţeles, şi aşa a început rezistenţa pasivă. Fără exemplul Sfinţiei Sale n-am fi reuşit!

Am fi dorit ca prima ediţie a *Cărării Împărăţiei* să apară într-o atmosferă senină. Dar această ultimă încercare de a răstălmăci rostul şi sensul profund creştin al activităţii Părintelui Arsenie, - şi încă cu încuviinţarea Prea Cuv. Părinţi de la Mânăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus şi cu binecuvântare arhierească -, ne obligă să lămurim toate încercările de a minimaliza şi caricaturiza această complexă, harică şi marcantă personalitate a monahismului din Ardeal.

Prima s-a făcut prin articolul Părintelui Prof. Teodor Bodogae, apărut în *Telegraful Român*, îndată după săvârşirea din viaţă a Părintelui. Fiind acum şi dânsul în "Ţara de peste veac", îl trecem sub tăcere, mai ales că, cu puţin înainte de a muri, a trimis un buchet de

flori la mormântul Părintelui. Şi i-au fost florile mai frumoase decât articolul. Poate că articolul a fost scris la comandă, iar florile le-a trimis din inimă! Dumnezeu să-l ierte.

Ne referim apoi la năravul, pe care-l au unii, de a-l lua pe Părintele ca stindard sau paravan al acţiunilor lor, atribuind Părintelui propriile lor idei, sau năravul altora care până mai ieri l-au ponegrit şi acum deodată întrec măsura, crezând că dacă-l declară luptător împotriva comunismului îi adaugă - sau îşi adaugă! - o cunună în plus. Dar tocmai apariţia *Cărării Împărăţiei* anulează orice încercare de acest fel, fiindcă oricine o citeşte poate să-şi dea seama că **Părintele a urmărit numai realizarea idealurilor creştine, între care şi problema majoră a regenerării neamului prin regenerarea creştină a vieţii de familie. Or, prin trăirea creştină a vieţii nu mai poţi fi în conflict cu nimeni, începând cu stăpânirea politică (Cezarul), care oricine ar fi şi oricum ar fi, este cu orânduire dumnezeiască, spre bucuria sau pedeapsa oamenilor, după cum împlinesc sau nu rânduielile divine ale vieţii.**

Alt lucru care trebuie lămurit este ciudata apucătură a unor aşa-zişi credincioşi, care pretind că-l cunosc de nu ştiu când pe Părintele (deşi ar trebui să aibă cel puţin 70 de ani ca să-l fi putut cunoaşte la Mânăstirea Sâmbăta) şi care cred "ipso facto" că au datoria să-l facă ei cunoscut pe Părintele. În acest scop adună ziceri sau predici de ale Părintelui, pe care unii le mai modifică şi le amestecă cu predici făcute de ei, scot texte din contexte, copiază de pe unde pot prima schiţă a *Cărării,* le multiplică şi în felul acesta îşi fac o sursă de câştig, inducând în eroare sufletele simple şi necunoscătoare.

Toţi aceştia nu-şi dau seama că prin ce fac dovedesc că au despre Părintele o concepţie minoră. Parcă Părintele ar fi fost un fel de monah peregrin, iar ei îi fac binele de-a-i aduna "predicile" de pe unde le nimeresc, autentice sau neautentice, întregi sau fragmentare, şi a le oferi oamenilor - contra cost fireşte! Or, din dedicaţia scrisă Părintelui Protopop Nistor din Braşov reiese limpede că Părintele Arsenie nu admitea să-i fie multiplicate scrierile de oricine şi oricum.

Tuturor acestora le facem cunoscut că a fost şi a rămas duhovnicul Mânăstirii de maici de la Prislop, din anul 1950 până în anul 1989, când s-a săvârşit din viaţă. După izgonirea forţată din

mânăstire în anul 1959, obştea s-a reorganizat într-un Aşezământ mânăstiresc în oraşul Sinaia, care acum este metocul Mânăstirii Prislop.

În acest aşezământ, construit şi organizat cu neîntrecutu-i dar artistic, Părintele şi-a avut chilia şi atelierul de pictură din anul 1969 până în anul 1989, când s-a săvârşit din viaţă. Aici şi-a lăsat într-o rânduială desăvârşită şi predici şi meditaţii şi desene, dar şi ultima dorinţă de a nu-i fi date publicităţii.

Văzând însă câte variante circulă şi mai ales câţi antreprenori sau patroni are, dintre care unii nu l-au mai văzut din anul 1949, care n-au mai vrut să ştie de Sfinţia Sa în vremea de surghiun, ba se mai dau şi ucenici şi calzi apărători, ne-am hotărât să dăm forma definitivă a *Cărării Împărăţiei*, cum a gândit-o şi cum a lăsat-o în 1949, după care vor urma predicile - care şi ele circulă în nu ştiu câte variante -, pe care şi le-a legat singur într-un volum - se pricepea să lege foarte frumos cărţile – după o anumită ordine şi cu o caligrafie unică.

I se atribuie câteva scrieri, între care *Pravila Albă*, un manuscris care i s-a furat, modificat apoi şi rescris. Circulă pe numele Părintelui, ajungând până în Franţa. Dăm în original caracterizarea pe care o face Părintele pe un asemenea exemplar din *Pravila Albă*.

– Pravila albă –

model de
schimbare a
unui original
furat

I s-a mai atribuit şi aşa-zisa scriere: *Sundar Singh vorbeşte globului pământesc.* Iată şi caracterizarea făcută de Părintele asupra acestei scrieri:

SUNDAR SING

Ce frumos scrie Sundar Singh şi de ce proastă calitate e apocrifa aceasta, a unui fanatic, incult şi mincinos.

Ar.

Mai circulă apoi zvonul că după 7 ani va fi dezgropat şi mutat la Mânăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus.

Suntem trei martori care am fost de faţă în ziua când Părintele l-a rugat pe Părintele Nicodim (duhovnicul de atunci al Mânăstirii Prislop, care s-a săvârşit din viaţă la data de 20 noiembrie 1998) să-i aducă patru pociumbi, pe care i-a bătut în cele patru colţuri ale locului ales de mormânt şi care este mormântul de azi. Toată obştea mânăstirii ştie acest lucru.

Iar martorul cel mai puternic este fostul stareţ al Mânăstirii Brâncoveanu, Prea Cuv. Arhimandrit Veniamin Tohăneanu care, cam cu 10-15 ani înainte de săvârşirea din viaţă a Părintelui, s-a dus la Drăgănescu unde picta şi i-a spus: "Părinte, am hotărât ca după 7 ani de la înmormântare să vă aducem la Sâmbăta !" Părintele i-a răspuns: "Nici mort nu mă mai întorc la Sâmbăta". Despre aceasta pot da mărturie Părintele Savian Bunescu de la Drăgănescu şi toată obştea de la Sinaia şi Prislop, cărora Părintele le-a relatat întâmplarea.

În legătură cu aceasta, ca să se liniştească cei care, din comoditate sau din alte interese ar dori schimbarea, mai fac următoarea mărturisire: cu puţin timp înainte de săvârşirea din viaţă a Sfinţiei Sale, l-am întrebat dacă, după 7 ani, să urmăm obiceiului care este prin mânăstiri, de a dezgropa pe cei adormiţi. Mi-a răspuns lapidar:

"Pecetluit sa-mi
fie mormântul până la a doua venire". Şi n-a fost vorba decât de dezgropare nu şi de mutare!

Mai menţionăm că are două case părinteşti zidite în această mănăstire, în afară de propria-i viaţă, pe care şi-a riscat-o şi jertfit-o pentru Prislop, până cu câteva luni înainte de săvârşirea din viaţă.

Ar fi absurd, ar fi strigător la cer, ca cel socotit al treilea ctitor al Prislopului, să fie dus unde "Nici mort n-a vrut să se mai întoarcă".

Ceea ce sigur nu se va întâmpla, fiindcă toţi cei ce i-au stat alături în surghiun, începând cu Părintele Nicodim, duhovnicul actual al Mănăstirii Prislop, nu vor îngădui sub nici o formă să se treacă peste hotărârea din urmă a unui om, a unui părinte duhovnicesc, ctitor de mănăstire, rugându-L pe Dumnezeu să nu îngăduie să se scrie o a doua "Plângere a Mănăstirii Prislop".

Ultima lămurire este asupra celor două scrieri apocrife: "Acatistul Prea Cuviosului Părinte Arsenie" şi "Viaţa Sfântului Prea Cuvios Părinte Arsenie", scrise de Ieromonahul Dometie de la Mănăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus, preoţit la 75 de ani, cu 4 clase primare, maniac şi exaltat religios, care venea pe la Părintele, îi scria scrisori, dintre care din întâmplare i s-a păstrat ultima, dar care mereu pleca supărat că Părintele nu-i da sfatul pe care-l voia el.

Culmea este că acest Acatist a fost scris cu încuviinţarea Prea Cuv. Părinţi de la Sâmbăta şi cu binecuvântare arhierească (după mărturisirea autorului), unii fiindcă sunt probabil de acelaşi nivel cu autorul, iar alţii ca să-l denigreze. Dovadă că cu toate demersurile făcute de conducerea Mănăstirii Prislop atât către conducerea Mănăstirii Sâmbăta, cât şi către Arhiepiscopia Sibiului, precum şi anunţurile publicate în Telegraful Român şi Credinţa Străbună (anul 1992), cele două apocrife, scrise sub o formă puerilă, cu multe minciuni, exagerări şi invenţii, circulă şi acum nu numai în ţară ci şi peste hotare, ajungând până în America, încât nu ştim cui i-a făcut mai mult rău acest pseudo-acatist, Părintelui sau Mănăstirii Sâmbăta şi Arhiepiscopiei Sibiului, că îngăduie asemenea scrieri, rară să le interzică şi să lămurească pe credincioşi.

Ca urmare, nu numai că nu s-a luat nici o măsură de a stăvili răspândirea acestei necuviinţe, dar au pus pe un călugăr ieşit din mănăstire, după ce dăduse pe alţi călugări afară, căsătorit, văduv, având o fiică, revenit în viaţa monahală şi devenit arhimandrit, să acuze con-

ducerea Mănăstirii Prislop, că ar fi scris "Acatistul" şi "Viaţa Părintelui", care de fapt luase atitudine împotriva acestor improvizaţii, contestând prin adresa din 22 februarie 1992 către redacţia Telegrafului Român din Sibiu, "autenticitatea şi cuprinsul acestui pseudo-acatist şi pseudo-viaţă atât pentru că nu sunt decât o înşiruire de invenţii şi inexactităţi a unei minţi exaltate, cât şi pentru faptul că nu orice neavenit are dreptul să scrie "Acatiste" sau "vieţi de sfinţi", iar acestea se fac numai după canonizarea unei personalităţi duhovniceşti, - şi numai cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române"; iar prin adresa 14/1992 către Mănăstirea Brâncoveanu îi roagă să ia măsurile cuvenite de "stingere a răspândirii lor în popor pentru ca răul să nu se înmulţească şi pentru ca să nu li se întoarcă în pedeapsă... lipsa de dragoste şi respect faţă de Părintele Arsenie".

Ca urmare, rugăm pe cititorii *Cărării împărăţiei* să nu se mai lase înşelaţi de improvizaţii, ci să se adreseze Mănăstirii Prislop pentru a obţine scrierile autentice ale Părintelui.

Menţionăm că citatele din Sfânta Scriptură au fost date după ediţia din 1936 a Sf. Scripturi şi ediţia din 1939 tradusă de Preoţii Prof. Vasile Radu şi Gala Galaction.

Mulţumim tuturor celor care au ajutat tipărirea acestei cărţi, realizată numai cu contribuţia credincioşilor care au făcut abonamente.

Şi acum, ca să se risipească umbra atâtor devieri, să ne întoarcem la Cuvântul de la începutul cărţii: "Este o singură cale senină: trăirea învăţăturii creştine, în toată adâncimea ei şi în toată sinceritatea noastră. Asta rămâne singura cale sigură, pe care trebuie s-o învăţăm mereu, în fiecare rând de oameni", la care adăugăm şi un citat din Baudelaire aflat în însemnările Părintelui Arsenie, care ni se pare definitoriu pentru activitatea şi personalitatea Sfinţiei Sale:

"Orice operă mare şi severă nu se poate încrusta în amintirea oamenilor şi nici nu-şi poate cuceri locul în istorie, fără împotriviri crâncene. Oamenii nu ştiu cu ce răbdare şi îndârjire a înzestrat Providenţa pe cei cărora le-a încredinţat o misiune".

Monahia Zamfira Constantinescu

HOTĂRÂRE

Sinodul mitropolitan întrunit la 9 noiembrie 1998, luând în dezbatere situaţia ambiguă de la Mânăstirea Prislop, privită cu precădere din punct de vedere istoric şi care se răsfrânge negativ asupra întregii obşti din prezent, socoteşte potrivit ca după Revoluţia Română, când s-au limpezit aspecte critice din trecut, să reabiliteze pe toţi slujitorii şi vieţuitoarele de aici, cu osebire pe toate maicile şi surorile din perioada Decretului 410/1959. Aparte socoteşte cazul Prea Cuviosului Părinte Protosinghel Arsenie Boca, îndepărtat din mânăstire prin actul Episcopiei Aradului nr. 2407/1959 semnat şi parafat de Prea Sfinţitul Episcop Andrei Magieru. De asemenea şi cazul Cuvioasei Maici Zamfira Constantinescu, împotriva căreia s-a procedat identic, cu actul nr. 2408/1959 (ambele decizii se anexează în copie). Fundamentarea prezentei hotărâri este următoarea:

- Motivarea deciziilor este superficială, poate mai mult încă, incorectă, anume: "activitate ce dăunează intereselor bisericeşti", pentru Părintele Arsenie şi "neascultare şi nerespectarea dispoziţiei date de autoritatea bisericească", pentru Maica Zamfira. Or, este cunoscut faptul că Părintele Arsenie a lucrat constant, potrivit intereselor bisericeşti, restaurând în acest răstimp mânăstirea în cauză, prin angajarea personală în toate muncile de aici: tencuiala pentru pregătirea frescei, ridicarea schelei pentru pictura ce urma să o execute personal, sculptarea iconostaselor şi a stranelor, în general lucrarea întregului mobilier, restaurarea bisericii şi a clădirilor anexe, la care a adăugat altele noi, înzestrându-le cu toate cele privind gospodăria

(saivan de oi, grajd de vite etc.), pentru a nu întrelăsa amenajarea şi decorarea întregii curţi, un adevărat parc natural, străjuit de o clopotniţă pe stâncă, în admiraţia tuturor. Toate lucrările efectuate după anul redeschiderii, adică 1976 şi pe parcursul a mai mult de două decenii, au respectat planurile Prea Cuvioşiei Sale, viaţa însăşi a mânăstirii fiind tributară rânduielilor pe care cu obştea încropită în 1949 şi transformată în mânăstire de maici în luna aprilie 1950, le-a respectat cu sfinţenie. De subliniat că, obştea nu s-a înstrăinat nici un moment de viaţa Bisericii Ortodoxe Române, ci s-a reorganizat pe măsura posibilităţilor, de-a lungul unui deceniu, în localitatea Sinaia, unde Aşezământul compus din două case în str. Privighetorilor nr. 16, timp de 30 de ani, adică până în prezent, s-a considerat un adevărat metoc al Mânăstirii Prislop, ajutând permanent mânăstirea şi prosperitatea ei.

- Se menţionează că, deşi s-a considerat nevinovat, reintrând chiar în serviciul Sfintei Patriarhii, la Atelierul de la Schitul Maicilor, cu încadrarea de muncitor pictor, Părintele Arsenie nu a voit să încalce decizia unui ierarh, în semn de adevărată ascultare călugărească, nemaislujind, ci doar participând la slujbe, ca şi cântăreţ de strană, rămânând încă duhovnic, fără a spovedi, ci doar în înţelesul de îndrumător spiritual, pentru generaţii de preoţi şi credincioşi, care i-au păstrat şi îi poartă o recunoştinţă aleasă. De subliniat că, atât în timpul vieţii, personal, Prea Cuvioşia Sa, cât şi după moarte, obştea mânăstirească, nu a împărtăşit deviaţiile unora dintre credincioşi.

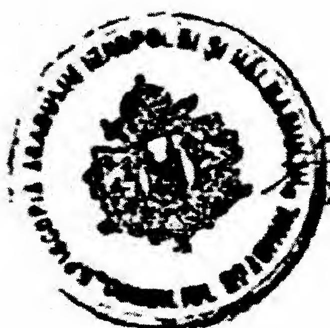
- În ceea ce priveşte pe Maica Zamfira, neascultarea ei a constat în refuzul ducerii la îndeplinire a deciziei amintite. (De observat însă că numerele succesive ale actelor denotă caracterul premeditat al acestora legat de două personalităţi ce nu intrau direct în prevederile decretului arătat).

- Din mărturiile celor care au trăit evenimentele din 1959 şi imediat următoare, rezultă că P.S. Episcop Andrei, în momentul redactării actelor de referinţă, nu era în măsură de a iscăli valid. În plus, a făgăduit că va rechema imediat pe cei îndepărtaţi, după ce va

primi avizul Patriarhului Justinian. (Pentru edificare se anexează scrisoarea Maicii Teofana. Totodată, se citează lucrările Pr. Prof. M. Păcurariu, *Istoria Mânăstirii Prislop*, P. Berariu, *Episcopul Andrei Magieru*).

- Odată cu reluarea vieţii monahale la Prislop, în 1976, ierarhii Eparhiei Aradului, în asentimentul preoţilor şi cu concursul credincioşilor, au păstrat caracterul îndătinat al sfintei mânăstiri, aşa cum l-a reliefat Părintele Arsenie.

În consecinţă, respectând dreptarul bisericesc, se anulează Deciziile nr. 2407 şi 2408/1959, considerând reintegraţi în viaţa obştei prislopene pe toţi cei împricinaţi.

† Nicolae
MITROPOLIT,

† Timotei
EPISCOP,

† Laurenţiu
EPISCOP,

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI A II-A

A doua ediţie a *Cărării Împărăţiei* înmănunchează două momente de o egală valoare şi însemnătate.

Primul moment îl constituie Hotărârea Sinodului Mitropolitan întrunit la 9 noiembrie 1998 semnată de Înalt Prea Sfinţitul Părinte Dr. Nicolae Corneanu Mitropolitul Banatului, Prea Sfinţitul Părinte Dr. Timotei Seviciu Episcopul Aradului şi Hunedoarei şi Prea Sfinţitul Părinte Dr. Laurenţiu Streza Episcopul Caransebeşului, prin care se revine asupra deciziilor de alungare din Mânăstirea Prislop a Părintelui Protosinghel Arsenie Boca, a maicii stareţe stavrofora Zamfira Constantinescu, care a refuzat să execute dispoziţia de alungare semnată de consilierii infiltraţi în Episcopia Aradului, în vreme ce Prea Sfinţitul Părinte Dr. Andrei Magieru, Episcopul de atunci al Aradului, era bolnav, nemaiputând semna decât cu o ştampilă şi de alungare a tuturor maicilor din Mânăstire în decurs de un an de zile (1959-1960), precum şi desfiinţarea Mânăstirii Prislop, în care s-a organizat un cămin de bătrâni. Prin aceeaşi Hotărâre, Aşezământul monahal din Sinaia, a doua ctitorie de zidire şi duhovnicie a Părintelui Arsenie, a fost recunoscut ca metoc al Mânăstirii Prislop.

Al doilea moment de egală valoare şi însemnătate îl constituie "Smerita închinare" a Înalt Prea Sfinţitului Părinte Nicolae Corneanu Mitropolitul Banatului, care exprimă ca nimeni altul până acum momentul de întâlnire cu Părintele Arsenie.

Asemuind această "smerită închinare" a Înalt Prea Sfinţitului Părinte Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu cu crinul unei bune vestiri, crescut din trecerea soborului Mânăstirii Prislop vreme de 40 de ani (1959-1999) prin pustia acestui veac (după ce vreme de 10 ani

restaurase Mânăstirea găsită într-o stare de părăginire cumplită), şi cu bucuria că acest crin ne-a fost trimis de Dumnezeu prin cel mai ales reprezentant al generaţiilor de studenţi dintre anii 1943-1948, generaţii care l-au descoperit pe Părintele Arsenie şi l-au cercetat, cum spune atât de simplu şi frumos o tânără studentă de atunci[1], aducem mulţumirile şi adânca recunoştinţă a soborului Mânăstirii Prislop Înalt Prea Sfinţiei Sale Părintelui Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu, Prea Sfinţiei Sale Părintelui Episcop Dr. Timotei Seviciu şi Prea Sfinţiei Sale Părintelui Episcop Dr. Laurenţiu Streza.

Monahia Zamfira Constantinescu

---

[1] Otilia Răduleţ Aroneasa: "Am avut fericirea să-l cunosc în timpul vacanţelor de Paşti din anii 1945-1946 la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus. Cu generozitatea cunoscută, accepta să răspundă întrebărilor grupului nostru de studenţi călăuzindu-ne prin hăţişul "certitudinilor" ştiinţifice spre imensa bucurie pe care ţi-o poate da credinţa şi rugăciunea. Dimensiunea spirituală a Părintelui Arsenie nu poate fi cuprinsă în cuvinte, iar eu cunosc mult prea puţin din tot ce el a reprezentat pentru neamul nostru." *Evocări*, capitol din *Lacrima prigoanei*, Ed. Gordian, Timişoara, 1994, p. 48.

Această mărturisire este o dovadă că tineretul, ajuns în faţa Părintelui Arsenie, avea preocupări mai străfunde şi mai serioase decât politica.

Mânăstirea Brâncoveanu - Sâmbăta de Sus, Făgăraş
aşa cum a fost pe vremea Mitropolitului Nicolae Bălan,
după restaurarea făcută între anii 1927 - 1936.

Mânăstirea Prislop, Haţeg - Hunedoara.

CUPRINSUL

Tehnoredactare computerizată: Monahia MARIA SUCIU
Tiparul executat la GRAPHO TIPEX Deva

Icoana Sfântului Iosif cel Nou de la Partoş,
executată de Părintele Arsenie Boca
pentru reşedinţa mitropolitană de la Timişoara.

CĂRAREA ÎMPĂRĂȚIEI

Arsenie Boca